

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-2015**

ΘΕΜΑ :

Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, οι Διδαχές του και η λαϊκή απήχηση τους.

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ : ΝΙΚΗ ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΥ
A.M.3164

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2015

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :
π.ΧΑΤΖΗΕΥΦΡΑΙΜΙΔΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Περιεχόμενα

1. Πρόλογος.....σελ.3	
2.	
Α) Ο Βίος του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού.....σελ.4	
Β) Οι Διδαχές του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού.....σελ.7	
Γ) <i>Οι Διδαχαί</i> . Διδαχή Α1´.....σελ.9	
Δ) Διδαχή Α2´.....σελ.27	
Ε) Διδαχή Β1´.....σελ.48	
ΣΤ) Διδαχή Β2´.....σελ.72	
Ζ) Διδαχή Γ´.....σελ.83	
Η) Διδαχή Δ´.....σελ.102	
Θ) Διδαχή Ε´.....σελ.111	
Ι) Η λαϊκή απήχηση των Διδαχών του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού.....σελ.125	
3. Συμπέρασμα.....σελ.128	
Βιβλιογραφία.....σελ.129	
Παράρτημα φωτογραφιών.....σελ.130	

1) Πρόλογος

Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός είναι μια από τις πιο εμβληματικές μορφές της Ορθοδοξίας μας. Ο λόγος του, πάντα παραινετικός, παρείχε πνευματική ισορροπία στους πιστούς. Οι Προφητείες του αποκάλυψαν όλα τα μελλούμενα που σιγά σιγά ξεδιπλώνονται στη σύγχρονη εποχή. Οι Διδαχές του αποτέλεσαν προτροπές για έναν καλύτερο βίο, προσαρμοσμένο στα δεδομένα της χριστιανοσύνης. Οι Διδαχές είναι αυτές που θα παρουσιάσουμε στην παρούσα εργασία. Θα τις καταγράψουμε, θα δούμε τι νοήματα εμπεριείχαν και εντέλει ποια λαϊκή απήχηση είχαν στο χριστιανικό κόσμο. Έτσι, θα έχουμε προσεγγίσει ένα μέρος από το μεγάλο πνευματικό έργο αυτού του κοσμοκαλόγερου.

A) Ο βίος του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού.

Ο Κοσμάς ο Αιτωλός με το κοσμικό όνομα Κώστας και άγνωστο επώνυμο γεννήθηκε στην Αιτωλία, χωρίς όμως να γνωρίζουμε ακριβώς το έτος γέννησής του. Οι περισσότεροι μελετητές συγκλίνουν να κατονομάζουν ως τόπο καταγωγής το Μέγα Δένδρο του Θέρμου Αιτωλοακαρνανίας. Δεχόμαστε συμβατικά ως έτος γέννησης το 1714. Γράμματα έμαθε από την παιδική του ηλικία. Έως τα δεκαοχτώ του διδάχθηκε τη στοιχειώδη μόρφωση και στα είκοσι άρχισε να μαθαίνει την εγκύκλιο μόρφωση (Μενούνος, 1979, 19). Μερικά χρόνια αργότερα έφυγε για την Αθωνιάδα Σχολή όπου και ολοκλήρωσε τις σπουδές του. Η μόρφωσή του περιελάμβανε τη μελέτη της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, τους Πατέρες, τα λειτουργικά βιβλία της Εκκλησίας (από όπου παίρνει το παράδειγμα της Μαρίας της Αιγυπτίας και άλλων αγίων που θα δούμε παρακάτω να αναφέρονται στις Διδαχές), τα συναξάρια, και την *Αμαρτωλών Σωτηρία* (Μενούνος, 1979, 21).

Κομβικό σημείο της ζωής του υπήρξε η επίσκεψή του στο Άγιο Όρος τη δεκαετία 1750-1760. Ενώ αρχικά θα παρέμενε στο Άγιο Περιβόλι, αποφάσισε να το εγκαταλείψει και να ξεκινήσει την κηρυκτική του δράση απέναντι στον απαίδευτο λαό με βασικό του κίνητρο τον ιεραποστολικό ζήλο. Το 1760 εγκατέλειψε τη μονή Φιλοθέου και πήγε στην Κωνσταντινούπολη. Έχοντας πάρει την ευλογία και την άδεια του πατριάρχη Σεραφείμ του Β΄, ξεκινά να κηρύττει δεκαεπτά ολόκληρα χρόνια μέχρι και το θάνατό του.

Η περιοδεία του ξεκίνησε από την ηπειρωτική Ελλάδα κι έφθασε μέχρι το Μεσολόγγι, πέρασε από το Βραχόρι και τη Ναύπακτο. Το 1774 επέστρεψε στην Πόλη για να ανακτήσει και πάλι την άδεια από τον Πατριάρχη και να ξεκινήσει νέα περιοδεία στα νησιά του Αιγαίου. Επέστρεψε μετά από καιρό στο Άγιο Όρος για μελέτη και αργότερα ξεκίνησε νέα περιοδεία στα νησιά του Ιονίου και την ηπειρωτική Ελλάδα (Μενούνος, 1979, 24).

Οι περιοδείες του για άλλους ήταν τρεις και για άλλους ήταν τέσσερις. Όλοι, όμως, συμφωνούν σε αυτό: διέτρεξε το μεγαλύτερο μέρος της Ελλάδας προκειμένου να διαδώσει το λόγο του Θεού. Ακριβή τοπικά και χρονικά στοιχεία δεν γνωρίζουμε. Εκείνο που προκύπτει από όλες τις μελέτες είναι πως τις Διδαχές τις κήρυξε στην Ήπειρο φανερώνοντας την προτίμησή του για αυτή την περιοχή.

Η πρώτη περιοδεία του έληξε στη Θεσσαλία το 1765. Μετά, και έχοντας την έγκριση του Αγίου Όρους, πήγε στη Σκόπελο, τη Σκιάθο, τη Μαγνησία, τη Λάρισα. Για την

τελευταία υπάρχει και μια μαρτυρία που δείχνει την άρνηση των κατοίκων στο κήρυγμα. Γι' αυτό ο πατρο-Κοσμάς δεν έμπαινε σε πόλεις που γνώριζε την αντίδραση του λαού(Μιχαλόπουλος, 2014, 75). Τα χωριά και ο κάμπος ήταν τα πεδία δράσης του με αποτέλεσμα τα κηρύγματα να γίνονται στην ύπαιθρο. Συνέχισε με τη Θεσσαλία, τον Όλυμπο, την Ελασσώνα, τα Σέρβια, την Πίνδο, την Ήπειρο και αλλού. Η τρίτη περιοδεία του έφερε το μαρτύριο και την αποθέωση(Μιχαλόπουλος, 2014, 75). Η πιο καθορισμένη ιστορικά περιοδεία τον βρίσκει να είναι πάλι στον Άθω. Από εκεί ανέβηκε στη Μακεδονία όπου διέτρεξε όλα τα μέρη της: Κοζάνη, Καστοριά, ενώ αρχίζει σταδιακά και κηρύττει και στην Αλβανία.

Η τελευταία του περιοδεία τον έφερε πολύ κοντά με τους Τούρκους που θέλησαν να γνωρίσουν το έργο του. Έμελλε να είναι και η πιο καθοριστική για τη ζωή του, μιας και αυτοί προδίκαν το τέλος του.

Ο Άγιος δεν έμενε αμέτοχος στα ιστορικοκοινωνικά γεγονότα. Η επανάσταση του 1770 τον βρήκε θερμό κήρυκα και υποστηρικτή της. Με τους κλέφτες οι σχέσεις δεν ήταν καλές: πολλούς τους μίηνε για τη στάση τους.

Ο θάνατος τον βρήκε στις 24 Αυγούστου 1779. Το τοπίο της θανάτωσής του είναι σχετικά θολό. Πιθανολογείται πως αυτή προέκυψε μετά την εντολή του Κούρτ Πασά του Μπερατιού, ο οποίος δωροδοκήθηκε από τους Εβραίους(Μενούνος, 1979, 27). Ο Χότζας, τον οποίο επισκέφθηκε ο Άγιος για να πάρει άδεια για κήρυγμα, τον παρέδωσε σε Τούρκους στρατιώτες, οι οποίοι τον κρέμασαν σε ένα δένδρο. Τότε, το πνεύμα του ανήλθε στους ουρανούς και ανακηρύχθηκε σε ισαπόστολος και ιερομάρτυρας. Το λείψανό του πετάχθηκε από τους δημίους του στο ποτάμι από όπου προσπάθησαν να το ανασύρουν οι χριστιανοί. Δεν το κατάφεραν, μα το βρήκε ο εφημέριος της παρακείμενης εκκλησίας του ποταμού, το περισυνέλεξε και το ενταφίασε στο νάρθηκα της εκκλησίας των Εισοδίων στο χωριό Κολικόντασι (Καντιώτης, 2013, 86).

Μετά το θάνατό του ο Κουρτ Πασάς μετάνιωσε για την πράξη του. Έστειλε, λοιπόν, τους άνδρες του να ζητήσουν να τον ξεθάψουν και να τον ενταφιάσουν στο σημείο στο οποίο ανεγέρθηκε Ναός για χάρη του. Μάλιστα, την ώρα του ενταφιασμού του, μαρτυρείται και το εξής περιστατικό: περνούσε μια δαιμονισμένη γυναίκα που είδε την ταφή και λόγω του θαύματος απαλλάχθηκε από το δαιμόνιο. Στο χωριό, μάλιστα, που έγινε η ταφή, είχε παλιότερα διδάξει ο Άγιος. Στο τέλος της διδαχής, στο σημείο όπου έγινε η διδασκαλία, άφησε έναν Σταυρό εις μνήμη του περάσματος του. Όταν πέθανε, άλλο ένα θεϊκό σημάδι ταυτίστηκε με αυτόν τον Σταυρό. Έτσι, αυτός

μεταφέρθηκε στο σημείο της ταφής του Αγίου. Μετά την ανακομιδή των λειψάνων από τους μαθητές του, αυτά μοιράστηκαν σε πολλά σημεία (Καντιώτης, 2013, 91) στα οποία μαρτυρούνται μέχρι σήμερα θαύματα που είναι συνυφασμένα με την Αγιότητα του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού.

B) Οι Διδαχές του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού.

Καθώς το κήρυγμα του Κοσμά του Αιτωλού διασώθηκε μέσω της προφορικής παράδοσης, η ακρίβειά του είναι σχεδόν αδύνατο να βεβαιωθεί. Στον Άγιο Κοσμά τον Αιτωλό αποδίδεται μια σειρά κειμένων, σημαντικότερες των οποίων είναι οι "Διδαχές" και οι "Προφητείες", που πιστεύεται ότι βασίζονται σε κηρύγματα του ίδιου του Αγίου που καταγράφηκαν αμέσως ή σύντομα μετά την απαγγελία τους. Σύμφωνα με την πλειοψηφία των ερευνητών, αποτελούν άμεσες καταγραφές των ομιλιών του, με πιθανότερο σενάριο κατά τον Ιωάννη Μενούνο, να αποτελούν υπαγορευμένες ομιλίες σε μαθητές του. Σε ό,τι αφορά τη χρονολόγηση των κειμένων, αυτές διαχωρίζονται σε δυο κατηγορίες, με βάση το χρόνο εκφώνησης και το χρόνο καταγραφής ή αντιγραφής. Σύμφωνα με τα διασωθέντα πρωτότυπα τα οποία μας παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το χρόνο, αυτές εκφωνήθηκαν από το 1772 ως το 1779, ενώ η καταγραφή τους ξεκινά από το 1780 και φτάνει μέχρι το 1830. Οι Διδαχές του Αγίου ήταν ο κύριος τρόπος δράσης του ανάμεσα στον υπόδουλο Ελληνισμό. Η εποχή που έζησε ήταν εποχή στην οποία επιπόλαζαν πολλά πάθη ανάμεσα στους ραγιαδες. Υπήρχαν όλων των ειδών τα αδικήματα (φόννοι, πορνείες, μοιχείες κλπ) και οι περισσότεροι άνθρωποι είχαν λοξοδρομήσει, φτάνοντας μέχρι και την ύβρη στο Θεό και τους Αγίους. (ΠΑΜ, 2010, 85). Γι' αυτό ο Άγιος νουθετούσε να φυλάγονται οι άνθρωποι να αγαπούν και να συγχωρούν τους εχθρούς τους καθώς και να τους περιθάλπτουν. Σε μας είναι γνωστά είκοσι έξι κείμενα αυτών των ομιλιών (Μενούνος, 1979, 29). Η κάθε διδαχή του δεν φαίνεται να αποτελεί το περιεχόμενο μιας ομιλίας του, αλλά σύνθεση επιμέρους ομιλιών, που έκανε σε διάφορους τόπους: έτσι εξηγείται η ανωμαλία ως προς τη διαδοχή των θεμάτων που συζητούνται, αλλά και η συχνή επανάληψη των ίδιων διηγήσεων και ιδεών.

Οι Διδαχές και οι Προφητείες έτυχαν επανειλημμένων αντιγραφών και εκδόσεων και αποτέλεσαν δημοφιλή λαϊκά θρησκευτικά αναγνώσματα. Σε ορισμένα από τα κείμενα αυτά, που έχουν τύχει ερμηνειών και παρερμηνειών, αναπτύσσονται σύγχρονοι προβληματισμοί, όπως η έννοια της Ελληνικότητας. Τα μόνα σωζόμενα ιδιόχειρα γραπτά του Αγίου Κοσμά είναι μερικές επιστολές. Μία από αυτές τις επιστολές είναι αυτή που ο Άγιος απέστειλε στον αδερφό του Χρύσανθο. Με αυτή του κοινοποιεί πως με τις ενέργειές του χτίστηκαν 210 ελληνικά σχολεία, ενώ άλλα 1100 άρχισαν να λειτουργούν (Καντιώτης, 2013, 42). Στο τέλος της επιστολής του γράφει: «Δέκα χιλιάδες Χριστιανοί με αγαπώσι και ένας με μισεί. Χίλιοι Τούρκοι με αγαπώσι και

έναν όχι τόσο. Χιλιάδες εβραίοι θέλουν τον θάνατό μου και ένας όχι. Αποθ' Μαρτίου β'. Ο σός αδελφός Κοσμάς Ιερομόναχος».

Γ) Οι Διδαχαί. Διδαχή Α1΄.

Η ενανθρώπιση του Θεού Λόγου.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεός, ἀδελφοί μου, ὁ γλυκύτατος αὐθέντης καὶ Δεσπότης, ὁ ποιητὴς τῶν Ἀγγέλων καὶ πάσης νοητῆς καὶ αἰσθητῆς κτίσεως, παρακινούμενος ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν πολλὴν του ἀγαθότητα ὅπου ἔχει εἰς τὸ γένος μας, σιμὰ εἰς ἄπειρα χαρίσματα ὅπου μᾶς ἐχάρισε καὶ μᾶς χαρίζει καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ στιγμήν, ἐκαταδέχθη καὶ ἔγινε καὶ τέλειος ἄνθρωπος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἀπὸ τὰ καθαρῶτατα αἵματα τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, διὰ νὰ μᾶς κάμη νὰ ἔβγωμεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ μᾶς κάμη υἱὸς καὶ κληρονόμος τῆς βασιλείας του, νὰ χαίρωμεν πάντοτε εἰς τὸν παράδεισον μαζί με τοὺς Ἀγγέλους καὶ νὰ μὴ καιώμεθα εἰς τὴν κόλασιν με τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τοὺς διαβόλους(Μενούνος, 1979, 118).

Τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων.

Καθὼς ἓνας ἄρχοντας ἔχει ἀμπέλια καὶ χωράφια καὶ βάνει ἐργάτας, οὕτω καὶ ὁ Κύριος ὡσὰν ἓνα ἀμπέλι ἔχει ὅλον τὸν κόσμον· καὶ ἐπῆρε δώδεκα Ἀποστόλους, καὶ τοὺς ἔδωκεν τὴν χάριν του καὶ τὴν εὐλογία του, καὶ τοὺς ἔστειλεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον νὰ διδάξουν τοὺς ἀνθρώπους πῶς νὰ ζήσουν καὶ ἐδῶ καλά, εἰρηνικά, ἡγαπημένα, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν παράδεισον, νὰ χαίρωνται πάντοτε· νὰ μετανοοῦν, νὰ πιστεύουν καὶ νὰ βαπτίζονται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ νὰ ἔχουν τὴν ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν ἀδελφόν των. Καὶ εἰς ὅποιαν χώραν πηγαίνουν οἱ Ἀπόστολοι καὶ τοὺς δέχονται οἱ ἄνθρωποι, τοὺς παρήγγειλεν ὁ Κύριος νὰ εὐλογοῦν τὴν χώραν ἐκείνην· εἰς ὅποιαν χώραν πάλιν πηγαίνουν οἱ Ἀπόστολοι καὶ δὲν τοὺς δέχονται, τοὺς παρήγγειλεν ὁ Κύριος νὰ τινάζουν καὶ τὰ τσαρούχια των καὶ νὰ φεύγουν. Ἔτσι οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι λαμβάνοντας τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς φρόνιμοι καὶ πιστοὶ δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ μας, ἔτρεξαν ὡσὰν ἀστραπὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Μὲ ἐκείνην τὴν χάριν ἰάτρευον τυφλοὺς καὶ κωφοὺς καὶ λεπροὺς καὶ δαιμονισμένους, καὶ τὸ μεγαλύτερον μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μας ἐπρόσταζον τοὺς νεκροὺς καὶ ἀνεσταίνοντο. Καὶ εἰς ὅποιαν χώραν ἐπήγαινον οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ τοὺς ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ἔκαμον χριστιανούς, ἐχειροτόνουν ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, συνέστησαν Ἐκκλησίας, καὶ εὐλογοῦσαν τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ ἐγένετο ἓνας ἐπίγειος παράδεισος, χαρὰ καὶ

εὐφροσύνη, κατοικία τῶν Ἀγγέλων, κατοικία τοῦ Χριστοῦ μας. Εἰς ὅποιαν χώραν πάλιν ἐπήγαινον καὶ δὲν τοὺς ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, τοὺς παρήγγειλε νὰ τινάζουν τὰ ὑποδήματά των, καὶ ἔμενεν εἰς ἐκείνην τὴν χῶραν κατάρα καὶ ὄχι εὐλογία, κατοικία τοῦ διαβόλου καὶ ὄχι τοῦ Χριστοῦ μας (Μενούνος, 1979, 114).

Ἡ ἰδική του καταγωγή καὶ ἀποστολή.

Πρέπον καὶ εὐλογον εἶνε ἕνας διδάσκαλος, ὅταν θέλη νὰ διδάξη, νὰ ἐξετάζη πρῶτον τί ἀκροατὰς ἔχει, ὁμοίως καὶ οἱ ἀκροαταὶ νὰ ἐξετάζουν τί διδάσκαλος εἶνε. Καὶ ἐγὼ ἀδελφοί μου, πὺν ἠξιώθην καὶ ἐστάθηκα εἰς αὐτὸν τὸν ἅγιον τόπον τὸν ἀποστολικὸν διὰ τὴν εὐσπλαχνίαν τοῦ Χριστοῦ μας, ἐξέτασα πρῶτον διὰ λόγου σας καὶ ἔμαθα πὺς μὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ δὲν εἶσθε Ἑλληνας, δὲν εἶσθε ἀσεβεῖς, αἰρετικοί, ἄθεοι, ἀλλ' εἶσθε εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι χριστιανοί, πιστεύετε καὶ εἶσθε βαπτισμένοι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ εἶσθε τέκνα καὶ θυγατέρες τοῦ Χριστοῦ μας. Καὶ ὄχι μόνον δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ σᾶς διδάξω, ἀλλὰ μῆτε τὰ ποδάρια σας νὰ φιλήσω. Διότι ὁ καθένας ἀπὸ λόγου σας εἶνε τιμιώτερος ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον. Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρετε καὶ ἡ εὐγένειά σας διὰ λόγου μου, τὸ ἠξεύρω, πὺς ἄλλοι σᾶς λέγουν ἄλλα, ὅμως ἀνίσως καὶ θέλετε νὰ μάθετε τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν ἐγὼ σᾶς τὴν λέγω.

Ἡ πατρίδα μου ἢ ψεύτικη, ἢ γήινος καὶ ματαία, εἶνε ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἄρτης καὶ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν Ἀπόκουρο. Ὁ πατήρ μου, ἢ μήτηρ μου, τὸ γένος μου, εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι χριστιανοί. Εἶμαι λοιπὸν καὶ ἐγὼ, ἀδελφοί μου ἄνθρωπος ἁμαρτωλός, χειρότερος ἀπὸ ὅλους· εἶμαι ὅμως δοῦλος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐσταυρωμένου καὶ Θεοῦ. Ὅχι πὺς εἶμαι ἄξιος νὰ εἶμαι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ὁ Χριστός μου μὲ καταδέχεται διὰ τὴν εὐσπλαχνίαν του. Τὸν Χριστὸν μας λοιπὸν, ἀδελφοί μου, πιστεύω, δοξάζω καὶ προσκυνῶ. Τὸν Χριστὸν μας παρακαλῶ νὰ μὲ καθάρισῃ ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν. Τὸν Χριστὸν μας παρακαλῶ νὰ μὲ δυναμώσῃ νὰ νικήσω τοὺς τρεῖς ἐχθρούς: Τὸν κόσμον, τὴν σάρκα καὶ τὸν διάβολον. Τὸν Χριστὸν μας παρακαλῶ νὰ μὲ ἀξιώσῃ νὰ χύσω καὶ ἐγὼ τὸ αἷμα μου διὰ τὴν ἀγάπην του, καθὼς τὸ ἔχυσε καὶ Ἐκεῖνος διὰ τὴν ἀγάπην μου. Ἀνίσως, ἀδελφοί μου, καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνεβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, νὰ φωνάξω μίαν φωνὴν μεγάλην, νὰ κηρύξω εἰς ὅλον τὸν κόσμον, πὺς μόνος ὁ Χριστός μας εἶνε Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸς ἀληθινός, καὶ ζωὴ τῶν πάντων, ἠθέλα νὰ τὸ κάμω τοῦτο τὸ μικρόν, καὶ περιπατῶ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, καὶ διδάσκω τοὺς ἀδελφούς μου τὸ κατὰ δύναμιν, ὄχι ὡς

διδάσκαλος, ἀλλ' ὡς ἀδελφός· διδάσκαλος μόνον ὁ Χριστός μας εἶναι. (Μενούνος, 1979, 116).

Κλήσις διὰ τὸ κήρυγμα.

Πόθεν παρεκινήθην, ἀδελφοί μου, θέλω νὰ σᾶς φανερῶσω τὴν αἰτίαν. Ἀναχωρῶν ἀπὸ τὴν πατρίδα μου πρὸ πενήντα ἐτῶν, ἐπεριπάτησα τόπους πολλούς, κάστρα, χώρας, καὶ χωριά, καὶ μάλιστα εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ περισσότερον ἐκάθησα εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, δεκαεπτὰ χρόνους, καὶ ἔκλαιον διὰ τὰς ἀμαρτίας μου. Σιμὰ εἰς τὰ ἄπειρα χαρίσματα ὅπου μου ἐχάρισεν ὁ Κύριος μου, μὲ ἠξίωσε καὶ ἔμαθα ὀλίγα γράμματα Ἑλληνικά, ἔγινα καὶ καλόγηρος.

Μελετώντας τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον εὔρον μέσα πολλὰ καὶ διάφορα νοήματα, τὰ ὅποια εἶνε ὅλα μαργαριτάρια, διαμάντια, θησαυρός, πλοῦτος, χαρά, εὐφροσύνη, ζωὴ αἰώνιος. Σιμὰ εἰς τὰ ἄλλα εὔρον καὶ τοῦτον τὸν λόγον ὅπου λέγει ὁ Χριστός μας, πὼς δὲν πρέπει κανένας χριστιανός, ἄνδρας ἢ γυναῖκα, νὰ φροντίζῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν του μόνον πὼς νὰ σωθῆ, ἀλλὰ νὰ φροντίζῃ καὶ διὰ τοὺς ἀδελφούς του νὰ μὴ κολασθοῦν. Ἀκούοντας καὶ ἐγώ, ἀδελφοί μου τοῦτον τὸν γλυκύτατον λόγον ὅπου λέγει ὁ Χριστός μας, νὰ φροντίζωμεν καὶ διὰ τοὺς ἀδελφούς μας, μ' ἔτρωγεν ἐκεῖνος ὁ λόγος μέσα εἰς τὴν καρδίαν τόσους χρόνους, ὡσὰν τὸ σκουλήκι ὅπου τρώγει τὸ ξύλον, τί νὰ κάμω καὶ ἐγὼ στοχαζόμενος εἰς τὴν ἀμάθειάν μου. Ἐσυμβουλευθήκα τοὺς πνευματικούς μου πατέρας, ἀρχιερεῖς, πατριάρχας, τοὺς ἐφάνέρωσα τὸν λογισμόν μου, ἀνίσως καὶ εἶνε θεάρεστον τέτοιον ἔργον νὰ τὸ μεταχειρισθῶ, καὶ ὅλοι μὲ παρεκίνησαν νὰ τὸ κάμω, καὶ μοῦ εἶπον πὼς τέτοιον ἔργον καλὸν καὶ ἅγιον εἶνε. Μάλιστα παρακινούμενος ἀπὸ τὸν Παναγιώτατον κύριον Σωφρόνιον, Πατριάρχην - νὰ ἔχωμεν τὴν εὐχή του - καὶ λαμβάνοντας τὰς ἀγίας του εὐχάς, ἄφησα τὴν ἰδικὴν μου προκοπὴν, τὸ ἰδικόν μου καλόν, καὶ ἐβγήκα νὰ περιπατῶ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον καὶ διδάσκω τοὺς ἀδελφούς μου. (Μενούνος, 1979, 117).

Κῆρυξ ἀφιλάργυρος.

Κάμνοντας ἀρχὴν νὰ διδάσκω μου ἦλθεν ἕνας λογισμὸς ἐδῶ ὅπου περιπατῶ· νὰ ζητῶ ἄσπρα διότι ἤμην φιλάργυρος καὶ ἀγαποῦσα τὰ γρόσια, ναί, μὰ καὶ τὰ φλωρία περισσότερον, ὅχι ὡσὰν τὴν εὐγένειάν σας ποὺ τὰ περιφρονεῖτε, ἢ δὲν τὰ καταφρονεῖτε; Μελετώντας πάλιν τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, εὔρον καὶ ἄλλον

λόγον όπου λέγει ο Χριστός μας: πώς χάρισμά σου έδωσα και εγώ την χάριν μου, χάρισμα να την δώσης και έσύ εις τους αδελφούς σου, χάρισμα να διδάσκης, χάρισμα να συμβουλευής, χάρισμα να εξομολογής, και άνίσως και ζητήσης να πάρης τίποτε πληρωμήν δια την διδαχήν, η πολλά η όλίγα, η ένα άσπρο, εγώ σε θανατώνω και σε βάνω εις την κόλασιν.

Ακούοντας και εγώ, αδελφοί μου, αυτόν τον γλυκύτετον λόγον όπου λέγει ο Χριστός μας, χάρισμα να δουλεύωμεν και τους αδελφούς μας, εις την αρχήν μου εφάνη βαρύς ο λόγος, ύστερον όμως μου εφάνη γλυκύτερος ώσπερ μέλι και κηρίον, και έδόξασα και δοξάζω χιλιάδες φορές τον Χριστόν μου όπου μ' εφύλαξε από τουτο το πάθος της φιλαργυρίας, και με την χάριν του Κυρίου μας Ίησοϋ Χριστου του έσταυρωμένου και Θεου δέν έχω μήτε σακκούλα, μήτε σπίτι, μήτες κασέλα, μήτε άλλο ράσο από αυτό όπου φορώ, αλλά ακόμη παρακαλώ τον Κύριόν μου μέχρι τέλους της ζωής μου να με αξιώση να μην αποκτήσω σακκούλα, διότι ώσαν κάμω αρχήν να παίρνω άσπρα, ευθύς έχασα τους αδελφούς μου, και δέν ήμπορώ και τα δυό, η τον Θεόν η τον διάβολον. (Μενούνος, 1979, 118).

Ή Αγία Τριάς.

Το γλυκὺ τῆς Ὁρθοδοξίας κήρυγμα.

Πρέπον και εύλογον εἶνε, χριστιανοί μου, καθώς μανθάνομεν από το άγιον Ευαγγέλιον και από τας θείας Γραφάς, ν' αρχίζωμεν την διδασκαλίαν μας από τον Θεόν, και όταν τελειώσωμεν, να ευχαριστήσωμεν τον Θεόν· όχι πώς εἶμαι άξιος ν' αναφέρω το όνομα του Θεου μου, αλλά ο Θεός καταδέχεται δια την ευσπλαγχνίαν του.

Άφήνομεν λοιπόν, αδελφοί μου, τας φλυαρίας των άσεβων, των αίρετικων, των άθέων, και λέγομεν μόνον όσα το Πνεϋμα το Άγιον εφώτισε τους άγιους Προφήτας, Αποστόλους και Πατέρας της Έκκλησίας μας και μάς έγγραψαν, και πάλιν όχι όλα να τα ειπούμεν, διότι δέν εἶνε δυνατόν· θέλομεν χρόνους και καιρούς· αλλά μερικὰ όπου φαίνονται αναγκαιότερα· και όστις εἶνε φιλομαθής, ας ζητήσει να μάθη και τα επίλοιπα. Ο πανάγαθος λοιπόν, αδελφοί μου, και πολυέλεος Θεός εἶνε ένας, και όποιος λέγει ότι εἶνε πολλοί θεοί, εἶνε διάβολος. Εἶνε δέ και Τριάς, Πατήρ, Υἱός και Άγιον Πνεϋμα· μία φύσις, μία δόξα, μία βασιλεία, ένας Θεός. Εἶνε δέ ακατάληπτος,

Κύριος άνεργήνευτος, παντοδύναμος, ὅλος φῶς, ὅλος χαρά, ὅλος εὐσπλαγχνία, ὅλος ἀγάπη. Δὲν ἔχομεν κανένα παράδειγμα νὰ παρομοιάσωμεν τὴν Ἁγία Τριάδα, ἐπειδὴ καὶ δὲν εὐρίσκεται ἄλλο εἰς τὸν κόσμον. Μὰ διὰ νὰ λάβῃ παραμικρὴν βοήθειαν ὁ νοῦς μας, φέρνουν μερικὰ παραδείγματα οἱ θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας. Σιμὰ εἰς τὰ ἄλλα μᾶς φέρνουν καὶ τὸν ἥλιον. Ὁ ἥλιος ἠξεύρομεν ὅλοι πῶς εἶνε ἕνας, ἕνας εἶνε καὶ ὁ Θεός· καὶ καθὼς ὁ ἥλιος φωτίζει τοῦτον τὸν κόσμον τὸν αἰσθητόν, οὕτω καὶ ἡ Ἁγία Τριάς, ὁ Θεός, φωτίζει τὸν νοητόν. Εἶπομεν, ἀδελφοί μου, πῶς ὁ ἥλιος εἶνε ἕνας, μὰ εἶνε καὶ τρία μαζί· ἔχει ἀκτίνας, ὅπου ἔρχονται εἰς τὰ ὄμματά μας ὡσάν γραμμαί, ὡσάν κλωσταί· ἔχει καὶ φῶς, ὅπου ἐξαπλώνεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Μὲ τὸν ἥλιον ὁμοιάζομεν τὸν ἄναρχον Πατέρα, μὲ τὰς ἀκτίνας τὸν συνάναρχον Υἱόν, καὶ μὲ τὸ φῶς τὸ ὁμοούσιον Πνεῦμα. Εἶνε καὶ ἄλλος τρόπος νὰ καταλάβετε τὴν Παναγίαν Τριάδα. Πῶς; Νὰ ἐξομολογηθῆτε καθαρά, νὰ μεταλάβετε τὰ Ἄχραντα Μυστήρια μὲ φόβον καὶ μὲ εὐλάβειαν, καὶ τότε θὰ σᾶς φωτίσῃ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος νὰ καταλάβετε καλύτερα.

Αὐτὴν τὴν Παναγίαν Τριάδα ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς καὶ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ δοξάζομεν καὶ προσκυνοῦμεν· αὐτὸς εἶνε ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὅσοι λέγονται θεοὶ εἶνε δαίμονες. Καὶ ὄχι μόνον ἡμεῖς πιστεύομεν, δοξάζομεν, προσκυνοῦμεν τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ἀλλὰ ὡσάν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡσάν τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, Προφῆται, Ἀπόστολοι, Μάρτυρες, Ἀσκηταὶ ἔχυσαν τὸ αἷμα των διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἠγόρασαν τὸν παράδεισον καὶ χαίρονται πάντοτε. Ὁμοίως ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἠρνήθησαν τὸν κόσμον, ἐπῆγαν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ ἀσκήτεον εἰς ὅλην των τὴν ζωὴν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν παράδεισον. Ἐπίσης ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔζησαν μέσα εἰς τὸν κόσμον μὲ σωφροσύνην καὶ παρθενίαν, μὲ νηστείας, προσευχάς, ἐλεημοσύνας, μὲ ἔργα καλὰ, καὶ ἐπέρασαν καὶ ἐδῶ καλὰ καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρωνται πάντοτε. (Μενούνος, 1979, 120).

Ἡ πανταχοῦ παρουσία τοῦ Θεοῦ.

Δὲν εὐρίσκεται τόπος ὅπου νὰ λείπῃ ὁ Θεός. Πρέπει καὶ ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί, ὅταν θέλωμεν νὰ κάμωμεν καμμίαν ἁμαρτίαν, νὰ στοχαζώμεθα ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, εἶνε πανταχοῦ παρὼν καὶ μᾶς βλέπει· νὰ ἐντρεπώμεθα τοὺς Ἀγγέλους, τοὺς Ἁγίους, καὶ μάλιστα τὸν ἄγγελον, τὸν φύλακα τῆς ψυχῆς μας, ὅπου μᾶς βλέπει. Ἀπὸ ἕνα μικρὸν παιδίον ἐντρεπόμεθα, ὅταν θὰ κάμωμεν τὴν ἁμαρτίαν,

καὶ πῶς νὰ μὴν ἐντρεπώμεθα ἀπὸ τόσους Ἁγίους καὶ Ἀγγέλους; (Μενούνος, 1979, 121)

Ἀγαπᾶτε τὸν Θεόν.

Ὁ πανάγαθος καὶ πολυέλεος Θεός, ἀδελφοί μου, ἔχει πολλὰ καὶ διάφορα ὀνόματα· λέγεται καὶ φῶς, καὶ ζωὴ, καὶ ἀνάστασις. Ὅμως τὸ κύριον ὄνομα τοῦ Θεοῦ μας εἶνε καὶ λέγεται ἀγάπη. Πρέπει ἡμεῖς, ἀνίσως καὶ θέλωμεν νὰ περάσωμεν καὶ ἐδῶ καλὰ, νὰ πηγαίνωμεν καὶ εἰς τὸν παράδεισον, καὶ νὰ λέγωμεν τὸν Θεόν μας ἀγάπην καὶ πατέρα, πρέπει νὰ ἔχωμεν δυὸ ἀγάπας· ἀγάπην εἰς τὸν Θεόν μας, καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς μας. Φυσικόν μας εἶνε νὰ ἔχωμεν αὐτὰς τὰς δυὸ ἀγάπας· παρὰ φύσιν εἶνε νὰ μὴ τὰς ἔχωμεν. Καὶ καθὼς ἓνα χελιδόνι χρειάζεται δυὸ πτερούγας διὰ νὰ πετᾷ εἰς τὸν ἀέρα, οὕτω καὶ ἡμεῖς χρειάζομεθα αὐτὰς τὰς δυὸ ἀγάπας, διότι χωρὶς αὐτῶν εἶνε ἀδύνατον νὰ σωθῶμεν. Καὶ πρῶτον ἔχομεν χρέος νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν μας, διότι μας ἐχάρισε τόσην γῆν μεγάλην ἐδῶ νὰ κατοικῶμεν πρόσκαιρα, τόσες χιλιάδες φυτὰ, βρύσες, ποταμούς, θάλασσας, ἀέρα, ἡμέραν, νύκτα, οὐρανόν, ἥλιον κ.λπ. Ὅλα αὐτὰ διὰ ποῖον τὰ ἔκαμεν, εἰμὴ δι' ἡμᾶς; Τί μᾶς ἐχρεώσται; Τίποτε. Ὅλα χάρισμα· μᾶς ἔκαμεν ἄνθρωπος, δὲν μᾶς ἔκαμε ζῶα· μᾶς ἔκαμεν εὐσεβεῖς ὀρθοδόξους χριστιανούς, καὶ ὄχι ἀσεβεῖς αἰρετικούς· ἂν καὶ ἀμαρτάνωμεν χιλιάδες φορὲς τὴν ὥραν, μᾶς εὐσπλαγχνίζεται ὡσὰν πατέρας καὶ δὲν μᾶς θανατώνει νὰ μᾶς βάλῃ εἰς τὴν κόλασιν, ἀλλὰ περιμένει τὴν μετάνοιάν μας μὲ τὰς ἀγκάλας ἀνοικτάς, πότε νὰ μετανοήσωμεν, νὰ παύσωμεν ἀπὸ τὰ κακά, καὶ νὰ κάμωμεν τὰ καλὰ, νὰ ἐξομολογηθῶμεν, νὰ διορθωθῶμεν, νὰ μᾶς ἐναγκαλισθῇ, νὰ μᾶς βάλῃ εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαιρώμεθα πάντοτε.

Τώρα λοιπὸν τοιοῦτον γλυκύτατον Θεὸν καὶ Δεσπότην δὲν πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ τὸν ἀγαπῶμεν, καὶ ἂν τύχη ἀνάγκη, νὰ χύσωμεν καὶ τὸ αἷμα μας χιλιάδες φορὲς διὰ τὴν ἀγάπην του, καθὼς τὸ ἔχυσε καὶ Ἐκεῖνος διὰ τὴν ἀγάπην μας; Ἐνας ἄνθρωπος σὲ κράζει εἰς τὸν οἶκόν του καὶ θέλει νὰ σὲ φιλεύσῃ ἓνα ποτήρι κρασί, καὶ πάντοτε εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν θεὸς νὰ τὸν ἐντρέπῃς καὶ τὸν τιμᾷς· καὶ τὸν Θεὸν δὲν πρέπει νὰ τιμᾷς καὶ νὰ ἐντρέπῃς, ὅπου σοῦ ἐχάρισε τόσα καλὰ καὶ ἐσταυρώθηκε διὰ τὴν ἀγάπην σου; Ποῖος πατέρας ἐσταυρώθηκε διὰ τὰ παιδιά του καμμίαν φοράν; Καὶ ὁ γλυκύτατός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἔχυσε τὸ αἷμά του καὶ μᾶς ἐξηγόρασεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου. Τώρα δὲν πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Χριστόν μας; Ἡμεῖς ὄχι μόνον δὲν τὸν ἀγαπῶμεν, ἀλλὰ τὸν ὑβρίζομεν καθ' ἡμέραν μὲ τὰς ἀμαρτίας

όπου κάμνομεν. Ἀμὴ ποῖον θέλετε νὰ ἀγαπῶμεν, ἀδελφοί μου; Νὰ ἀγαπῶμεν τὸν διάβολον, ὅπου μᾶς ἔβγαλεν ἀπὸ τὸν παράδεισον καὶ μᾶς ἔφερεν εἰς τὸν κατηραμένον τοῦτον κόσμον καὶ παθαίνομεν τόσα κακά; Καὶ ἔχει προαίρεσιν ὁ διάβολος, ἂν ἠδύνατο αὐτὴν τὴν ὥραν νὰ μᾶς θανατώσῃ ὅλους καὶ νὰ μᾶς βάλῃ εἰς τὴν κόλασιν, τὸ ἔκαμνε. Τώρα σᾶς ἐρωτῶ, ἀδελφοί μου, νὰ μοῦ εἰπῆτε ποῖον πρέπει, νὰ μισοῦμεν τὸν διάβολον, τὸν ἐχθρόν μας, ἢ ν' ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν μας, τὸν ποιητὴν μας, τὸν πλάστην μας; - Ναί, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. - Πολὺ καλὰ τὸ λέγετε, νὰ ἔχω τὴν εὐχὴν σας, καὶ ἐγὼ τὸ λέγω, μὰ καὶ ὁ Θεὸς χρειάζεται στρῶμα διὰ νὰ καθίσῃ· ποῖον δὲ εἶνε; Ἡ ἀγάπη. Ἄς ἔχωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς μας, καὶ τότε ἔρχεται ὁ Θεὸς μας καὶ μᾶς χαροποιεῖ, καὶ μᾶς φυτεύει εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, καὶ περνοῦμεν καὶ ἐδῶ καλὰ καὶ πηγαίνομεν καὶ εἰς τὸν παράδεισον νὰ εὐφραινώμεθα πάντοτε. (Μενούνος, 1979, 123)

Ἀγαπᾶτε τὸν πλησίον.

Ἡμεῖς ὄχι μόνον δὲν ἔχομεν τὴν ἀγάπην, ἀλλὰ ἔχομεν τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐχθραν εἰς τὴν καρδίαν μας καὶ μισοῦμεν τοὺς ἀδελφούς μας· ἔρχεται ὁ πονηρὸς διάβολος καὶ μᾶς πικραίνει καὶ βάνει τὸν θάνατον εἰς τὴν ψυχὴν μας καὶ περνοῦμεν καὶ ἐδῶ κακά, καὶ πηγαίνομεν εἰς τὴν κόλασιν καὶ καίόμεθα πάντοτε.

Φυσικόν μας εἶνε ν' ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς μας· διότι εἴμεθα μιᾶς φύσεως, ἔχομεν ἓνα βάπτισμα, μίαν πίστιν, τὰ Ἄχραντα Μυστήρια μεταλαμβάνομεν, ἓνα παράδεισον ἐλπίζομεν ν' ἀπολαύσωμεν. Καλότυχος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ὅπου ἀξιώθηκε καὶ ἔλαβεν εἰς τὴν καρδίαν του αὐτὰς τὰς δυὸ ἀγάπας, εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς του. Διότι ὅποιος ἔχει τὸν Θεὸν εἰς τὴν καρδίαν του, ἔχει πάντα τὰ ἀγαθὰ, καὶ ἁμαρτίαν δὲν ὑποφέρει νὰ κάμῃ· καὶ ὅστις δὲν ἔχει τὸν Θεὸν εἰς τὴν καρδίαν, ἔχει τὸν διάβολον, καὶ κάμνει πάντα τὰ κακά καὶ ὅλας τὰς ἁμαρτίας. Χίλιας χιλιάδας καλὰ νὰ κάμνωμεν, ἀδελφοί μου, νηστείας, προσευχάς, ἐλεημοσύνας, καὶ τὸ αἷμα μας νὰ χύσωμεν διὰ τὸν Χριστόν μας, καὶ δὲν ἔχομεν αὐτὰς τὰς δυὸ ἀγάπας, ἀλλὰ ἔχομεν τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐχθραν εἰς τοὺς ἀδελφούς μας, ὅλα ἐκεῖνα τὰ καλὰ ὅπου ἐκάμαμεν εἶνε τοῦ διαβόλου καὶ εἰς τὴν κόλασιν πηγαίνομεν. Μὰ καλὰ, λέγετε, ἐκεῖ μὲ ἐκείνην τὴν ὀλίγην ἐχθραν ὅπου ἔχομεν εἰς τοὺς ἀδελφούς μας, ἔχοντας τόσα καλὰ καμωμένα, εἰς τὴν κόλασιν πηγαίνομεν; Ναί, ἀδελφοί μου, διότι ἐκείνη ἢ ἐχθρα εἶνε φαρμάκι τοῦ διαβόλου· καὶ καθὼς βάνομεν μέσα εἰς ἑκατὸν ὀκάδας ἀλεύρι ὀλίγον προζύμι, καὶ

ἔχει τόσην δύναμιν καὶ ἀνακουφίζει ὅσον ζυμάρι καὶ ἂν εἶνε, ἔτσι εἶνε καὶ ἡ ἔχθρα· ὅλα ἐκεῖνα τὰ καλὰ ὅπου ἐκάμαμεν, τὰ γυρίζει καὶ τὰ κάμνει φαρμάκι τοῦ διαβόλου.

Ἐδῶ, χριστιανοί μου, πῶς πηγαίνετε; Ἔχετε τὴν ἀγάπην ἀνάμεσόν σας; Ἀνίσως καὶ θέλετε νὰ σωθῆτε, κανένα ἄλλο πράγμα νὰ μὴ ζητήσετε ἐδῶ εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν ἀγάπην. Εἶνε ἐδῶ κανένας ἀπὸ τὴν εὐγένειάν σας ὅπου νὰ ἔχη αὐτὴν τὴν ἀγάπην εἰς τοὺς ἀδελφούς του; Ἄς σηκωθῆ ἐπάνω νὰ μοῦ τὸ εἰπῆ, νὰ τὸν εὐχηθῶ καὶ ἐγώ, νὰ βάνω καὶ τοὺς χριστιανούς νὰ τὸν συγχωρήσωσι, νὰ λάβῃ μίαν συγχώρησιν, ὅπου νὰ ἔδινεν χιλιάδες φλωρία δὲν τὴν εὔρισκεν. -Ἐγώ, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ἀγαπῶ τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀδελφούς μου. -Καλά, παιδί μου, ἔχε τὴν εὐχὴν. Πῶς σὲ λέγουν τὸ ὄνομά σου; - Κώστα. -Τί τέχνη κάμνεις; -Πρόβατα φυλάγω. -Τὸ τυρὶ ὅταν τὸ πωλῆς τὸ ζυγιάζεις; - Τὸ ζυγιάζω.

-Ἐσύ, παιδί μου, ἔμαθες νὰ ζυγιάζεις τὸ τυρὶ, καὶ ἐγὼ νὰ ζυγιάζω τὴν ἀγάπην. Τὸ ζύγι ἐντρέπεται τὸν αὐθέντην του; -Ὅχι. -Τώρα νὰ ζυγιάσω καὶ ἐγὼ τὴν ἀγάπην σου, καὶ ἂν εἶνε σωστὴ καὶ δὲν εἶνε ζύγκικη, τότε νὰ σὲ εὐχηθῶ καὶ ἐγώ, νὰ βάλω καὶ ὅλους τοὺς χριστιανούς νὰ σὲ συγχωρήσωσι. Πῶς νὰ σὲ καταλάβω, παιδί μου, πῶς ἀγαπᾷς τοὺς ἀδελφούς σου; Ἐγὼ τώρα ἐδῶ ὅπου περιπατῶ καὶ διδάσκω εἰς τὸν κόσμον, λέγω πῶς τὸν κύριον - Κώστα τὸν ἀγαπῶ ὡς τὰ μάτια μου· μὰ ἐσύ δὲν τὸ πιστεύεις· θέλεις νὰ με δοκιμάσης πρῶτον, καὶ τότε νὰ με πιστεύσης. Ἐγὼ ἔχω ψωμὶ νὰ φάγω, ἐσύ δὲν ἔχεις· ἀνίσως καὶ σοῦ δώσω κομμάτι καὶ σέ, ὅπου δὲν ἔχεις, τότε φανερώνω πῶς σὲ ἀγαπῶ. Ἀμὴ ἐγὼ νὰ φάγω ὅλο τὸ ψωμὶ καὶ ἐσύ νὰ πεινᾷς, τί φανερώνω; Πῶς ἡ ἀγάπη ὅπου ἔχω εἰς σὲ εἶνε ψεύτικη. Ἔχω δυὸ ποτήρια κρασί νὰ πῶ, ἐσύ δὲν ἔχεις· ἀνίσως καὶ δώσω καὶ σὲ ἀπ' αὐτὸ καὶ πῆς, τότε φανερώνω πῶς σὲ ἀγαπῶ. Ἀμὴ ἀνίσως καὶ δὲν σοῦ δώσω, εἶνε κάλπικη ἡ ἀγάπη. Εἶσαι λυπημένος· ἀπέθανεν ἡ μήτηρ σου, ὁ πατήρ σου· ἀνίσως καὶ ἔλθω νὰ σὲ παρηγορήσω, τότε εἶνε ἀληθινὴ ἡ ἀγάπη μου. Ἀμὴ ἀνίσως σὺ κλαίης καὶ θρηνῆς καὶ ἐγὼ τρώγω, πίνω καὶ χορεύω, ψεύτικη εἶνε ἡ ἀγάπη μου. Τὸ ἀγαπᾷς ἐκεῖνο τὸ φτωχὸ παιδί; -Τὸ ἀγαπῶ. -Ἄν τὸ ἠγάπας, τοῦ ἔπαιρνες ἕνα ὑποκάμισο ὅπου εἶνε γυμνὸ, νὰ παρακαλῆ καὶ ἐκεῖνο διὰ τὴν ψυχὴν σου. Δὲν εἶνε ἔτσι, χριστιανοί μου; Μὲ ψεύτικην ἀγάπην δὲν πηγαίνομεν εἰς τὸν παράδεισον. Τώρα σὰν θέλεις νὰ κάμῃς τὴν ἀγάπην μάλαμα, πάρε καὶ ἔνδυσε τὰ φτωχὰ παιδιά, καὶ τότε νὰ βάλω νὰ σὲ συγχωρήσωσι. Τὸ κάμνεις τοῦτο; Τὸ κάμνω. Χριστιανοί μου, ὁ Κώστας ἐκατάλαβε, πῶς ἡ ἀγάπη ποὺ εἶχεν ἔως τώρα ἦτο ψεύτικη, καὶ θέλει νὰ τὴν κάμῃ μάλαμα, νὰ ἐνδύσῃ τὰ πτωχὰ παιδιά. Ἐπειδὴ καὶ τὸν ἐπαιδεύσαμεν, σᾶς

παρακαλῶ νὰ εἰπῆτε διὰ τὸν κύρ Κώστα τρεῖς φορές: Ὁ Θεὸς συγχωρήσοι καὶ ἐλεῆσοι αὐτόν (Μενούνος, 1979, 125).

Ἡ θεία Δημιουργία.

Τὰ Δέκα Τάγματα τῶν Ἀγγέλων.

Ὁ πανάγαθος λοιπὸν καὶ πολυέλεος Θεὸς εἶνε καὶ λέγετε ἀγάπη· εἶνε καὶ λέγετε Τριάς. Παρακινούμενος ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν εὐσπλαχνίαν του ἔκαμε πρῶτον δέκα τάγματα Ἀγγέλους. Οἱ Ἄγγελοι εἶνε πνεύματα πύρινα, ἄϋλα, καθὼς εἶνε ἡ ψυχὴ μας. Τὸ κάθε τάγμα εἶνε ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. Ποῖος ἐπαρακίνησε τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἔκαμεν; Ἡ εὐσπλαχνία του. Πρέπει καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί μου, ἀνίσως καὶ θέλωμεν νὰ λέγωμεν τὸν Θεὸν μας πατέρα, νὰ εἴμεθα εὐσπλαχνοὶ, νὰ κάμνωμεν τοὺς ἀδελφούς μας νὰ εὐφραίνωνται, καὶ τότε νὰ λέγωμεν τὸν Θεὸν πατέρα: «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...». Εἰ δὲ καὶ εἴμεθα ἄσπλαχνοὶ, σκληροκάρδιοι καὶ κάμνωμεν τοὺς ἀδελφούς μας καὶ φαρμακεύονται καὶ βάνομεν τὸν θάνατον εἰς τὴν καρδίαν των, δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὸν Θεὸν μας πατέρα, ἀλλὰ τὸν διάβολον, διότι ὁ διάβολος θέλει νὰ κάμνωμεν τοὺς ἀδελφούς μας νὰ φαρμακεύονται, καὶ ὄχι ὁ Θεός.

Καὶ ἔτσι, ἀδελφοί μου, τὸ πρῶτον τάγμα ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους ὅπου προείπομεν, ἔπεσεν εἰς ὑπερηφάνειαν καὶ ἐζήτησε νὰ δοξασθῆ ἴσα μὲ τὸν Θεόν. Ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτο ἄγγελος φωτεινὸς καὶ λαμπρότατος, ἔγινε διάβολος σκοτεινότητος, καὶ πολέμιος τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἔχει νὰ καίεται πάντοτε εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ ὅταν ἀκούωμεν διάβολον, αὐτὸς εἶνε ὅπου ἦτο πρῶτος ἄγγελος· αὐτὸς εἶνε ὅπου παρακινεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὑπερηφανεύωνται, νὰ φονεύουν, νὰ κλέπτουν· αὐτὸς εἶνε ὅπου ἐμβαίνει μέσα εἰς ἀποθαμμένον ἄνθρωπον καὶ φαίνεται ὡς ζωντανὸς καὶ τὸν λέγομεν βρυκόλακα· αὐτὸς εἶνε ὅπου ἐμβαίνει καὶ μέσα εἰς ζωντανὸν ἄνθρωπον καὶ παίρνει τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας ἢ τινὸς Ἁγίου, τρέχων ἄνω καὶ κάτω ὡσάν δαιμονισμένος καὶ λέγει ὅτι κάμνει θαύματα· αὐτὸς εἶνε ὁ διάβολος ὅπου ἐμβαίνει εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ σεληνιάζεται καὶ δαιμονίζεται. Καὶ ἄς εἶνε δεδοξασμένος ὁ Θεὸς ὅπου μᾶς ἐχάρισε τρία ἄρματα μὲ τὰ ὅποια νὰ τὸν πολεμῶμεν. Ἀνίσως καὶ εἶνε ἐδῶ τίνας ἀπὸ σᾶς καὶ δαιμονίζεται, καὶ θέλη νὰ μάθη τὰ ἱατρικά, εὐκόλον εἶνε· ἐξομολόγησις, νηστεία καὶ προσευχή. Ὅσον ἐξομολογεῖται ὁ ἄνθρωπος, νηστεύει καὶ προσεύχεται, τόσο κατακαίεται καὶ φεύγει ὁ διάβολος.

Ὡσὰν ἐξέπεσε τὸ πρῶτον τάγμα ἀπὸ τὴν ἀγγελικὴν δόξαν καὶ ἔγιναν δαίμονες, τὰ ἄλλα ἐννέα τάγματα ἐταπεινώθησαν καὶ ἔπεσον καὶ προσεκύνησαν τὴν Παναγίαν Τριάδα καὶ ἐστάθησαν εἰς τὸν τόπον τῶν νὰ χαίρωνται πάντοτε. Πρέπει καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί μου, νὰ στοχαζώμεθα τί κακὸν πράγμα εἶνε ἡ ὑπερηφάνεια· ἐκρήμνισε τὸν διάβολον ἀπὸ τὴν ἀγγελικὴν δόξαν καὶ ἔχει νὰ καίεται εἰς τὴν κόλασιν πάντοτε· καὶ πῶς ἡ ταπείνωσις ἐβάσταξεν τοὺς Ἀγγέλους εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ χαίρωνται πάντοτε εἰς ἐκείνην τὴν δόξαν τῆς Ἁγίας Τριάδος. Πρέπει ἀκόμη νὰ στοχασθῶμεν πῶς ὁ πανάγαθος Θεὸς μισεῖ τὸν ὑπερήφανον καὶ ἀγαπᾷ τὸν ταπεινόν. Καὶ ὄχι μόνον ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ὅταν ἰδοῦμεν τινὰ ταπεινόν, τὸν βλέπομεν ὡς ἄγγελον, μᾶς φαίνεται ν' ἀνοίξωμεν τὴν καρδίαν μας νὰ τὸν βάλωμεν μέσα· καὶ ὅταν ἰδοῦμεν τινὰ ὑπερήφανον, τὸν βλέπομεν ὡς τὸν διάβολον, γυρίζομεν τὸ πρόσωπόν μας εἰς ἄλλο μέρος νὰ μὴ τὸν βλέπωμεν. Ἄς φύγωμεν λοιπόν, ἀδελφοί μου, τὴν ὑπερηφάνειαν, διότι εἶνε ἡ πρώτη θυγατέρα τοῦ διαβόλου, εἶνε δρόμος ποὺ μᾶς πηγαίνει εἰς τὴν κόλασιν, καὶ νὰ ἔχωμεν τὴν ταπείνωσιν, διότι εἶνε ἀγγελικὴ, εἶνε δρόμος ὅπου μας πηγαίνει εἰς τὸν παράδεισον. Ἐδῶ πῶς πηγαίνετε; Τὴν ταπείνωσιν ἀγαπᾶτε ἢ τὴν ὑπερηφάνειαν; Ὅστις ἀγαπᾷ τὴν ταπείνωσιν, ἂς σηκωθῆ ἐπάνω νὰ μοῦ τὸ εἰπῆ, νὰ τὸν εὐχηθῶ. -Ἐγώ, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ἀγαπᾶ τὴν ταπείνωσιν. -Ἐκβαλε τὰ φορέμετά σου, ἐνδύσου πενιχρὰ φορέματα, καὶ γύριζε εἰς τὴν ἀγοράν. Δὲν τὸ κάμνεις; Ἐντρέπεσαι; Κάμει ἄλλο. Κόψε τὸ μισό σου μουστάκι καὶ ἔβγα εἰς τὸ παζάρι. Μήτε καὶ αὐτὸ τὸ κάμνεις; Δὲν τὸ λέγω δι' ἐσὲ μόνον, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀκούσουν καὶ οἱ ἄλλοι· νὰ μὴ λέγητε ὅτι εἴσθε ταπεινοί. Μὲ βλέπετε καὶ ἐμὲ μὲ αὐτὰ τὰ γένεια; Εἶνε γεμάτα ὑπερηφάνειαν, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὴν ξερριζώσῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν μας. Ὁ χριστιανὸς χρειάζεται δυὸ πτέρυγας διὰ νὰ πετάξῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν παράδεισον, τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ἀγάπην. (Μενούνος, 1979, 128)

Ἡ Δημιουργία τοῦ Κόσμου.

Ὡσὰν ἐξέπεσεν τὸ πρῶτον τάγμα καὶ ἔγιναν δαίμονες, τότε ἐπρόσταξεν ὁ πανάγαθος Θεὸς καὶ ἔγινεν ὁ κόσμος οὗτος. Καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἔκαμε τὸν κόσμον εἶνε 7288 χρόνοι. Εἶνε δὲ ὁ κόσμος οὗτος ὡς αὐτό, καὶ καθὼς εἶνε ὁ κρόκος εἰς τὴν μέσην τοῦ αὐγοῦ, ἔτσι εἶνε ἡ γῆ ποιημένη ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ στέκη χωρὶς νὰ ἐγγίξῃ εἰς κανένα ἄλλο μέρος. Καὶ καθὼς εἶνε τὸ ἀσπράδι ὀλόγυρα εἰς τὸν κρόκον, ἔτσι εἶνε καὶ ὁ ἀέρας εἰς τὴν γῆν. Καὶ καθὼς εἶνε ὁ φλοιὸς ὀλόγυρα, ἔτσι εἶνε καὶ ὁ οὐρανὸς ὀλόγυρα ἀπὸ τὴν γῆν. Ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ τὰ ἄστρα εἶνε κολλημένα εἰς

τὸν οὐρανόν. Ἡ γῆ εἶνε στρογγυλή, καὶ ὅπου πηγαίνει ὁ ἥλιος, ἐκεῖ γίνεται ἡμέρα, ἡ νύκτα δὲ εἶνε ὁ ἴσκιος τῆς γῆς. Τώρα ἐδῶ ἔχομεν βράδυ, εἰς ἄλλο μέρος εἶνε αὐγή· καὶ καθὼς εἶνε ἄνθρωποι ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ἔτσι εἶνε καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο ἐνομοθέτησαν οἱ Ἅγιοι Πατέρες νὰ βάψωμεν τὰ αὐγὰ κόκκινα τὴν Λαμπράν. Διότι τὸ αὐγὸ σημαίνει τὸν κόσμον, τὸ δὲ κόκκινον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ μας, ὅπου ἔχυσεν εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ ἀγίασεν ὅλον τὸν κόσμον. Πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ χαιρώμεθα καὶ νὰ εὐφραινώμεθα χιλιάδες φορές, πῶς ἔχυσεν ὁ Χριστὸς τὸ αἷμα του καὶ μᾶς ἐξηγόρασεν ἀπὸ τὰς χειράς τοῦ διαβόλου· μὰ πάλιν νὰ κλαίωμεν καὶ νὰ θρηνώμεν, πῶς αἱ ἁμαρτίαι μας ἐσταύρωσαν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Χριστόν μας.

Ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς καὶ ἔγιναν ἑπτὰ ἡμέραι· καὶ πρώτην ἔκαμε τὴν Κυριακὴν καὶ τὴν ἐκράτησε διὰ λόγου του· καὶ τὰς ἄλλας ἕξ τὰς ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς νὰ ἐργαζώμεθα διὰ τὰ ψεύτικα ταῦτα γῆϊνα, καὶ τὴν Κυριακὴν νὰ σχολάζωμεν καὶ νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὰς ἐκκλησίας μας νὰ δοξάζωμεν τὸν Θεόν μας, νὰ ἰστάμεθα μὲ εὐλάβειαν, ν' ἀκούωμεν τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον καὶ τὰ λοιπὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας. Τί μᾶς παραγγέλει ὁ Χριστὸς μας νὰ κάμνωμεν; Νὰ στοχαζώμεθα τὰς ἁμαρτίας μας, τὸν θάνατον, τὴν κόλασιν, τὸν παράδεισον, τὴν ψυχὴν μας ὅπου εἶνε τιμιωτέρα ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, νὰ τρώγωμεν καὶ νὰ πίνωμεν τὸ ἀρκετόν μας, ὁμοίως καὶ τὰ ροῦχα μας τὰ ἀρκετά, τὸν δὲ ἐπίλοιπον καιρὸν νὰ τὸν ἐξοδεύωμεν διὰ τὴν ψυχὴν μας, νὰ τὴν κάμνωμεν νύμφην τοῦ Χριστοῦ μας, καὶ τότε πρέπει νὰ λεγώμεθα ἄνθρωποι καὶ ἐπίγειοι ἄγγελοι. Εἰ δὲ καὶ ζητοῦμεν πῶς νὰ τρώγωμεν, πῶς νὰ πίνωμεν, πῶς νὰ ἁμαρτάνωμεν, πῶς νὰ στολίζωμεν τοῦτο τὸ βρώμικο σῶμα, ὅπου αὔριον θὰ τὸ φάνε τὰ σκουλήκια, καὶ ὄχι διὰ τὴν ψυχὴν ὅπου εἶνε ἀθάνατος, τότε δὲν πρέπει νὰ λεγώμεθα ἄνθρωποι, ἀλλὰ ζῶα. Λοιπὸν κάμετε τὸ σῶμα δοῦλον τῆς ψυχῆς, καὶ τότε νὰ λέγεσθε ἄνθρωποι.

Τὴν πρώτην ἡμέραν ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς καὶ ἔγινε φῶς. Τὴν δευτέραν ἡμέραν ὁ οὐρανός, ἡ γῆ, τὰ νερά, ὁ ἀέρας κ.λπ. Τὴν τρίτην ἔγιναν τὰ χόρτα καὶ τὰ φυτά. Τὴν τετάρτην ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ τὰ ἄστρα. Τὴν πέμπτην ἡ θάλασσα, τὰ ὀψάρια καὶ τὰ πετεινά. Τὴν παρασκευὴν ἐπρόσταξε τὴν γῆν καὶ ἔβγαλεν ὅλα τὰ ζῶα. (Μενούνος, 1979, 130)

Ἡ Δημιουργία τοῦ Ἄνθρώπου.

Ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα εἰς τὸν κόσμον δὲν ἦσαν. Ἐπῆρεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν γῆν χῶμα καὶ ἔπλασεν ἕνα ἄνδρα ὡσάν ἡμᾶς, καὶ ἐνεφύσησε καὶ τοῦ ἐχάρισε ψυχὴν ἀθάνατον. Καὶ καθὼς ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι βάνομεν ἀλεύρι καὶ νερὸ καὶ τὰ ζυμώνομεν καὶ κάμνομεν ἕνα ψωμί, οὕτω καὶ ὁ Θεός. Πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ στοχασθῶμεν τί εἶνε τὸ σῶμα καὶ τί εἶνε ἡ ψυχὴ. Τὸ σῶμα εἶνε χῶμα καὶ αὔριον θὰ τὸ φάγουν τὰ σκουλήκια, καὶ ἀνάγκη εἶνε ἡ ψυχὴ νὰ χαίρεται πάντοτε εἰς τὸν παράδεισον, ἀνίσως καὶ κάμη καλά. Τοῦτο τὸ σῶμα ὅπου βλέπετε, ἀδελφοί μου, εἶνε τὸ φόρεμα τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ εἶνε ἄνθρωπος· ἡ ψυχὴ εἶνε ὅπου βλέπει, ἀκούει, ὁμιλεῖ, περιπατεῖ, μανθάνει ἐπιστήμας, δίδει ζωὴν εἰς τὸ σῶμα καὶ δὲν τὸ ἀφήνει νὰ βρωμήσῃ. Καὶ ἅμα ἔβγη ἡ ψυχὴ, τότε βρωμά, σκουληκιάζει τὸ σῶμα. Τὸ κορμὶ ἔχει τὰ ὄμματα, μὰ δὲν βλέπει· ἔχει τὰ ὄτα, μὰ δὲν ἀκούει· ὁμοίως καὶ αἱ λοιπαὶ αἰσθήσεις τοῦ σώματος. Ὅλα ἐνεργοῦνται διὰ τῆς ψυχῆς.

-Τὸν κλαίετε τὸν ἀποθαμένον; -Τὸν κλαίομεν. -Ὡς φαίνεται, σᾶς πονεῖ δι' αὐτόν. Καὶ πόσας ἡμέρας τὸν φυλάγετε; -Δυὸ - τρεῖς ὥρας. -Τόσην ἀγάπην ἔχετε εἰς τὸν ταλαίπωρον; Ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ μὴ τὸν θάπτετε, ἀλλὰ νὰ τὸν φυλάττετε εἰκοσιτέσσαρες ὥρες· καὶ νὰ μαζεύεσθε ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ νὰ στοχάζεσθε καλά, διότι καλύτερος διδάσκαλος δὲν εἶνε ἄλλος ἀπὸ τὸν θάνατον. Καὶ μὴ τοὺς κλαίετε τοὺς ἀποθαμένους, διότι βλάπτετε καὶ τὸν ἑαυτὸν σας καὶ ἐκείνους. Καὶ αἱ γυναῖκες ὅσες ἔχετε λερωμένες μπόλιες νὰ τὰς ρίψετε.

Ὅταν ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνδρα, ἔλαβεν ὁ πανάγαθος μίαν πλευρὰν ἀπ' αὐτόν καὶ ἔκαμε τὴν γυναῖκα, καὶ τοῦ τὴν ἔδωκε διὰ σύντροφον. Ἴσια τὴν ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὴν γυναῖκα μὲ τὸν ἄνδρα, ὅχι κατωτέρα. Ἐδῶ πῶς τὰς ἔχετε τὰς γυναῖκας; -Διὰ κατωτέρας. -Ἀνίσως, ἀδελφοί μου, καὶ θέλετε νὰ εἴσθε καλύτεροι οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὰς γυναῖκας, πρέπει νὰ κάμνετε καὶ ἔργα καλύτερα ἀπὸ αὐτάς· εἰ δὲ καὶ αἱ γυναῖκες κάμνουν καλύτερα καὶ πηγαίνουν εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν κόλασιν, τί μᾶς ὠφελεῖ; Εἴμεθα ἄνδρες καὶ κάμνομεν χειρότερα. Ἐγὼ βλέπω ἐδῶ πὸν περιπατῶ καὶ διδάσκω· εἶπα ἕνα λόγον διὰ τὰς γυναῖκας καὶ σκέπτονται νὰ ρίξουν τὰ περιττὰ σκουλαρίκια, δακτυλίδια, καὶ μὲ ἤκουσαν εὐθύς. Βλέπω ὅπου τρέχουν νὰ ἐξομολογηθοῦνε. Εἶπα καὶ ἕνα λόγον διὰ τοὺς ἄνδρας· φυσικὸν εἶνε τοῦ ἀνδρὸς ὅταν πηγαίνει πενήντα χρονῶν νὰ βγάνη γένεια· καὶ ἐγὼ βλέπω ἐδῶ καὶ εἶνε ἐξήντα καὶ ὀγδοήντα χρονῶν γέροντες, καὶ ἀκόμη ξυρίζονται. Δὲν τὸ ἐντρέπεσθε νὰ ξυρίζεσθε;

Δὲν ἤξευρεν ὁ Θεὸς ὅπου ἔδωκε τὰ γένηα; Καὶ καθὼς εἶνε ἄπρεπον μία γυναῖκα γερόντισσα νὰ στολίζεται καὶ νὰ βάνη φτιασίδια, ὁμοίως καὶ ἕνας γέρον, ὅταν ξυρίζεται. Τὸ σιτάρι, ὅταν παίρνη καὶ ἀσπρίζη, τί θέλει; Θερισμόν. Ὅμοίως καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν παίρνη καὶ ἀσπρίζη, τί φανερώνει; Τὸν θάνατον. Εἶνε κανένας ἐδῶ καὶ θέλει νὰ ἀφήσῃ τὰ γένηα του; Ἄς σηκωθῆ νὰ μοῦ τὸ εἰπῆ, νὰ γίνωμεν ἀδελφοί, νὰ τὸν εὐχηθῶ καὶ ἐγώ, καὶ νὰ βάλω καὶ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς νὰ τὸν συγχωρήσωσι. -Ἐγὼ εἶμαι, διδάσκαλε. -Καλά, ἔχε τὴν εὐχὴν μου. Παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν δι' ἐμένα τὸν ἁμαρτωλόν, νὰ παρακαλῶ καὶ ἐγὼ διὰ λόγου σας, ὅσον καιρὸν καὶ ἂν ζήσω. Τὸ κάμνετε; -Τὸ κάμομεν, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. -Σᾶς παρακαλῶ, χριστιανοί μου, νὰ εἰπῆτε, δι' ὅσους ἀφήσουν τὰ γένηα, τρεῖς φορές: Ὁ Θεὸς συγχωρήσαι καὶ ἐλεῆσαι αὐτούς. Ζητήσατε καὶ ἡ εὐγένειά σας συγχώρησιν, καὶ ἄμποτε καὶ σᾶς φωτίσῃ ὁ Θεός, καθὼς ἀφήκατε τὰ γένηα, νὰ ἀφήσετε καὶ τὰς ἁμαρτίας. Καὶ ἐσεῖς οἱ νέοι νὰ τοὺς τιμᾶτε· καὶ ἂν τύχῃ ἕνας ἄνθρωπος καὶ εἶνε τριάντα χρόνων ὅπου ἄφησε τὰ γένηά του, ἔτυχε καὶ ἕνας 50 ἢ 60 ἢ 100 καὶ ξυρίζεται, νὰ βάλῃς ἐκεῖνον ὅπου ἄφησε τὰ γένηα παραπάνω νὰ καθήσῃ ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπου ξυρίζεται, τόσον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅσον καὶ εἰς τὸ τραπέζι. Δὲν σᾶς λέγω πάλιν ὅτι τὰ γένηα σᾶς πᾶνε εἰς τὸν παράδεισον, ἀλλὰ τὰ καλὰ ἔργα. Καὶ τὰ φορέματά σου νὰ εἶνε ταπεινά, καὶ τὸ φαγί σου καὶ τὸ πιτό σου, καὶ ὅλη σας ἡ συμπεριφορὰ νὰ εἶνε χριστιανική, διὰ νὰ δίδετε καλὸν παράδειγμα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ὁ ἄνδρας, ἀδελφοί μου, ἐγέννησε τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὴν πλευρὰν του χωρὶς γυναῖκα, καὶ πάλιν ἔγινε γερός. Ἐδανείσθη ἐκείνη τὴν πλευρὰν ἀπὸ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν ἐχρεωστοῦσε. Ἐγεννήθησαν ὡσὰν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ γυναῖκες εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ δὲν ἐφάνη καμία ἀξία νὰ γεννήσῃ ἄνδρα, νὰ πληρώσῃ τὴν πλευρὰν ὅπου ἐχρεωστοῦσε, παρὰ ἡ Δέσποινα Θεοτόκος, ὅπου ἠξιώθη διὰ τὴν καθαρότητά της καὶ ἐγέννησε τὸν γλυκύτατον Χριστὸν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, χωρὶς ἄνδρα, παρθένος, καὶ πάλιν ἔμεινε παρθένος, καὶ ἐπλήρωσεν ἐκείνην τὴν πλευρὰν. Ἀκούετε, ἀδελφοί μου, τί χαρμόσυνα μυστήρια ἔχει ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία; Μὰ τὰ ἔχει κρυμμένα καὶ θέλουν ξεσκεπάσμα. Διὰ τοῦτο νὰ μάθετε ὅλοι σας γράμματα, διὰ νὰ καταλαμβάνετε πῶς περιπατεῖτε. Πρέπει καὶ σύ, ὦ ἄνδρα, νὰ μὴ μεταχειρίζεσαι τὴν γυναῖκα σου ὡσὰν σκλάβαν, διότι πλάσμα τοῦ Θεοῦ εἶνε καὶ ἐκείνη καθὼς καὶ σύ. Τόσον ἐσταυρώθηκεν ὁ Θεὸς δι' ἐσέ, ὅσον καὶ δι' ἐκείνην. Πατέρα λέγεις ἐσὺ τὸν Θεόν, πατέρα τὸν λέγει καὶ ἐκείνη. Ἔχετε μίαν πίστιν, ἕνα βάπτισμα· Δὲν τὴν ἔχει ὁ Θεὸς κατωτέραν. Διὰ τοῦτο δὲν τὴν ἔκαμεν ἀπὸ τὸ κεφάλι, διὰ νὰ μὴ καταφρονῇ τὸν ἄνδρα. Ὅμοίως πάλιν

δὲν τὴν ἔκαμεν ἀπὸ τὰ ποδάρια, διὰ νὰ μὴ καταφρονῆ ὁ ἄνδρας τὴ γυναίκα. Ὠνόμασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνδρα Ἀδάμ, τὴν δὲ γυναίκα Εὐάν. Ἔκαμε καὶ ἕναν παράδεισον εἰς τὸ μέρος τῆς ἀνατολῆς ὅλον χαρὰ καὶ εὐφροσύνη· μήτε πείνα, μήτε δίψα, μήτε ἀρρώστια, μήτε κανὲν λυπηρόν. Τοὺς ἐστόλισε μὲ τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Τοὺς ἔβαλε μέσα εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρωνται ὡς ἄγγελοι. Λέγει ὁ Θεὸς τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας: Ἐγὼ νὰ ὁποῦ σᾶς ἔκαμα ἀνθρώπους λαμπροτέρους ἀπὸ τὸν ἥλιον. Σᾶς ἔβαλα μέσα εἰς τὸν παράδεισον, νὰ χαίρεσθε ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ παραδείσου. Μὰ διὰ νὰ γνωρίζετε πὼς ἔχετε Θεὸν ποιητὴν καὶ πλάστην σας, σᾶς δίδω μίαν παραγγελίαν· μόνον ἀπὸ μίαν συκὴν νὰ μὴ φάγητε σύκα· μὰ νὰ ἠξεύρητε καὶ αὐτό, πὼς ἀνίσως καὶ παραβῆτε τὴν προσταγὴν μου καὶ φάγετε, θὰ ἀποθάνετε. Καὶ ἔτσι τοὺς ἄφησεν ὁ Θεὸς μέσα εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἐχαίροντο ὡς ἄγγελοι. Διὰ τοῦτο τοὺς ἐστόλισεν ὁ πανάγαθος Θεὸς μὲ τὴν ἐντροπὴν, καὶ ἡ ἐντροπὴ νὰ τοὺς φυλάγη ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν, μὰ περισσότερον τὴν γυναίκα. Διὰ τοῦτο, χριστιανοὶ μου, ὅσον καὶ θυγατέρες τοῦ Χριστοῦ μου, ὅσον ἠμπορεῖτε, νὰ εἴσθε σκεπασμένες μὲ τὴν ἐντροπὴν, καὶ φαίνεσθε ὡσὰν μάλαμα. (Μενούνος, 1979, 134)

Ἡ Ἀπολύτρωσις τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἀπέθανον ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐά, ἐπῆγαν εἰς τὴν κόλασιν καὶ ἐκαίοντο πέντε καὶ ἡμισυ χιλιάδες χρόνους διὰ μίαν ἁμαρτίαν· ἀμὴ ἡμεῖς ὁποῦ κάμνομεν πολλάς, καὶ μάλιστα ἐγὼ, τί ἔχομεν νὰ πάθωμεν; Ὁ Θεὸς εἶνε εὐσπλαγχοῦς, ἀλλὰ καὶ δίκαιος. Ἔχει ράβδον σιδηρὰν· καὶ καθὼς ἐπαίδευε τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν, ἔτσι παιδεύει καὶ ἡμᾶς, ἂν δὲν κάμνωμεν καλά. Παρέβησαν ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐά τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξωρίσθησαν ἀπὸ τὸν παράδεισον. Τώρα τί κάμνομεν, χριστιανοὶ μου, ἡμεῖς; Ζητήσατε νὰ μάθετε, ὅτι εἰς τοὺς πέντε καὶ ἡμισυ χιλιάδες χρόνους ὅλοι ὅσοι ἀπέθνησκον ἐπῆγαινον εἰς τὴν κόλασιν. Εὐσπλαχνίσθη ὁ Κύριος τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ ἦλθε καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος τέλειος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, ἀπὸ τὰ καθαρώτατα αἵματα τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ μᾶς ἔβγαλεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου. Ζητήσατε νὰ μάθετε, ὅτι Κυριακὴν ἡμέραν ἔγινεν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου· Κυριακὴν ἡμέραν ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς καὶ μᾶς ἔδειξε τὴν Ἁγίαν Πίστιν, τὸ ἅγιον Βάπτισμα, τὰ Ἄχραντα Μυστήρια· ὑβρίσθη, ἐδάρθη, ἐσταυρώθη κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· ἀνέστη τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐπῆγε εἰς τὴν κόλασιν, ἔβγαλε τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν καὶ τὸ γένος του· ἔγινε χαρὰ εἰς τὸν

οὐρανόν, εἰς τὸν ἄδην καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον· φαρμάκι καὶ σπαθὶ δίστομον εἰς τοὺς Ἑβραίους καὶ εἰς τὸν διάβολον· ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκάθησε ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, νὰ συμβασιλεύῃ αἰωνίως, νὰ προσκυνῆται καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους. Ζητήσατε νὰ μάθετε, πῶς σήμερον, αὔριον περιμένομεν τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Εἴσθε φρόνιμοι καὶ γνωστικοί· καταλάβετε καὶ μόνοι σᾶς τὸ καλὸν καὶ κάμνετέ το. (Μενούνος, 1979, 134)

Μέσα πρὸς Σωτηρίαν τοῦ Γένους.

Πνευματικοὶ Πορῆνες.

Τώρα τί σᾶς φαίνεται εὐλογον νὰ κάμωμεν; Ἔχω δυὸ λογισμούς. Ὁ ἓνας λογισμὸς μοῦ λέγει: Φθάνουν αὐτὰ ὅπου εἶπες εἰς τοὺς χριστιανούς, καὶ σήκω πρωῖ πήγαινε καὶ εἰς ἄλλο μέρος νὰ διδάξης. Ὁ ἄλλος μοῦ λέγει: Μὴ πηγαίνεις· κάθισε νὰ τοὺς εἰπῆς καὶ τὰ ἐπίλοιπα καὶ αὔριον φεύγεις. Σεῖς τί λέγετε νὰ φύγω ἢ νὰ καθήσω; -Νὰ καθήσης, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. -Καλά, παιδιά μου, νὰ καθήσω· ἀμὴ εἶνε καλὰ νὰ δουλεύῃ ἓνας ἄνθρωπος ἓνα ἀμπέλι, ἢ νὰ βόσκη πρόβατα, καὶ νὰ μὴ φάγῃ ἐκ τοῦ καρποῦ των; Τώρα καὶ ἐγὼ ἐδῶ ὅπου ἦλθα καὶ κοπιᾶζω εἶνε καλὸν νὰ μὴ μοῦ δώσητε ὀλίγην παρηγορίαν, πληρωμὴν; Καὶ τί πληρωμὴν θέλω ἐγώ; Χρήματα; Καὶ τί νὰ τὰ κάμω; Ἐγώ, μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, μήτε σακκούλα ἔχω, μήτε σπίτι, μήτε ἄλλο ράσο· καὶ τὸ σκαμνὶ ὅπου ἔχω ἰδικόν σας εἶνε, τὸ ὁποῖον εἰκονίζει τὸν τάφον μου. Ἐτοῦτος ὁ τάφος ἔχει ἐξουσίαν νὰ διδάξῃ βασιλεῖς, πατριάρχας, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, νέους καὶ γέροντας καὶ ὅλον τὸν κόσμον. Ἀνίσως καὶ ἐπεριπατοῦσα διὰ ἄσπρα, θὰ ἦμιον τρελὸς καὶ ἀνόητος· ἀμὴ τί εἶνε ἡ πληρωμὴ μου; Νὰ καθήσετε ἀπὸ πέντε, δέκα, νὰ συνομιλήτε αὐτὰ τὰ θεῖα νοήματα, νὰ τὰ βάλετε μέσα εἰς τὴν καρδίαν σας, διὰ νὰ σᾶς προξενήσουν τὴν αἰώνιον ζωὴν. Δὲν εἶνε, ἀδελφοί μου, λόγοι ἰδικοί μου ὅσα σᾶς εἶπον, ἀλλὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Αὐτὰ ὅπου σᾶς εἶπα τὸ ἴδιον εἶνε ὡσὰν νὰ κατέβῃ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς νὰ σᾶς τὰ εἰπῇ. Τώρα ἀνίσως καὶ τὰ κάμνετε καὶ τὰ βάλλετε εἰς τὸν νοῦν σας, δὲν μὲ φαίνεται καὶ ἐμὲ τίποτε ὁ κόπος. Εἰ δὲ καὶ δὲν τὰ κάμνετε, φεύγω λυπημένος, μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια. (Μενούνος, 1979, 141)

Χριστιανικά Σχολεία.

Ἔχετε σχολεῖον ἐδῶ εἰς τὴν χῶραν σας νὰ διαβάζουν τὰ παιδιὰ; -Δὲν ἔχομεν, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. -Νὰ μαζευθῆτε ὅλοι νὰ κάμετε ἓνα σχολεῖον καλόν, νὰ βάλετε καὶ ἐπιτρόπους νὰ τὸ κυβερνοῦν, νὰ βάνουν διδάσκαλον νὰ μανθάνουν ὅλα τὰ παιδιὰ γράμματα, πλούσια καὶ πτωχά. Διότι ἀπὸ τὸ σχολεῖον μανθάνομεν τί εἶνε Θεός, τί εἶνε Ἁγία Τριάς, τί εἶνε Ἄγγελοι, δαίμονες, παράδεισος, κόλασις, ἀρετὴ, κακία· τί εἶνε ψυχὴ, σῶμα κ.λπ. Διότι χωρὶς τὸ σχολεῖον περιπατοῦμεν εἰς τὸ σκότος· ἀπὸ τὸ σχολεῖον ἀνοίγει τὸ μοναστήριον. Ἄν δὲν ἦτο τὸ σχολεῖον, ποῦ ἤθελα μάθει ἐγὼ νὰ σᾶς διδάσκω; (Μενούνος, 1979, 142)

Περίληψις ὅλης τῆς διδαχῆς.

Ἐγὼ ἐδιάβασα καὶ περὶ ἱερέων, καὶ περὶ ἀσεβῶν, αἰρετικῶν καὶ ἀθέων· τὰ βάθη τῆς σοφίας ἠρεύνησα· ὅλαι αἱ πίστεις εἶνε ψεύτικες· τοῦτο ἐκατάλαβα ἀληθινόν, ὅτι μόνη ἢ πίστις τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν εἶνε καλὴ καὶ ἁγία, τὸ νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ βαπτίζωμεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο σᾶς λέγω τώρα εἰς τὸ τέλος· νὰ εὐφραίνεσθε ὅπου εἴσθε ὀρθόδοξοι χριστιανοί, καὶ νὰ κλαίετε διὰ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ αἰρετικούς ὅπου περιπατοῦν εἰς τὸ σκότος. Ἡμεῖς, χριστιανοί μου, τί εἴμεθα, δίκαιοι ἢ ἁμαρτωλοί; ἀνίσως καὶ εἴμεθα δίκαιοι, καλότυχοι καὶ τρισμακάριοι· εἰ δὲ καὶ εἴμεθα ἁμαρτωλοί, τώρα εἶνε καιρὸς νὰ μετανοήσωμεν, νὰ παύσωμεν ἀπὸ τὰ κακά, καὶ νὰ κάμνωμεν τὰ καλά· διότι ἕως αὔριον δὲν ἤξεύρομεν τί θὰ πάθωμεν. Προσέχετε λοιπόν, ἀδελφοί μου, νὰ μὴ ὑπερηφανεῖσθε, νὰ μὴ φονεύετε, νὰ μὴ μοιχεύετε, νὰ μὴ κάμνετε ὄρκους, νὰ μὴ λέγετε ψεύματα, νὰ μὴ συκοφαντῆτε, νὰ μὴ προδίδετε, νὰ μὴ στολίζετε τὸ σῶμα, διότι θὰ τὸ φάγουν οἱ σκώληκες, ἀλλὰ νὰ στολίζετε τὴν ψυχὴν, ὅπου εἶνε τιμιώτερα ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Νὰ προσεύχεσθε, νὰ νηστεύετε, νὰ δίδετε ἐλεημοσύνην, νὰ ἔχετε τὸν θάνατον ἔμπροσθέν σας, πότε νὰ φύγετε ἀπὸ τοῦτον τὸν ψεύτικον κόσμον, νὰ ὑπάγετε εἰς ἐκεῖνον τὸν αἰώνιον. Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου: Καθὼς ἓνας ἄρχοντας ἔχει δέκα δούλους καὶ σφάλλει ἓνας ἐξ αὐτῶν τὸν διώκει καὶ βάνει ἄλλον, οὕτω καὶ ὁ Κύριος, ὡσὰν ἐξέπεσε τὸ πρῶτον τάγμα τῶν ἀγγέλων, ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς καὶ ἔγινεν οὗτος ὁ κόσμος, καὶ ἔκαμεν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, νὰ μᾶς βάλῃ εἰς τὸν τόπον τῶν ἀγγέλων. Ἡμεῖς, χριστιανοί μου, δὲν ἔχομεν ἐδῶ πατρίδα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς μᾶς ἔκαμε μὲ τὸ κεφάλι ὀρθούς, καὶ μᾶς ἔβαλε τὸν νοῦν εἰς τὸ ἐπάνω μέρος, διὰ νὰ στοχαζώμεθα πάντοτε τὴν οὐράνιον βασιλείαν, τὴν ἀληθινὴν πατρίδα μας. Ὅθεν, ἀδελφοί μου, νὰ σᾶς διδάσκω καὶ

συμβουλευώ, πλὴν τολμῶ πάλιν καὶ παρακαλῶ τὸν γλυκύτετον Ἰησοῦν Χριστὸν νὰ στείλῃ οὐρανόθεν τὴν χάριν Του καὶ τὴν εὐλογίαν Του εἰς αὐτὴν τὴν χῶραν, καὶ ὅλους τοὺς χριστιανούς, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, νέους καὶ γέροντας, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας. Καὶ πρῶτον, ἀδελφοί μου, ἄμποτε νὰ σᾶς εὐσπλαγχνισθῆ καὶ νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας σας καὶ νὰ σᾶς ἀξιῶσῃ νὰ διέλθετε καὶ ἐδῶ καλὴν καὶ εἰρηνικὴν αὐτὴν τὴν ματαίαν ζωὴν, καὶ μετὰ θάνατον εἰς τὸν παράδεισον, εἰς τὴν πατρίδα μας τὴν ἀληθινὴν, νὰ χαιρώμεθα πάντοτε, νὰ δοξάζωμεν καὶ προσκυνῶμεν τὴν Ἁγίαν Τριάδα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Παρακαλῶ σας, ἀδελφοί μου, νὰ εἰπῆτε καὶ δι' ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν τρεῖς φορές: Συγχωρήσατέ με καὶ ὁ Θεὸς συγχωρήσοι σας. Συγχωρηθῆτε καὶ μεταξύ σας. (Μενούνος, 1979, 144)

Σύνοψη Α' Διδαχῆς.

Ἡ πρώτη διδαχὴ του Πατροκοσμᾶ εἶναι διαιρεμένη σε τρία μέρη. Ἀρχικὰ, αναφέρεται στο σημαντικὸ ἔργο των Αποστόλων που ἦταν οἱ συνεχιστές του θεάρεστου ἔργου του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Στο πρῶτο μέρος ἐξηγεῖ πῶς αὐτὸς ἐνασχολήθηκε με τὰ θεῖα. Ποια ἦταν ἡ καταγωγὴ του, μα καὶ ποια θεώρησε ἀποστολὴ του στον κόσμον. Διηγείται τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο ἀπέκτησε τὸ χάρισμα τῆς μεταφορᾶς του κηρύγματος. Ἐστιάζει στο γεγονός πῶς λειτουργοῦσε ἀμισθί προσφέροντας τὶς υπηρεσίες του. Ὅλα αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ κατὰ τὴν πρώτη του ἐπαφὴ με τὸ λαὸ τον ἔκαναν λαοφιλή καὶ ἀγαπητό.

Στο δεῦτερο μέρος αναφέρεται στο ὀρθόδοξο κήρυγμα. Ἀποδέχεται τὴν πανταχοῦ παρουσία του Θεοῦ καὶ προτρέπει τοὺς ἀνθρώπους πρῶτα νὰ ἀγαποῦν τὸ Θεὸ καὶ πατέρα τους καὶ ἔπειτα τὸν συνάνθρωπό τους ζώντας με κατανόηση καὶ σεβασμό.

Στο τρίτο μέρος, μετὰ τὶς γενικὲς πληροφορίες που παρέθεσε, θα μιλήσει γιὰ τὴν πορεία του κόσμου. Ἀρχικὰ, μαθαίνουμε γιὰ τὰ τάγματα ἀγγέλων, ἔπειτα γιὰ τὴ δημιουργία του κόσμου, του ἀνθρώπου, τὴν ἀπολύτρωση του ἀνθρώπου. Πῶς μπορεῖ νὰ ἐπιζητήσει ὁ ἀνθρώπος μετὰ τὴ δημιουργία του τὴ σωτηρία του; Μέσω των χριστιανικῶν πυρήνων ἢ των σχολείων, χώροι στους ὁποίους παραβρίσκεται ἓνα μεγάλο διάστημα τῆς ζωῆς του.

Εν κατακλείδι, ο ίδιος ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός κάνει τη σύνοψη της διδαχής και βγάζει τα δικά του πορίσματα: κυρίως προτρέπει το ποίμνιο να διέπεται από αρετές που θα του επιτρέψουν να ζήσει τον βίο αυτό που θα τον οδηγήσει στη μεταθανάτιο ζωή στον Παράδεισο.

Δ) Διδαχή Α₂

Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ.

Εἰς ἣν δ' ἀν πόλιν εἰσέλθητε, λέγετε εἰρήνην τῇ πόλει ταύτῃ», λέγει ὁ Κύριος.

Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός καί Θεός, ἀδελφοί μου, ὁ γλυκύτατος αὐθέντης καί δεσπότης, ὁ ποιητής τῶν ἀγγέλων καί πάσης νοητῆς καί αἰσθητῆς κτίσεως, παρακινούμενος ὁ Κύριος ἀπό τὴν πολλὴν Του ἀγαθότητα, ὅπου ἔχει εἰς τὸ γένος μας, σιμὰ εἰς ἄπειρα χαρίσματα ὅπου μας ἐχάρισε καί μας χαρίζει καθ' ἐκάστην ἡμέραν καί ὥραν καί στιγμὴν, ἐκατεδέχθη καί ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί ἀπὸ τα καθαρῶτατα αἵματα τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας, διὰ να μας κάμη υἱούς καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας Του, να χαίρωμεν πάντοτε εἰς τὸν παράδεισο μαζί με τοὺς Ἀγγέλους καί να μη καιώμεθα εἰς τὴν κόλασιν με τοὺς ἀσεβεῖς καί τοὺς διαβόλους. (Μενούνος, 1979, 146)

Τὸ ἔργο τῶν Ἀποστόλων.

Καθὼς ἓνας ἄρχοντας ἔχει ἀμπέλια καί χωράφια καὶ βάνει ἐργάτας, οὕτω καί ὁ Κύριος ὡσάν ἀμπέλι ἔχειν ὅλον τὸν κόσμον. Καί ἐπήρε δώδεκα Ἀποστόλους, καί τοὺς ἔδωκε τὴν χάριν Του καὶ τὴν εὐλογία Του, καί τοὺς ἔστειλεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον να διδάξουν τοὺς ἄνθρώπους πὼς να ζήσουν καί ἐδῶ καλά, εἰρηνικά, ἠγαπημένα, καὶ μετὰ ταῦτα να πηγαίνουν εἰς τὸν παράδεισον, να χαίρωνται πάντοτε. Να μετανοοῦν, να πιστεύουν καὶ να βαπτίζονται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, τοῦ Ὑιοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί να ἔχουν τὴν ἀγάπην εἰς τὸν Θεόν καί εἰς τὸν ἀδελφόν των. Καί εἰς ὅποιαν χώρα πηγαίνουν οἱ Ἀπόστολοι καί τοὺς δέχονται, τοὺς παρήγγειλεν ὁ Κύριος να εὐλογοῦν τὴν χώραν ἐκείνην. Εἰς ὅποιαν χώραν πάλιν πηγαίνουν οἱ Ἀπόστολοι καί δεν τοὺς δέχονται, τοὺς παρήγγειλεν ὁ Κύριος να τινάζουν καί τὰ τσαρούχια των καί να φεύγουν. Ἐτσι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι λαμβάνοντες τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς φρόνιμοι καί πιστοὶ δούλοι τοῦ Χριστοῦ μας, ἔτρεξαν ὡσάν ἀστραπὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Με ἐκείνην τὴν χάριν ἰάτρευον τυφλοὺς καί κωφοὺς καί λεπρούς καί δαιμονισμένους, καί, τὸ μεγαλύτερον, με τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μας ἐπρόσταζον τοὺς νεκροὺς καί ἀνεσταίνονται. Καί εἰς ὅποιαν χώραν ἐπήγαινον οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καί τοὺς ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ἔκαμνον χριστιανούς, ἐχειροτόνουν ἀρχιερεῖς καί ἱερεῖς, συνέστηναν ἐκκλησίας, καί εὐλογοῦσαν τὴν χώραν ἐκείνην, καί ἐγένετο ἓνας

ἐπίγειος παράδεισος, χαρά καί ευφροσύνη, κατοικία τῶν ἀγγέλων, κατοικία τοῦ Χριστοῦ μας. Εἰς ὅποιαν χώραν ἐπήγαινον καί δεν τοὺς ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, τοὺς παρήγγειλε να τινάζουν καί τά ὑποδήματά των, καί ἔμενεν εἰς ἐκείνην τήν χώραν κατάρα καί ὄχι εὐλογία, κατοικία τοῦ διαβόλου καί ὄχι τοῦ Χριστοῦ μας. (Μενούνος, 1979, 147)

Κλήσις διά τό κήρυγμα.

Πόθεν παρακινήθην, ἀδελφοί μου, θέλω να σας φανερώσω τήν αἰτίαν.

Ἀναχωρών ἀπό τήν πατρίδα μου πρό πενήντα ἐτών, ἐπεριπάτησα τόπους πολλούς, κάστρα, χώρας καί χωρία, καί μάλιστα εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, καί περισσότερον ἐκάθισα εἰς τό Ἅγιον Ὄρος, δεκαεπτά χρόνους, καί ἔκλαιον διά τās ἀμαρτίας μου. Σιμά εἰς τὰ ἄπειρα χαρίσματα ὅπου μου ἐχάρισε ὁ Κύριός μου, με ἤξιωσε καί ἔμαθα ὀλίγα γράμματα Ἑλληνικά, ἔγινα καί καλόγηρος.

Μελετώντας τό ἅγιον καί ἱερόν Εὐαγγέλιον εὔρον μέσα πολλά καί διάφορα νοήματα, τά ὅποια εἶναι ὄλα μαργαριτάρια, διαμάντια, θησαυρός, πλούτος, χαρά, εὐφροσύνη, ζωή αἰώνος. Σιμά εἰς τὰ ἄλλα εὔρον καί τούτον τόν λόγον ὅπου λέγει ὁ Χριστός μας, πώς δεν πρέπει κανένας χριστιανός, ἄνδρας ἢ γυναίκα, να φροντίζει διά τον ἑαυτόν του μόνον πώς να σωθεῖ, ἀλλά να φροντίζει καί για τοὺς ἀδελφούς του να μή κολασθούν. Ἀκούοντας καί γω, ἀδελφοί μου, τούτον τόν γλυκύτατον λόγον ὅπου λέγει ὁ Χριστός μας, να φροντίζομεν καί διά τοὺς ἀδελφούς μας, μ' ἔτρωγεν ἐκεῖνος ὁ λόγος μέσα εἰς τήν καρδίαν τόσους χρόνους, ὡσάν τό σκουλήκι ὅπου τρώγει τό ξύλον, τι να κάμω καί ἐγώ στοχαζόμενος εἰς τήν ἀμάθειαν μου. Ἐσυμβουλευτήκα τοὺς πνευματικούς μου πατέρας, ἀρχιερεῖς, πατριάρχας τοὺς ἐφανέρωσα τόν λογισμόν μου, ἀνίσως καί εἶναι θεάρεστον τέτοιον ἔργον να τό μεταχειρισθῶ, καί ὅσοι με παρεκίνησαν να τό κάμω, καί μου εἶπον πώς τέτοιον ἔργον, καλόν καί ἅγιον εἶναι. Μάλιστα παρακινούμενος ἀπό τόν Παναγιώτατον κύριον Σωφρόνιον, Πατριάρχην – να ἔχωμεν τήν εὐχήν του - καί λαμβάνοντας τās ἀγίας τοῦ εὐχάς, ἄφησα τήν ἰδικήν μου προκοπήν, τό ἰδικόν μου καλόν, καί ἐβγήκα να περιπατῶ ἀπό τόπον εἰς τόπον καί διδάσκω τοὺς ἀδελφούς μου. (Μενούνος, 1979, 148)

Ἡ ἰδική του καταγωγή καί ἀποστολή.

Πρέπον καί εὐλογον εἶναι ἓνας διδάσκαλος, ὅταν θέλει να διδάξει, να ἐξετάζει πρῶτον τι ἀκροατὰς ἔχει, ὁμοίως καί οἱ ἀκροαταὶ να ἐξετάζουν τί διδάσκαλος εἶναι.

Καί γω, ἀδελφοί μου, που ἠξιώθην καί ἐστάθηκα εἰς αὐτόν τόν ἅγιον τόπον τόν ἀποστολικόν διά τήν εὐσπλαχνίαν τοῦ Χριστοῦ μας, ἐξέτασα πρῶτον διά λόγους σας καί ἔμαθα πως με τήν χάριν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καί Θεοῦ δεν εἶστε Ἕλληνες, δεν εἶστε ἀσεβεῖς, αἰρετικοί, ἄθεοι, ἀλλ' εἶστε βαπτισμένοι εἰς τό ὄνομα του Πατρός καί τοῦ Ὑιοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί εἶσθε τέκνα καί θυγατέρες του Χριστοῦ μας. Καί ὄχι μόνο δεν εἶμαι ἄξιος να σας διδάξω, ἀλλά μήτε τα ποδάρια σας να φιλήσω. Διότι ὁ καθένας ἀπό λόγους σας εἶναι τιμιώτερος ἀπ' ὅλον τόν κόσμον. Πρέπει δε να ἠξεύρετε καί ἡ εὐγένειά σας διά λόγου μου, τό ἠξεύρω πῶς ἄλλοι σας λέγουν ἄλλα, ὅμως ἀν ἴσως καί θέλετε να μάθετε τήν πάσαν ἀλήθειαν, ἐγώ σας την λέγω.

Ἡ πατρίδα μου ἡ ψεύτικη, ἡ γήινος καί ματαία, εἶναι ἀπό τοῦ Ἁγίου Ἄρτης καί ἀπό τήν ἐπαρχίαν Ἀπόκουρο. Ὁ πατήρ μου, ἡ μήτηρ μου, τό γένος μου, εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι χριστιανοί. Εἶμαι λοιπόν καί ἐγώ, ἀδελφοί μου, ἄνθρωπος ἀμαρτωλός, χειρότερος ἀπό ὅλους. Εἶμαι ὅμως δούλος του Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ του Ἐσταυρωμένου καί Θεοῦ. Ὅχι πως ἐγώ εἶμαι ἄξιος να εἶμαι δούλος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ὁ Χριστός μου με καταδέχεται διά τήν εὐσπλαχνίαν Του. Τόν Χριστόν μας λοιπόν, ἀδελφοί μου, πιστεύω, δοξάζω καί προσκυνῶ. Τόν Χριστόν μας παρακαλῶ να με καθαρῆσει ἀπό κάθε ἀμαρτίαν ψυχικήν καί σωματικήν. Τόν Χριστόν μας παρακαλῶ να με δυναμώσει να νικήσω τους τρεις ἐχθρούς : τόν κόσμον, τήν σάρκα καί τόν διάβολον. Τόν Χριστόν μας παρακαλῶ να με ἀξιώσει να χύσω καί ἐγώ τό αἷμα μου διά τήν ἀγάπην Του, καθώς το ἔχυσε καί Ἐκεῖνος διά τήν ἀγάπην μου. Ἀνίσως, ἀδελφοί μου, καί ἦτο δυνατόν να ἀνεβῶ εἰς τόν οὐρανόν να φωνάξω μίαν φωνήν μεγάλην, να κηρύξω εἰς ὅλον τον κόσμον, πως ὁ μόνος ο Χριστός μας εἶναι Ὑἱός καί Λόγος του Θεοῦ, καί Θεός ἀληθινός, καί ζωὴ τῶν πάντων, ἤθελα να το κάμω. Μα ἐπειδή καί δεν δύναμαι να πράξω ἐκεῖνο τό μέγα, κάμνω τούτο τό μικρόν, καί περιπατῶ καί τόπον εἰς τόπον, καί διδάσκω τούς ἀδελφούς μου τό κατά δύναμιν, ὄχι ὡς διδάσκαλος, ἀλλ' ὡς ἀδελφός. Διδάσκαλος ὁ μόνος ο Χριστός μας εἶναι. (Μενούνος, 1979, 150)

Κήρυξ ἀφιλάργυρος.

Κάμνοντας ἀρχὴν να διδάσκω μου ἦλθεν ἕνας λογισμὸς ἐδῶ ὁποῦ περιπατῶ . Να ζητῶ ἄσπρα, διότι ἤμην φιλάργυρος καὶ ἀγαπούσα τὰ γρόσια, ναι, μα καὶ τὰ φλωρία περισσότερο ὄχι ὡσάν τὴν ευγενείαν σας που τὰ περιφρονεῖτε . ἢ δεν τὰ καταφρονεῖτε ;

Μελετώντας πάλιν τὸ ἅγιον καὶ ἱερόν Ἐυαγγέλιον, εὔρον καὶ ἄλλον λόγον ὁποῦ λέγει ὁ Χριστὸς μας. Πως χάρισμα σου ἔδωσα καὶ ἐγὼ τὴν χάριν μου, χάρισμα να την δώσης και συ εἰς τοὺς ἀδελφούς σου, χάρισμα να διδάσκεις, χάρισμα να συμβουλεύεις, χάρισμα να ἐξομολογείς, καὶ ἀνίσως καὶ ζητήσεις να πάρεις τίποτε πληρωμὴν διὰ την διδαχὴν, ἢ πολλὰ ἢ ὀλίγα ἢ ἕνα ἄσπρο, ἐγὼ σε θανατώνω και σε βάνω εἰς τὴν κόλασιν.

Ἀκούοντας καὶ ἐγὼ, ἀδελφοί μου, αὐτὸν τὸν γλυκύτετον λόγον ὁποῦ λέγει ὁ Χριστὸς μας χάρισμα να δουλεύομεν καὶ τοὺς ἀδελφούς μας, εἰς τὴν ἀρχὴν μου ἐφάνη βαρὺς ὁ λόγος, ὕστερον ὅμως μου ἐφάνη γλυκύτερος ὡσπερ μέλι καὶ κηρίον, καὶ ἐδόξασα καὶ δοξάζω χιλιάδες φορές τὸν Χριστὸν μου ὁποῦ μ' ἐφύλαξε ἀπὸ τοῦτο τὸ πάθος της φιλαργυρίας, καὶ με τὴν χάριν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐσταυρωμένου καὶ Θεοῦ δεν ἔχω μήτε σακκούλα, μήτε σπίτι, μήτε κασέλλα, μήτε ἄλλο ράσο ἀπὸ αὐτό που φορῶ, ἀλλὰ ἀκόμη παρακαλῶ τὸν Κύριον μου μέχρι τέλους τῆς ζωῆς μου να με ἀξιώσει να μην ἀποκτήσω σακκούλα, διότι ὡσάν κάμω ἀρχὴν να παίρνω ἄσπρα, εὐθύς ἔχασα τοὺς ἀδελφούς μου καὶ δεν ἤμπορῶ καὶ τὰ δύο, ἢ τὸν Θεόν ἢ τὸν διάβολον.

Ἡ Ἁγία Τριάδα. Τὸ γλυκὸ τῆς ὀρθοδοξίας κήρυγμα.

Πρέπον και εὐλογον εἶναι, χριστιανοί μου, καθὼς μανθάμενομεν ἀπὸ τὸ ἅγιο Ἐυαγγέλιον καὶ ἀπὸ τὰς Θείας Γραφάς, να ἀρχίζομεν τὴν διδασκαλίαν μας ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ὅταν τελειώσωμεν, να εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν. Ὅχι πως εἶμαι ἄξιος ν' ἀναφέρω τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, ἀλλὰ ὁ Θεὸς καταδέχεται διὰ τὴν εὐσπλαχνίαν Του.

Ἀφήνομεν λοιπόν, ἀδελφοί μου, τὰς φλυαρίας τῶν ἀσεβῶν, τῶν αἰρετικῶν, τῶν ἀθέων, καὶ λέγομεν μόνον ὅσα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐφώτισε τοὺς ἀγίους προφήτας Ἀποστόλους καὶ Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ μας ἔγραψαν, καὶ πάλιν ὄχι ὅλα νὰ τὰ εἰπούμεν, διότι δὲν εἶναι δυνατόν. Θέλομεν χρόνους καὶ καιροὺς. Ἀλλὰ μερικά ὁπού φαίνονται ἀναγκαιότερα. Καὶ ὅστις εἶναι φιλομαθὴς ας ζητήσῃ νὰ μάθῃ καὶ τὰ ἐπίλοιπα. Ὁ Πανάγαθος λοιπόν, ἀδελφοί μου, καὶ πολυέλειος Θεὸς εἶναι ἓνας, καὶ ὅποιος λέγει ὅτι εἶναι πολλοὶ Θεοί, εἶναι διάβολος. Εἶναι δε καὶ Τριάς, Πατὴρ, Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα. Μία φύσις, μιά δόξα, μιά βασιλεία, ἓνας Θεός. Εἶναι δε ἀκατάλυτος Κύριος ἀνερμήνευτος, παντοδύναμος, ὅλος φως, ὅλος χαρὰ, ὅλος εὐσπλαχνία, ὅλος ἀγάπη. Δὲν ἔχομεν κανένα παράδειγμα νὰ παρομοιάσωμεν τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἐβρίσκεται ἄλλο εἰς τὸν κόσμον. Μα διὰ νὰ λάβῃ παραμικρὴν βοήθειαν ὁ νους μας, φέρουν μερικά παραδείγματα οἱ θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας. Σιμὰ εἰς τὰ ἄλλα μας φέρνουν καὶ τὸν ἥλιον. Ὁ ἥλιος ἠξέυρομεν ὅλοι πὼς εἶναι ἓνας, ἓνας εἶναι καὶ ὁ Θεός. Καὶ καθὼς ὁ ἥλιος φωτίζει τούτον τὸν κόσμον τὸν αἰσθητόν, οὕτω καὶ ἡ Ἁγία Τριάς, ὁ Θεός, φωτίζει τὸν νοητόν. Εἶπομεν, ἀδελφοί μου, πὼς ὁ ἥλιος εἶναι ἓνας, μα εἶναι καὶ τρία μαζί. Ἔχει ἀκτίνας, ὅπου ἔρχονται εἰς τὰ ὄμματά μας ὡσάν γραμμαί, ὡσάν κλωσταί. Ἔχει καὶ φως, ὁπού ἐξαπλώνεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Με τὸν ἥλιον ὁμοιάζομεν τὸν ἄναρχον Πατέρα, με τὰς ἀκτίνας τὸν συνάναρχον Υἱόν, καὶ με τὸ φως τὸ ὁμοούσιον Πνεῦμα. Εἶναι καὶ ἄλλος τρόπος νὰ καταλάβετε τὴν Παναγίαν Τριάδα. Πῶς; νὰ ἐξομολογηθῆτε καθαρὰ, νὰ μεταλάβετε τὰ Ἄχραντα Μυστήρια με φόβον καὶ με εὐλάβειαν καὶ τότε θα σὰς φωτίσῃ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος νὰ καταλάβετε καλύτερα.

Αὐτὴν τὴν Παναγίαν Τριάδα ἐμεῖς οἱ εὐσεβεῖς καὶ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ δοξάζομεν καὶ προσκυνούμεν. Αὐτός εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τριάδα ὅσοι λέγονται Θεοὶ εἶναι δαίμονες. Καὶ ὄχι μόνον ἡμεῖς πιστεύομεν, δοξάζομεν, προσκυνούμεν τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ἀλλὰ ὡσάν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡσάν τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, προφῆται, ἀπόστολοι, μάρτυρες, ἄσκηταὶ ἔχυσαν τὸ αἷμα τῶν διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἠγόρασαν τὸν παράδεισον καὶ χαίρονται πάντοτε. Ὁμοίως ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἠρνήθησαν τὸν κόσμον, ἐπήγαν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ ἄσκητιῶν εἰς πλην τῶν τὴν ζουν, καὶ ἐπέειγον εἰς τὸν παράδεισον. Ἐπίσης ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔζησαν μέσα εἰς τὸν κόσμον με σωφροσύνη καὶ παρθένια, με νηστείας, προσευχάς, ἐλεημοσύνες, με ἔργα καλὰ, καὶ πέρασαν καὶ ἐδὴ καλὰ καὶ ἐπήγαν εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρονται πάντοτε. (Μενούνος, 1979, 152)

Ἡ πανταχοῦ παρουσία τοῦ Θεοῦ.

Δεν εὐρίσκεται τόπος ὅπῃ να λείπει ὁ Θεός. Πρέπει καί ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί, ὅταν θέλομεν να κάμομεν καμίαν ἀμαρτίαν, να στοχαζόμεθα ὅτι ὁ Θεός εἶναι μέσα εἰς τήν καρδίαν μας, εἶναι πανταχοῦ παρών καί μας βλέπει. Να ἐντρεπόμεθα τούς ἀγγέλους, τούς ἀγίους, καί μάλιστα τόν ἄγγελον τόν φύλακα τῆς ψυχῆς μας, ὅπου μας βλέπει. Από ἕνα μικρόν παιδίον ἐντρεπόμεθα, ὅταν θα κάμομεν τήν ἀμαρτίαν, καί πώς να μην ἐντρεπόμεθα ἀπό τόσους ἀγίους καί ἀγγέλους; (Μενούνος, 1979, 152)

Ἀγαπάτε τόν Θεόν.

Ὁ Πανάγαθος καί πολυέλεος Θεός, ἀδελφοί μου, ἔχει πολλά καί διάφορα ὀνόματα. Λέγεται καί φως, καί ζωή, καί ἀνάστασις. Ὅμως τό κύριον ὄνομα τοῦ Θεοῦ μας εἶναι καί λέγεται ἀγάπη. Πρέπει ἡμεῖς, ἀνίσως καί θέλωμεν να περάσωμεν καί ἐδῶ καλά, να πηγαίνωμεν καί εἰς τόν παράδεισον, καί να λέγωμεν τόν Θεόν μας ἀγάπην καί πατέρα, πρέπει να ἔχομεν δύο ἀγάπας. Ἀγάπην εἰς τόν Θεόν μας, καί εἰς τούς ἀδελφούς μας. Φυσικόν μας εἶναι να ἔχομεν αὐτάς τὰς δύο ἀγάπας. Παρά φύσιν εἶναι να μη τὰς ἔχομεν. Καί καθὼς ἕνα χελιδόνι χρειάζεται δύο πτέρυγας διά να πετά εἰς τόν αἶρα, οὕτω καί ἡμεῖς χρειαζόμεθα αὐτάς τὰς δύο ἀγάπας, διότι χωρίς αὐτῶν εἶναι ἀδύνατον να σωθῶμεν. Καί πρότον ἔχομεν χρέος να ἀγαπῶμεν τόν Θεόν μας, διότι μας ἐχάρισε τόσην γην μεγάλην ἐδῶ να κατοικῶμεν πρόσκαιρα, τόσες χιλιάδες φυτά, βρύσες, ποταμούς, θαλάσσας, ἀέρα, ἡμέραν, νύχτα, οὐρανόν, ἥλιον κ.λ.π. Ὅλα αὐτά διά ποιόν τά ἔκαμεν, εἰμή δι' ἡμᾶ; Τι μας ἐχρεώσκει; Τίποτε. Ὅλα χάρισμα. Μας ἔκαμεν ἀνθρώπους, δεν μας ἔκαμεν ζῶα . Μας ἔκαμεν εὐσεβεῖς ὀρθόδοξους χριστιανούς, καί ὄχι ἀσεβεῖς αἰρετικούς. Αν καί ἀμαρτάνομεν χιλιάδες φορές τήν ὄραν, μας εὐσπλαχνίζεται ὡσάν πατέρας καί δεν μας θανατώνει να μας βάλῃ εἰς τήν κόλασιν, ἀλλά περιμένει τήν μετάνοιάν μας με τας ἀγκάλας ανοικτάς, πότε να μετανοήσωμεν να παύσωμεν ἀπό τά κακά, καί να κάμομεν τά καλά, να ἐξομολογηθῶμεν, να διορθωθῶμεν, να μας ἐναγκαλισθεῖ, να μας βάλῃ εἰς τόν παράδεισο να χαιρόμεθα πάντοτε.

Τώρα λοιπόν τοιούτον γλυκύτατον Θεόν και Δεσπότην δεν πρέπει καί ἡμεῖς να τόν ἀγαπῶμεν, καί ἄν τύχει ἀνάγκη, να χύσωμεν καί τό αἷμα μας χιλιάδες φορές διά τήν ἀγάπην του καθὼς τό ἔχυσε καί Ἐκεῖνος διά τήν ἀγάπην μας; Ἐνας ἄνθρωπος σε κράζει εἰς τόν οἶκον του καί θέλει να σε φιλεύσῃ ἕνα ποτήρι κρασί, καί πάντοτε εἰς

ὄλην σου τήν ζωὴν θε να τον ἐντρέπεται καὶ τὸν τιμᾶς. Καὶ τὸν Θεὸν δεν πρέπει να τιμᾶς καὶ να ἐντρέπεται, ὅπου σου ἐχάρισε τόσα καλά καὶ ἐσταυρώθηκε διὰ τὴν ἀγάπην σου; Ποιος πατέρας ἐσταυρώθηκε διὰ τα παιδιά του καμὴν φορά; Καὶ ο γλυκύτατός μας Ἰησοῦς Χριστός ἔχυσε τὸ αἷμα του καὶ μας ἠξηγόρασεν ἀπὸ τὰς χείρας τοῦ διαβόλου. Τώρα δεν πρέπει καὶ ἡμεῖς να ἀγαπώμεν τὸν Χριστὸν μας; Ἡμεῖς ὄχι μόνον δεν τὸν ἀγαπώμεν, ἀλλὰ τὸν ὑβρίζομεν καθ' ἡμέραν με τὰς ἀμαρτίας μας ὅπου κάμνομεν. Ἀμὴ ποῖον θέλετε να ἀγαπώμεν, ἀδελφοί μου; Να ἀγαπώμεν τὸν διάβολον, ὅπου μας ἀπὸ τον παράδεισον καὶ μας ἔφερεν εἰς τὸν κατηραμένον τούτον κόσμον καὶ παθαίνομεν τόσα κακά; Καὶ ἔχει προαίρεσιν ὁ διάβολος, ἂν ἠδύνατο αὐτὴν τὴν ὥραν να μας θανατώσῃ ὅλους καὶ να μας βάλῃ εἰς τὴν κόλασιν, τὸ ἔκαμνε.

Τώρα σας ἐρωτῶ, ἀδελφοί μου, να μου εἰπῆτε, ποῖον πρέπει να μισοῦμε τὸν διάβολον, τὸν ἐχθρὸν μας, ἢ ν' ἀγαπώμεν τὸν Θεὸν μας, τὸν ποιητὴν μας, τὸν πλάστην μας;

- Ναι, ἅγιε τοῦ Θεοῦ.

- Πολύ καλά τὸ λέγετε, να ἔχω τὴν εὐχὴν σας, καὶ ἐγὼ τὸ λέγω, μα καὶ ὁ Θεὸς χρειάζεται στρώμα διὰ να καθῆσῃ . Ποῖον δε εἶναι; Ἡ ἀγάπη. Ἀς ἔχωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς μας καὶ τότε ἔρχεται ὁ Θεὸς μας καὶ μας χαροποιεῖ, καὶ μας φυτεύει εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, καὶ περνούμεν καὶ ἐδῶ καλά καὶ πηγαίνουμεν καὶ εἰς τὸν παράδεισον να εὐφραίνώμεθα πάντοτε. (Μενούνος, 1979, 153)

Ἀγαπάτε τὸν πλησίον.

Ἡ ἀγάπη, τὸ ὄπλο τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡμεῖς ὄχι μόνον δεν ἔχωμεν τὴν ἀγάπην, ἀλλὰ ἔχωμεν τὸ μῖσος καὶ τὴν ἔχθραν εἰς τὴν καρδίαν μας καὶ μισοῦμεν τοὺς ἀδελφούς μας. Ἔρχεται ὁ πονηρὸς διάβολος καὶ μας πικραίνει καὶ βάνει τὸν θάνατον εἰς τὴν ψυχὴν μας καὶ περνούμεν καὶ ἐδῶ κακά, καὶ πηγαίνουμεν εἰς τὴν κόλασιν καὶ καιόμεθα πάντοτε.

Φυσικὸν μας εἶναι να ἀγαπώμεν τοὺς ἀδελφούς μας . Διότι εἴμεθα μίας φύσεως, ἔχωμεν ἓνα βάπτισμα, μίαν πίστην, τὰ Ἄχραντα Μυστήρια μεταλαμβάνομεν, ἓνα παράδεισον ἐλπίζομεν ν' ἀπολαύσομεν. Καλότυχος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος που

ἀξιώθηκε καί ἔλαβεν εἰς τήν καρδίαν του αὐτά τὰς δύο ἀγάπας εἰς τόν Θεόν, καί εἰς τούς ἀδελφούς του. Διότι ὅποιος ἔχει τόν Θεόν εἰς τήν καρδίαν του, ἔχει πάντα τὰ ἀγαθά, καί ἀμαρτίαν δεν ὑποφέρει καί κάμει . Καί ὅστις δεν ἔχει τόν Θεόν εἰς τήν καρδίαν ἔχει τόν διάβολον, καί κάμνει πάντα τὰ κακά καί ὅλας τὰς ἀμαρτίας. Χίλιας χιλιάδας καλά να κάμνωμεν, ἀδελφοί μου, νηστείας προσευχάς, ἐλεημοσύνας, καί τό αἷμα μας να χύσωμεν διά τόν Χριστόν μας, καί δεν ἔχωμεν αὐτάς τὰς δύο ἀγάπας, ἀλλά ἔχωμεν τό μῖσος καί τήν ἔχθραν εἰς τούς ἀδελφούς μας, ὅλα ἐκεῖνα τὰ καλά ὅπου ἐκάμαμεν εἶναι τοῦ διαβόλου καί εἰς τήν κόλασιν πηγαίνομεν. Μα καλά, λέγετε, ἐκεῖ με ἐκείνην τήν ὀλίγην ἔχθραν ὅπου ἔχωμεν εἰς τούς ἀδελφούς μας, ἔχοντες τόσα καλά καμωμένα εἰς τήν κόλασιν πηγαίνομεν; Ναι, ἀδελφοί μου, διότι ἐκείνη ἡ ἔχθρα εἶναι φαρμάκι τοῦ διαβόλου. Καί καθώς βάνομεν μέσα εἰς ἑκατόν ὀκάδας ἀλεύρι ὀλίγον προζύμι, καί ἔχει τόσιν δύναμιν καί ἀνακουφίζει ὅσον ζυμάρι καί ἂν εἶναι, ἔτσι εἶναι καί ἡ ἔχθρα. Ὅλα ἔμειναν τὰ καλά ὅπου ἐκάμαμεν τὰ γυρίζει καί τὰ κάμνει φαρμάκι τοῦ διαβόλου.

Ἐδώ, χριστιανοί μου, πώς πηγαίνετε, ἔχετε τήν ἀγάπην ἀνάμεσόν σας; Ἀνίσως καί θέλετε να σωθήτε, κανένα ἄλλο πράγμα να μη ζητήσετε ἔδώ εἰς τόν κόσμον ἀπό τήν ἀγάπην. Εἶναι ἐδώ κανένας ἀπό τήν εὐγενεῖαν σας ὅπου να ἔχει αὐτήν τήν ἀγάπην εἰς τούς ἀδελφούς του; Ἀς σηκωθεῖ ἐπάνω να μου το εἰπεί, να τόν εὐχηθῶ καί ἐγώ, να βάλω καί ὅλους τούς χριστιανούς να τόν συγχωρήσωσι, να λάβῃ μίαν συγχώρησιν, ὅπου να ἔδινεν χιλιάδες φλωρία δεν την εὔρισκεν.

- Ἐγώ, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ἀγαπῶ τόν Θεόν καί τούς ἀδελφούς μου.

- Καλά, παιδί μου, ἔχε τήν εὐχή μου. Πώς σε λέγουν τό ὄνομά σου;

- Κώστα.

- Τι τέχνη κάμνεις;

- Πρόβατα φυλάγω.

- Τό τυρί ὅταν τό πωλείς τό ζυγιάζεις;

- Τό ζυγιάζω.

- Έσύ, παιδί μου, έμαθες να ζυγιάζεις τό τυρί καί εγώ να ζυγιάζω τήν αγάπην. Τό ζύγι έντρέπεται τόν αυθεντήν του;

- Όχι.

- Τώρα να ζυγιάσω καί εγώ τήν αγάπην σου, καί αν είναι σωστή καί δεν είναι ζύγικη, τότε να σε ευχηθώ καί γω, να βάλω καί όλους τούς χριστιανούς να σε συγχωρήσωσι. Πώς να σε καταλάβω, παιδί μου, πως αγαπάς τούς αδελφούς σου; Έγώ τώρα που περιπατώ καί διδάσκω εις τόν κόσμον, λέγω πως τόν κυρ Κώστα τόν αγαπώ ώσαν τά μάτια μου. Μα έσύ δεν το πιστεύεις. Θέλεις να με δοκιμάσεις πρώτον, καί τότε να με πιστεύσεις. Έγώ έχω ψωμί να φάγω, έσύ δεν έχεις . Ανίσως καί σου δώσω κομμάτι καί σε, όπου δεν έχεις τότε φανερώνω πως σε αγαπώ. Άμμοι εγώ να φάγω όλο τό ψωμί καί έσύ να πεινάς τι φανερώνω; Πώς ή αγάπη όπου έχω εις σε είναι ψεύτικη. Έχω δύο ποτήρια κρασί να πιώ, έσύ δεν έχεις. Ανίσως καί δώσω καί σε απ' αυτό να πιείς, τότε φανερώνω πως σε αγαπώ. Άμή ανίσως καί δε σου δώσω, είναι κάλπικη ή αγάπη. Εἶσαι λυπημένος. Απέθανεν ή μητήρ σου, ό πατήρ σου. Ανίσως καί έλθω να σε παρηγορήσω, τότε είναι αληθινή ή αγάπη μου. Άμή ανίσως συ κλαίεις καί θρηνείς καί γω τρώγω, πίνω καί χορεύω, ψεύτικη είναι ή αγάπη μου. Τό αγαπάς εκείνο τό φτωχό παιδί;

- Τό αγαπώ.

- Αν τό ήγάπας, τοῦ έπαιρνες ένα υποκάμισο όπου είναι γυμνό, να παρακαλεί καί εκείνο διά τήν ψυχήν σου. Τότε είναι αληθινή ή αγάπη, άμή τώρα είναι ψεύτικη. Δεν είναι έτσι, χριστιανοί μου; Με ψεύτικην αγάπην δεν πηγαίνομεν εις τόν παράδεισον. Τώρα σαν θέλεις να κάμεις τήν αγάπην μάλαμα, πάρε καί ένδυσε τά φτωχά παιδιά, καί τότε να βάλω να σε συγχωρήσωσι. Τό κάμνεις τουτο;

- Τό κάμνω.

- Χριστιανοί μου, ό Κώστας έκατάλαβε πως ή αγάπη που είχε ώς τώρα ήτο ψεύτικη, καί θέλει να τήν κάμει μάλαμα, να ένδύσει τά πτωχά παιδιά. Έπειδή καί τόν έπαιδεύσαμεν, σας παρακαλώ να ειπείτε διά τόν κυρ Κώστα τρεις φορές: ό Θεός συγχωρήσει καί έλεήσει αυτόν.

Ἡ θεία Δημιουργία. Τά δέκα Τάγματα τῶν Ἀγγέλων.

Ὁ Πανάγαθος καί ὁ Πολυέλεος Θεός εἶναι καί λέγεται ἀγάπη . Εἶναι καί λέγεται Τριάς. Παρακινούμενος ὁ Κύριος ἀπό τήν εὐσπλαχνίαν του ἔκαμε πρότον δέκα τάγματα ἀγγέλους. Οἱ ἄγγελοι εἶναι πνεύματα πύρινα, ἄλλα, καθὼς εἶναι ἡ ψυχὴ μας. Τό κάθε τάγμα εἶναι ὡς τά ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. Ποιὸς ἐπαρακίνησε τόν Θεόν καί τούς ἔκαμεν; Ἡ εὐσπλαχνίαν του. Πρέπει καί ἡμεῖς, ἀδελφοί μου, ἀνίσως καί θέλομεν να λέγομεν τόν Θεόν μας πατέρα, να εἴμεθα εὐσπλαχνοί, να κάμνωμεν τούς ἀδελφούς μας να εὐφραίνωνται καί τότε να λέγωμεν τόν Θεόν πατέρα. «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...». Εἰ δε καί εἴμεθα ἄσπλαχνοί, σκληρόκαρδοι καί κάμνομεν τούς ἀδελφούς μας καί φαρμακεύονται καί βάνομεν τόν θάνατον εἰς τήν καρδίαν των, δεν πρέπει να λέγωμεν τόν Θεόν μας πατέρα, ἀλλά τόν διάβολον, διότι ὁ διάβολος θέλει να κάμνωμεν τούς ἀδελφούς μας να φαρμακεύονται, καί ὄχι ὁ Θεός.

Καί ἔτσι ἀδελφοί μου, τό πρότον τάγμα ἀπό τούς ἀγγέλους ὁπού προείπομεν, ἔπεσε εἰς τήν ὑπερηφάνειαν καί ἐζήτησε να δοξασθῆ ἴσα με τόν Θεόν. Ἀπό ἐκεῖ ἦτο ἄγγελος φωτεινός καί λαμπρότατος, ἔγινε διάβολος σκοτεινόνατος, καί πολέμιος τῶν ἀνθρώπων . Καί ἔχει να καίεται πάντοτε εἰς τήν κόλασιν. Καί ὅταν ἀκούωμεν διάβολον, αὐτός εἶναι ὁπού ἦτο πρότος ἄγγελος . Αὐτός εἶναι ὁπού παρακινεῖ τούς ἀνθρώπους να ὑπερηφανεύονται, να φονεύουν, να κλέπτουν. Αὐτός εἶναι ὁπού ἔμβαίνει μέσα εἰς ἀποθαμένων ἀνθρώπων καί φαίνεται ὡς ζωντανός καί τόν λέγομεν βρυκόλακα. Αὐτός εἶναι ὁπού ἔμβαίνει καί μέσα εἰς ζωντανῶν ἀνθρώπων καί παίρνει τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας ἢ τίνος Ἁγίου, τρέχων ἄνω καί κάτω ὡσαν δαιμονισμένος καί λέγει ὅτι κάμνει θαύματα. Αὐτός εἶναι ὁ διάβολος ὁπού ἔμβαίνει εἰς τόν ἄνθρωπον καί σεληνιάζεται, καί δαιμονίζεται. Καί ας εἶναι δεδοξασμένος ὁ Θεός ὁπού μας ἐχάρισε τρία ἄρματα με τα οποία να τον πολεμῶμεν. Ἀνίσως καί εἶναι ἐδώ τινάς ἀπό σας καί δαιμονίζεται, καί θέλει να μάθει τα ἰατρικά, εὐκόλον εἶναι . Ἐξομολόγησις, νηστεία καί προσευχή. Ὅσον ἐξομολογήται ὁ ἄνθρωπος, νηστεύει καί προσεύχεται, τόσον κατακαίεται καί φεύγει ὁ διάβολος.

Ὡσαν ἐξέπεσε τό πρότον τάγμα ἀπό τήν ἀγγελικὴν δόξαν καί ἔγιναν δαίμονες, τά ἄλλα ἑννέα τάγματα ἐταπεινώθησαν καί ἔπεσον καί προσκύνησαν τήν Παναγίαν Τριάδα καί ἐστάθησαν εἰς τόν τόπον ταῶν να χαίρονται πάντοτε. Πρέπει καί ἡμεῖς, ἀδελφοί μου, να στοχαζόμεθα τι κακόν πράγμα εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια. Ἐκρήμισε τόν διάβολον ἀπό τήν ἀγγελικὴν δόξαν καί ἔχει να καίεται εἰς τήν κόλασιν πάντοτε. Καί

πως ή ταπεινώσις εβάσταξε τούς άγγέλους εις τόν ουρανόν να χαίρονται πάντοτε εις εκείνην τήν δόξαν τής Αγίας Τριάδος. Πρέπει ακόμη να στοχασθώμεν πως ό πανάγαθος Θεός μισεί τόν υπερήφανον και αγαπά τόν ταπεινόν. Και όχι μόνον ό Θεός, αλλά και ήμεϊς, όταν ιδούμε τινά ταπεινόν, τόν βλέπομεν ως άγγελον, μας φαίνεται ν' ανοίξωμεν τήν καρδίαν μας να τόν βάλομεν μέσα. Και όταν ιδούμεν τινά υπερήφανον, τόν βλέπομεν ως τόν διάβολον, γυρίζομεν τό πρόσωπόν μας εις άλλο μέρος να μην τόν βλέπομεν. Άς φύγωμεν λοιπόν, άδελφοί μου, την υπερηφάνειαν, διότι εϊναι άγγελική, εϊναι δρόμος όπου μας πηγαίνει εις τόν παράδεισον. Έδώ πως πηγαίνετε; Τήν ταπεινώσην αγαπάτε ή τήν υπερηφάνειαν; Όστις αγαπά τήν ταπεινώσην άς σηκωθεί επάνω να μου το ειπεί, να τόν ευχηθώ.

- Έγω, άγιε του Θεού, αγαπώ τήν ταπεινώσην.

- Έκβαλε τα φορέματά σου, ενδύσου πενιχρά φορέματα και γύρισε εις τήν αγοράν. Δεν το κάμνεις; Εντρέπεσαι; Κάμε άλλο. Κόψε τό μισό σου μουστάκι και έβγα εις τό παζάρι. Μήτε και αυτό τό κάμνεις; Δεν τό λέγω δι' εσε μόνον, αλλά διά να το ακούσουν και οι άλλοι. Να μη λέγετε ότι είσθε ταπεινοί. Με βλέπετε και έμέ με αυτά τα γένεια; Εϊναι γεμάτα υπερηφάνειαν και ό Θεός να την ξερριζώση από τήν καρδίαν μας. Ό χριστιανός χρειάζεται δύο πτέρυγας διά να πετάξη να υπάγη εις τόν παράδεισον, τήν ταπεινώσην και τήν αγάπην.

Η Δημιουργία του Κόσμου.

Όσαν εξέπεσε τό πρώτον τάγμα και έγιναν δαίμονες, τότε επρόσταξεν ό πανάγαθος Θεός και έγινεν ό κόσμος ούτος. Και από τόν καιρόν όπου έκαμε τόν κόσμον εϊναι 7288 χρόνοι . Εϊναι δε ό κόσμος ούτος ως αυγό, και καθώς εϊναι ό κρόκος εις τήν μέσην του αυγού, έτσι εϊναι και γη ποιημένη από τόν Θεόν να στέκη χωρίς να εγγίξη εις κανένα άλλο μέρος. Και καθώς εϊναι τό ασπράδι ολόγουρα εις τόν κρόκον, έτσι εϊναι και ό άερας εις τήν γην, και καθώς εϊναι ό φλοιός ολόγουρα, έτσι εϊναι και ό ουρανός ολόγουρα από τήν γην. Ό ήλιος, ή σελήνη και τά άστρα εϊναι κολλημένα εις τόν ουρανόν. Η γη εϊναι στρογγυλή, και όπου πηγαίνει ό ήλιος, εκεί γίνεται ήμέρα, ή νύχτα δε εϊναι ό ίσκιος της γης. Τώρα εδώ έχομεν βράδυ, εις άλλο μέρος εϊναι αυγή, και καθώς εϊναι άνθρωποι εδώ εις τήν γην, έτσι εϊναι και υποκάτω τής γης. Διά αυτό ενομοθέτησαν οι άγιοι πατέρες να βάφομεν τά αυγά κόκκινα τήν Λαμπρήν. Διότι τό αυγό σημαίνει τόν κόσμον, τό δε κόκκινον τό αίμα του Χριστού μας, όπου έχυσεν εις

τόν Σταυρόν καί ἀγίασεν ὅλον τόν κόσμον. Πρέπει καί ἡμεῖς να χαιρώμεθα καί να εὐφραινώμεθα χιλιάδες φορές, πως ἔχυσεν ὁ Χριστός τό αἷμα του καί μας ἐξηγόρασεν ἀπό τās χείρας τοῦ διαβόλου. Μα πάλιν να κλαίωμεν καί να θρηνώμεν, πως αἱ ἁμαρτίαι μας ἐσταύρωσαν τόν Ὑἱόν τοῦ Θεοῦ, τόν Χριστόν μας.

Ἐπρόσταξεν ὁ Θεός καί ἔγιναν ἐπτὰ ἡμέραι . Καί πρώτην ἔκαμε τήν Κυριακήν καί τήν ἐκράτησε διά λόγου του . Καί τās ἄλλας ἐξ τās ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς να ἐργαζώμεθα διά τα ψεύτικα ταῦτα, γήινα, καί τήν Κυριακήν να σχολάζωμεν καί να πηγαίνωμεν εἰς τās ἐκκλησίας μας να δοξάζωμεν τόν Θεόν μας, να ἰστάμεθα με εὐλάβειαν, ν' ἀκούωμεν τό ἅγιον Εὐαγγέλιον καί τά λοιπά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας. Τι μας παραγγέλει ὁ Χριστός μας να κάμνωμεν; Να στοχαζώμεθα τās ἁμαρτίας μας, τόν θάνατον, τήν κόλασιν, τόν παράδεισον, τήν ψυχὴν μας ὅπου εἶναι τιμιωτέρα ἀπό ὅλον τόν κόσμον, να τρώγωμεν καί να πίνωμεν τό ἀρκετόν μας, ὁμοίως καί τά ρούχα μας τά αρκετά, τόν δε ἐπίλοιπον καιρόν να τόν ἐξοδεύωμεν διά τήν ψυχὴν μας, να τήν κάμνωμεν νύμφην τοῦ Χριστοῦ μας, καί τότε πρέπει να λεγώμεθα ἄνθρωποι καί ἐπίγειοι ἄγγελοι . Εἰ δε καί ζητούμεν πώς να τρώγωμεν, πώς να πίνωμεν, πώς να ἁμαρτάνωμεν, πώς να στολίζωμεν τοῦτο τό βρώμικο σῶμα, ὅπου αὔριον θα το φάνε τά σκουλήκια, καί ὄχι διά τήν ψυχὴν ὅπου εἶναι ἀθάνατος, τότε δεν πρέπει να λεγώμεθα ἄνθρωποι, ἀλλά ζῶα. Λοιπόν κάμετε τό σῶμα δούλον τῆς ψυχῆς καί τότε να λέγεσθε ἄνθρωποι.

Τήν πρώτη ἡμέραν ἐπρόσταξεν ὁ Θεός καί ἔγινε τό φως. Τήν δευτέραν ἔγινεν ὁ οὐρανός, ἡ γη, τά νερά, ὁ ἀέρας κ.λπ. Τήν τρίτην ἔγιναν τά χόρτα καί τά φυτά. Τήν τετάρτην ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καί τά ἄστρα. Τήν πέμπτην ἡ θάλασσα, τά ψάρια καί τά πετεινά. Τήν Παρασκευὴ πρόσταξέ την καί ἔβγαλε ὅλα τα ζῶα.

Ἡ Δημιουργία τοῦ Ἀνθρώπου.

Ὁ ἄνδρας καί ἡ γυναῖκα εἰς τόν κόσμον δεν ἦσαν. Ἐπήρεν ὁ Θεός ἀπό τήν γην χώμα καί ἔπλασεν ἕνα ἄνδρα ὡσάν ἡμᾶς, καί ἐνεφύσησε καί τοῦ ἐχάρισε ψυχὴν ἀθάνατον . Καί καθὼς ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι βάνομεν ἀλεύρι καί νερό καί τά ζυμώνομεν καί κάμνομεν ἕνα ψωμί, οὕτω καί Θεός. Πρέπει καί ἡμεῖς να στοχασώμεν τι εἶναι τό σῶμα καί τι εἶναι ἡ ψυχὴ. Τό σῶμα εἶναι χώμα καί αὔριον θα τό φάγουν τά

σκουλήκια, καί ανάγκη εἶναι ἡ ψυχὴ να χαίρεται πάντοτε εἰς τόν παράδεισον, ἀνίσως καί κάμη καλά, ἢ να κατακαίεται εἰς τήν κόλασιν, ἀν κάμη κακά.

Τοῦτο τό σῶμα ὁπού βλέπετε, ἀδελφοί μου, εἶναι τό φόρεμα τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἄνθρωπος. Ἡ ψυχὴ εἶναι ὁπού βλέπει, ἀκούει, ὁμιλεῖ, περιπατεῖ, μαθάνει ἐπιστήμας, δίδει ζωὴν εἰς τό σῶμα, καί δεν τό ἀφήνει να βρωμήση. Καί ἅμα ἔβγη ἡ ψυχὴ, τότε βρωμά, σκουληκιάζει τό σῶμα. Τό κορμί ἔχει τά ὄμματα, μα δεν βλέπει. Ἔχει τά ὄτα, μα δεν ἀκούει. Ὅμοίως καί αἱ λοιπαὶ αἰσθήσεις τοῦ σώματος, ἀλλά ὅλα ἐνεργοῦνται διά τῆς ψυχῆς.

- Τόν κλαίετε τόν ἀποθαμένον;

- Τόν κλαίομεν.

- Ὡς φαίνεται, σας πονεῖ δι'αὐτόν. Καί πόσας ἡμέρας τόν φυλάγετε;

- Δύο, τρεῖς ὥρας.

- Τόσην ἀγάπην ἔχετε εἰς τόν ταλαίπωρον; Ἀπό τήν σήμερον να μη τον θάπτετε, ἀλλά να τον φυλάττετε εἴκοσι-τέσσερες ὥρες, καί να μαζεύεσθε ὅλοι, μικροί καί μεγάλοι, καὶ να τόν στοχάζεσθε καλά, διότι καλλίτερος διδάσκαλος δεν εἶναι ἄλλος ἀπό τόν θάνατον. Καί να μη τούς κλαίετε τούς ἀποθαμένους, διότι βλέπτετε καί τόν ἑαυτόν σας καί ἐκείνους. Καί αἱ γυναῖκες ὅσες ἔχετε λερωμένες μπόλιες να τις ρίψετε.

Ὅταν ἔκαμεν ὁ Θεός τόν ἄνδρα, ἔλαβεν ὁ πανάγαθος μίαν πλευράν ἀπ' αὐτόν καί ἔκαμε τήν γυναῖκα, καί τοῦ τήν ἔδωκε διά σύντροφον. ἴσια τήν ἔκαμε ὁ Θεός τήν γυναῖκα με τόν ἄνδρα, ὄχι κατωτέρα.

- Ἐδώ πὼς τας ἔχετε τὰς γυναῖκας;

- Διά κατωτέρας.

- Ἀνίσως, ἀδελφοί μου, καί θέλετε να εἴσθε καλλίτεροι οἱ ἄνδρες ἀπό τὰς γυναῖκας, πρέπει να κάμνετε καί ἔργα καλλίτερα ἀπό αὐτάς. Εἰ δε καί αἱ γυναῖκες κάμνουν καλλίτερα καί πηγαίνουν εἰς τόν παράδεισον καί ἡμεῖς εἰς τήν κόλασιν, τι μας ὄφελει; Εἴμεθα ἄνδρες καί κάμνομεν χειρότερα. Ἐγὼ βλέπω ἐδῶ ὁπού περιπατῶ καί διδάσκω. Εἶπα ἓνα λόγον διά τὰς γυναῖκας καί σκέπτονται να ρίψουν τα περιττά

σκουλαρίκια, δακτυλίδια και με ἤκουσαν εὐθύς. Βλέπω ὅπου τρέχουν να ἐξομολογηθῶνε. Εἶπα καί ἕνα λόγον διά τούς ἄνδρας . Φυσικόν εἶναι τοῦ ἀνδρός ὅταν πηγαίη πενήντα χρονῶν να βγάη τα γένηα. Καί ἐγώ βλέπω ἐδῶ κί εἶναι ἐξήντα καί ὀγδοήντα χρονῶν γέροντες καί ἀκόμη ξυρίζονται. Δεν τό ἐντρέπεστε να ξυρίζεστε; Δεν ἤξευρεν ὁ Θεός ὅπου ἔδωκε τά γένηα; Καί καθώς εἶναι ἄπρεπον μία γυναίκα γερόντισσα να στολίζεται καί να βάνη φτιασίδια, ὁμοίως καί ἕνας γέρον, ὅταν ξυρίζεται. Τό σιτάρι, ὅταν παίρνη καί ἀσπρίζη, τι θέλει; Θερισμόν. Ὅμοίως καί ὁ ἄνθρωπος, τον παίρνη καί ἀσπρίζη, τι φανερώνει; Τόν θάνατον.

- Εἶναι κανένας ἐδῶ καί θέλει να ἀφήση τά γένηα του; Ἄς σηκωθῆ να μου το εἰπῆ, να γίνωμεν ἀδελφοί, να τόν εὐχηθῶ καί ἐγώ καί να βάλω καί ὄλους τούς χριστιανούς να τόν συγχωρήσωσι.

- Ἐγώ εἶμαι, διδάσκαλε.

- Καλά, ἔχε τήν εὐχὴν μου. Παρακαλεῖτε τόν Θεόν δι' ἐμένα τόν ἁμαρτωλόν, να παρακαλώ καί ἐγώ διά λόγου σας, ὅσον καιρόν καί ἂν ζήσω. Τό κάμνετε;

- Τό κάμνομεν, ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

- Σας παρακαλώ, χριστιανοί μου, να εἰπήτε δι' ὅσους ἀφήσουν τά γένηα, τρεις φορές, «ὁ Θεός συγχωρήσαι καί ἐλεήσαι αὐτούς». Ζητήσατε καί ἡ εὐγένιά σας συγχώρησιν καί ἄμποτε να σας φωτίση ὁ Θεός, καθώς ἀφήκατε τά γένηα, να ἀφήσετε καί τὰς ἁμαρτίας. Καί σεις οἱ νέοι να τούς τιμάτε. Καί ἂν τύχη ἕνας ἄνθρωπος καί εἶναι τριάντα χρονῶν ὅπου ἄφησε τά γένηα του, ἔτυχε καί ἕνας 50 ἢ 60 ἢ 100 καί ξυρίζεται, να βάλῃς ἐκεῖνον ὅπου ἄφησε τά γένηα παραπάνω να καθῆσιν ἀπό ἐκεῖνον ὅπου ξυρίζεται, τόσον εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ὅσον καί εἰς τό τραπέζι. Δεν σας λέγω πάλιν ὅτι τά γένηα σε πάνε εἰς τόν παράδεισον, ἀλλά τά καλά ἔργα. Καί τά φορέματά σου να εἶναι ταπεινά, καί τό φαγί σου καί τό πιτό σου, καί ὄλη σας ἡ συμπεριφορά να εἶναι χριστιανική, διά να δίδετε τό καλόν παράδειγμα καί εἰς τούς ἄλλους. Ὁ ἄνδρας, ἀδελφοί μου, ἐγέννησε τήν γυναίκα ἀπό τήν πλευρά του χωρίς γυναίκα, καί πάλιν ἔγινε γερός. Ἐδανείσθη ἐκείνην τήν πλευράν ἀπό τόν ἄνδρα καί τήν ἐχρωστούσε. Ἐγεννήθησαν ὡσάν τά ἄστρα τοῦ ουρανοῦ γυναίκες εἰς τόν κόσμον, ἀλλά δεν ἐφάνη καμμία ἀξία να γεννήσῃ ἄνδρα, να πληρώσῃ τήν πλευράν ὅπου ἐχρωστούσε, παρά ἡ Δέσποινα Θεοτόκος, ὅπου ἠξιώθη διά τήν καθαρότητά της καί

ἐγέννησε τόν γλυκύτατον Χριστόν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, χωρίς ἄνδρα, παρθένος, καί πάλιν ἔμεινε παρθένος, καί ἐπλήρωσεν ἐκείνην τήν πλευράν.

Ἀκούετε, ἀδελφοί μου, τι χαρμόσινα μυστήρια ἔχει ἡ ἅγια μας Ἐκκλησία; Μα τά ἔχει κρυμμένα καί θέλουν ξεσκεπάσμα. Διά τοῦτο πρέπει να μάθετε ὅλοι σας γράμματα, διά να καταλαμβάνετε πως περιπατεῖτε. Πρέπει καί συ, ὦ ἄνδρα, να μη μεταχειρίζεσαι τήν γυναίκα σου ὡσάν σκλάβα, διότι πλάσμα τοῦ Θεοῦ εἶναι καί ἐκείνη καθὼς καί συ. Τόσον ἐσταυρώθηκεν ὁ Θεός δι' ἐσέ, ὅσον καί δι' ἐκείνην. Πατέρα λέγεις ἐσύ τόν Θεόν, πατέρα τόν λέγει καί ἐκείνη. Ἔχετε μίαν πίστιν, ἕνα βάπτισμα. Δεν τήν ἔχει ὁ Θεός κατωτέραν. Διά τοῦτο τήν ἔκαμεν ἀπό τήν μέσην τοῦ ἀνδρός, διά να εἶναι ὁ ἄνδρας ὡσάν τήν κεφαλὴν καί ἡ γυναίκα τό σῶμα. Διά τοῦτο δεν τήν ἔκαμεν ἀπό τό κεφάλι, διά να μη καταφρονή τόν ἄνδρα. Ὁμοίως πάλιν δεν τήν ἔκαμε ἀπό τά ποδάρια, διά να μη καταφρονή ὁ ἄνδρας τήν γυναίκα..

Ἦνόμασεν ὁ Θεός τόν ἄνδρα Ἀδάμ, τήν γυναίκα Ἐύαν. Ἔκαμε καί ἕναν παράδεισον εἰς το μέρος τῆς ἀνατολῆς ὅλον χαρά καί εὐφροσύνη . Μήτε κανένα λυπηρόν. Τούς ἐστόλισε με τα ἐπτὰ χαρίσματα τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Τούς ἔβαλε μέσα εἰς τόν παράδεισον να χαίρωνται ὡς ἄγγελοι. Λέγει ὁ Θεός τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Ἐύας: Ἐγὼ να ὀπού σας ἔκαμα ἀνθρώπους λαμπροτέρους ἀπό τόν ἥλιον. Σας ἔβαλα μέσα εἰς τόν παράδεισον, να χαίρεσθε ἀπό ὅλα τά ἀγαθὰ τοῦ παραδείσου. Μα διά να γνωρίζετε πως ἔχετε Θεόν ποιητήν καί πλάστην σας, σας δίδω μίαν παραγγελία. Μόνον ἀπό μίαν συκὴν να μη φάγητε σύκα, μα να ἠξεύρητε καί αὐτό, πως ἀνίσως παραβήτε τήν προσταγήν μου καί φάγητε, θα ἀποθάνετε. Καί ἔτσι τούς ἄφησεν ὁ Θεός μέσα εἰς τόν παράδεισον καί ἐχαίροντο ὡς ἄγγελοι. Διά τοῦτο τούς ἐστόλισεν ὁ Πανάγαθος Θεός με τήν ἐντροπήν, καί ἡ ἐντροπή να τούς φυλάγει ἀπό κάθε ἀμαρτίαν, μα περισσότερο τήν γυναίκα. Διά τοῦτο, χριστιανοί μου καί θυγατέρες τοῦ Χριστοῦ μου, ὅσον ἠμπορεῖτε, να εἴσθε σκεπασμένες με τήν ἐντροπήν, καί φαίνεσθε ὡσάν μάλαμα.

Καί ἔτσι, ἀδελφοί μου, βλέπων ὁ μισόκαλος διάβολος τήν μεγάλην δόξαν ὀπού ἔλαβον ὁ Ἀδάμ καί ἡ Ἐύα ἀπό τόν Θεόν, τούς ἐφθόνησε καί τι κάμνει; Ἠξεύροντας, ὡς πνεῦμα πονηρόν ὀπού εἶναι ὁ διάβολος, πως εὐκολώτερα ἀπατάται ἡ γυναίκα ἀπό τόν ἄνδρα, ἐστοχάσθη ὅτι ἅμα ἀπατήση τήν γυναίκα, ἔπειτα με τό μέσον τῆς γυναικός εὐκολα ἀπατά καί τόν ἄνδρα. Καί ἐμβαίνει εἰς ἕνα ὄφιν καί πηγαίνει εἰς τήν Ἐύαν καί τῆς λέγει:

- Τι σας εἶπεν ὁ Θεός να κάμνετε ἐδώ εἰς τόν παράδεισον;

Λέγει τοῦ ἡ Ἐύα:

- Μας εἶπεν ὁ Θεός να τρώωμεν ἀπό όλα τά καλά τοῦ παραδείσου, μόνον ἀπό μίαν συκὴν να μη τρώωμεν σύκα, διότι ὅποιαν ἡμέραν παραβούμεν τήν προσταγήν του, θα ἀποθάνωμεν.

Ἀπεκρίθη ὁ διάβολος καί τῆς λέγει:

- Δεν ἀποθνήσκετε, ἀλλά ἀνίσως καί φάγητε θα γενήτε ὅμοιοι με τόν Θεόν, καί διά τοῦτο σας ἐμπόδισε. Πάρε λοιπόν, φάγε συ πρῶτον καί παρακίνει καί τόν ἄνδρα σου να φάγητε, να γενήτε Θεοί.

Ἐπήρεν ἡ γυναίκα καί ἔφαγεν. Ἐπαρακίνησε τόν ἄνδρα τῆς καί ἔφαγε καί ἐκεῖνος. Καί καθώς ἔφαγον καί οἱ δύο, παρευθύς ἐγυμνώθησαν ἀπό τά ἐπτὰ χαρίσματα του Ἁγίου Πνεύματος καί ἀπέκτησαν μωρίαν καί δειλίαν. Ἕνας ἄνθρωπος, ἀδελφοί μου, ὁπού φυλάγει τά προστάγματα τοῦ Θεοῦ, γίνεται σοφός καί δεν φοβείται ὅλον τόν κόσμον. Ἄλλος πάλιν ὁπού δεν φυλάγει τά προστάγματα τοῦ Θεοῦ, γίνεται μωρός, φοβείται καί ἀπό τόν ἴσκιό του, ἄς εἶναι καί βασιλεύς να ὀρίζει ὅλον τόν κόσμον. Να προσέχετε, χριστιανές μου γυναῖκες, ὅσον εἶναι δυνατόν να φυλάγετε τὰς ἐντολάς του Θεοῦ καί να μη κάμνετε τό θέλημα τοῦ διαβόλου. Καί ἂν τύχη καί σφάλετε ὡς ἄνθρωποι εἰς τό κακόν, να μη παρακινήτε καί τούς ἄνδρας σας καθώς ἡ Ἐύα. Ὅμοίως καί οἱ ἄνδρες να μη ἀκούετε τὰς συμβουλὰς τῶν γυναικῶν καθώς καί ὁ Ἀδάμ.

Θέλων ὁ Θεός να τούς συγχωρήσῃ καί να τούς ἀφήσῃ εἰς τόν παράδεισον, ἐκαμώθη πως δεν ἤξεύρει καί λέγει ὁ Θεός τοῦ Ἀδάμ:

- Πώς δεν φαίνεσαι, ἡ που εἶναι ἡ δόξα ὁπού εἶχες πρωτύτερα, ὁπού ἦς ἄγγελος καί τώρα ἐκατάντησες καί ἔγινες ὡσάν τό μωρόν παιδίον;

Ἀπεκρίθη ὁ Ἀδάμ καί λέγει:

- Ἐδώ εἶμαι, Κύριε. Μα ἤκουσα ὁπού ἤρχεσο καί ἐφοβήθην καί ἐκρύφτηκα.

Λέγει τοῦ ὁ Θεός:

- Διατί ἐφοβήθης καί ἐκρύβης; Μήπως εἶμαι ἐγώ φόβος; Μήπως ἔφαγες ἀπό τά σύκα ὅποῦ σου εἶπα νὰ μὴ φάγης;

Ἀπεκρίθη ὁ Ἀδάμ ὑπερήφανα:

- Ναι, Κύριε, ἔφαγον, ἀλλά δὲν πταίω ἐγώ. Ἡ γυναῖκα ὅποῦ μου ἔδωσες, ἐκείνη μὲ ἐγέλασε καί ἔφαγον.

Λέγει ὁ Θεός τοῦ Ἀδάμ:

- Ἐγώ σου τὴν ἔδωσα διὰ σύντροφον, καί ὄχι νὰ σε γελάσῃ. Ἐγώ σου εἶπα νὰ μὴ φάγης, διότι θ' ἀποθάνῃς . Ἔπρεπε νὰ φυλάξῃς τὸν ἰδικόν μου λόγον καί ὄχι τῆς γυναικός. Μα καλὰ, ἔφαγες, ἡπατήθης . τι τὸ δύσκολον εἶναι νὰ εἶπεις: Ἔσφαλα, Θεέ μου, ἡμαρτον, ποθητά μου. Νὰ σε συγχωρήσω, νὰ σε ἀφήσω πάλιν εἰς τὸν παράδεισον, ἅμμοι ἐσύ κατηγορῶν τὴν γυναῖκα, ἐμένα κατηγορεῖς, διότι ἐγώ ἔκαμα τὴν γυναῖκα.

Ἀκούεται, ἀδελφοί μου, τι κακόν πράγμα νὰ κατηγορῶμεν τὸν ἄλλον; Λοιπόν, ἂν θέλωμεν νὰ σωθῶμεν, τοῦ λόγου μας πάντοτε νὰ κατηγορῶμεν, καί ὄχι νὰ ρίχνωμεν τά σφάλματά μας ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον.

Ἔπειτα λέγει ὁ πανάγαθος Θεός εἰς τὴν Εὐάν:

- Διατί ἔφαγες ἀπό τά σύκα, ὅποῦ σου εἶπα νὰ μὴ φάγης;

Ἀπεκρίθη καί αὐτὴ ὑπερήφανα καί λέγει:

- Ναι, Κύριε, ἔφαγον, μα δὲν πταίω ἐγώ. Ὁ ὄφις μὲ ἐγέλασε.

Βλέπων ὁ Θεός τὴν ὑπερηφάνειαν αὐτῶν, τοὺς ἔδιωξεν ἀπὸ τὸν παράδεισον, καί κατηράσθη τὸν Ἀδάμ νὰ ἐργάζεται εἰς τὴν γῆν, καί με τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του νὰ τρώγῃ τὸν ἄρτον, καί νὰ κλαίῃ ἀπαρηγόρητα διὰ νὰ τὸν εὐσπλαγχνισθῇ ὁ Θεός, νὰ τὸν βάλῃ πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου, νὰ χαίρεσθε, ὅσοι βγάνετε τὸ ψωμί σας με τὸν κόπον σας, διότι ἐκεῖνο τὸ ψωμί εἶναι εὐλογημένο . Καί ἂν θέλῃς, δώσε ὀλίγον, ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ψωμί, τοῦ πτωχοῦ. Με ἐκεῖνο ἀγοράζεις τὸν παράδεισον. Ὅμοίως πάλιν νὰ κλαίετε

καί να θρηνηίτε με μαύρα δάκρυα, ὅσοι ζήτε με ἀρπαγᾶς καί ἀδικίας. Θέλει σας θανατώσει ὁ Θεός καί σας βάλει εἰς τήν κόλασιν. Ἐδώ πῶς πηγαίνετε, χριστιανοί μου; Ὅλοι με τόν κόπον σας ζήτε, ἢ με ἀδικίας; Ἄν εἴστε χριστιανοί, με τόν κόπον σας να ζήτε, ἐκεῖνο τό εὐλογεῖ ὁ Θεός, τό δε ἄδικον τό καταράται.

Ἐκατηράσθη καί τήν γυναῖκα να εἶναι ὑποτεταγμένη εἰς τόν ἄνδρα της, καί να γεννά τα τέκνα της με κόπους καί στεναγμούς καί δάκρυα, να κλαίη ἀπαρηγόρητα διά να τήν εὐσπλαγχισθῇ ὁ Θεός, να τήν ἐπαναφέρῃ εἰς τόν παράδεισον. Καί βλέπετε φανερά, ὅταν γεννώσι τά ζῶα, δεν ἔχουν τούς πόνους ὅπου ἔχει ἡ γυναῖκα ὅταν γεννά. Διότι δεν ἔχουν τήν κατάρα ὅπου ἔχει ἡ γυνή. Ἐκατηράσθη τόν Ἀδάμ καί τήν Ἐύαν καί τούς ἐξώρισεν ἀπό τόν παράδεισον καί ἐξησαν ἐννιακοσίους τριάντα χρόνους σε μαύρα καί πικρά δάκρυα καί ἐγέννησαν τέκνα καί τά τέκνα τους τέκνα καί ἐγένευσεν ὅλος ὁ κόσμος. Καί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀπό ἓνα πατέρα καί ἀπό μίαν μητέρα, καί διά τοῦτο εἴμεθα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀδελφοί. Μόνον ἡ πίστες μας χωρίζει. (Μενούνος, 1979, 171)

Ἡ Ἀπολύτρωσις τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἀπέθανον ὁ Ἀδάμ καί ἡ Ἐύα, ἐπήγαν εἰς τήν κόλασιν καί ἐκαίοντο πέντε καί ἡμισυ χιλιάδες χρόνους διά μίαν ἀμαρτίαν . Ἀμή ἡμεῖς ὅπου κάμνομεν πολλὰς, καί μάλιστα ἐγώ, τι ἔχομεν να πάθωμεν; Ὁ Θεός εἶναι εὐσπλαχνος, ἀλλά καί δίκαιος. Ἔχει καί ράβδον σιδηράν . Καί καθὼς ἐπαίδευσε τόν Ἀδάμ καί τήν Ἐύαν, ἔτσι παιδεύει καί ἡμᾶς, αν δεν κάμνωμεν καλά. Παρέβησαν ὁ Ἀδάμ καί ἡ Ἐύα τήν προσταγήν του Θεοῦ, καί ἐξωρίσθησαν ἀπό τόν παράδεισον. Τώρα τι κάμνομεν, χριστιανοί μου, ἡμεῖς; Ζητήσατε να μάθετε ὅτι εἰς τούς πέντε καί ἡμισυ χιλιάδες χρόνους ὅλοι ὅσοι ἀπέθνησκον ἐπήγαινον εἰς τήν κόλασιν. Εὐσπλαγχίσθη ὁ Κύριος τό γένος τῶν ἀνθρώπων καί ἦλθε καί ἐγένεν ἄνθρωπος τέλειος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, ἀπό τά καθαρῶτα αἵματα τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, και μας ἔβγαλεν ἀπό τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου. Ζητήσατε να μάθετε ὅτι Κυριακὴν ἡμέραν ἐγένεν ὁ Ἐυαγγελισμὸς ταῆς Θεοτόκου . Κυριακὴν ἡμέραν ἐγεννήθη ὁ Χριστός καί μας ἔδειξε τήν ἁγίαν Πίστιν, τό ἅγιον Βάπτισμα, τά Ἄχραντα Μυστήρια. Ὑβρίσθη, ἐδάρθη, ἐσταυρώθη κατὰ τό ἀνθρώπινον. Ἀνέστη τήν τρίτην ἡμέραν, ἐπήγεν εἰς τήν κόλασιν, ἔβγαλε τόν Ἀδάμ καί τήν Ἐύαν καί τό γένος του. Ἔγινε χαρά εἰς τόν οὐρανόν, εἰς τόν ἄδην καί εἰς ὅλον τόν κόσμον. Φαρμάκι καί σπαθὶ δίστομον εἰς τούς Ἑβραίους καί εἰς τόν διάβολον. Ἀνελήφθη εἰς τούς οὐρανοὺς καί ἐκάθησεν ἐκ δεξιῶν

τοῦ Πατρός, να συμβασιλεύη αἰωνίως, να προσκυνήται καί ἀπό τούς ἀγγέλους. Ζητήσατε να μάθετε πως σήμερα, αὔριον περιμένομεν τό τέλος τοῦ κόσμου. Εἴσθε φρόνιμοι καί γνωστικοί, καταλάβετε καί μόνοι σας τό καλόν καί κάμνετέ το. (Μενούνος, 1979, 174)

Μέσα προς Σωτηρίαν τοῦ Γένους. Πνευματικοί Πυρήνες.

Τώρα τι σας φαίνεται εὐλογον να κάμωμεν; Ἔχω δύο λογισμούς. Ὁ ἕνας λογισμός μου λέγει: φθάνουν αὐτά όπου εἶπες εἰς τούς χριστιανούς, καί σήκω πρωί, πήγαινε καί εἰς ἄλλο μέρος να διδάξης. Ὁ ἄλλος μου λέγει: Μη πηγαίνεις . Κάθησε καί να τούς εἰπῆς καί τά ἐπίλοιπα καί αὔριον φεύγεις.

- Σεις τι λέγετε . Να φύγω ἢ να καθήσω;

- Να καθήσης, ἅγιε τοῦ Θεοῦ.

- Καλά, παιδιά μου, να καθήσω . Ἀμή εἶναι καλά να δουλεύη ἕνας ἄνθρωπος ἕνα ἀμπέλι, ἢ να βόσκη πρόβατα καί να μη φάγη ἐκ τοῦ καρπού των; Τώρα καί ἐγώ ἐδῶ όπου ἦλθα καί κοπιάζω εἶναι καλόν να μη μού δώσητε ὀλίγην παρηγορίαν, πληρωμήν; Και τι πληρωμήν θέλω ἐγώ; Χρήματα; Καί τι να τα κάμω; Ἐγώ, με τήν χάριν τοῦ Θεοῦ, μήτε σακκούλα ἔχω, μήτε σπίτι, μήτε ἄλλο ράσο . Καί το σκαμνί όπου ἔχω ἰδικόν σας εἶναι, τό ὁποῖον εἰκονίζει τόν τάφον μου. Ἐτούτος ὁ τάφος ἔχει τήν ἐξουσίαν να διδάξη βασιλεῖς, πατριάρχας, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, ἄνδρας καί γυναίκας, νέους καί γέροντας καί ὅλον τόν κόσμον. Ἀνίσως καί ἐπεριπατούσα διά ἄσπρα, θα ἦμουν τρελλός καί ἀνόητος . Ἀμή τι εἶναι ἡ πληρωμή μου; Να καθήσετε ἀπό πέντε, δέκα, να συνομιλήτε αὐτά τά θεία νοήματα, να τά βάλετε μέσα εἰς τήν καρδίαν σας, διά να σας προξενήσουν τήν αἰώνιον ζωήν. Δεν εἶναι, ἀδελφοί μου, λόγοι ἰδικοί μου ὅσα σας εἶπον, ἀλλά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀπό τήν Ἁγίαν Γραφήν. Αὐτά όπου σας εἶπα τό ἴδιον εἶναι ὡσάν να κατέβη ὁ ἴδιος ὁ Θεός να σας τα εἰπῆ. Τώρα ἀνίσως καί τά κάμνετε καί τά βάλλετε εἰς τόν νοῦν σας, δεν μέ φαίνεται καί ἐμέ τίποτε ὁ κόπος. Εἰ δε καί δεν τά κάμνετε, φεύγω λυπημένος, με τά δάκρυα στα μάτια. (Μενούνος, 1979, 180)

Σύνοψη Α₂ Διδαχής.

Αν αναζητήσει κανείς αυτή τη Διδαχή, θα τη βρει τροποποιημένη και κάθε μελετητής θα έχει συγκεντρώσει διαφορετικά αποσπάσματα. Τα πιο κοινά είναι αυτά που παρουσιάζονται άνωθεν.

Αρχικά γίνεται μια συνοπτική θεώρηση για τη δημιουργία του ανθρώπου. Έπειτα, οι Απόστολοι, οι απεσταλμένοι του Χριστού, έζησαν και διετέλεσαν το έργο τους: το πύρινο κήρυγμα του χριστιανισμού. Ορμώμενος από αυτούς, ο Άγιος αναφέρει τη δική του καταγωγή και αποστολή, η οποία είναι η διαμεσολάβησή του μεταξύ των ανθρώπων και του Θεού με το λόγο του. Ο πατρο-Κοσμάς αναφέρει πως ήταν ένας αφιλάργυρος κήρυκας, που η πληρωμή του ήταν η επαφή με τον κόσμο, το κήρυγμα, το ιεραποστολικό του έργο.

Στη συνέχεια, τονίζει πόσο σημαντική είναι η Αγία Τριάδα που συμπεκνώνει το νόημα της ζωής και την πίστη του χριστιανού. Η παρουσία του Θεού μέσω αυτής είναι αδιάλειπτη και μέσω αυτής ο Θεός μας χάρισε τη Γη, μας συγχωρεί, μας έστειλε το Χριστό, ο οποίος σταυρώθηκε για τις αμαρτίες όλου του κόσμου. Όπως αγάπησε, λοιπόν, ο Θεός τον άνθρωπο, έτσι πρέπει και ο άνθρωπος να αγαπά το Θεό και τον πλησίον του χωρίς ποτέ να επιδιώκει το κακό του.

Έπειτα, βλέπουμε τη Θεία Δημιουργία. Τα τάγματα των Αγγέλων, εκ των οποίων το ένα παραστράτησε και από εκεί ξεπήδησε η δαιμόνια δύναμη που πίστεψε πως μπορεί να συναγωνιστεί τη δύναμη του Θεού και να γίνει και η ίδια Θεός. Τα υπόλοιπα τάγματα έμειναν αγγελικά έχοντας μια σημαντική θέση στο πλάι του Θεού.

Μετά την πτώση του τάγματος, μαρτυρείται η δημιουργία του κόσμου. Έγιναν τα φυσικά στοιχεία σταδιακά και κάθε μέρα ο Θεός έφτιαχνε και κάτι άλλο. Στο τέλος, έφτιαξε και τον άνθρωπο από χώμα και από την πλευρά του τη γυναίκα. Για αυτό το λόγο θα πρέπει να υπάρχει ισοτιμία μεταξύ των ανθρώπων, ο καθένας να σέβεται τον άλλον και να τον αγαπά. Η ιστορία του Παραδείσου, του φιδιού, της εξαπάτησης και της εξόδου από τον παράδεισο ακολουθεί. Εξαιτίας αυτών, το ανθρώπινο γένος ζούσε για πολλά χρόνια στην κόλαση. Μα ο Θεός το ευσπλαχνίστηκε και έτσι ήρθε ο Χριστός που με τη σταύρωσή του πήρε τις αμαρτίες των ανθρώπων.

Εν κατακλείδι, ο Άγιος υποδεικνύει τους Χριστιανικούς Πυρήνες που πρέπει οι άνθρωποι να έχουν κατά νου για να διάγουν σωστό, χριστιανικό βίο. Έτσι,

επαναλήφθηκαν τα βασικά σημεία των Γραφών που σχετίζονται με τη δημιουργία του κόσμου, του ανθρώπου, κ.ά.

E) Διδαχή Β1.

Η Έορτή τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός καὶ Θεός μας, ἀδελφοί μου, ὁ γλυκύτατός μας αὐθέντης καὶ Δεσπότης, ὁ ποιητὴς τῶν Ἀγγέλων καὶ πάσης νοητῆς καὶ αἰσθητῆς κτίσεως, παρακινούμενος ἀπὸ τὴν εὐσπλαχνία του, ἀπὸ τὴν πολλὴν του καθαρότητα, ἀπὸ τὴν πολλὴν του ἀγάπην, ὅπου ἔχει εἰς τὸ γένος μας, σιμὰ εἰς τὰ πολλὰ καὶ ἄπειρα χαρίσματα, ὅπου μᾶς ἐχάρισε καὶ μᾶς χαρίζει καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὄραν καὶ στιγμήν, ἰδοὺ ὅπου μᾶς ἠξίωσε καὶ σήμερον τὴν αὐγὴν καὶ τὸν ἐδοξάσαμε καὶ ἐτιμήσαμε τὴν Δέσποινά μας τὴν Θεοτόκον. Καὶ ἄμποτε ὁ Κύριος νὰ εὐσπλαχνισθῆ, νὰ συγχωρήσῃ καὶ τὰ ἀμαρτήματά μας καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ καὶ νὰ περάσωμεν καὶ ἐδῶ καλὰ, καὶ νὰ πηγαίνωμεν καὶ εἰς τὸν παράδεισον νὰ δοξάζωμεν τὴν Παναγίαν Τριάδα. (Μενούνος, 1979, 182)

Περίληψις Προηγουμένης Διδαχῆς.

Μὲ ἀξίωσεν ὁ Κύριος, ἀδελφοί μου, καὶ μένα τὸν ἀμαρτωλὸν καὶ ἦρθα ἐχθὲς ἐδῶ εἰς τὴν εὐλογημένην χῶραν σας καὶ σᾶς ἀπόλαυσα καὶ εἶπαμεν καὶ μερικὰ νοήματα εἰς τὴν ἀγίαν σας ἐκκλησίαν, καθὼς ἐφώτισε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοὺς Προφῆτας, τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τοὺς ἁγίους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ μᾶς ἔγραψαν. Σιμὰ εἰς τὰ πολλὰ εἶπαμεν καὶ διὰ τὸν Θεόν μας, ποὺ εἶνε ἕνας, ἡ ἀγάπη, ἡ δὲ Τριάς, Πατὴρ, Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα. Παρακινούμενος ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν πολλὴν του εὐσπλαχνίαν ἔκαμε πρῶτα δέκα τάγματα Ἀγγέλων. Τὸ πρῶτον τάγμα ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειάν του καὶ ἔγιναν δαίμονες. Τότε ἐπρόσταξεν ὁ πανάγαθος Θεὸς καὶ ἔγινεν ὁ κόσμος ἐτοῦτος. Καὶ ἔκαμεν ἕνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα ὡσὰν ἐμᾶς, τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν λάσπην καὶ τὴν ψυχὴν ἀγγελικὴν, ἀθάνατην. Ὄνόμασε τὸν ἄνδρα Ἀδὰμ καὶ τὴν γυναῖκα Εὐᾶν καὶ ἔκαμεν καὶ ἕνα παράδεισον ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέρος τῆς ἀνατολῆς, ὅλο χαρὰ καὶ εὐφροσύνη. Ἔλαβε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐᾶν μέσα εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἐχαίρονταν ὡσὰν οἱ ἄγγελοι. Τοὺς ἐπαράγγειλε νὰ μὴ φάγουν ἀπὸ μίαν συκιὰν σύκα. Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐᾶ ἐκαταφρόνησαν τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ μας καὶ ἔφαγαν. Δὲν εἶπαν ὅ,τι ἔκαμαν. Τοὺς ἐδίωξεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν παράδεισον καὶ ἔζησαν εἰς ἐτοῦτον τὸν κόσμον ἑνεακοσίους τριάκοντα χρόνους μὲ μαῦρα καὶ πικρὰ δάκρυα. Ἀπέθανεν ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐᾶ, ἐπῆγαν εἰς τὴν κόλασιν καὶ ἐκαίγονταν καὶ

ἐφλογίζονταν πέντε ἡμισυ χιλιάδες χρόνια διὰ μίαν ἁμαρτίαν μόνον, καθὼς ἀναφέραμεν τὴν ἱστορίαν ἐψὲς τὸ βράδυ καὶ τὴν ἀφήκαμεν. (Μενούνος, 179, 183)

Ἡ πρὸ Χριστοῦ Εἰδωλολατρεία, ἡ Διαφθορὰ τῶν Ἠθῶν καὶ τὸ Μῖσος τοῦ Σατανᾶ κατὰ τῆς Οἰκογενείας.

Τώρα πάλιν ἐλπίζοντας εἰς τὴν εὐσπλαχνίαν τοῦ Χριστοῦ μας, καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μᾶς φωτίσει, θὰ κάμωμεν ἀρχὴν νὰ εἰποῦμεν καὶ τὰ ἐπίλοιπα μὲ συντομίαν, καὶ πάλιν ὄχι ὅλα νὰ τὰ εἰποῦμεν, διατι δὲν εἶνε δυνατόν, θέλομεν χρόνους καὶ καιροὺς, ἀλλὰ μερικά, ὅπου φαίνονται ἀναγκαιότερα.

Ἔως τοὺς πέντε ἡμισυ χιλιάδες χρόνους οἱ ἄνθρωποι ὅπου ἀπέθαναν ἐπήγαιναν εἰς τὴν κόλασιν, ἐπειδὴ καὶ ὁ παράδεισος ἦτον κλεισμένος. Εὐσπλαχνίσθη ὁ πανάγαθος Θεὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ εὐρίσκοντας ἄξιον ὑποκείμενον τὴν Δέσποιάν μας τὴν Θεοτόκον, ἐκαταδέχθη ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ἀληθινὸς καὶ ζωὴ τῶν ἀπάντων, ὁ γλυκύτατός μας Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεός, καὶ ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου ἀπὸ τὰ καθαρώτατα αἵματα τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, διὰ νὰ μᾶς βγάλῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου.

Ἔως τοὺς πέντε ἡμισυ χιλιάδες χρόνους πάλιν ὁ διάβολος ἔβγαλε ὅλες του τὶς κακίαι καὶ ἔβαλε σκοπὸν νὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον καὶ ἐπαρακινούσῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ προσκυνοῦν διὰ Θεὸν ἄλλος τὸν ἥλιον καὶ ἄλλος τὸ φεγγάρι, ἄλλος τὴν γῆν καὶ ἄλλος τὴν θάλασσαν καὶ ἄλλος τὰ πετεινὰ καὶ τὰ χερσαῖα. Ἔβαλεν ὁ διάβολος μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων νὰ μισοῦνε τὰς γυναῖκας καὶ αἱ γυναῖκες τοὺς ἄνδρας, διὰ νὰ μὴν ὑπανδρεύονται καὶ κάμουν παιδιὰ καὶ αὐξήσῃ ὁ κόσμος. Καὶ ἔτσι δὲν ἐφρόντιζαν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἔχουν παιδιὰ καί, τὸ μεγαλύτερον, ἔρριχνεν ὁ διάβολος τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀρσενοκοιτίαις, κτηνοκοιτίαις καὶ ἄλλα αἰσχροῖα, ὅποια δὲν τὰ ἔκαμε μήτε σκύλος μήτε γάϊδαρος.

Θέλοντας ὁ πανάγαθος Θεὸς νὰ κόψῃ τὸ κακὸν ἐπαράγγειλε πῶς ὅποιος δὲν κάνει παιδιὰ, εἶνε κατηραμένος· καὶ ἔτσι, ἀκούοντες οἱ ἄνθρωποι τὴν κατάραν τοῦ Θεοῦ, ἐφοβοῦντο καὶ ἔπαιρνε ἕνας ἄνδρας μίαν γυναῖκα καὶ ἡ γυναῖκα ἓνα ἄνδρα.

Ἄνισως καὶ εἶνε κανένας ἐδῶ ἀπὸ τὴν εὐγένειάν σας, ὅπου δὲν κάμνει παιδιὰ, ἄς μὴν λυπᾶται· δὲν τὸ εἶπε διὰ ἐσένα ὁ Θεός, διατι δὲν κάμνεις παιδιὰ, νὰ ἔχῃς κατάρα,

διατι καὶ ἐγὼ δὲν κάμνω παιδιά, μὰ ὡσὰν ἐγὼ ἔχω κατάρρα, ἔχεις καὶ σύ. Αὐτὸ τὸ εἶπεν ὁ Θεὸς νὰ διακόψη τὸν κακὸν σκοπὸν τοῦ διαβόλου καὶ μὴν λυπᾶσαι, δὲν ἔχεις καμμίαν κατάραν.

Πάλιν ὡσὰν θέλης νὰ κάμης παιδιά, εὐκολον εἶνε· ἔπαρε ἓνα πτωχὸ παιδί καὶ κάμε το πνευματικὸ σου παιδί νὰ χαίρεσαι καὶ νὰ εὐφραίνεσαι καὶ σύ, νὰ χαίρεται καὶ ἐκεῖνο. Διὰ ἐκεῖνο τὸ παιδί, ὁποῦ σοῦ γεννᾷ ἡ γυναῖκα σου, δὲν σοῦ χρεωστεῖ ὁ Θεὸς χάριν, διότι τὸ κάμνεις ἀπὸ σαρκικὸν πάθος· μὰ διὰ ἐκεῖνο τὸ πτωχὸ παιδί ἔχεις χίλιες φορὲς μισθὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὴν ψυχὴν σου καὶ τιμὴν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, διατι τὸ κάμνεις μὲ τὸ θέλημά σου πνευματικὸν παιδί.

Καὶ νὰ προσέχης ἐσὺ ὁ ἄνδρας νὰ μὴν μεταχειρίζεσαι τὴν γυναῖκα σου μὲ ἄγριον μάτι, πὼς δὲν σοῦ κάμνει παιδιά. Δὲν ἔχει κανένα φταίξιμο ἡ γυναῖκα σου εἰς αὐτό, εἶνε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ μὴν τὸ κάμνετε καθὼς τὸ ἔκαμεν ἓνα τρελὸς καὶ ἀνόητος· διατι δὲν ἔκαμεν ἡ γυναῖκα τοῦ παιδιά, τὴν ἐχώρησε καὶ ἐπῆρεν ἄλλην· καὶ ἄλλος πάλιν, ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἔκαμεν ἡ γυναῖκα τοῦ ἀρσενικὰ παιδιά, παρὰ μόνον θηλυκά, τὴν ἐχώρησεν. Ὁ διάβολος θέλει νὰ χωρίζουνε τὰ ἀνδρόγυνα καὶ ὄχι ὁ Θεός. Ὡς λέγει ὁ νόμος πὼς κανένα πράγμα δὲν τοὺς χωρίζει, ἐκτὸς ἂν πέσουν εἰς πορνείαν· καὶ ὅποιος ἀφήσῃ τὴν γυναῖκα τοῦ καὶ πάρῃ ἄλλην, ἐκεῖνος θὰ κριθῇ ὡς μοιχός. (Μενούνος, 1979, 185)

Ἡ Οἰκογένεια τῆς Παρθένου.

Εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνο ἦτο ἓνας ἄνδρας καὶ ἐλέγετο Ἰωακείμ, εἶχε καὶ μίαν γυναῖκα καὶ ἐλέγετο Ἄννα. Καλὸς καὶ ὁ ἄνδρας, καλὴ καὶ ἡ γυναῖκα, ἀπὸ βασιλικὸν γένος καὶ οἱ δύο, μὰ πλέον καλυτέρα ἡ γυναῖκα. Εὐρίσκονται πολλὲς γυναῖκες ὁποῦ εἶνε καλυτέρες καὶ ἀπὸ τοὺς ἄνδρες. Ἀνίσως καὶ θέλετε οἱ ἄνδρες νὰ εἴσαστε καλυτέροι ἀπὸ τὶς γυναῖκες, πρέπει νὰ κάμνετε καὶ ἔργα καλυτέρα ἀπὸ ἐκεῖνες· εἰ δὲ καὶ αἱ γυναῖκες κάμνουν καλυτέρα καὶ πηγαίνουσι εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνδρες κάνομεν κακὰ ἔργα καὶ πηγαίνομεν εἰς τὴν κόλασιν, τί μᾶς ὠφελεῖ ὁποῦ εἴμαστε ἄνδρες; Καλυτέρα νὰ μὴν εἶχαμε γεννηθῆ εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα ἄνοιξαν τὸ σπίτι τους καὶ τὸ εἶχαν ξενοδοχεῖον· καὶ ὅπου πτωχός, κουτσός, τυφλός, εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννας ἐπήγαιναν καὶ

αναπαύονταν. Ἔτσι πρέπει καὶ ἡ εὐγένειά σας νὰ εἴσαστε φιλόξενοι, διατὶ μὲ τὴν φιλοξενίαν, ὅπου κάμνετε εἰς τοὺς πτωχοὺς, μετ' ἐκείνην ἀγοράζετε τὸν παράδεισον.

Δὲν ἔκαμεν παιδιὰ ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα. Ὡς φρόνιμοι καὶ γνωστικοὶ ὅπου ἦταν, ἐκατάλαβαν πὼς εἶνε ὁ Θεός, ὅπου δίδει παιδιὰ καὶ παίρνει. Ἐπαρακάλεσαν τὸν πανάγαθον Θεὸν νὰ τοὺς χαρίσῃ ἓνα παιδίον ἀρσενικὸν ἢ θηλυκὸν καὶ νὰ τὸ ἀφιερῶσουν εἰς τὸν Θεόν. Βλέποντας ὁ πανάγαθος Θεὸς τὴν καλήν τους γνώμην τοὺς εὐλόγησε καὶ ἐγέννησαν τὴν Δέσποιναν τὴν Θεοτόκον καὶ τὴν ἔβγαλαν Μαρίαν.

Καθὼς ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα ἐζητοῦσαν παιδίον ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ὄχι ἀπὸ ἄνθρωπον, ἔτσι καὶ ἡ εὐγένειά σας ὅ,τι θέλετε νὰ ζητήσετε, ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ ζητᾶτε καὶ ὄχι ἀπὸ ἄνθρωπον. Ὁ διάβολος ἔβγαλε πολλὰ τέκνα καὶ θυγατέρας, καὶ ἔρχεται ἓνας καὶ σὲ λέγει: Δός μου ἐμένα ἓνα γρόσι ἢ δυὸ καὶ ἐγὼ νὰ σοῦ δώσω βότανα νὰ κάμῃς ἀρσενικά, νὰ σὲ δώσω φυλακτὰ νὰ μαντεύσῃς, νὰ γοητεύσῃς, νὰ ἰδῇς τὴν τύχην σου, τὴν μοῖρα σου, τὸ ριζικὸ σου καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἐκεῖνα ὅπου ἐνομοθέτησαν οἱ ἅγιοι Πατέρες καὶ ὅσα εἶνε τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶνε καλὰ καὶ ἅγια, καὶ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ. Καὶ ἂν θέλῃς νὰ ἰδῇς τὴν τύχην σου ἢ τὴν μοῖραν σου, σήκω κομμάτι αὐγὴ καὶ πήγαινε εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ κοίταξε τοὺς τάφους τῶν ἀποθαμένων τί εἶνε. Στοχάσου καὶ εἰπέ: Δὲν ἦταν καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι ὡσὰν καὶ ἐμένα καὶ ἀπέθαναν; Ἔτσι μέλλω νὰ πεθάνω καὶ ἐγὼ αὔριο καὶ νὰ μὴν ἀποτολμήσω νὰ κάμω αὐτὰ τὰ διαβολικὰ καμώματα, διότι χάνομαι καὶ ἀφανίζομαι, καὶ λέγει ὁ νόμος πὼς ὅποιος κάμνει αὐτὰ ἢ παρακινεῖ ἄλλους, εἴκοσι χρόνους νὰ μὴν μεταλάβῃ. (Μενούνος, 1979, 186)

Γονεῖς! Δίδετε Χριστιανικὰ Ὄνόματα εἰς τὰ Παιδιά σας.

Καθὼς ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα δὲν ἐπροτίμησαν τὸ ἀρσενικὸν ἀπὸ τὸ θηλυκόν, ἔτσι καὶ ἡ εὐγένειά σας νὰ μὴν προτιμᾶτε τὰ ἀρσενικὰ παιδιὰ σας ἀπὸ τὰ θηλυκά, διατὶ ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ εἶνε. Καθὼς ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα ἔβγαλαν τὴν Θεοτόκον τὸ ὄνομα μὲ νόημα Μαρία, ὁμοίως καὶ ἡ εὐγένειά σας, ὅταν βαπτίζετε τὰ παιδιὰ σας, νὰ τὰ ἐβγάnete εἰς τὸ ὄνομα τῶν Ἁγίων, ὅπου ἔχουμε νόημα. Μαρία θέλει νὰ εἰπῇ Κυρία, ὡσὰν ὅπου ἔμελλεν ἡ Θεοτόκος νὰ γίνῃ βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ πάσης νοητῆς καὶ αἰσθητῆς κτίσεως, νὰ παρακαλῇ διὰ τὰς ἁμαρτίας μας.

Νικόλαος τὸ ὄνομα λέγεται ἐκεῖνος ὅπου ἐνίκησε τοὺς λαοὺς, τοὺς δαίμονας, τὰ πάθη. Γεώργιος λέγεται γεωργημένον φυτόν, στολισμένον μὲ καρπούς, μὲ ἀρετὰς χριστιανικάς. Παρασκευὴ λέγεται ἐκείνη ποὺ ἐτοιμάσθη διὰ τὸν Χριστόν. (Μενούνος, 1979, 187)

Χριστιανικὴ Ἀνατροφή τῶν Παιδιῶν.

Νὰ κάμης μίαν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας, τοῦ Προδρόμου, νὰ ἔχῃς καὶ τὸν ἅγιον τοῦ παιδιοῦ σου. Καὶ ὅταν τὸ παιδίον σηκώνεται ἀπὸ τὸν ὕπνον καὶ σοῦ γυρεύῃ ψωμί, νὰ τὸ βάλῃς ἐμπρὸς εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ τοῦ εἰπῆς: Ἐγὼ, παιδί μου, δὲν ἔχω ψωμί· ὁ Χριστὸς ἔχει. Σήκω νὰ κάμῃς τὸν σταυρόν σου, νὰ παρακαλέσωμεν τὸν ἅγιόν σου νὰ παρακαλέσῃ τὸν Χριστόν νὰ σοῦ τὸ δώσῃ. Καὶ ἔτσι τὸ παιδίον παρακινεῖται διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ψωμιοῦ καί, εὐθὺς ὅπου ζυπνᾷ, τὸν ἅγιόν του βλέπει. Βλέποντας τότε ὁ διάβολος τὸ παιδίον πῶς ἔχει τὴν ἐλπίδα του εἰς τὸν Χριστόν καὶ εἰς τὸν ἅγιόν του κατακαίεται καὶ φεύγει. Καὶ ἔτσι νὰ συνηθίζετε τὰ παιδιά σας, νὰ τὰ παιδεύετε ἀπὸ μικρά, διὰ νὰ συνηθίζουν εἰς τὸν καλὸν δρόμον.

Καὶ ἂν θέλῃς νὰ ζήσῃ τὸ παιδίον, ἐγὼ νὰ σὲ εἶπω πῶς νὰ κάμῃς· νὰ κάμῃς τοῦ παιδιοῦ σου ἓνα φόρεμα καὶ ἄλλο ἓνα ἐκείνου τοῦ πτωχοῦ παιδιοῦ· καὶ διὰ τὸ χατίρι ἐκείνου τοῦ πτωχοῦ παιδιοῦ χαρίζει ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ σου. Καὶ νὰ ἀγαπᾷς τὰ πτωχὰ τὰ παιδιά καλύτερα ἀπὸ τὰ ἐδικὰ σου· εἰ δὲ καὶ νὰ ζητᾷς πῶς νὰ δίνῃς τοῦ παιδιοῦ σου νὰ τρώῃ καὶ νὰ πίνῃ καλά, νὰ ἔχῃ εὐμορφα φορέματα, καὶ δι' ἐκεῖνο τὸ πτωχὸ νὰ μὴ σὲ μέλη, αὔριο βλέπεις τὸ παιδί σου ἀποθαμένο καὶ καίγεται ἡ καρδιά σου. Καὶ ἐνῶ τὸ πτωχό, τὸ ζυπόλητο, τὸ γυμνό, τὸ πεινασμένο, τὸ καταφρονεμένο τὸ βλέπεις θρεμμένο καὶ εἶνε ὡσὰν γουρουνόπουλο, καὶ τὸ ἐδικό σου γίνεται ὡσὰν χτικιασμένο. (Μενούνος, 1979, 187)

Αἱ Οἰκογενειακαὶ Ἑορταί.

Καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὅπου εἶνε ὁ ἅγιος τοῦ παιδιοῦ σου, ἂν θέλῃς νὰ κάμῃς κούρμπανο νὰ εορτάσῃς τὸν ἅγιον, πῶς πρέπει νὰ κάμῃς, ἐγὼ σὲ λέγω. Γίνεται τὸ κούρμπανο θεϊκόν, γίνεται καὶ διαβολικόν.

Θεϊκὸν κούρμπανον εἶνε· τώρα θέλεις νὰ δώσῃς τρία γρόσια νὰ πάρῃς ἓνα πρόβατο· δόσε τὸ ἓνα γρόσι τοῦ παπᾶ σου νὰ σοῦ διαβάσῃ τόσες Λειτουργίες, τὸ ἄλλο γρόσι

πάρε κερί, λιβάνι καὶ λάδι καὶ σύρ' τα εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ τὰ κάψουν ἐμπρὸς εἰς τὸν ἅγιον καὶ τὸ ἄλλο γρόσι μοίρασέ το μὲ τὸ χέρι σου κρυφὰ ἐλεημοσύνην, νὰ μὴ σὲ ξεύρη κανένας. Αὐτὸ εἶνε τὸ θεϊκὸ κούρμπανο. Καὶ νὰ διαβάσης τὸ συναξάρι τοῦ ἁγίου νὰ ἀκούῃ τὸ παιδί σου. Καὶ νὰ τοῦ εἰπῆς: Ἀκούεις, παιδί μου, τί ἔκαμνεν ὁ ἅγιός σου; Ἔτσι νὰ κάμης καὶ σύ. Ἀκούοντας τὸ παιδίον τέτοια θαύματα ζηλεύει καὶ λέγει; Ἄχ, πότε νὰ γίνω καὶ ἐγὼ ὡσάν τὸν ἅγιόν μου!

Διαβολικὸν κούρμπανο εἶνε νὰ πάρης ἓνα πρόβατο, νὰ τὸ μαγειρέψης καὶ νὰ κράξης τοὺς φίλους σου, τοὺς συγγενεῖς σου, νὰ τρώγετε, νὰ πίνετε, νὰ μεθᾶτε, νὰ ξερνᾶτε ὡσάν τοὺς σκύλους. Αὐτὸ εἶνε τὸ διαβολικὸν κούρμπανο. (Μενούνος, 1979, 188)

Οἱ Γονεῖς Δένδρον, τὰ Παιδιὰ Καρποί.

Ἐνα δένδρο ὡσάν τὸ κόψης, εὐθὺς ξεραίνονται τὰ κλαριά· ἀμὴ ὡσάν ποτίζης τὴν ρίζαν, στέκονται δροσερὰ τὰ κλωνάρια. Ὅμοίως εἴστενε καὶ οἱ γονεῖς, ὡσάν τὸ δένδρον. Καὶ ὅταν ποτίζεται ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα, πὺ εἴστενε ἡ ρίζα τῶν παιδιῶν, μὲ νηστεῖες, προσευχές, ἐλεημοσύνες, μὲ καλὰ ἔργα, φυλάγει ὁ Θεὸς τὰ παιδιά σας· ὡσάν ξεραίνεστε οἱ γονεῖς μὲ τὶς ἀμαρτίες, θανατώνει ὁ Θεὸς τὰ παιδιά σας καὶ σᾶς βάνει εἰς τὴν κόλασιν μαζί τους. Εἶνε μιὰ μηλιά καὶ κάνει ξινὰ μῆλα. Ἐμεῖς τώρα τί πρέπει, νὰ κατηγοροῦμεν τὴ μηλιά ἢ τὰ μῆλα; Τὴ μηλιά. Λοιπὸν κάμνετε καλὰ ἐσεῖς οἱ γονεῖς, ὅπου εἴστενε ἡ μηλιά, νὰ γίνωνται καὶ τὰ μῆλα γλυκά.

Ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὅπου ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, εἶχανε περάσει τρεῖς ἡμισυ χιλιάδες χρόνοι, ὅπου δὲν εἶχε πεθάνει παιδίον πρωτύτερα ἀπὸ τὸν πατέρα. Εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦτον ἓνας ἄνθρωπος, τὸ ὄνομά του Θάρας. Ἔβαλε τὸν διάβολον εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ἔβγαλεν εἰδῶλα νὰ προσκυνῶν διὰ Θεὸν οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ἀπὸ τότε ἄρχισαν καὶ ἀποθαίνουν τὰ παιδιά πρωτύτερα ἀπὸ τοὺς γονεῖς, καθὼς καὶ τώρα ἀπὸ τὶς ἀμαρτίες τῶν γονέων θανατώνει ὁ Θεὸς τὰ παιδιά σας. (Μενούνος, 1979, 189)

Ἡ Θεοτόκος εἰς τὸν Ναὸν.

Ὅταν ἔγινεν ἡ Δέσποιναν ἡ Θεοτόκος τριῶν χρονῶν, ἐνθυμήθησαν οἱ γονεῖς τὸ χρέος ὅπου εἶχανε εἰς τὸν Θεόν. Καὶ τί χρέος εἶχανε; Τὴν εἶχανε ταμένη τὴν Θεοτόκον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἐπῆγαν καὶ τὴν ἀφιέρωσαν.

Καὶ καθὼς ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἄννα ἐνθυμήθησαν τὸ χρέος τοὺς καὶ τὸ ἔκαμαν, ἔτσι πρέπει καὶ ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ νὰ ἐνθυμούμεθα πάντοτε τὸ χρέος μας, ὅπου ἔχομεν εἰς τὸν Θεόν, νὰ τὸ κάμνωμεν, καὶ τότε νὰ ζητοῦμεν τὸν παράδεισον πληρωμὴν. Καὶ τί χρέος ἔχομεν; Τὸν παράδεισον τὸν θέλομεν, καὶ τὸ χρέος μας δὲν τὸ ξεύρομεν. Σᾶς λέγω ἐγὼ παραμικρόν, ζητήσετε καὶ ἡ εὐγένιά σας νὰ μάθετε τὸ περισσότερον. (Μενούνος, 1979, 189)

Χριστιανοί! Μὴ λησμονεῖτε ποτὲ τὰ χρέη σας.

Μᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος Θεὸς τὰ ὀμμάτιά μας νὰ τηράζωμεν εἰς τὸν οὐρανόν, νὰ βλέπωμεν τὰ ἄστρα, τὸν ἥλιον, τὸ φεγγάρι, τὰ πάντα, νὰ δοξάζωμεν τὸν Θεὸν καὶ νὰ λέγωμεν: Θεέ μου, ἐὰν αὐτὸς ὁ ἥλιος εἶνε τόσον λαμπρός, ὅπου εἶνε κτίσμα, ἀμὴ ἐσύ, ὅπου ἔκαμες τὸν ἥλιον, πόσον εἶσαι λαμπρότερος!

Ἄχ, Θεέ μου, ἀξίωσέ με νὰ σε ἀπολαύσω. Αὐτὸ εἶνε τὸ χρέος μας, ἀδελφοί μου. Καὶ δὲν μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὰ ὀμμάτιά μας νὰ βλέπωμεν οἱ γυναῖκες ἄνδρας καὶ οἱ ἄνδρες γυναῖκας ἢ καὶ νὰ βλέπωμεν τοῦ ἀδελφοῦ μας τὸ πράγμα νὰ τὸ κλέπτωμεν καὶ νὰ φονεύωμεν τοὺς ἀδελφούς μας, ἢ νὰ παίζωμεν τὰ χαρτιά, τὰ παιγνίδια τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ ζοῦμε μὲ αἵματα καὶ ἀδικίες τῶν ἀδελφῶν μας.

Μᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς τὰ ποδάρια μας. Ἔχομεν χρέος νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ στεκόμεθα μὲ εὐλάβειαν καὶ νὰ περιπατῶμεν εἰς τὸν καλὸν δρόμον. Καὶ δὲν μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὰ ποδάρια μας νὰ περιπατῶμεν εἰς τὰ βουνὰ ὡσὰν τοὺς σκύλους, ὡσὰν τὰ θηρία, νὰ πέρνωμεν τὸ σεγγούνη τους, νὰ τοὺς ψένωμεν καὶ νὰ παίρνωμεν τὰ πράγματά τους.

Μᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς πλοῦτον. Ἔχομεν χρέος νὰ τρώγωμεν καὶ νὰ πίνωμεν τὸ ἀρκετόν μας, τὰ ρουχαλάκια μας τὰ ἀρκετά, καὶ τὰ ἐπίλοιπα νὰ τὰ ἐξοδιάζωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς διὰ τὴν ψυχὴν μας. Καὶ δὲν μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸν πλοῦτον διὰ νὰ πολυτρώγωμεν καὶ νὰ κάμωμεν πολύτιμα φορέματα καὶ παλάτια ὑψηλά, νὰ χορεύουν τὰ ποντίκια αὐρίον, καὶ οἱ πτωχοὶ νὰ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν. Αὐτὸ εἶνε τὸ χρέος μας, ἀδελφοί μου· ἔτσι τὸ ἠξεύρετε. Ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ὕστερα ἔτσι νὰ κάμνετε, ἂν θέλετε νὰ σωθῆτε.

Θέλεις νὰ καταλάβης, ἀδελφέ μου, τὸ χρέος ὅπου ἔχεις εἰς τὸν Θεόν; Ἐσύ, ἀδελφέ μου, ἔχεις μίαν γυναῖκα. Εἶσαι εὐχαριστημένος νὰ τὴν φιλήσῃ ἄλλος σὲ ἓνα μῆνα; Ὅχι. Σὲ ἓνα χρόνο; Ὅχι. Σὲ δέκα χρόνους; Ὅχι. Σὲ πενήντα χρόνους; Ὅχι. Σὲ ἑκατὸ χρόνους; Ὅχι. Νὰ πορνεύσῃ ἄλλος μὲ τὴν γυναῖκα σου δὲν τὸ εὐχαριστεῖσαι, νὰ ἐγγίξῃ τὸ δάκτυλό του ἄλλος ἐπάνου της μήτε αὐτὸ δὲν θέλεις. Τόσην μερίδα σὲ θέλει ὁ Θεὸς νὰ μὴ ἔχῃς καὶ σὺ μὲ τὸν διάβολον, ὅσην μερίδα δὲν θέλεις καὶ ἐσὺ νὰ ἔχῃ ἄλλος μὲ τὴν γυναῖκα σου. Δὲν μᾶς ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ τὸν διάβολον καὶ διὰ τὴν κόλασιν, ἀλλὰ διὰ τοῦ λόγου του καὶ διὰ τὸν παράδεισον. Αὐτὸ εἶνε τὸ χρέος μας χριστιανοί μου. (Μενούνος, 1979, 190)

Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἐπῆγαν ὁ Ἰωακεὶμ καὶ ἡ Ἄννα τὴν Θεοτόκον, ἦτο ἀρχιερεὺς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὁ προφήτης Ζαχαρίας, ὁ πατὴρ τοῦ τιμίου Προδρόμου. Καὶ καθὼς τὴν εἶδε, τὸν ἐφώτισε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ ἐκατάλαβε πὼς αὐτὴ εἶνε ὅπου μέλλει νὰ γεννήσῃ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, τὸν Χριστόν. Καὶ εὐθὺς τὴν ἀγκάλιασε καὶ τὴν ἐφίλει, τὴν ἐπῆρε καὶ τὴν ἔβαλε μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα. (Μενούνος, 1979, 191)

Τὰ Μέρη τοῦ Ναοῦ καὶ ἡ Σημασία των.

Διατὶ τὸ ἅγιον Βῆμα σημαίνει καὶ τὸν ἅγιον Τάφον τοῦ Χριστοῦ μας. Πηγαίνετε καμμίαν φορὰν εἰς τὸν ἅγιον Τάφον νὰ προσκυνήσετε; Εἰς ἄλλα κοσμικὰ καὶ διαβολικὰ πηγαίνετε, καὶ ἐκεῖ, ὅπου ἐβάλλθηκεν ὁ Χριστὸς μας διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, δὲν πηγαίνετε; Τόσην ἀγάπην ἔχετε τοῦ Χριστοῦ;

Μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα μίαν φορὰν τὸν χρόνον ἐπῆγαινε ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὴν ἔβλεπεν τὴν Θεοτόκον.

Νὰ χαίρεσθε καὶ νὰ εὐφραίνεσθε, ἅγιοι ἱερεῖς· σιμὰ εἰς τὰ πολλὰ ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος Θεός, σᾶς ἐχάρισε καὶ τὸ ἅγιον Βῆμα, ὅπου σημαίνει τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. Καὶ νὰ φυλάγεσθε ἐσεῖς οἱ κοσμικοὶ νὰ μὴν μπαίνετε εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, διατὶ βάνετε φωτιά καὶ καίγεσθε. Νὰ χαίρεστε καὶ νὰ εὐφραίνεσθε ὁμοίως καὶ οἱ ἄνδρες· σιμὰ εἰς τὰ πολλὰ καλά, ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος Θεός, σᾶς ἐχάρισεν καὶ τὸ καθολικόν, ὅπου σημαίνει τὸν παράδεισον. Ὅμοίως πάλιν νὰ χαίρεστε καὶ νὰ εὐφραίνεσθε χιλιάδες φορὲς καὶ οἱ γυναῖκες· εἰς τὰ πολλὰ καλά, ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ

πανάγαθος Θεός, σᾶς ἐχάρισεν καὶ τὸν νάρθηκα ὅπου σημαίνει τὴν πόρταν τοῦ παραδείσου.

Πρέπει καὶ ἐμεῖς οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί, ὅταν πηγαίνωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ στεκώμαστε μὲ εὐλάβειαν, μὲ φόβον καὶ τρόμον, διὰ νὰ λάβωμεν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Καὶ καθὼς ὅταν μπαίνωμεν μέσα εἰς τὸν τάφον καὶ λησμονοῦμεν ὅλα τὰ κοσμικά, ὁμοίως καὶ ὅταν μπαίνωμεν μέσα εἰς τὸ στασίδι πρέπει νὰ λησμονοῦμεν ὅλα τὰ κακά. Τὸ στασίδι τί εἶνε; Ἕνας τάφος ὀρθὸς καὶ μᾶς τὸν ἐχάρισεν ὁ Θεὸς διὰ διδάσκαλον, νὰ μπαίνωμεν μέσα καὶ νὰ στοχαζώμαστε τὰς ἁμαρτίας μας, τὸν θάνατον, τὴν κόλασιν, τὸν παράδεισον.

Ἄν τὸ κάμνετε ἔτσι, πολὺ καλὰ τὸ κάμνετε· εἰ δὲ καὶ πηγαίετε καὶ στολιζέστε καὶ περιεργάζεστε ἕνα τὸν ἄλλον καὶ κάνετε κουβέντες καὶ λακριντιὰ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βάνετε φωτιὰ καὶ καίεστε. (Μενούνος, 1979, 192)

Ἡ Εὐθύνη τῶν Ἱερέων διὰ τὴν Τάξιν ἐν τοῖς Ναοῖς.

Ἐδῶ, χριστιανοί μου, πῶς πηγαίετε; Κάμετε λακριντιὰ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν; - Κάνουμε, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. - Ἀμὴ ἡ ἀγιωσύνη σας, ἅγιοι ἱερεῖς, τί τοὺς λέγετε; - Τοὺς λέγουμε νὰ μὴ κουβεντιάξουνε, μὰ αὐτοὶ δὲν μᾶς ἀκοῦν. - Καὶ τί εἶνε ἡ ἀφορμὴ καὶ δὲν σᾶς ἀκοῦν; Μὲ φαίνεται πὼς νὰ εἴστενε ἡ αἰτία ἡ ἀγιωσύνη σας καὶ δὲν σᾶς ἀκοῦν. Ἄς σηκωθῆ ἑπάνω ἕνας παπὰς ἀπὸ τὴν ἀγιωσύνη σας νὰ τὸν ἐρωτήσω ἕνα ἐρώτημα. Ἐχεις παιδιὰ παπά μου; - Ἐχω. Ὅταν βάνης τὴν τράπεζαν νὰ φάγουν ψωμὶ τὰ παιδιὰ σου, πὺ πρέπει νὰ τὴν βάλῃς, εἰς τὴν μέσην ἀπὸ τὰ παιδιὰ σου, διὰ νὰ σώνουν ὅλα, ἢ εἰς τὴν ἄκρην, τὰ μισὰ νὰ τρώγουν καὶ τὰ ἄλλα μισὰ νὰ μὴ τρώγουν; - Εἰς τὴν μέσην διὰ νὰ σώνουν ὅλα. Μὰ ἂν τύχη καὶ τὴν βάλῃς εἰς τὴν ἄκρην, τὰ μισὰ νὰ τρώγουν καὶ τὰ ἄλλα μισὰ νὰ μὴν τρώγουν, δὲν πρέπει νὰ σὲ κατηγορήσουν τὰ παιδιὰ σου; - Πρέπει. - Νὰ ἰδοῦμε τώρα, δέσποτά μου, ποῖος εἶνε πατέρας, τράπεζα ποῖα εἶνε, τὸ φαγὶ ποῖον εἶνε καὶ ποῖα εἶνε τὰ παιδιὰ.

Πατέρας πνευματικὸς καὶ ἐπίτροπος εἶσαι σύ, ἡ ἀγιωσύνη σου, ὅπου σὲ ἔκαμεν ὁ Θεός, μητέρα εἶνε ἡ Ἐκκλησία, τράπεζα τὸ ἀναλόγι, φαγὶ εἶνε τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, παιδιὰ πνευματικὰ εἶνε οἱ χριστιανοί. Τώρα δὲν

μέ φαίνεται πώς ὁμοίως πρέπει νά κάνης καί ἡ ἀγιωσύνη σου (δέν τὸ λέγω μόνον διὰ λόγου σου, ἀλλὰ νά ἀκούουν καί οἱ ἄλλοι), νά βάλης τὸ ἀναλόγι εἰς τὸ μέσον τῆς ἐκκλησίας, νά διαβάξης παστρικά καί μεγαλοφώνως διὰ νά ἀκούουν ὅλοι οἱ χριστιανοί; Καί ὡσάν ἀκούουν, δέν κουβεντιάζουν· ἀμὴ ὅταν διαβάξης ἐμπρὸς εἰς τὸν Χριστὸν καί τὰ λέγης μέσα σου, ὅπου ὁ Χριστὸς τὰ ἠξεύρει καί τὰ ἀκούεις μοναχός σου, ἔτσι καί οἱ χριστιανοί, ἄνδρες καί γυναῖκες, ὡσάν δέν ἀκούουν καί δέν ἔχουν φαγί, ἀρχινοῦνε τὰ λακριντιὰ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καί λέγει ἡ μία γυναῖκα τὴν ἄλλην ποία ἔχει καλύτερον φόρεμα καί στολίδια, ὕστερα παίρνουν καί φεύγουν καί δέν ἔχουν ὄρεξιν νά ματαέρθουν. Καί γίνεσαι αἰτία καί κολάζονται καί ἐκεῖνες καί κολάζεσαι καί ἡ ἀγιωσύνη σου.

Μὰ τί πρέπει νά κάμης, παπά μου, διὰ νά μὴν κολασθῆς; Ἐτραγούδησες καμμίαν φορὰν, δέσποτά μου; Ἐγὼ εἶδα μίαν φορὰν ἓνα πόρνον, ὅπου ἐδιάβαινε ἀπὸ κάτω ἀπὸ ἓνα σπίτι ὑψηλό, καί εἰς ἓνα παράθυρον μίαν κόρη. Τὴν εἶδε ὁ πόρνος, μὰ δέν τὴν ἔβλεπε τόσο καλὰ. Ἀνέβηκε εἰς ὑψηλότερον τόπον καί τὴν ἔβλεπε καλύτερα. Ἀρχίνισε καί ἐτραγούδα καί ἔλεγε: Ἄχ μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια (νά εἰπῶ καί ἄλλο ἓνα) στοῦ παπᾶ τὰ παραθύρια. Τί ἦτανε ὁ σκοπός του; Νὰ διώξη τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς κόρης καί νά τῆς φέρη τὸν διάβολον· νά διώξη τὴν παρθενίαν καί νά φέρη τὴν πορνείαν.

Τώρα δέν πρέπει ἡ ἀγιωσύνη σου νά κάμης ὁμοίως; Νά ἀνεβῆς ὑψηλὰ καί νά λέγης μέ κατάνυξιν καί μεγαλοφώνως: «Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καί κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου». Καί ἂν ἠμπορῆς, νά κλαίης, διὰ νά διώξης τὸν διάβολον ἀπὸ τὴν καρδίαν τῶν χριστιανῶν καί νά φέρης τὸν Χριστόν· νά διώξης τὴν πορνείαν καί νά φέρης τὴν παρθενίαν· νά διώξης τὴν ὑπερηφάνειαν καί νά φέρης τὴν ταπείνωσιν. Ἄν θέλετε, ἱερεῖς, νά σωθῆτε καί νά σωθοῦν καί οἱ χριστιανοί, αὐτὸ κάμετε. (Μενούνος, 1979, 193)

Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

Μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα ἡ Δέσποινα ἡ Θεοτόκος ἦτο δώδεκα χρόνους. Ἄγγελος Κυρίου τὴν ἔτρεφε μέ οὐρανίαν τροφήν, μέ τοὺς Ἀγγέλους ἐσυνομιλοῦσε καί ἔγινε καί καλλιωτέρα καί ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους. Εἰς τοὺς δώδεκα χρόνους ἐφώτισεν ὁ πανάγαθος Θεὸς τὸν πατέρα καί τὴν μητέρα τῆς καί τὴν ἀρραβώνιασαν διὰ πολλὰς οἰκονομίας. Καί ἔρχεται ἄγγελος Κυρίου καί τῆς λέγει: Μαρία, ἐσὺ πρέπει νά

χαίρεσαι ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον περισσότερον καὶ ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Ἀγγέλους, διότι ἐσὺ μέλλει νὰ γεννήσης τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ἀληθινόν, τὸν Χριστόν, ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, χωρὶς ἄνδρα, παρθένος, καὶ πάλιν νὰ μείνεις παρθένος, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ ὁ Χριστὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου, καθὼς οἱ Προφῆται προεκήρυξαν. Τότε ἐσηκώθηκε ἡ Δέσποινα Θεοτόκος, ἐδόξασε τὸν Θεὸν καὶ εἶπε: Σὲ δοξάζω, Κύριέ μου, προσκυνῶ καὶ σὲ λατρεύω, πῶς ἐκαταδέχθης νὰ γίνῃς ἄνθρωπος ἀπὸ μένα τὴν δούλην σου. Ἔτοιμη εἶμαι λοιπὸν ἢ δούλη σου καὶ ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου τὸ ἅγιον. Εὐθὺς συνέλαβε τὸν γλυκύτατόν μας Ἰησοῦν Χριστόν καὶ Θεόν. (Μενούνος, 1979, 194)

Ὁ Εὐλογημένος Γάμος - Ὁ Κατηραμένος Γάμος.

Ἐγεννήθη ὁ Κύριος, ἀδελφοί μου, ἀπὸ γυναίκα, διὰ νὰ εὐλογήσῃ τὴν γυναίκα, ἐπειδὴ καὶ ἡ γυναίκα ἔλαβε πρῶτον τὴν κατάραν εἰς τὸν παράδεισον, ἡ γυναίκα ἐκρήμνισε τὸν κόσμον καὶ τὸν ἐπήγε εἰς τὴν κόλασιν, πάλιν ἡ γυναίκα ἐγέννησε τὸν Χριστόν καὶ ἔλαβε τὴν εὐλογίαν.

Ἐγεννήθηκεν ὁ Κύριος ἀπὸ ἀρραβωνιασμένην, διὰ νὰ εὐλογήσῃ τὸν γάμον, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀρραβώνα εἶνε ἀρχὴ τοῦ γάμου, διὰ νὰ δείξῃ καὶ ἐσένα παράδειγμα, πῶς τὸ δακτυλίδι ὅπου πρῶτον δίδει ὁ ἄνδρας εἰς τὴν γυναίκα πρέπει νὰ εἶνε μαλαματένιο καὶ νὰ τὸ βάλῃ εἰς τὸ δάκτυλό της ἡ γυναίκα καθαρὴ ὡσάν ἐτοῦτο τὸ μάλαμα. Ε, τότες νὰ τὸ δεχτῆς καὶ νὰ τὸ βάλῃς εἰς τὸ δάκτυλό σου, καὶ νὰ προτιμήσῃς νὰ χάσῃς τὴν ζωὴν σου καὶ τὸ κεφάλι σου παρὰ νὰ καταπατήσῃς τὴν τιμὴν τοῦ ἀνδρός σου. Ὅμοίως στέλνεις καὶ ἐσὺ ἡ γυναίκα εἰς τὸν ἄνδρα ἓνα δακτυλίδι ἀσημένιο, νὰ τὸν διδάξῃς καὶ αὐτόν. Τοῦ φανερώνεις μὲ τὸ δακτυλίδι καὶ λέγεις πῶς ἀνίσως καὶ ἐσὺ ὁ ἄνδρας καὶ εἶσαι στέρεος ὡσάν τὸ ἀσήμι, ε, τότες νὰ τὸ δεχτῆς καὶ νὰ τὸ βάλῃς εἰς τὸ δάκτυλό σου, καὶ νὰ βάνῃς τὴν ζωὴν σου καὶ τὸ κεφάλι σου διὰ τὴν γυναῖκά σου. Αὐτὸ φανερώνει ἡ ἀρραβώνα τοῦ γάμου. Νὰ χαίρεστε καὶ νὰ εὐφραίνεστε χιλιάδες φορὲς οἱ παντρεμένες τίμια διὰ τὰ πολλὰ καλὰ ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος Θεός· σᾶς ἐχάρισε καὶ εὐλογημένον γάμον. Νὰ κλαίετε διὰ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀπίστους· ἀνάμεσα εἰς τὰ πολλὰ κακὰ ὅπου ἔχουν, ἔχουν καὶ καταφρονημένον γάμον.

Πῶς γίνεται ὁμοίως ὁ γάμος τῶν χριστιανῶν εὐλογημένος καὶ πῶς γίνεται καταφρονημένος, ἤγουν κατηραμένος, δὲν εἶνε ἐδικόν μου ἔργον νὰ ἤξεύρω καὶ νὰ τὸ διδάσκω· ἐγὼ πρέπει νὰ ἤξεύρω τὴν καλογερικὴν μου νὰ σωθῶ. Εἶνε ἄπρεπον ὁ

καλόγηρος νὰ διδάσκη περὶ γάμων. Μὰ πάλιν ἀπὸ τὸ ἄπρεπον ἐβγαίνομεν κέρδος. Ἐκεῖνο ὅπου ἤθελα νὰ σοῦ εἰπῶ ἐγὼ, παιδί μου, ἔπρεπεν ὁ πατέρας σου καὶ ἡ μητέρα σου νὰ σοῦ τὰ εἰπῇ. Μὰ ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἤξεύρουν νὰ σοῦ τὰ εἰποῦν, σοῦ λέγω ἐγὼ παραμικρόν, ζήτησε καὶ ἀπὸ λόγου σου νὰ μάθης τὰ πολλά.

Ἄκουσε, παιδί μου· ὅταν θέλῃς νὰ ὑπανδρευθῆς, νὰ ζητήσης πρῶτον, γυναῖκα νὰ μὴν εἶνε ἀπὸ τὴν συγγενεία σου, ὅπου τὸ ἐμποδίζει ὁ νόμος τῆς Ἐκκλησίας· δεύτερον, νὰ ἔχη τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ψυχὴν της· καὶ τρίτον, νὰ εἶνε στολισμένη μὲ τὴν ἐντροπὴν. Ἐπῆρες γυναῖκα πτωχὴ, ἐπῆρες σκλάβα· ἐπῆρες γυναῖκα πλούσια, ἔγινες ἐσὺ σκλάβος, ἐπῆρες ραβδί τῆς κρεφαλῆς σου. Πρῶτον νὰ ἐξομολογήσῃς καὶ νὰ στεφανώνεστε εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Καὶ πῶς πρέπει νὰ στεφανώνεστε; Νὰ πάρῃ ὁ παπὰς τὸ νουνό, τὸ γαμβρὸ καὶ τὴ νύφη, ἓνα δυὸ ἀνθρώπους, νὰ πάρῃ μία λειτουργία, νὰ βάλῃ τὰ στέφανα, δυὸ δακτυλίδια καὶ δυὸ λαμπάδες. Νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Νὰ βάνῃ τὸν ἄνδρα εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὴν γυναῖκα εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ νὰ πηγαίνει μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα ὁ παπὰς νὰ ἀνάψῃ τὰς δυὸ λαμπάδας καὶ νὰ κρεμάσῃ τὰ στεφάνια ἐμπρὸς εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ νὰ βάνῃ τὰ δυὸ δακτυλίδια ἐπάνω, τὸ ἓνα νὰ τηράζῃ μέσα καὶ τὸ ἄλλο ἔξω, διατὶ φανερῶναι πῶς ὅταν γυρίζῃ ὁ ἀρραβωνιαστικὸς καὶ τηράζῃ τὴν ἀρραβωνιαστικὴν, νὰ γυρίζῃ τὸ πρόσωπόν της ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος· ὁμοίως καὶ ἡ ἀρραβωνιαστικὴ τὸν γαμβρόν. Καὶ ὡσὰν τελειώσῃ τὴν Λειτουργίαν, νὰ πάρῃ τὸ γαμβρὸ καὶ τὴ νύφη νὰ τοὺς βάλῃ ἀντάμα. Καὶ νὰ πάρῃ τὸ θυμιατὸ καὶ τὶς δυὸ λαμπάδες ἀναμμένες, νὰ θυμιάσῃ τὸ γαμβρὸ σταυροειδῶς τρεῖς φορές.

Τὸ θυμιατὸ σημαίνει τὴν Δέσποινα, τὴν Θεοτόκον· τὰ κάρβουνα εἶνε μέσα στὸ θυμιατὸ καὶ δὲν καίεται· ἔτσι καὶ ἡ Δέσποινα ἢ Θεοτόκος ἐδέχθηκε τὸν Χριστὸν καὶ δὲν ἐκάηκε, ἀλλὰ μάλιστα ἐφωτίσθηκε. Τὸ θυμίαμα σημαίνει τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, τὸ κούπωμα τοῦ θυμιατοῦ σημαίνει τὴν σκέπην τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οἱ τρεῖς ἀλυσίδες σημαίνουν τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Καὶ ἔτσι θυμιάζει ὁ ἱερεὺς τὸν γαμβρόν, τὸν διδάσκει λέγοντάς του: Ἐγὼ ἐτοῦτο προσκυνῶ καὶ ἂν θέλῃς καὶ ἐσὺ καὶ εἶσαι χριστιανὸς ὀρθόδοξος, ἐτοῦτο προσκύνῃς. Καὶ ἔτσι σκύφτει καὶ προσκυνεῖ καὶ ὁ παπὰς καὶ ὁ γαμβρός. Αὐτὸ σημαίνει τὸ θυμιατό.

Καὶ ἐρωτᾷ ὁ παπὰς τὸν γαμβρόν: Θέλεις τὴν Μαρίαν διὰ γυναῖκά σου; Ἄνισως καὶ εἰπῇ: Τὴν θέλω, τοῦ δίδει τὴν λαμπάδα. Ὅμοίως ρωτᾷ καὶ τὴν νύμφην: Θέλεις ἐσὺ,

Μαρία, τὸν Ἰωάννην διὰ ἄνδρα; Ἀνίσως καὶ τὸν θέλη, δὲν ὀμιλεῖ, μόνον σκύπτει τὴν κεφαλὴν της· εἰ δὲ καὶ δὲν τὸν θέλει καὶ εἶνε χωρὶς τὸ θέλημά της, φωνάζει: Δὲν τὸν θέλω. Καὶ ὡσὰν εἰπῆ πὼς δὲν τὸν θέλει, ὁ παπὰς νὰ μὴ βάλῃ χέρι νὰ τοὺς στεφανώσῃ, διότι κολάζονται. Ἄν εἶνε μὲ τὸ θέλημα καὶ τῶν δυό, ε, τότες νὰ τοὺς στεφανώσῃ. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὸ στεφάνωμα νὰ τοὺς μεταλαμβάνῃ τὰ Ἄχραντα Μυστήρια. Καὶ ἀνίσως ἔχουν κανένα ἐμπόδιο, ἄς τοὺς κοινωνήσῃ τὸ κοινὸν ποτήριον. Ὑστερα τοὺς παίρνουν ψάλλοντας, καὶ πηγαίνοντας εἰς τὸ σπίτι κάνει δέησιν ὁ παπὰς, εὐλογεῖ τὴν τράπεζαν καὶ φεύγει.

Καὶ ὡσὰν περάσουν τρεῖς ἡμέρες, ε, τότες νὰ σμίγεται τὸ ἄνδρουνον· καὶ νὰ φυλάγεται τὶς Κυριακές, ἑορτὲς μὲ εὐγένειαν, ὡσὰν χριστιανοί. Δὲν ἔδωσεν ὁ Θεὸς τὴν γυναῖκα διὰ πορνείαν, ἀλλὰ διὰ παιδιά. Καὶ νὰ μὴν κοιμᾶστε εἰς ἓνα στρῶμα τὴν Κυριακὴν, διότι μᾶς γκρεμνίζει ὁ διάβολος, καὶ μάλιστα τὶς ἑορτὲς. Καὶ ἐσὺ ὁ ἄνδρας νὰ φεύγῃς τὴν ξένην γυναῖκα καθὼς φεύγεις τὸ φίδι. Καὶ ὄχι μόνον τὴν ξένην γυναῖκα, ἀλλ' εἶνε καιρὸς νὰ φεύγῃς καὶ τὴν ἐδικὴν σου. Ἐτυχεν ἡ γυναῖκα σου καὶ ἔχη συνήθειαν ἢ ἐγγαστρώθη, πρέπει νὰ φυλάγῃσαι, ἢ ἐγέννησε καὶ δὲν ἐσαράντισε, δὲν ἐκαθαρίστηκε. Καὶ ἐὰν θέλῃς νὰ σμίξῃς μὲ τὴν γυναῖκά σου, πάρε παράδειγμα· ρώτησε τὸν γεωργὸν νὰ ἰδῆς πόσες φορὲς σπέρνει τὸ χωράφι τὸ χρόνο. Μίαν φορὰν καὶ τὸ ἀφήνει ὡς ὅπου γίνεται, καὶ τότε τὸ θερίζει· καὶ ὕστερα πάλιν, ὡσὰν θέλῃ, τὸ ματασπέρνει. Ὅμοίως καὶ ἐσὺ, ἀδελφέ μου. Ἐσμίξῃς μὲ τὴν γυναῖκά σου, ἐγγαστρώθηκε; Ἀναχώρησε ἕως ὅπου γεννήσῃ, νὰ σαραντίσῃ καὶ καθαρισθῇ, καὶ τότε σπέρνεις καὶ ἄλλο. Καὶ κάμε σαραντα, πενήντα παιδιά. Ἦθελα νὰ σοῦ εἰπῶ ἓνα λόγον, μὰ εἶνε αἰσχροὺς κομμάτι καὶ θέλετε μὲ κατηγορήσετε. Δὲν βλέπετε τὰ ζῶα ποὺ σμίγουν ἕως ποὺ ἐγγαστρωθῇ τὸ θηλυκὸν καὶ ὡσὰν γεννήσῃ, ε, τότες ματασμίγουν; Καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι δὲν τὰ ντρεπόμαστε νὰ εἴμαστε χειρότεροι καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα; Μὰ πάλιν δὲν ἠμπορεῖς νὰ κάμῃς αὐτό, σοῦ πέφτει βαρὺ; Κάμῃ ἄλλο· ταπεινώσου καὶ εἰπὲ πὼς εἶσαι ἀνάξιος, ἁμαρτωλὸς καὶ χειρότερος ἀπὸ τὰ ζῶα· κατηγόρησε τοῦ λόγου σου, καὶ ἔτσι ἠμπορεῖ νὰ σὲ σπλαχνισθῇ ὁ Θεὸς νὰ σὲ σώσῃ. Ἀμὴ νὰ κάμῃς τὴν ἁμαρτίαν, νὰ καυχᾶσαι, νὰ λέγῃς πὼς εἶσαι ἅγιος, γίνεται τοῦτο νὰ εἶνε; Ὡσὰν παιδιά μου πνευματικὰ σᾶς συμβουλεύω· σᾶς τὸ εἶπα πὼς εἰς σὲ λόγου μου εἶνε ἄπρεπον νὰ τὰ λέγω αὐτά, μὰ τί νὰ κάμω πάλιν; Βλέποντας τὸ γένος μας εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται, ἐστενεύτηκα καὶ σᾶς εἶπα αὐτά, διὰ νὰ ὠφεληθῆτε τίποτες.

Και να εἶνε ὁ ἄνδρας ὡς βασιλεὺς καὶ ἡ γυναῖκα ὡσὰν βεζίρης, ἤτοι ὁ ἄνδρας ὡσὰν κεφαλὴ καὶ ἡ γυναῖκα ὡσὰν σῶμα, τότε εὐλογεῖ ὁ Θεὸς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά σας καὶ δὲν σᾶς κολλᾷ κανένα κακὸν πράγμα, μήτε ἀμποδέματα, μήτε γητεύματα, μήτε κανένα. Ἔτσι περνᾶτε καὶ ἐδῶ καλὰ καὶ πηγαίνετε καὶ εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρεστε πάντοτε. Καὶ πλέον ἐξουσίαν δὲν ἔχετε νὰ χωρίζετε καὶ μόνον ὁ θάνατος καὶ ἡ πορνεία σᾶς χωρίζει. Καὶ ἂν τύχη καὶ ξεπέση ἡ γυναῖκα μεῖς ἄλλον ἄνδρα ἢ ὁ ἄνδρας μεῖς ἄλλην γυναῖκα, ἔχουν χρέος νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν ἀρχιερέα νὰ τοὺς χωρίζη. Μὰ πάλιν ἐκεῖνος ὅπου ἀδικηθῆ ἀπὸ τὴν γυναῖκα του, καὶ δὲν τὴν χωρίση, ἔχει μισθὸν εἰς τὴν ψυχὴν του. Ἀμὴ εἶνε τρόπος ἡ γυναῖκα σου νὰ πορνεύσῃ μεῖς ἄλλον καὶ νὰ τὴν συγχωρήσῃ; Εἶνε. Καὶ τί τρόπος εἶνε; Ἐσύ, παιδί μου, πηγαίνεις τὴν ξενιτεία, εἰς τὸ χωράφιον, ἡ γυναῖκα σου ἐξέπεσε μεῖς ἄλλο πρόσωπον. ἤλθες εἰς τὸ σπίτι σου. Τί πρέπει νὰ κάμη ἡ γυναῖκα σου; Πρέπει νὰ πάρῃ ἕνα τσεκούρι καὶ ἕνα ξύλο καὶ νὰ σοῦ βάλῃ μίαν μετάνοιαν καὶ νὰ σοῦ φιλήσῃ τὸ χέρι καὶ νὰ εἰπῇ: Πάρε ἐτοῦτο τὸ τσεκούρι καὶ τὸ ξύλο καὶ νὰ μεῖς κάμῃς χάριν· βάλε με ἐπάνω νὰ μεῖς κάμῃς λιανὰ κομμάτια, ρίξε με νὰ μεῖς φᾶνε οἱ σκύλοι, διατὶ δὲν εἶμαι ἄξια νὰ βλέπω τὸ πρόσωπόν σου, ἐπειδὴ καὶ ἐκαταπάτησα τὴν τιμὴν σου καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἤμουν θυγατέρα τοῦ Χριστοῦ, ἔγινα θυγατέρα τοῦ διαβόλου. Τί λέγεις, παιδί μου, σὲ βαστᾷ ἡ καρδιά σου νὰ τὴν σκοτώσῃς ἢ νὰ τὴν συγχωρήσῃς; Μὲ φαίνεται πὼς θὰ πῆς: ὡς εἶσαι συγχωρεμένη, μὰ ἄλλην φορὰν νὰ μὴ τὸ ματακάμῃς. Ἀμὴ πότε τὴν χωρίζεις; Ὅταν ἔλθῃς ἀπὸ τὴν ξενιτεία καὶ τὸ μάθης ἀπὸ τὸν γείτονά σου, τότε βιάζεσαι ἐξ ἀνάγκης νὰ τὴν χωρίσῃς. Ἔτσι καὶ ὁ Κύριος αὐριον εἰς τὴν Δευτέραν Παρουσίαν, ἀνίσως καὶ μᾶς εὖρη ἀνεξομολόγητους, ἀμετανοήτους, ἀδιορθώτους, βιάζεται νὰ μᾶς βάλῃ εἰς τὴν κόλασιν· εἰ δὲ ὅταν μᾶς εὖρη μετανοημένους, μᾶς σπλαχνίζεται καὶ μᾶς βάνει εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρωμαστε πάντοτε.

Γίνεται πάλιν κατηραμένος ὁ γάμος νὰ πάρῃς γυναῖκα ἀπὸ τὴν συγγενειάν σου, ὅπου τὸ ἐμποδίζει ὁ νόμος, καὶ νὰ βάνῃς τύμπανα καὶ βιολιά, χοροὺς καὶ τραγούδια, ντουφέκια, στολίδια, καὶ ἄλλα διαβολικὰ καμώματα. Τότε γίνεται κατηραμένος ὁ γάμος, γεννῶνται τὰ παιδιά σας τυφλά, βουβά, κουφά, κουτσά, κακορρίζικα, σεληνιάζονται καὶ τὰ βλέπετε ἐσεῖς οἱ γονεῖς καὶ καίεται ἡ καρδιά σας καὶ σᾶς θανατώνει ὁ Θεὸς παράκαιρα καὶ σᾶς βάνει εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ νὰ μὴν τὸν κάμνετε τὸν γάμον τὴν Κυριακὴν, μόνον ὅποια ἡμέρα θέλετε τῆς ἐβδομάδος. Ὅχι πὼς τὸ ἐμποδίζει ὁ νόμος, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀταξίας ὅπου γίνονται καὶ μάλιστα λείπετε καὶ ἀπὸ

τὴν Λειτουργίαν· καὶ ἡ Λειτουργία πρέπει νὰ γίνεταί ξεχωριστὴ διὰ τὸν γαμβρὸν καὶ διὰ τὴν νύφην. (Μενούνος, 1979, 199)

Ὁ Μοναχικὸς Βίος.

Ἐγεννήθη ὁ Κύριος, ἀδελφοί μου, ἐκείνην τὴν ἡμέραν, διὰ νὰ προτιμήσῃ τὴν παρθενίαν. Καθὼς ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι προτιμοῦμεν τὸ μάλαμα ἀπὸ τὸ ἀσήμι, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος ἀγαπᾷ τὸν γάμον, ναί, μὰ περισσότερον τὴν παρθενίαν, διὰ νὰ σοῦ δείξῃ παράδειγμα καὶ ἐσένα πὼς ἀνίσως καὶ ἡμπορῆς νὰ φυλάξῃς παρθενίαν καὶ θέλῃς νὰ γίνῃς καλόγηρος ἢ ἡ γυναίκα καλογραία, εἶσαι καλότυχος καὶ τρισμακάριος, εἶσαι ἐλεύθερος ἀπὸ ἐτοῦτα τὰ κοσμικά, εἶσαι ὡσὰν ἄγγελος.

Ἀμὴ ὡσὰν θέλῃς νὰ φυλάξῃς τὴν παρθενίαν, πρέπει πρῶτον θεμέλιον νὰ βάλῃς τὴν ἀκτημοσύνην καὶ νὰ μὴν ἔχῃς σακούλαν, νὰ μὴν ἔχῃς κασέλα καὶ νὰ τηγανίζῃς τὸ σῶμα σου καθὼς τηγανίζεις τὸ ψάρι μὲ νηστεῖες, προσευχές, ἀγρυπνίες, μὲ κακοπάθειες, διὰ νὰ νεκρώνῃς, νὰ ταπεινώνῃς τὴν σάρκα, ὅπου εἶνε ἕνας λύκος, ἕνα γουρούνι, ἕνα θηρίον, ἕνα λεοντάρι.

Καὶ νὰ φεύγῃς τὸν κόσμον, μὰ περισσότερον τὴν γυναίκα· καὶ ὄχι πάλιν νὰ μισῆς τὴν γυναίκα, διατι εἶνε πλάσμα Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ πάθη ὅπου ἀκολουθοῦν οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ἂν τύχῃ καὶ περάσῃς ἀπὸ ἕνα σοκάκι καὶ εἰς τὸ ἕνα μέρος εἶνε ἡ γυναίκα καὶ εἰς τὸ ἄλλο εἶνε ὁ διάβολος, νὰ μὴν ἀπεράσῃς ἐκεῖθεν ὅπου εἶνε ἡ γυναίκα, μόνον ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου εἶνε ὁ διάβολος, διατι κάνεις τὸν σταυρό σου καὶ φεύγει, μὰ ἡ γυναίκα δὲν φεύγει. Καὶ καθὼς εἶνε δύσκολον τὸ ἄρνι νὰ συναναστρέφεται μὲ τὸν λύκον καὶ νὰ μὴν φαγωθῇ ἢ τὰ λιανόξυλα μὲ τὰ κάρβουνα νὰ μὴν καγοῦν, ἔτσι εἶνε δύσκολον ὁ καλόγηρος νὰ συναναστρέφεται μὲ γυναῖκες καὶ ἡ καλογριά μὲ ἄνδρες καὶ νὰ μὴν μολυνθοῦν καὶ νὰ σκανδαλισθοῦν. Μὲ ἄλλον τρόπον δὲν ἡμπορεῖ ὁ καλόγηρος νὰ σωθῇ παρὰ μακρὰ νὰ φεύγῃ τὸν κόσμον. Εἶνε κανένας καλόγηρος ἐδῶ; Φύγε, καλόγηρέ μου, πήγαινε εἰς τὴν ἔρημον, ἐὰν θέλῃς νὰ σωθῆς.

Μὰ θέλετε εἰπῆ; Καὶ ἐσὺ καλόγηρος εἶσαι διατι συναναστρέφῃσαι εἰς τὸν κόσμον; Καὶ ἐγώ, ἀδελφοί μου, κακὰ κάμνω· μὰ ἐπειδὴ τὸ γένος μας ἔπεσεν εἰς ἀμάθειαν, εἶπα: Ἄς χάσῃ ὁ Χριστὸς ἐμένα, ἕνα πρόβατον, καὶ ἄς κερδίσῃ τὰ ἄλλα. Ἴσως ἡ εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐχή σας σῶση καὶ ἐμένα. (Μενούνος, 1979, 200)

Βάπτισμα – Μετάνοια.

Θέλοντας ὁ Κύριος νὰ μᾶς δείξῃ τὸν τρόπον, πῶς νὰ βγάλωμεν ἐκείνην τὴν κατάραν, ὅπου ἔλαβεν ὁ πατέρας μας ὁ Ἀδὰμ μέσα εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἡ μητέρα μας, ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος μέσα εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἀπὸ τὸν τίμιον Πρόδρομον.

Πρέπει καὶ ἐμεῖς οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί, ἀδελφοί μου, νὰ χαिरώμαστε καὶ νὰ εὐφραινώμαστε χιλιάδες φορές εἰς τὰ πολλὰ καλὰ ὅπου μας ἐχάρισεν ὁ Κύριος καὶ μάλιστα εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα. Πρέπει καὶ ἐμεῖς νὰ φυλάγωμεν τὸ Βάπτισμα καθαρὸν καὶ ἀμόλυντον ὅσον εἶνε δυνατόν.

Εἰ δὲ καὶ τύχει καὶ σφάλωμεν ὡς ἄνθρωποι, ἃς εἶνε δεδοξασμένος ὁ πανάγαθος Θεός, ὅπου μᾶς ἐχάρισε καὶ δεύτερον Βάπτισμα, τὴν ἁγίαν Ἐξομολόγησιν· διατὶ ἀβάπτιστος καὶ ἀνεξομολόγητος ἄνθρωπος εἶνε ἀδύνατον νὰ σωθῇ.

Καλύτερα, ἀδελφέ μου νὰ θανατώσῃς ἑκατὸν ἄνθρωπους βαπτισμένους, παρὰ νὰ ἀφήσῃς ἓνα παιδίον ἀβάπτιστον νὰ ἀποθάνῃ. Καὶ ἂν τύχη ἀνάγκη καὶ θέλῃ ἀποθάνῃ τὸ παιδίον καὶ δὲν ἐπρόφθασεν ὁ παπὰς νὰ τὸ βαπτίσῃ, ἃς τὸ βαπτίσῃ ὅποιος τύχη, ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, ἀδελφός, γείτονας καὶ μάλιστα ἡ μαμή. Βάλε ἄρκετὸ νερὸ καὶ λάδι, σταύρωσέ το καὶ βάπτισέ το. Εἶπέ: Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ... εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν. Καὶ ἂν ζήσῃ, τὸ τελειώνει ὁ παπὰς. Μὰ ἔτυχε καὶ δὲν ἔχεις νερό; Πάρε τρεῖς φοῦχτες χῶμα καὶ χύσε το στὸ κεφάλι του καὶ εἶπέ καθὼς καὶ πρῶτα. Ἔτυχε πάλιν καὶ δὲν ἔχεις καὶ χῶμα; Βάπτισε τὸ εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἶπέ ὁμοίως. Καὶ μὴν τὸ κάμνετε καθὼς ἓνας τρελλὸς καὶ ἀνόητος ἄνθρωπος· ἔλεγε πὼς γίνεται κουμπάρος καὶ ἄφησε τὸ παιδίον ἀβάπτιστον καὶ ἀπέθανε, διὰ νὰ μὴ χωρισθῇ ἀπὸ τὴν γυναῖκά του. Εἰς τὴν ἀνάγκην δὲν γίνονται κουμπάροι καὶ ὁ ἄνδρας ὡσὰν θέλῃ ματασμίγει μὲ τὴν γυναῖκα του, δὲν ἔχουν κανὲν ἐμπόδιον.

Ὅμοίως πάλιν, ἂν τύχη ἀνάγκη καὶ θέλῃ νὰ ἀποθάνῃ καὶ ἓνας ἄνθρωπος καὶ δὲν ἐπρόφθασεν ὁ παπὰς νὰ τὸν ἐξομολογήσῃ, ἃς ἐξομολογηθῇ εἰς ὅποιον τύχη καὶ νὰ ἀποθάνῃ ἐξομολογημένος· εἶνε ἐλπίδα πὼς ἡμπορεῖ νὰ σωθῇ· εἰ δὲ νὰ μεταλάβῃ ἀνεξομολόγητος, δὲν ὠφελεῖ τίποτε.

Ἅγιοι ἱερεῖς, πρέπει νὰ ἔχετε κολυμβήθρας μεγάλας εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἕως ὅπου νὰ κώνεται ὄλον τὸ παιδίον μέσα, νὰ κολυμβᾷ ὅπου νὰ μὴν μείνη ἴσα μὲ τοῦ ψύλλου τὸ μάτι ἄβρεχο, διατὶ καὶ ἐκεῖ προχωρεῖ ὁ διάβολος καὶ διὰ τοῦτο τὰ παιδιά σας σεληνιάζονται, δαιμονίζονται, ἔχουν φόβον, γίνονται κακορρίζικα, διατὶ δὲν εἶνε καλὰ βαπτισμένα.

Ὅποιος θέλει νὰ κάμη διὰ τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὴν εὐγένειάν σας καμμίαν κολυμβήθραν, ἄς σηκωθῆ ἀπάνω νὰ τοῦ εἰπῶ πῶς πρέπει νὰ τὴν κάμη καὶ νὰ βάλω ὄλους τοὺς χριστιανούς νὰ τὸν συγχωρήσουν, νὰ λάβῃ μίαν συγχώρησιν, ὅπου νὰ ἔδινε χίλια πουργιὰ δὲν τὴν εὗρισκε. Ἐκου ἐσύ, παιδί μου, ἐσὺ ποὺ θέλης νὰ τὴν κάμῃς τὴν κολυμβήθραν· νὰ πῆς τοῦ μαστόρου νὰ τὴν κάμη δυὸ ἀπιθαμὲς βαθειὰ ἀπὸ μέσα καὶ μίαν ἀπιθαμὴν κάτω πλατειὰ καὶ ἀπάνω δυὸ ἀπιθαμὲς βαθειὰ πλατειὰ. Νὰ ἔχη δυὸ δάκτυλα πάτο ἀπουκάτου διὰ νὰ στέκη. Νὰ τῆς κάμῃς δυὸ χερούλια διὰ νὰ πιάνεται καὶ ἓνα καπάκι ἀπὸ πάνω διὰ νὰ σκεπάζεται. Καὶ νὰ εἶνε ὅλα χαλκωματένια, νὰ τὴν γανώσης. Καὶ πὲς τοῦ μαστόρου νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά σου ἐπάνω διὰ νὰ μνημονεύεσαι.

Ἐσεῖς, παιδιά μου, παρακαλεῖτε νὰ βαπτίζετε παιδιά· καὶ δὲν εἶνε καλύτερα νὰ κάμετε κολυμβήθραν, νὰ βαπτίζετε χιλιάδες παιδιά, διὰ νὰ ἔχετε περισσότερον μισθὸν εἰς τὴν ψυχὴν σας; Καὶ νὰ ἐξετάζετε ὅποια ἐκκλησία δὲν ἔχει νὰ κάμετε. Καὶ εἰς τὴν Πόλιν νὰ φθάσης νὰ στείλῃς καὶ πανταχοῦ τὸν ἴδιον μισθὸν ἔχεις. Σᾶς παρακαλῶ νὰ εἰπῆτε καὶ διὰ τὸν κύρ Ἰωάννην, ὅπου θέλει νὰ φτιάσῃ μιὰ κολυμβήθραν, νὰ εἰπῆτε τρεῖς φορές: Ὁ Θεὸς συγχωρήσοι καὶ ἐλεῆσοι αὐτόν. (Μενούνος, 1979, 202)

Ἡ Ζωὴ τοῦ Χριστοῦ Παράδειγμα.

Ὡσὰν ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος, ἀδελφοί μου, εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἀπὸ τὸν τίμιον Πρόδρομον, ἀρχίνισε νὰ διδάσκῃ τὸν κόσμον νὰ μετανοοῦν, νὰ βαπτίζονται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Θέλοντας ὁ Κύριος νὰ ξεριζώσῃ κάθε ἀπιστία καὶ κάθε κακίαν ἀπὸ τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἐμεταχειρίσθη νὰ δίνει ἄσπρα καὶ φλωρία καὶ καθὼς οἱ αἰρετικοὶ καὶ μάλιστα ὁ ἀντίχριστος· ἀλλ' ἀρχίνισε νὰ κάμῃ θαύματα καθὼς τὸν ἔπρεπε ὡσὰν Θεός, νὰ ἰατρεύῃ τυφλοὺς καὶ κωφοὺς καὶ λεπροὺς καὶ δαιμονισμένους καί, τὸ μεγαλύτερον, νὰ προστάξῃ τοὺς νεκροὺς νὰ ἀνασταίνωνται. Ἀνάστησε καὶ τὸν Λάζαρον, ὅπου εἶχε τέσσαρες ἡμέρας εἰς τὸν τάφον· ἔζησε καὶ τριάντα χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν

καὶ ἔγινε καὶ ἀρχιερεὺς. Καὶ βλέποντας οἱ ἄνθρωποι φανερὰ τὸν Χριστὸν μας νὰ κάμνη θαύματα ἐκατάλαβαν πὼς εἶνε Θεός, διατι ὁ Θεὸς ἔχει τὴν ἐξουσία νὰ προστάξῃ τοὺς νεκροὺς καὶ ἀνασταίνωνται.

Ἐπιπταν ἐκεῖ ἄνθρωποι χιλιάδες καὶ ἐπίστευαν καὶ ἐβαπτίζονταν. Καὶ ἐπίστεψαν καὶ μερικοὶ Ἑβραῖοι, μὰ οἱ μεγαλύτεροι, οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι, ὄχι μόνον δὲν ἐπίστευσαν, ἀλλὰ ἔβαλαν τὸν διάβολον εἰς τὴν καρδίαν τους, καθὼς τὸν ἔχουν ἕως τὴν σήμερον, καὶ ἔβαλαν σκοπὸν νὰ σταυρώσουν τὸν Χριστὸν μας.

Τὴν Μεγάλῃ Πέμπτῃ τὸ βράδυ, ἤξεύροντας ὁ Κύριος ὡς καρδιογνώστης Θεὸς πάντα τὰ μέλλοντα καὶ μάλιστα τὴν κακίαν τῶν ἱερέων καὶ τοῦ Ἰούδα, ἐπῆρε καὶ ἔπλυνε τὰ πόδια τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, διὰ νὰ σοῦ δείξῃ παράδειγμα καὶ ἐσένα, καὶ βασιλεὺς νὰ εἶσαι, πάντοτε νὰ ταπεινώνεσαι καὶ νὰ τιμᾷς ἐκεῖνον τὸν πτωχὸν καὶ νὰ τὸν ἔχῃς καλύτερα ἀπὸ λόγου σου καὶ νὰ μὴν τὸν καταφρονᾷς διότι αὔριον βλέπεις ἐκεῖνον τὸν πτωχὸν, τὸν γυμνόν, τὸν πεινασμένον, τὸν καταφρονημένον μέσα εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρεται, καὶ ἐσὺ πηγαίνεις εἰς τὴν κόλασιν νὰ καίεσαι.

Ἐκάθησεν ὁ Κύριος καὶ ἐδίδαξεν τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους πολλὰ καὶ διάφορα νοήματα. Σιμὰ εἰς τὰ πολλὰ καὶ διάφορα τοὺς διδάσκει καὶ ἐτοῦτα καὶ λέγει: Νὰ ἤξεύρητε, μαθηταὶ μου, πὼς ἓνας ἀπὸ σᾶς, ὁ Ἰούδας, θέλει νὰ με πουλήσῃ εἰς τοὺς Ἑβραίους διὰ τρία φλωρία καὶ νὰ με περιγελάσουν οἱ Ἑβραῖοι, νὰ με ὑβρίσουν, νὰ με δείρουν, νὰ με σταυρώσουν· ὅμως μὴ λυπεῖσθε, μαθηταὶ μου, διατι ἐγὼ θέλω σταυρωθῶ με τὸ θέλημά μου, διὰ νὰ σταυρώσω τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν διάβολον, καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν θέλω νὰ ἀναστηθῶ, νὰ δώσω ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἡ ἀνάστασίς μου θέλει προξενήσῃ χαρὰ εἰς ὅλον τὸν οὐρανόν, χαρὰ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, φαρμάκι καὶ σπαθὶ δίστομον εἰς τὴν καρδίαν τῶν Ἑβραίων καὶ μάλιστα τοῦ διαβόλου.

Θέλοντας ὁ Κύριος νὰ μᾶς δώσῃ ζωὴν τὴν αἰώνιον, τὴν οὐράνιον τροφήν, ἐπῆρε ψωμί καὶ κρασί καὶ τὸ εὐλόγησε καὶ ἔκαμε τὰ Ἄχραντα Μυστήρια, τὸ πανάγιον Σῶμα καὶ Αἷμά του, καὶ ἐμετάλαβε τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους. Οἱ ἕνδεκα Ἀπόστολοι εὐθύς ὅπου ἐμετάλαβαν τὰ Ἄχραντα Μυστήρια με καλὴν γνώμην, με καλὴν προαίρεσιν, ἐφωτίσθηκαν, ἐλαμπρύνθηκαν, ἔγιναν ὡς σοφοὶ διδάσκαλοι τοῦ κόσμου καὶ με ἐκείνην τὴν χαρὰν ἐλαλούσανε ὅλες τὶς γλῶσσες τοῦ κόσμου, καὶ ἐπέρασαν ἐδῶ καλὰ καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρωνται πάντοτε. (Μενούνος, 1979, 203)

Ὁ Ἰούδας. Λαϊκαὶ παραδόσεις περὶ αὐτοῦ.

Ὁ Ἰούδας ὁ κακὸς ὁποῦ ἐμετάλαβε τὰ Ἄχραντα Μυστήρια μὲ κακὴν γνώμην, μὲ κακὴν προαίρεσιν, ἐσκοτίσθη, ἐμπῆκεν ὁ διάβολος μέσα εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ἐπρήσθηκε τόσον, ὁποῦ εἰς ἓνα σοκάκι, ὁποῦ ἐχωροῦσαν νὰ περάσουν δυὸ ἀμάξια μὲ εὐκολία, καὶ ἐκεῖνος δὲν ἐχωροῦσε. Καὶ ἀπέθανε μὲ κακὸν θάνατον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν κόλασιν νὰ καίγεται μαζὶ μὲ τὸν διάβολον πάντοτε.

Ἦταν μία χώρα πού ἐλέγετο Ἰσκαρία, κοντὰ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐκεῖ ἦταν ἓνας Ἑβραῖος τῆ γυναῖκα του. Βλέπει ἡ γυναῖκα του εἰς τὸν ὕπνον της πὼς θέλει νὰ γεννήσῃ ἓνα διάβολο νὰ κάψῃ ὅλον τὸν κόσμον. Τὸ ἐφάνέρωσε εἰς τὸν ἄνδρα της τί καὶ τί εἶδε. Τέλος πάντων ἐγέννησε τὸν Ἰούδα. Τὸν ἐφύλαξαν δυὸ μῆνες καὶ ὕστερα τὸν ἔβαλαν μέσα εἰς μίαν κασέλα καὶ τὸν ἔρριξαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἶπαν, ἂν θέλῃ ὁ Θεός, νὰ γλυτώσῃ ἀλλέως, ἄς χαθῇ. Ἐκεῖ εἰς τὸν λιμένα ἦταν κάποιοι περαστικοὶ καὶ βλέποντας τὴν κασέλα εἰς τὸν πέλαγος ἔκαμαν τρόπο καὶ τὴν ἔβγαλαν. Τὴν ἀνοίγουν καὶ ἤϋραν τὸ παιδίον μέσα καὶ τὸ ἔβγαλαν καὶ τὸ ἐπῆγαν εἰς τὴν χώραν τους, τὴν Ἰσκαρίαν, καὶ δὲν τὸ εἶπαν κανενὸς πὼς τὸ ἤϋραν εἰς τὴν θάλασσαν, μόνον εἶπαν πὼς εἶνε ὀρφανὸ παιδί. Εἶπαν οἱ γονεῖς του: Δὲν τὸ παίρνουμε νὰ τὸ κάμωμε παιδί μας; Καὶ ἔτσι τὸ ἐπῆραν καὶ τὸ ἔθρεψαν. Εἰς τὸν χρόνον ἐγέννησε καὶ ἄλλον ἓνα παιδί ἢ μάνα του. Ὅταν ἐγέννηκαν δώδεκα χρονῶν τὰ παιδιά, ἐκάκισαν ἀνάμεσόν τους καὶ ὁ Ἰούδας ἔδειρε τὸ ἀληθινὸν παιδίον. Λέγουν οἱ γονεῖς τοῦ Ἰούδα: Διατί τὸ ἔδειρες τὸ παιδί μας; Ἐσένα σὲ ἔχουμε ψυχοπαίδι. Ἐμεῖς, παιδί μου, ἴσα θὰ σᾶς ἀφήσωμεν κληρονόμους νὰ μοιράσετε εἰς τὴν μέσην. Ἀκούοντας ὁ Ἰούδας πὼς ἴσα θὰ νὰ πάρῃ μερτικὸ μὲ τὸ ἄλλο παιδί, τί τὸν παρακίνησε ὁ διάβολος νὰ κάμῃ ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν του; Μίαν ἡμέρα ἐσήκωσε ἓνα λιθάρι καὶ ἐσκότωσε τὸν ἀδελφὸ του. Τί νὰ κάμῃ ὁ πατέρας; Νὰ τὸν σκοτώσῃ; Τὸν ἐλυπήθη. Ὁ Ἰούδας, ὡσὰν ἐσκότωσε τὸ παιδί, ἐφοβήθη καὶ ἔφυγε, καὶ πηγαίνοντας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐμπῆκεν εἰς ἓνα βασιλέα δοῦλος. Καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐξουσίαν, τὴν σακκούλαν ὁ βασιλεὺς διὰ νὰ ἐξοδιάζῃ, ἦτοι νὰ δίνῃ καὶ νὰ παίρνῃ. Διατί ἐμπῆκε εἰς τὸν βασιλέα; Ἀπὸ τὴν πολλήν του φιλαργυρίαν πού εἶχε, ἐστοχάσθη πὼς κάτι ἔχει νὰ καζαντίσῃ. Θέλει νὰ δώσει δέκα παράδες νὰ πάρῃ ψάρια, καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν του ἔδινε τοὺς πέντε. Οἱ γονεῖς του, ὡσὰν δὲν εἶχαν ἄλλο παιδίον, τί νὰ κάμνουν, ἐπῆγαν εἰς Ἱεροσόλυμα νὰ προσκυνήσουν τὴν Σιών, ὁποῦ ἔκτισε ὁ Σολομών. Καὶ ὡσὰν ἐπῆγαν ἐκεῖ, τοὺς ἄρρεσεν ὁ τόπος καὶ ἀγόρασαν ἓνα περιβόλι καὶ μετ' ἐκεῖνο ζούσανε. Ὁ Ἰούδας

ἐπήγαινε καὶ ἔπαιρνε λάχανα ἀπὸ τὸ περιβόλι. Ἐδιάβηκε καιρὸς καὶ μίαν ἡμέραν ἀπὸ τὶς πολλὰς λέγει ὁ περιβολάρης: Διατί μοῦ κρατεῖς τὸ δίκαιόν μου; Τὰ λάχανα ὅπου ἔχεις παρμένα, κάνουν δέκα γρόσια, καὶ ἐσὺ μοῦ δίνεις τὰ πέντε· θέλω νὰ τὸ εἰπῶ τοῦ βασιλέως πὼς μὲ ἀδικεῖς. Ἀκούοντας ὁ Ἰούδας πὼς θέλει νὰ τόνε μαρτυρήσῃ εἰς τὸν βασιλέα, ἔβγαλε ἓνα μαχαίρι καὶ τὸν ἔσφαξε. Φωνάζει ἡ γυναῖκα: Πὼς νὰ κάμω, λέγει, βασιλεῦ; Ὁ δοῦλος σου ἐσκότωσε τὸν ἄνδρα μου. Τῆς λέγει ὁ βασιλεὺς: Τί νὰ κάμω; Λέγει του ἡ γυναῖκα: Μὲ τί ἔχω νὰ κυβερνηθῶ, ποῖος θὰ μὲ θρέψῃ, ὅπου εἶμαι μέλος ἀδύνατον; Τῆς λέγει ὁ βασιλεὺς: Πάρε τὸν Ἰούδα διὰ ἄνδρα σου νὰ σὲ θρέψῃ. Τί νὰ κάνῃ ἡ στενεμένη, τὸν ἐπῆρε γιὰ ἄνδρα. Μίαν ἡμέραν ἐσυνομιλοῦσαν ἐκεῖ ποῦθε εἶνε ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος. Καὶ ἐρωτώντας καὶ ἐξετάζοντας ἐγνωρίσθησαν πὼς εἶνε μάνα καὶ υἱός. Τότε λέγουν: Ἀλλοίμονον εἰς ἐμᾶς. Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐπεριπάταγε ὁ Χριστὸς μας καὶ ἐδίδασκε. Ἀκούοντας ὁ Ἰούδας καὶ ἡ μητέρα, ἡ γυναῖκα του, πὼς κάμνει θαύματα καὶ δὲν παίρνει ἄσπρα, εἶπεν ὁ Ἰούδας: Τώρα εἶνε καιρὸς νὰ πάγω νὰ καζαντίσω. Ἐπήγανε εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐξωμολογήθηκανε. Καὶ τοὺς ἐσυγχώρησε. Τοὺς εἶπε νὰ ὑπάγουν ὀπίσω. Ὁ Ἰούδας ἀπόμεινε καὶ ἔγινεν Ἀπόστολος. Ὁ Χριστὸς μας εὐθύς τὸν ἐκατάλαβε πὼς εἶνε φιλάργυρος καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν σακκούλαν νὰ ἐξοδιάζῃ. Αὐτὸς ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν του ἐπούλησε καὶ τὸν Χριστὸν μας διὰ τριάντα ἀργύρια εἰς τοὺς Ἑβραίους καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν κόλασιν καὶ καίγεται μαζί μὲ τὸν διάβολον πάντοτε. Ἀκούετε, ἀδελφοί μου, τί κακὸν πράγμα εἶνε ἡ φιλαργυρία; Ἔτσι τὸ ἔκαμε καὶ ἓνας παπὰς εἰς μίαν χώραν· ἐπούλαγε τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν του, διὰ νὰ παίρνῃ ἄσπρα. Καὶ τοῦ ἔκοψεν ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν του μὲ κακὸν θάνατον, ὡσὰν τὸν Ἰούδα, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν κόλασιν νὰ καίγεται μὲ τὸν διάβολον. Ἐκαταλάβετε, ἀδελφοί μου, τὸ νόημα, ὅποιος ἔχει τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας τί παθαίνει; Παθαίνει καθὼς ἔπαθε καὶ ὁ Ἰούδας. (Μενούνος, 1979, 206)

Ἐσχάτη Ὥρα. Τὸ Τέλος Ἑγγύς. Ἀδελφοί, μετανοεῖτε!

Φθάνουν αὐτὰ ὅπου σᾶς εἶπα, χριστιανοί μου. Ἔχω καὶ δυὸ λογισμοὺς καθὼς καὶ ἐψές. Ὁ ἓνας λογισμὸς μὲ λέγει καθὼς καὶ ἐψές νὰ σᾶς εὐχηθῶ καὶ νὰ εὐχηθῆτε, νὰ πηγαίνω εἰς ἄλλο μέρος, νὰ ἀκούσουν καὶ ἄλλοι χριστιανοί, ὅπου δὲν ἄκουσαν ποτὲ λόγον τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄλλος λογισμὸς μὲ λέγει: Μίαν φορὰν ὅπου ἦλθες ἕως ἐδῶ, μὴ πηγαίνῃς· κάθησε καὶ τὸ βράδυ νὰ τοὺς εἰπῆς καὶ τὰ ἐπίλοιπα· τότε εὐχέσαι τοὺς χριστιανούς, σὲ εὐχονται καὶ ἐκεῖνοι καὶ τότε πηγαίνεις. Τώρα τί σᾶς φαίνεται εὐλογον, ἀδελφοί μου, νὰ κάμω, νὰ πηγαίνω ἢ νὰ καθήσω; -Νὰ καθήσῃς ἅγιε τοῦ

Θεοῦ. -Καλά, παιδιά μου, ἄς εἶνε· διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ μας καὶ διὰ τὴν ἀγάπην σας κάθομαι, μόνον νὰ συμμαζωχθῆτε εἰς τὶς ὀχτῶ ὄρες, νὰ διαβάσωμεν τὸν Ἑσπερινόν μας, νὰ εἰποῦμε καὶ μίαν Παράκλησιν, νὰ βάλωμεν τὴν Δέσποινά μας τὴν Θεοτόκον μεσίτρια, νὰ μεσιτεύσῃ εἰς τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ καὶ Υἱός της εἶνε ὠργισμένος κατὰ πάνου μας ἀπὸ τὶς πολλές μας ἁμαρτίες καὶ θέλει νὰ μᾶς καταποντίσῃ. Τί καρτεροῦμε, ἀδελφοί μου; σήμερον αὔριον τὸ τέλος τοῦ κόσμου· διὰ τοῦτο φροντίζετε νὰ διορθωθῆτε. (Μενούνος, 1979, 206)

Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Διδαχῆς.

Τοῦτο σᾶς λέγω πάλιν τώρα εἰς τὸ τέλος· νὰ χαίρεστε καὶ νὰ εὐφραίνεστε, πὼς ἀξιωθήκατε καὶ εἴσθε εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι χριστιανοί. Ὅμοίως πάλιν νὰ κλαίγετε καὶ νὰ θρηνῆτε διὰ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀπίστους καὶ αἰρετικούς ὅπου περιπατοῦν εἰς τὸ σκότος, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου. Προσέχετε, ἀδελφοί μου, νὰ μὴν ὑπερηφανεύεστε, νὰ μὴν φονεύετε, νὰ μὴν κλέφτετε, νὰ μὴν κάμνετε ὄρκους, νὰ μὴν λέγετε ψέματα, νὰ μὴν κατατρέχετε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, νὰ μὴν συκοφαντῆτε, νὰ μὴν στολίζετε ἐτοῦτο τὸ σῶμα τὸ βρώμικο, ὅπου αὔριον θὰ τὸ φᾶνε τὰ σκουλήκια, ἀλλὰ νὰ στολίζετε τὴν ψυχὴν σας, ὅπου εἶνε τιμιωτέρα ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Νηστεύετε τὸ κατὰ δύναμιν, προσεύχεσθε τὸ κατὰ δύναμιν καὶ νὰ ἔχετε τὸν θάνατον πάντοτε ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια σας. Καὶ ἕτερος καλύτερος διδάσκαλος δὲν εἶνε ἄλλος ἀπὸ τὸν θάνατον. (Μενούνος, 1979, 207)

Δὲν εἶμαι ἄξιος, ἀδελφοί μου, νὰ σᾶς διδάσκω καὶ νὰ σᾶς συμβουλεύω· πλὴν ἀποτολμῶ καὶ παρακαλῶ τὸν γλυκύτατόν μου Ἰησοῦν Χριστόν καὶ Θεὸν νὰ στείλῃ οὐρανόθεν τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν του, νὰ εὐλογήσῃ καὶ αὐτὴν τὴν χῶραν καὶ ὅλα τὰ χωρία τῶν χριστιανῶν, νὰ εὐλογήσῃ τὰ σπίτια σας καὶ τὰ πράγματά σας καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας. Καὶ πρῶτον, ἀδελφοί μου, ἄμποτε νὰ εὐσπλαχνισθῇ ὁ Κύριος, νὰ συγχωρήσῃ τὰ ἁμαρτήματά σας καὶ νὰ σᾶς ἀξιώσῃ νὰ περάσετε καὶ ἐδῶ καλά, εἰρηνικά, ἡγαπημένα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ματαίαν ζωὴν, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ πηγαίνετε εἰς τὸν παράδεισον, εἰς τὴν πατρίδα μας τὴν ἀληθινὴν, νὰ χαίρεσθε καὶ νὰ εὐφραίνεσθε, νὰ δοξάζητε, νὰ προσκυνῆτε Πατέρα, Υἱόν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον.

Ἄνίσως καὶ εἶνε κανένας ἀπὸ λόγου σας νὰ ἀφήσῃ τὰ γένειά του, ἄς σηκωθῆ ἀπάνω νὰ μοῦ τὸ εἰπῆ, νὰ τὸν φιλεύσω ἓνα χτένι καὶ νὰ βάνω καὶ ὄλους τοὺς χριστιανοὺς νὰ τὸν συγχωρήσουν, νὰ γίνωμεν καὶ ἀδελφοί.

Ἵποια γυναῖκα θέλει νὰ κάμη φερετζέ, διὰ νὰ σκεπάζεται ὅταν πηγαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἄς μοῦ τὸ εἴπῃ, νὰ βάλω ὄλους τοὺς χριστιανοὺς νὰ τὴν συγχωρέσουνε καὶ νὰ παρακαλῶ τὸν Θεὸν εἰς ὅσον καιρὸν καὶ ἂν ζήσει διὰ τὴν ψυχὴν της καὶ διὰ τὰ παιδιὰ της.

Ἵποιος χριστιανός, ἄνδρας ἢ γυναῖκα, ὑπόσχεται μέσα εἰς τὸ σπίτι του νὰ μὴν κουβεντιάσῃ ἀρβανίτικα, ἄς σηκωθῆ ἀπάνω νὰ μοῦ τὸ εἰπῆ καὶ ἐγὼ νὰ πάρω ὅλα του τὰ ἁμαρτήματα εἰς τὸν λαιμόν, ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἐγεννήθη ἕως τώρα, καὶ νὰ βάλω ὄλους τοὺς χριστιανοὺς νὰ τὸν συγχωρήσουν καὶ νὰ λάβῃ μίαν συγχώρησιν, ὅπου ἂν ἔδινε χιλιάδες πουγγιά, δὲν τὴν ἐματάβρισκε.

Σὰς παρακαλῶ, χριστιανοί μου, νὰ εἰπῆτε καὶ διὰ ἐμένα τὸν ἁμαρτωλὸν τρεῖς φορές: Ὁ Θεὸς συγχωρήσει καὶ ἐλεήσει αὐτόν. Συγχωρεῖτε με καὶ ἐμένα τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ὁ Θεὸς συγχωρήσει. (Μενούνος, 1979, 208)

Σύνοψη Β1 Διδαχῆς.

Σε αὐτὴ τὴ Διαδαχῆ, ὁ Ἅγιος Κοσμάς, ὁρμώμενος ἀπὸ τὸ βίῳ της Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς Παναγίας Μαρίας, θα μιλήσῃ γιὰ διάφορα θέματα. Ἡ Διδαχῆ ξεκινᾷ με τὸν ὕμνο σε Αὐτὴν, ἀποδίδοντας ἔτσι πάντα τὴν λαμπρότητα ποὺ τὴν περιβάλλει. Στὴ συνέχεια, γίνεται μίᾳ σύντομη ἀνασκόπηση στὴν προηγούμενη Διδαχῆ: γίνεται ἀναφορὰ στὸν ξεπεσμό τῶν ταγμάτων τῶν ἀγγέλων, στὸν πρωτόπλαστον Ἀδάμ καὶ Εὐά καὶ στὴν τελικὴ ἐξοδὸ αὐτῶν ἀπὸ τὸν παράδεισον. Ἡ ἀφήγηση συνεχίζεται με τοὺς παρελθοντικοὺς χρόνους: ἡ κόλαση ἦταν γεμάτη ἐξαιτίας τῆς διαφθορᾶς τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς «επέτρεψε» τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ ποὺ θα ἤρε τις ἀμαρτίες τοῦ κόσμου. Ἄλλωστε, ἡ εἰδωλολατρία τοῦ παρελθόντος γέμισε τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων με κακία καὶ ἀρνήση γιὰ τὴν επέκταση τῆς οἰκογένειάς τους. Ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου εἶναι παραινετικὸς στὸν σύγχρονον καὶ τοὺς προτρέπει νὰ κάνουν παιδιὰ δίνοντάς τους τις ἐξῆς συμβουλές:

Μέσα ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννας, ποὺ ὄντες υποδειγματικοὶ χριστιανοὶ κατάφεραν νὰ τεκνοποιήσουν σε μεγάλη ηλικία, γίνεται ἀντιληπτὸ πὼς ἀν

και εμείς είμαστε σωστοί, ο Θεός θα μας ανταμείψει για τη στάση μας. Στο θέμα των παιδιών, δεν θα πρέπει να κάνουμε διαχωρισμό φύλου, μα το παιδί που θα αποκτήσουμε να πορεύεται βάσει των χριστιανικών αρχών: η ονοματοδοσία του να γίνεται με χριστιανικό όνομα, η γαλούχησή και η γιορτή του σύμφωνα με τους χριστιανικούς κανόνες. Θα πρέπει, επίσης, να βοηθούμε και τα φτωχά παιδιά που έχουν ανάγκη, ενώ οι γονείς θα πρέπει να αποτελούν το λαμπρό παράδειγμα για τα παιδιά τους. Αλλιώς συμβαίνουν ανομίες, όπως παραδείγματος χάρη στην περίπτωση του Θάρα.

Η Διδαχή συνεχίζει με την Είσοδο της Θεοτόκου ως απόδοση του «χρέους» των γονέων, στο Θεό για την απόκτησή της. Κατά τον ίδιο τρόπο πρέπει και οι άνθρωποι να μην λησμονούν τα «χρέη» προς το Θεό. Εξαιτίας της Εισόδου, γίνεται αναφορά στον Ζαχαρία που κατάλαβε τη θεϊκή υπόσταση της Παναγίας, μα και στο ναό ευρύτερα.

Αναφέρονται τα μέρη του ναού με βασικότερο αυτό του Αγίου Βήματος που παραλληλίζεται με τον τάφο του Ιησού. Έπειτα, υπάρχουν υποδείξεις για την ευλαβική στάση του ποιμνίου μέσα στο ναό, για το ρόλο των παπάδων που πρέπει να προφυλάσσουν το ποίμνιο, μα και οι ίδιοι να είναι σωστοί και υποδειγματικοί.

Το επόμενο ιστορικό γεγονός που αναφέρεται είναι ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, όπου θα ληφθεί το μήνυμα πως η Παναγία θα γεννήσει εκ Πνεύματος Αγίου. Σε αυτό το σημείο παρεμβάλλεται η αξία και η σημασία του σωστού γάμου: αυτός δεν θα πρέπει να προκύπτει από συγγένεια, θα πρέπει να περιλαμβάνει μια σωστή, ντροπαλή γυναίκα, θα πρέπει να τελείται σε εκκλησία. Αναφέρονται και όλοι οι συμβολισμοί του γάμου όπως π.χ. οι βέρες που ανταλλάσσονται. Ο γάμος θα πρέπει να συμπληρώνεται από σωστή οικογενειακή ζωή. Ειδάλλως, προκύπτει καταραμένος γάμος, που δεν είναι ευλογημένος από την εκκλησία.

Λίγο πριν ολοκληρωθεί η Διδαχή, ο Άγιος Κοσμάς αναφέρεται σε συγκεκριμένα θρησκευτικά ζητήματα: πόσο σημαντική είναι η μοναστική ζωή, το βάπτισμα, η εξομολόγηση. Μέσα από αυτά ο άνθρωπος μεριμνά για την ψυχή του απαλάσσοντάς την από τις αμαρτίες: με το μοναχισμό δια παντός, με το βάπτισμα διώχνει το προπατορικό αμάρτημα, με την εξομολόγηση ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Έπειτα, ορμάται από τη ζωή του Χριστού: εξαιτίας της δικής του βάπτισης, έγιναν θαύματα, βαπτίστηκαν και άλλοι, ενώ τη Μεγάλη Πέμπτη «παρέδωσε» στους ανθρώπους τα

Άχραντα Μυστήρια. Εδώ υπάρχει εμβόλιμη η ιστορία της ζωής και του τέλους του Ιούδα.

Η Διδαχή ολοκληρώνεται με τις προτροπές του Αγίου στους ανθρώπους: τους παρακινεί να είναι όσο πιο σωστοί και υποδειγματικοί γίνεται, μιας και το τέλος κανείς δεν το ξέρει, άρα θα πρέπει να υπάρχει μετάνοια. Ο ίδιος, ως «μεσολαβητής», θα ζητήσει από το Θεό να προστατέψει όσο γίνεται περισσότερο τους ανθρώπους.

Η Διδαχή αυτή είναι πολυποίκιλλη. Τα βασικότερα σημεία της ζωής του χριστιανού: γέννηση, βάπτισμα, εξομολόγηση, σωστός βίος, γάμος, παιδιά, γενικότερα σωστή θρησκευτική ζωή.

Στ) Διδαχή Β2.

Ἡ Χριστιανικὴ Μόρφωσις τῆς Νέας Γενεᾶς.

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς κ.λπ., λέγει ὁ προφήτης Μωϋσῆς πεφωτισμένος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν, χριστιανοὶ μου, ἐγίνοντο καλοὶ ἄνθρωποι. Μεταξὺ εἰς τοὺς πολλοὺς ἔχομεν καὶ ἓνα ὀνομαζόμενον Μωϋσῆν. Ὁ Μωϋσῆς, ἀδελφοί μου, ἀπὸ μικρὸν παιδίον ἔλαβε δυὸ πράγματα εἰς τὴν καρδίαν του· ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς του. Αὐτὰς τὰς δυὸ ἀγάπας νὰ ἔχετε, χαρὰν, δόξαν, ἀγαλλίασιν, πλοῦτον, θησαυρόν· νὰ χαίρωμεθα μὲ αὐτὰς τὰς δυὸ ἀγάπας πάντοτε. Σαράντα χρόνους ἐσπούδασεν ὁ προφήτης Μωϋσῆς νὰ μάθῃ τὰ γράμματα, διὰ νὰ καταλάβῃ ποῦ περιπατεῖ. Νὰ σπουδάζετε καὶ ἐσεῖς, ἀδελφοί μου, νὰ μανθάνετε γράμματα ὅσον ἤμπορεῖτε. Καὶ ἂν δὲν ἐμάθετε οἱ πατέρες, νὰ σπουδάζετε τὰ παιδιά σας, νὰ μανθάνουν τὰ ἑλληνικά, διότι καὶ ἡ Ἐκκλησία μας εἶνε εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Καὶ ἂν δὲν σπουδάσῃς τὰ ἑλληνικά, ἀδελφέ μου, δὲν ἤμπορεῖς νὰ καταλάβῃς ἐκεῖνα ὅπου ὁμολογεῖ ἡ Ἐκκλησία μας. Καλύτερον, ἀδελφέ μου, νὰ ἔχῃς ἑλληνικὸν σχολεῖον εἰς τὴν χῶραν σου, παρὰ νὰ ἔχῃς βρύσες καὶ ποτάμια· καὶ ὡσὰν μάθῃς τὸ παιδί σου γράμματα, τότε λέγετε ἄνθρωπος. Τὸ σχολεῖον ἀνοίγει τὰς ἐκκλησίας· τὸ σχολεῖον ἀνοίγει τὰ μοναστήρια.

Σαράντα χρόνους παρεκάλει ὁ Μωϋσῆς τὸν Θεὸν διὰ νὰ ξεσκαβώσῃ τοὺς ἀδελφούς του τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Πρέπει καὶ σύ, ἀδελφέ μου, νὰ παρακαλῆς τὸν Θεὸν ὅσον ἤμπορεῖς διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἀδελφοῦ σου· ὄχι, ἀδελφέ μου, νὰ τὸν κλέπτῃς καὶ νὰ τὸν φονεύῃς καὶ νὰ ἀγαπᾷς τὸ κακὸν του. Σαράντα ἡμέρας καὶ σαράντα νύκτας ἐνήστευσεν ὁ προφήτης Μωϋσῆς, ὡσὰν ὅπου ἐκαθαρίσθη ψυχικῶς καὶ σωματικῶς ἀπὸ πάσαν ἁμαρτίαν. Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου, τί καλὰ ποῦ ἔκαμεν ὁ προφήτης Μωϋσῆς, νὰ ἰδῆτε καὶ ὁ πανάγαθος Θεὸς τί μέγαλο καλὸν ὅπου τοῦ ἐχάρισε. Τὸν ἐχειροτόνησε βασιλέα καὶ ἐβασίλευσε σαράντα χρόνους· τὸν ἔκαμε καὶ προφήτην εἰς ὅλον τὸν κόσμον, νὰ ἠξεύρῃ ὅλα τὰ μέλλοντα καὶ τὰ παρελθόντα· τὸν ἔκαμε ὡσὰν τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Θεός. Ἐζῆσεν ὁ προφήτης Μωϋσῆς ἑκατὸν εἴκοσι ὀκτὼ χρόνους καὶ ἐπέρασε καὶ ἐδῶ καλὰ καὶ ἐπῆγε καὶ εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρεται πάντοτε. Ἔτσι πρέπει, ἀδελφοί μου, νὰ παιδευόμεθα καὶ ἡμεῖς, νὰ πιστεύωμεν ὅσον εἶνε δυνατόν, νὰ καθαριζόμεθα ἀπὸ πάσαν ἁμαρτίαν ψυχικὴν καὶ

σωματικήν, καὶ νὰ γινώμεθα ὡσὰν Ἄγγελοι. Καὶ ἂν δὲν παιδευώμεθα, ἀδελφοί μου, παρὰ τρώγωμεν καὶ πίνωμεν, καὶ χαιρώμεθα, καὶ χορεύωμεν, δὲν πρέπει νὰ λεγώμεθα ἄνθρωποι, ἀλλὰ ζῶα ἄλογα. (Μενούνος, 1979, 210)

Οἱ Πρωτόπλαστοι καὶ ἡ Πτώσις των.

Ὁ πανάγαθος Θεός, ἀδελφοί μου, ἐφώτισε τὸν προφήτην Μωϋσῆν καὶ μᾶς ἔγραψε πολλὰ καὶ διάφορα νοήματα. Ἐκεῖνα ὅπου εἴπομεν ἐψές, εἶνε ἀπὸ τὸν προφήτην Μωϋσῆν. Εἴπομεν ἐψές, ἀδελφοί μου, πὼς ὁ πανάγαθος Θεὸς εἶνε ἕνας, ἀκατάληπτος, ἀνερμήνευτος, παντοδύναμος· πὼς εἶνε ἡ Ἁγία Τριάς, Πατήρ, Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα· πὼς ἔκαμε δέκα τάγματα Ἀγγέλους πρῶτον· πὼς τὸ ἕνα τάγμα ἔγιναν δαίμονες διὰ τὴν ὑπερηφάνειάν των, καὶ τότε ἔκαμεν ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ μᾶς βάλῃ εἰς τὸν παράδεισον, εἰς τὸ πρῶτον τάγμα τῶν Ἀγγέλων.

Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἕνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα. Καθὼς ζυμώνομεν ἡμεῖς τὸ ἀλεύρι μὲ τὸ νερὸν καὶ κάμνομεν ἕνα ψωμί, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς ἐπῆρε χῶμα καὶ τὸ ἐζύμωσε καὶ ἔκαμεν ἕνα ἄνδρα, καὶ ἐνεφύσησε καὶ τοῦ ἔδωσε ψυχὴν ἀγγελικὴν ἀθάνατον. Γυναῖκα εἰς τὸν κόσμον δὲν ἦτο, καὶ ἔβγαλεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν ἄνδρα μίαν πλευρὰν καὶ τὴν ἐχρεωστοῦσε. Γυναῖκες εἰς τὸν κόσμον ἦσαν χίλιες χιλιάδες, ἀλλὰ καμμία δὲν εὐρέθη νὰ πληρώσῃ τὴν πλευρὰν τοῦ Ἀδάμ, παρὰ ἡ Δέσποινα Θεοτόκος, ὅπου ἠξιώθη καὶ ἐγέννησε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Θεόν, διὰ τὴν καθαρότητά της. Παρθένος ἦτο καὶ παρθένος ἔμεινε, καὶ ἔγινε Βασίλισσα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τοὺς Ἀγγέλους καὶ πάσης νοητῆς καὶ αἰσθητῆς κτίσεως.

Ἐκαμε δὲ ὁ πανάγαθος Θεὸς ἕνα παράδεισον κατὰ τὸ μέρος τῆς Ἀνατολῆς ὅλον χαρὰ καὶ εὐφροσύνην. Ἐβαλε δὲ ὁ Θεὸς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα μέσα εἰς τὸν παράδεισον, καὶ τοὺς ἐχάρισε καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ παραδείσου, καὶ τοὺς παρήγγειλεν ὁ πανάγαθος Κύριος, διὰ νὰ γνωρίζουν Θεόν, διὰ νὰ γνωρίζουν Ποιητὴν, μίαν μικρὰν παραγγελίαν, λέγων εἰς αὐτούς, ὅτι ἀπὸ μίαν συκὴν νὰ μὴ φάγητε σύκα, καὶ ἂν δὲν φυλάξετε τὴν ἐντολήν μου καὶ φάγητε σύκα, ἐγὼ θὰ σᾶς θανατώσω. Ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα κατεφρόνησαν τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔφαγον. Νὰ ἀπέχετε λοιπόν, ἀδελφοί μου· νὰ μὴ κάμνετε ὡσὰν τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐᾶν, νὰ καταφρονῆτε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διότι, ἀδελφοί μου, ὁ πανάγαθος Θεὸς εἶνε εὐσπλαχνος ἀλλὰ εἶναι καὶ δίκαιος. Ἔχει καὶ ράβδον σιδηρὰν εἰς τὰς χεῖρας του. Ἐξόχως σεῖς αἱ γυναῖκες νὰ προσέχετε νὰ μὴ τὸ πάθετε ὡσὰν τὴν Εὐᾶν.

Ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα κατεφρόνησαν τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔφαγον· τοὺς ἐξώρισεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν παράδεισον καὶ ἤλθον εἰς τὸν κατηραμένον τοῦτον τόπον. Λέγουσι δὲ πὼς ἔκαμαν τριαντατρία παιδιά ἀρσενικά, καὶ εἴκοσι ἑπτὰ θυγατέρας, καὶ ἔζησαν ἑννεακοσίους τριάκοντα χρόνους καὶ ὑπῆγον εἰς τὴν κόλασιν καὶ ἐκαίοντο καὶ ἐφλογίζοντο πέντε καὶ ἡμισυ χιλιάδες χρόνια. (Μενούνος, 1979, 212)

Γάμος καὶ Παιδοποιΐα.

Ἔως ἐδῶ τὸ ἐφέραμεν ἐψές. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἓνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα ἐγεννήθημεν, καὶ ὅλοι εἴμεθα ἀδελφοί. Ὁ διάβολος, ἀδελφοί μου, ὁ μισόκαλος ἐχθρός μας, βλέποντας τὸν κόσμον πῶς πληθαίνει, ἐφθόνησε καὶ ἐβουλήθη εἰς τὴν καρδίαν του νὰ ἐξολοθρεύσῃ τὸν κόσμον καὶ ἔβαλε μίσος εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων νὰ μισοῦν ἀλλήλους καὶ νὰ μὴ ὑπανδρεύωνται καὶ γεννῶσι τέκνα καὶ αὐξάνῃ ὁ κόσμος. Καὶ ἔριψε τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀρσενικοκοιτίας, κτηνοβασίας καὶ ἄλλα αἰσχρά, ὅπου δὲν τὰ ἔκαμον οὔτε τὰ ἄλογα ζῶα. Βλέπων ὁ πανάγαθος Θεὸς πὼς ὁ μισόκαλος διάβολος ἔβαλε σκοπὸν εἰς τὴν καρδίαν του νὰ τελειώσῃ τὸν κόσμον, παρήγγειλεν ὅτι ὅποιος δὲν κάμνει παιδιά νὰ εἶνε κατηραμένος. Καὶ ἀπὸ τότε ὑπανδρεύοντο καὶ ἔπαιρνον γυναῖκας. Ἄκουσε καὶ σύ, ἀδελφέ μου, ὅπου δὲν κάμνεις παιδιά· λοιπὸν ἔχεις κατάρα; Λοιπὸν κακὰ κάμνεις νὰ λυπᾶσαι. Ὁ πανάγαθος Θεὸς διὰ νὰ κόψῃ ἐκεῖνο τὸ κακὸν τὸ ἔκαμε. Σύ, ἀδελφέ μου, ὅπου λυπᾶσαι πὼς δὲν κάμνεις παιδιά, γογγύζεις πὼς ἔχεις κατάρα; Δὲν ἔχεις κατάρα. (Μενούνος, 1979, 212)

Ἡ Ἀξία τῆς Παρθενίας.

Χιλιάδες, μυριάδες ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἰς τὸν κόσμον, ὅπου ἐφύλαξαν τὴν παρθενίαν καὶ δὲν ἔκαμον παιδιά. Καὶ ἂν ἔχῃς σὺ τὴν κατάραν, τὴν ἔχουν καὶ ἐκεῖνοι· τὴν ἔχω καὶ ἐγὼ ὅπου εἶμαι καλόγηρος. Καὶ τί σὲ βλάπτει νὰ γεννήσῃς ὅλους τούτους τοὺς ἀνθρώπους τέκνα πνευματικά; Πάρε, ἀδελφέ μου, δυὸ πτωχὰ εἰς τὸ σπίτι σου νὰ τὰ κάμῃς τέκνα σου πνευματικά, νὰ ἔχῃς μισθὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τιμὴν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· νὰ γεννήσῃς τὴν ταπεινῶσιν, νηστείαν, προσευχὴν, ἐλεημοσύνην, ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς σου, καὶ τότε σώξῃσαι. Ἐσὺ πάλιν, ἀδελφέ μου, ὅπου κάμνεις τὰ παιδιά, νὰ κλαίῃς καὶ νὰ λυπᾶσαι, διότι ὅσας ἀμαρτίας κάμνουν τὰ παιδιά σου ἀναφέρονται καὶ εἰς τὴν ψυχὴν σου. Μένεις ἀνύπανδρος; Ἐνα χρέος χρωστᾷς. Ὑπανδρεύθῃς; Ἐχεις χρέος νὰ σώσῃς καὶ τὴν γυναῖκα σου, δυὸ

παιδιά, τρία, πέντε ή δέκα έκαμες. Όσα παιδιά και αν κάμης, τόσα χρέη χρωσθεΐς. Δέν άκούεις όπου λέγουν τά παιδιά σου: Ανάθεμα τόν πατέρα όπου τά έσπερνε; Έγώ άγροικῶ πολλούς όπου τὸ λέγουν. Διά τοῦτο, άδελφέ μου, έσύ όπου κάμνεις τά παιδιά, νά τά παιδεύης και νά τά μανθάνης γράμματα και έξόχως έλληνικά, διότι ή Έκκλησία μας εΐνε εις τήν έλληνικήν γλώσσαν. Δέν σᾶς λέγω περισσότερα, διότι εΐσθε φρόνιμοι και γνωστικοί. (Μενούνος, 1979, 213)

Η Οικογένεια τής Ύπεραγίας Θεοτόκου.

Τόν παλαιόν καιρόν ήτο ένας άνθρωπος όνομαζόμενος Ίωακείμ, εΐχε δέ και μίαν γυναίκα όνομαζομένην Άνναν. Καλός και ό άνδρας καλή και ή γυναίκα, και από γένος βασιλικόν και οί δυό, αλλά ή γυναίκα ήτο καλύτερα. Πολλές γυναΐκες εύρίσκονται εις τόν κόσμον όπου εΐνε καλύτερες από τούς άνδρας. Τί σε ώφελεί νά καυχᾶσαι πώς εΐσαι άνδρας, και εΐσαι χειρότερος από τήν γυναίκα και πηγαΐνεις εις τήν κόλασιν και καΐεσαι πάντοτε, και ή γυναίκα σου πηγαΐνη εις τόν παράδεισον νά χαΐρεται πάντοτε; Ήσαν δέ, άδελφοί μου, ό Ίωακείμ και ή Άννα άνθρωποι εύλαβεΐς, σώφρονες, ενάρετοι, ταπεινοί. Εΐχαν τόν οΐκον των ξενοδοχεΐον, αλλά παιδιά δέν έκαμνον. Γνωρίζοντες πώς ό πανάγαθος Θεός δΐδει όλα τά άγαθά, τόν παρεκάλουν νά τούς δώση ένα τέκνον, άρσενικόν ή θηλυκόν, και νά τὸ άφιερώσουν εις τόν Ναόν. Βλέπων ό πανάγαθος τήν καλήν των γνώμην και τών δυό, εύθύς έγγαστρώθη ή γυναίκα του Ίωακείμ και έγένησε τήν Δέσποιναν Θεοτόκον, τήν Βασίλισσαν του ουρανού και τής γης, και τήν ώνόμασε Μαρίαν, και θέλει ειπή Κυρία -Βασίλισσα. Άκούετε άδελφοί μου, πώς ό Ίωακείμ και ή Άννα εΐχον τήν έλπίδα των εις τόν Θεόν και τούς έδωκεν τήν χάριν όπου του έζήτησαν. Οί μάρτυρες ήγόρασαν τόν παράδεισον με τὸ αίμα των, οί άσκηται με τήν άσκητικήν των ζωήν, και ήμεΐς, άδελφοί, όπου κάμνομεν τά παιδιά, με τί θα άγοράσωμεν τόν παράδεισον; Με τήν φιλοξενίαν νά φιλεύωμεν τούς πτωχούς, τούς τυφλούς και χωλούς άδελφούς μας, ώσαν τόν Ίωακείμ, και όχι τούς πλουσίους, διότι έχουν εκείνοι έδῶ, και μᾶς έξαγοράζουν εις ταύτην τήν ζωήν τήν ματαΐαν νά οί πτωχοΐ δέν έχουν νά μᾶς έξαγοράσουν έδῶ, και μᾶς τὸ δΐδει ό πανάγαθος Θεός εις τόν παράδεισον εκατονταπλασίως. Σεΐς, άδελφοί μου, όπου δέν κάμνετε παιδιά, νά έχετε τήν έλπίδα σας εις τόν Θεόν, ώσαν ό Ίωακείμ και ή Άννα, όχι νά κάμνετε γοητεΐας και μαγικά και άλλα διαβολικά, νά βλέπετε τήν τύχην σας, τήν μοΐραν σας με μαγεΐας. Έγώ νομίζω πώς βγαΐνουν μερικά τέκνα του διαβόλου και περιπατοῦν εις τόν κόσμον και

λέγουν: Δώσε μου ένα γρόσι, και ἐγὼ νὰ σοῦ δώσω φυλακτὸν νὰ κάμης παιδίον ἀρσενικόν. Ἐν τούτοις νὰ μὴ τοὺς πιστεύετε, διότι πράττουν ἔργα διαβολικὰ και βλάπτουν τοὺς ἀνθρώπους. (Μενούνος, 1979, 214)

Ἡ Θεοτόκος εἰς τὸν Ναόν.

Ὅταν ἐπῆγεν ἡ Δέσποινα Θεοτόκος τριῶν χρόνων, ἐθυμήθηκε τὸ χρέος του ὁ Ἰωακείμ και ἡ Ἄννα, ὅπου τὴν εἶχον ἀφιερωμένην εἰς τὸν Ναόν, και ἐπῆραν τὴν Κυρίαν Θεοτόκον και τὴν ὑπῆγαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἦτο ὁ προφήτης Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς, ὁ πατέρας τοῦ τιμίου Προδρόμου, και εὐθὺς ἐγνώρισεν ὁ ἀρχιερεὺς πὼς ἐκείνη μέλλει νὰ γεννήσῃ τὸν Υἱὸν και Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, χωρὶς ἀνδρα· παρθένος νὰ γεννήσῃ, και πάλιν μετὰ τὴν γέννησιν παρθένος ν' ἀπομείνῃ. Και τὴν ἐπῆρε και τὴν ἐφίλησεν ὁ Ζαχαρίας, και τὴν ἔβαλε μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, διότι ἐγνώρισε πὼς μέλλει νὰ γίνῃ ἡ Δέσποινα θρόνος τοῦ Κυρίου μας. Και ἔκαμε δώδεκα χρόνους ἡ Θεοτόκος μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα και κανεὶς ἐκεῖ δὲν ἐπήγαινε παρὰ ὁ ἀρχιερεὺς μίαν φορὰν τὸν χρόνον και τὴν ἔβλεπε. Και ἐτρέφετο μὲ οὐράνιον ἄρτον και ἐγένετο πλέον καλυτέρα ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους. (Μενούνος, 1979, 215)

Ὁ Ναὸς Κέντρον Ἁγιασμοῦ.

Λοιπόν, ἀδελφοί μου, τὸ ἅγιον Βῆμα φανερώνει τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, τὸ καθολικὸν φανερώνει τὸν παράδεισον και ὁ νάρθηκας φανερώνει τὴν θύραν τοῦ παραδείσου. Νὰ χαίρεσθε και νὰ εὐφραίνεσθε και ἡ ἀγιωσύνη σας, ἅγιοι ἱερεῖς, ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς τὸ ἅγιον Βῆμα, ὅπου εἶνε ὁ θρόνος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Νὰ ἀπέχετε, ἀδελφοί μου, οἱ κοσμικοὶ νὰ μὴ ἐμβαίνετε μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα. Δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίῃ κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τὸν παπὰ ὅπου λειτουργεῖ και ὁ διάκονος. Νὰ χαίρεσθε, ἀδελφοί μου, και σεῖς οἱ κοσμικοὶ, ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς τὸ καθολικὸν, ὅπου φανερώνει τὸν παράδεισον. Νὰ χαίρεσθε και σεῖς αἱ γυναῖκες, ἀδελφαί μου, ὅπου σᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς τὸν νάρθηκα, ὅπου φανερώνει τὴν θύραν τοῦ παραδείσου.

Καὶ ἐμβαίνετε, ἀδελφοί μου, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὲ φόβον καὶ τρόμον καὶ νὰ μὴ κάμνετε κουβέντες· καὶ νὰ μὴ ἐμβαίνετε μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ βλέπετε οἱ ἄνδρες τὰς γυναῖκας καὶ αἱ γυναῖκες τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ νὰ κάμνετε τὸν σταυρὸν σας μὲ φόβον καὶ τρόμον, νὰ ἀκούετε τὴν θεῖαν Λειτουργίαν, νὰ φωτίζεσθε καὶ νὰ καθαρίζεσθε ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας σας. (Μενούνος, 1979, 215)

Ἡ Ἱεροκατηγορία.

Νὰ προσέχετε, ἀδελφοί μου, οἱ κοσμικοὶ νὰ μὴ κατηγορῆτε τοὺς παπάδες σας, νὰ μὴ τοὺς ὑβρίζετε καὶ νὰ μὴ τοὺς παραμελῆτε, διότι βάνετε φωτιὰ καὶ καίεσθε· διότι οἱ παπάδες εἶνε ἀνώτεροι καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους καὶ ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς. Ἐγώ, ἀδελφοί μου, ἡ γνώμη μου ἔτσι μὲ λέγει νὰ κάμω. Ἐὰν ἀπαντῶ ἓνα παπὰ καὶ ἓνα βασιλέα, μὲ φαίνεται εὐλογον τὸν παπὰ νὰ βάλω νὰ καθῆσθαι ὑψηλότερα ἀπὸ τὸν βασιλέα· καὶ ἐὰν ἀπαντήσω ἓνα παπὰ καὶ ἓνα ἄγγελον, πρῶτα θὰ χαιρετήσω τὸν παπὰ καὶ ἔπειτα τὸν ἄγγελον. Διότι, ἀδελφοί μου, εἶνε ἀνώτερος καὶ ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν, ἀνώτερος καὶ ἀπὸ τὸ ἅγιον Ποτήριον· διότι τὸ ἅγιον Ποτήριον εἶνε ἄψυχον, μὰ ὁ ἱερεὺς μεταλαμβάνει τὰ ἄχραντα Μυστήρια καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὸ τίμιον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. Ἐγώ, ἀδελφοί μου, δὲν ἔχω καμμίαν κατηγορίαν νὰ κάμω τῶν παπάδων, διότι εἶνε παπάδες καὶ ἔχουν τὸν Χριστὸν ὅπου τοὺς παιδεύει καὶ ὅ,τι σφάλμα κάμουν οἱ παπάδες, ἔχει ὁ Χριστὸς μας ράβδον σιδηρᾶν δι' αὐτούς. (Μενούνος, 1979, 216)

Τὰ Προσόντα τῶν Ἱερέων.

Ἔχω νὰ ὁμιλήσω τώρα δι' ἐκείνους, ὅπου ἔχουν νὰ γίνουν παπάδες. Ἐσύ, ἀδελφέ μου, ὅπου ἔχεις νὰ γίνῃς παπάς, δεκαοκτῶ χρονῶν πρέπει νὰ γίνῃς ἀναγνώστης, εἴκοσι ὑποδιάκονος, εἰκοσιπέντε ἱεροδιάκονος καὶ τριάντα ἱερεὺς. Καὶ νὰ μανθάνῃς ἑλληνικὰ γράμματα, νὰ ἠξεύρῃς νὰ ἐξηγῆς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον· νὰ τὸ κλείῃς καὶ ἔπειτα νὰ τὸ ἐξηγῆς εἰς τοὺς χριστιανούς, καὶ τότε νὰ γίνεσαι, ἀδελφέ μου, παπάς· εἰ δὲ καὶ γίνεσαι παπάς δι' ἀνάπαυσιν ἢ γίνεσαι διὰ δόξαν ἢ γίνεσαι παρανόμως, σοῦ κόβει ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν παράκαιρα καὶ πηγαίνει ἡ ψυχὴ σου εἰς τὴν κόλασιν νὰ καίεται πάντοτε. Καὶ νὰ σὲ παρακαλέσουν, ἀδελφέ μου, οἱ κοσμικοὶ νὰ γίνῃς παπάς, χωρὶς ἄσπρα, τότε εἶσαι μακάριος καὶ τρισμακάριος, τότε εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους. (Μενούνος, 1979, 216)

Παρθενία και Γάμος Τιμῶνται ἐν τῷ Προσώπῳ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Εἰς τοὺς δώδεκα χρόνους ἐφώτισεν ὁ Θεὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα τῆς Θεοτόκου καὶ τὴν ἀρραβόνιασαν διὰ πολλὰς οἰκονομίας. Ἔστειλε κατόπιν ὁ πανάγαθος Θεὸς τὸν ἄγγελον καὶ λέγει τῆς Θεοτόκου: Μαρία, ἐσὺ πρέπει νὰ χαίρεσαι περισσότερο ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον· ἐσὺ μέλλεις νὰ γεννήσῃς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, χωρὶς ἄνδρα, παρθένος, καὶ πάλιν παρθένος νὰ μείνῃς, διὰ νὰ σώσῃ τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν καὶ ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἀποκρίνεται ἡ Κυρία Θεοτόκος καὶ λέγει: Κύριέ μου, ἀπορῶ καὶ σὲ δοξάζω, σὲ προσκυνῶ, σὲ λατρεύω, ὅπου κατεδέχθῃς νὰ γεννηθῆς ἀπὸ ἐμένα τὴν δούλην σου. Ἐτοίμη εἶμαι λοιπὸν καὶ ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου. Καὶ εὐθὺς ἔμεινεν ἔγκυος ἡ Θεοτόκος καὶ ἐγέννησε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν μας, τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, χωρὶς ἄνδρα, παρθένος, καὶ πάλιν παρθένος ἔμεινεν. Ἐγεννήθη ὁ Κύριος μας ἀπὸ γυναίκα, διὰ νὰ εὐλογῆσῃ τὴν γυναίκα· διότι ἡ γυναίκα ἔλαβεν τὴν κατάραν πρώτη καὶ μᾶς ἐδίωξεν ἀπὸ τὸν παράδεισον, ἡ γυναίκα πάλιν ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὴν εὐλογίαν νὰ μᾶς βάλῃ πάλιν εἰς τὸν παράδεισον. Ἐγεννήθη ὁ Κύριος μας ἀπὸ παρθένον, διὰ νὰ προτιμήσῃ τὴν παρθενίαν. Ἐσὺ, ἀδελφέ μου, ὅπου θέλεις νὰ φυλάξῃς παρθενίαν, νὰ μισήσῃς τὸν κόσμον· τότε εἶσαι καλὸς νὰ γίνῃς τρισμακάριος καὶ τότε φυλάγεις παρθενίαν, τότε γίνεσαι ὡσὰν ἄγγελος. Ἐγεννήθη ὁ Κύριος ἀπὸ ἀρραβωνιασμένην, διὰ νὰ εὐλογῆσῃ τὸν γάμον. (Μενούνος, 1979, 217)

Ὁ Εὐλογημένος Γάμος - Ὁ Κατηραμένος Γάμος.

Νὰ χαιρώμεθα, ἀδελφοί μου, καὶ νὰ εὐφραινώμεθα ὅπου μᾶς ἔδωκεν ὁ Κύριός μας εὐλογημένον γάμον. Καὶ παρήγγειλεν ὁ Κύριος νὰ παίρῃ ὁ ἄνδρας μίαν γυναίκα· ὁμοίως καὶ ἡ γυναίκα ἓνα ἄνδρα. Καὶ ἀφοῦ ἀρραβωνιασθῶν, νὰ ἐξομολογηθῶν τὸ ἀνδρόγυνον μὲ πίστιν καθαρὰν, μὲ φόβον καὶ τρόμον καὶ μὲ εὐλάβειαν, καὶ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ Ἄχραντα Μυστήρια μὲ φόβον καὶ τρόμον καὶ εὐλάβειαν. Καὶ ἀφοῦ μεταλάβουν, νὰ στεφανώνωνται μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας νὰ σμίγουνε. Καὶ ἂν θέλετε, ἀδελφοί μου, νὰ κάμνετε χαράς, νὰ παίρνετε ψαλτάδες νὰ ψάλλουν ὅλην τὴν ἡμέραν, νὰ δοξάζουν τὸν Κύριόν μας. Τότε, ἀδελφοί μου, λέγεται εὐλογημένος ὁ γάμος· τότε, ἀδελφοί μου, χιλιάδες, μυριάδες ἀμποδέματα καὶ μαγικὰ νὰ σᾶς κάμουν, δὲν σᾶς κολλᾷ τίποτε· τότε, ἀδελφοί μου,

ἐκεῖνο τὸ ἀνδρόγυνον κάμνει παιδιὰ εὐλογημένα, τὸ εὐλογεῖ ὁ Θεὸς καὶ τὸ ἀφήνει ἐδῶ εἰς ταύτην τὴν ματαίαν ζωὴν καὶ περνᾷ καλὰ καὶ εἰρηνικὰ καὶ πηγαίνει καὶ εἰς τὸν παράδεισον. Εἰ δὲ καὶ παίρνετε οἱ ἄνδρες δυὸ ἢ τρεῖς γυναῖκας, ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες ἀπὸ δυὸ ἢ τρεῖς ἄνδρας, δὲν εἶνε εὐλογημένος ὁ γάμος, ἀλλὰ λέγεται ἐκεῖνος ὁ γάμος πορνεία καὶ μοιχεία. Ἐναν ἄνδρα ἔκαμεν ὁ πανάγαθος Θεὸς καὶ μίαν γυναῖκα νὰ παίρνωνται νὰ κάμνωσι παιδιὰ. Ἐπανδρεύθης, ἀδελφέ μου, ἔκαμες παιδιὰ; Δὲν ἔκαμες, ἀπέθανεν ἡ γυναῖκα σου; Μὴ παίρνης ἄλλην γυναῖκα· ἀμὴ γίνου καλόγηρος νὰ δουλεύης διὰ τὴν ψυχὴν σου, νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν παράδεισον, παρὰ νὰ παίρνης πολλὰς γυναῖκας καὶ νὰ κερδήσῃς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ νὰ πηγαίνῃς εἰς τὴν κόλασιν. Ὡσὰν πηγαίνῃς εἰς τὴν κόλασιν, τί ὄφελος κάμνεις; ἄλλο ὄφελος δὲν κάμνεις, ἀδελφέ μου, παρὰ ποὺ καίεσαι πάντοτε εἰς τὴν κόλασιν. (Μενούνος, 1979, 218)

Οἱ Ἅγιοι Ἀνδρόνικος καὶ Ἀθανασία.

Καὶ δὲν παρατηρεῖς εἰς τὸ μηνολόγιον τὰς ἑννέα Ὀκτωβρίου νὰ ἰδῆς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἀνδρονίκου καὶ τῆς ἁγίας Ἀθανασίας, νὰ ἰδῆς τί ἀγῶνα ἔκαμον; Καλότυχοι!

Ἦσαν ἀνδρόγυνον καὶ εἶχον δυὸ παιδιά. Καὶ ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐθέλησε νὰ τοὺς δοκιμάσῃ καὶ ἐπῆρε καὶ τὰ δυὸ τὰ παιδιά μίαν ἡμέραν. Τί ἔκαμεν, ἀδελφοί μου, ἐκεῖνο τὸ εὐλογημένον ἀνδρόγυνον; Εὐθὺς ἐμοίρασαν τὰ πράγματά των καὶ ἔγιναν καὶ οἱ δυὸ καλόγηροι εἰς μοναστήρια καὶ ἐπέρασαν καὶ ἐδῶ καλὰ καὶ εἰρηνικὰ καὶ ὑπῆγαν καὶ εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρωνται πάντοτε μὲ τὰ καλότυχα παιδιά των.

Ἀλλὰ ἂν κάμνετε τοὺς γάμους σας μὲ τραγοῦδια καὶ βαρῆτε τύμπανα καὶ βιολιά καὶ κάμνετε ἐκεῖνα ὅπου ἀγαπᾷ ὁ διάβολος, τὸ καταρᾶται ἐκεῖνο τὸ ἀνδρόγυνον ὁ πανάγαθος Θεὸς καὶ δὲν προκόπτει. Ἡ ὁ ἄνδρας ἀποθνήσκει ἢ ἡ γυναῖκα παράκαιρα, καὶ τὰ παιδιά κάμνουν, καὶ ἐκεῖνα ὅλα κορίτσια, στραβά, κουτσά, λωλά, ἀναποδιασμένα. Δὲν σᾶς λέγω περισσότερα. (μενούνος, 1979, 219)

Μέγα Πράγμα ὁ Ἄνθρωπος.

Μᾶς ἔκαμεν ὁ πανάγαθος Θεός, ἀδελφοί μου, ἀνθρώπους καὶ δὲν μᾶς ἔκαμε ζῶα· μᾶς ἔκαμε τιμιωτέρους ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον· μᾶς ἔδωκεν ὁ πανάγαθος Θεός, ἀδελφοί μου, τὰ μάτια, νὰ βλέπωμεν τὸν οὐρανόν, τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄστρα καὶ νὰ λέγωμεν:

Ὡ Θεέ μου, ἐὰν ὁ ἥλιος, ὅπου εἶνε πλάσμα σου, εἶνε τόσον λαμπρός, ἀμὴ τὸ ἅγιόν σου ὄνομα, ὅπου εἶσαι ποιητὴς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ποιητὴς καὶ πλάστης, πόσον εἶσαι λαμπρότερος; Ὡ Θεέ μου, ἀξιώσόν με νὰ σὲ ἀπολαύσω. Μᾶς ἔδωσεν, ἀδελφοί μου, τὸν νοῦν εἰς τὴν κεφαλὴν μας, καὶ εἶνε ὁ νοῦς μας ὡσὰν μέσα εἰς ἓνα πιάτο, νὰ βάνωμεν ὅλα τὰ νοήματα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὄχι νὰ βάνωμεν μύθους καὶ φλυαρίσματα τῆς τέχνης τοῦ διαβόλου. Μᾶς ἔδωσε τὸ στόμα, νὰ δοξάζωμεν τὸν Κύριόν μας, νὰ λέγωμεν τὸ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, διὰ τῆς Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν Ἁγίων ἐλέησόν μας καὶ συγχώρησόν μας τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀναξίους δούλους σου», καὶ νὰ ἐξομολογούμεθα μὲ πίστιν καθαρὰν, καὶ νὰ μεταλαμβάνωμεν τὰ Ἄχραντα Μυστήρια μὲ πίστιν καθαρὰν καὶ φόβον καὶ τρόμον. Ἔτσι μας θέλει, ἀδελφοί μου, ὁ Θεὸς καὶ ὄχι νὰ βλασφημοῦμεν, ὄχι νὰ προδίδωμεν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ὄχι νὰ κάμνωμεν ὄρκους καὶ νὰ λέγωμεν ψεύματα, ὄχι νὰ κλέπτῃ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, νὰ παίρνῃ τὸ πράγμα τοῦ ἄλλου, ὄχι νὰ ὀμνύωμεν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ διὰ τὸ παραμικρόν. (Μενούνος, 1979, 219)

Ὁ Ὅρκος.

Θέλεις, ἀδελφέ μου, νὰ εἰπῆς, μὰ τὸν Θεόν; Δὲν λέγεις, μὰ τὴν ἀλήθειαν; Ἐκεῖ ὅπου θὰ κάμῃς ὄρκον τοῦ ἀδελφοῦ σου, πὲς του ἐπ' ἀληθείας, καὶ ἂν δὲν σοῦ πιστεύσῃ, τράβα τὸ δρόμο σου. Νὰ ἀπέχωμεν, ἀδελφέ μου, νὰ ὀρκιζώμεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἢ νὰ κάμνωμεν ὄρκους καὶ νὰ ὀνομάζωμεν τοὺς Ἁγίους μας· ἢ ὅπου ὀμνύουν κάποιοι ἄγνωστοι τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους· φωτιὰ πύρινη τοὺς καίει καὶ τοὺς φλογίζει. (Μενούνος, 1979, 220)

Μὲ τὸν Θεόν, ὄχι μὲ τὸν διάβολον.

Ἥξεύρεις, ἀδελφέ μου, πῶς σὲ θέλει ὁ Θεός; Καθὼς δὲν θέλῃς ἐσὺ νὰ ἔχῃ ἡ γυναῖκα σου καμμίαν συναναστροφὴν μὲ ἄλλον, ἔτσι σὲ θέλει καὶ ὁ Θεὸς νὰ μὴ ἔχῃς καμμίαν μερίδα μὲ τὸν διάβολον. Εὐχαριστεῖσαι ἡ γυναῖκα σου νὰ πορνεύῃ μὲ ἄλλον; Ὅχι. Νὰ τὴν φιλήσῃ ἄλλος τὴν γυναῖκα σου; Μῆτε καὶ αὐτὸ δὲν θέλεις. Ἔτσι θέλει καὶ σένα ὁ Θεός, ἀδελφέ μου, νὰ μὴ ἔχῃς καμμίαν συναναστροφὴν μὲ τὸν διάβολον.

Καὶ μὲ τί στόμα, ἀνόητε καὶ πονηρὲ ἄνθρωπε, ἀποτολμᾷς καὶ ὑβρίζεις τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ παραδίδεις; Ὅμοίως καὶ τοὺς Ἁγίους; Δὲν φοβᾶσαι, τρισάθλιε, μήπως ἀνοιξῇ ἡ γῆ καὶ σὲ καταπίῃ; Ὁ διάβολος δὲν ἀποτολμᾷ νὰ ὑβρίξῃ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ,

διότι φοβείται μήπως πέση άστραπή και τόν κατακαύση· και σύ, άγνωστε άνθρωπε, άνοίγεις αυτό τὸ κατηραμμένον σου στόμα και παραδίδεις τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Άλλοίμονον εἰς ἐκείνους ὅπου ὑβρίζουν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, διότι θὰ τοὺς καίη ὁ πύρινος ποταμὸς πάντοτε.

Μᾶς ἔδωκε τὰ χέρια νὰ κάμνωμεν τὸν σταυρόν μας με πίστιν καθαρὰν, με φόβον, τρόμον και εὐλάβειαν, και ὄχι νὰ πιάνωμεν τὸ τουφέκι και νὰ σκοτώνωμεν τὸν ἀδελφόν μας και νὰ τὸν κλέπτωμεν και νὰ τὸν κατατρέχωμεν και νὰ τὸν θανατώνωμεν και νὰ τὸν ὄνειδίζωμεν. Μᾶς ἔδωκε τὰ πόδια νὰ περιπατῶμεν εἰς τὸν δρόμον τὸν καλόν, και ὄχι νὰ περιπατῶμεν και νὰ κάμνωμεν κακὸν εἰς τοὺς ἀδελφούς μας.

Ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς και Θεὸς ἡμῶν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἀπὸ τὸν τίμιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, διὰ νὰ δείξη και εἰς ἡμᾶς τὸ ἅγιον Βάπτισμα. Καὶ νὰ βαπτίζετε ἡ ἀγιωσύνη σας, ἅγιοι ἱερεῖς, τὰ παιδιά τῆς ἐνορίας σας με τὴν γνώμην και σκοπὸν τῆς ἁγίας ἡμῶν ἀνατολικῆς και ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Νὰ τὰ βουτᾶτε μέσα εἰς τὴν κολυμβήθραν· νὰ ἔχετε μέσα πολὺ νερὸ και νὰ κάμνετε τρεῖς ἀναδύσεις και τρεῖς καταδύσεις λέγοντας τὰ ὀνόματα τῆς Ἁγίας Τριάδος. (Μενούνος, 1979, 221)

Σύνοψη Β2' Διδαχῆς.

Τα θέματα τῆς Διδαχῆς αὐτῆς εἶναι πανομοιότυπα με αὐτῆς που προηγήθηκε με ελάχιστες ἐξαιρέσεις.

Ξεκινᾷ με τὴν ἱστορία του Μωυσῆ. Μέσα ἀπὸ αὐτὴν και σε ἀντιδιαστολή με τὸ πρόσωπό του, οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἀγαποῦν τὸ Θεὸ και τοὺς συνανθρώπους τους, νὰ μιλοῦν ἐλληνικά, νὰ προσεύχονται για τὴ σωτηρία του γένους, νὰ νηστεύουν.

Στὴ συνέχεια ἀναφέρεται ἡ ἱστορία των Πρωτόπλαστων, ἡ δημιουργία του Παραδείσου και ἡ ἐξοδός τους ἀπὸ αὐτὸν λόγω ἀνυπακοῆς στο Θεό. Και πάλι υπενθυμίζεται ἡ εἰδωλολατρικὴ ἐποχὴ για τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ζήτησε νὰ κάνουν οἱ ἄνθρωποι παιδιά, ἀλλιῶς νὰ εἶναι καταραμένοι, γεγονός που δεν ἰσχύει σήμερα. Ἡ ἱστορία του Ἰωακείμ και τῆς Ἄννας που ἐπετα φανερώνει πως ἡ καρτερικότητα ἀνταμείβεται. Με τα Εισόδια τῆς Θεοτόκου ἀναδεικνύεται και πάλι τὸ μεγαλεῖο του Ναοῦ, ὁ συνδετικὸς κρίκος Θεοῦ και ἀνθρώπου. Σε αὐτὸν πρέπει νὰ προσέρχεται

κανείς με ευλάβεια, φόβο, ντροπή, έτοιμος για προσευχή και όχι για κουτσομπολιό. Οι παπάδες, που υπηρετούν τους ναούς, δεν πρέπει να κατακρίνονται. Πρέπει να έχουν τα κατάλληλα προσόντα για να κάνουν έντιμο έργο.

Με τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου φανερώνεται η αξία του ευλογημένου γάμου και οι πτυχές του καταραμένου, αυτού που σχετίζεται με την πολυγαμία και τους ανήθικους ανθρώπους. Ως παράδειγμα ευλογημένου γάμου, παρατίθεται αυτό του Ανδρόνικου και της Αθανασίας. Αυτοί, όταν έχασαν και τα δυο τους παιδιά, πούλησαν τα υπάρχοντά τους και έγιναν καλόγεροι για να επιτύχουν τη Θέωση με τον Ύψιστο και τα παιδιά τους.

Εν κατακλειδι, ο άνθρωπος χαρακτηρίζεται τυχερός, πρέπει όμως να τηρεί και να ζει σύμφωνα με τις χριστιανικές προσταγές: να μην ορκίζεται άσκοπα, να χρησιμοποιεί τα σωματικά του μέλη σωστά, να βαπτίζεται για να καθαρίζει την ψυχή του και να πορεύεται όσο γίνεται αμόλυντος την υπόλοιπη ζωή του.

Z) Διδαχή Γ΄.

Περίληψις τῆς διδαχῆς.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεός, ἀδελφοί μου, ὁ γλυκύτατος Δεσπότης, ὁ ποιητὴς τῶν Ἀγγέλων, παρακινούμενος ἀπὸ τὴν εὐσπλαχνία του καὶ πολλὴν ἀγάπην ὅπου ἔχει εἰς τὸ γένος μας, σιμὰ εἰς τὰ ἄπειρα χαρίσματα ὅπου μᾶς ἐχάρισε καὶ μᾶς χαρίζει καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἰδοὺ ὅπου μᾶς ἠξίωσε καὶ ἀπόψε καὶ τὸν ἐδοξάσαμεν καὶ ἐτιμήσαμεν καὶ τὴν Δέσποινάν μας Θεοτόκον, καὶ ἄμποτε ὁ Κύριος διὰ πρεσβειῶν τῆς νὰ συγχωρήσῃ τ' ἀμαρτήματά μας, καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ τῆς βασιλείας του, νὰ προσκυνῶμεν καὶ νὰ δοξάζωμεν τὴν Παναγίαν Τριάδα καὶ νὰ χαιρώμεθα καὶ εὐφραινώμεθα πάντοτε. Μὲ ἠξίωσεν ὁ Κύριος, ἀδελφοί μου, καὶ ἐμένα τὸν ἀμαρτωλὸν καὶ ἦλθα ἐδῶ εἰς τὴν εὐλογημένην σας χῶραν καὶ εἶπαμεν μερικὰ νοήματα τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας. Παρακινούμενος ὁ Κύριός μας ἀπὸ τὴν πολλὴν του εὐσπλαχνίαν ἔκαμε πρῶτον δέκα τάγματα Ἀγγέλους. Τὸ πρῶτον τάγμα ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειάν του καὶ ἔγιναν δαίμονες. Τότε ἐπρόσταξεν ὁ πανάγαθος Θεὸς καὶ ἔγινε τοῦτος ὁ κόσμος καὶ ἔκαμεν ἕνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα ὡσὰν ἡμᾶς· τὸ σῶμα ἀπὸ λάσπην, καὶ τὴν ψυχὴν ἀγγελικὴν, ἀθάνατον. Ὀνόμασε τὸν ἄνδρα Ἀδὰμ καὶ τὴν γυναῖκα Εὐάν. Ἔκαμε καὶ ἕνα παράδεισον κατὰ τὸ μέρος τῆς ἀνατολῆς, ὅλον χαρὰ καὶ εὐφροσύνη. Ἔβαλε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν μέσα εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἐχαίροντο ὡς Ἄγγελοι. Τοὺς παρήγγειλε νὰ μὴ φάγουν ἀπὸ μίαν συκὴν καρπὸν· ἀλλ' ἐκεῖνοι κατεφρόνησαν τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔφαγον· καὶ δὲν μετενόησαν. Τοὺς ἐδίωξεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν παράδεισον καὶ ἔζησαν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον 930 χρόνους μὲ μαῦρα καὶ πικρὰ δάκρυα. Καὶ ἀφοῦ ἀπέθανον, ἐπῆγαν εἰς τὴν κόλασιν καὶ ἐκαίοντο 5.500 χρόνους. Εὐσπλαχνίσθη ὁ πανάγαθος Θεὸς τὸ γένος μας καὶ κατελθὼν ἐσαρκώθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος χωρὶς ἀμαρτίαν, καὶ μᾶς ἐλύτρωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου. Μᾶς ἔδειξε τὴν ἀγίαν Πίστιν, τὸ ἅγιον Βάπτισμα, τὰ Ἄχραντα Μυστήρια, διὰ νὰ ἠξεύρωμεν ποῦ περιπατοῦμεν.

Τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ τὸ βράδυ ἐπῆρεν ὁ Κύριος ἄρτον καὶ οἶνον καὶ τὰ εὐλόγησε· καὶ ἔκαμε τὰ Ἄχραντα Μυστήρια, τὸ πανάγιον σῶμα Του καὶ αἷμα Του, καὶ ἐμετάλαβε τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους.

Ἔως ἐδῶ ἀναφέραμεν τὴν ἱστορίαν εἰς δυὸ λόγους καὶ τὴν ἀφήσαμεν. Τώρα δὲ ἐλπίζοντες εἰς τὴν εὐσπλαχνίαν τοῦ Χριστοῦ μας, καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μᾶς φωτίσει, νὰ κάμωμεν ἀρχὴν νὰ εἴπωμεν καὶ τὰ ἐπίλοιπα μὲ συντομίαν. (Μενούνος, 1979, 223)

Προετοιμασία διὰ τὰ Ἄχραντα Μυστήρια.

1. Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ (ΣΑΠΡΙΚΙΟΣ-ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ).

Καὶ πρῶτον, πρέπει ἀδελφοί μου, νὰ προσέχετε εἰς ὅλα τὰ νοήματα τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, διότι εἶνε ὅλα διαμάντια, θησαυρός, χαρά, εὐφροσύνη, ζωὴ αἰώνιος, καὶ περισσότερον ἐδῶ εἰς τὰ Ἄχραντα Μυστήρια. Καὶ πρῶτον νὰ στοχασθῶμεν τί ἔκαμεν ὁ Χριστός μας. Δὲν ἐφύλαξε μίσος καὶ ἔχθρα νὰ μὴ μεταλάβῃ τὸν Ἰούδαν τὸν ἐχθρόν του, ἀλλ' ὅπως ἐμετάλαβε καὶ τοὺς ἑνδεκα μαθητάς, τοὺς φίλους του τοὺς καλοὺς, ἔτσι καὶ τὸν Ἰούδαν, τὸν ἐχθρόν του.

Ἦτο ἓνας ἄνθρωπος ὀνομαζόμενος Σαπρίκιος, ὁ ὁποῖος ἐνήστευε πάντοτε, προσηύχετο, ὑπάνδρευε πτωχὰς γυναίκας, ἔκτιζεν ἐκκλησίας, ποτέ του δὲν ἔβλαπεν, ἀλλ' ἀγαποῦσε τὸ δίκαιον. Ἦτο καὶ ἓνας ἄλλος ὀνομαζόμενος Νικηφόρος, ὁ ὁποῖος ποτέ του καλὸν δὲν ἔκαμε, μάλιστα ἔκλεπτεν, ἀδικοῦσε τὸν κόσμον, ἐπόρνευεν, ὅλα τὰ κακὰ τὰ εἶχε κάμει. Ἦθελε δὲ νὰ φονεύσῃ καὶ τὸν ἀδελφόν του Σαπρίκιον. Μίαν ἡμέραν στέλλει ὁ βασιλεὺς καὶ παίρνει τὸν Σαπρίκιον καὶ τοῦ λέγει: Νὰ ἀρνηθῆς τὸν Χριστὸν καὶ νὰ προσκυνήσῃς τὰ εἰδῶλα. Λέγει του ὁ Σαπρίκιος: Ἐγὼ τὸν Χριστὸν μου δὲν ἀρνοῦμαι ποτέ. Τὸν ἐβασάνισεν ὁ βασιλεὺς δυνατὰ καὶ ὡσὰν εἶδε πὼς δὲν εἶνε τρόπος νὰ νικήσῃ τὴν γνώμην του, ἀπεφάσισε νὰ τὸν θανατώσῃ. Παίρνοντάς τον λοιπὸν ὁ δήμιος νὰ τὸν ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, τὸ ἔμαθεν ὁ Νικηφόρος καὶ πηγαίνει εἰς τὸν δρόμον καὶ λέγει τοῦ Σαπρικίου: Ἐγὼ, ἀδελφέ, σοῦ ἔπταισα· καὶ ἔμαθα ὅτι θὰ σὲ θανατώσουν. Διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ, ἀδελφέ, νὰ μὲ συγχωρήσῃς· σοῦ ἔσφαλα. Πάλιν κύπτει ὁ Νικηφόρος καὶ τὸν παρακαλεῖ, τοῦ φιλεῖ τὰ πόδια. Ἀδελφέ, λέγει, συγχώρησόν με διὰ τὸν Θεόν. Ἄλλ' ὁ ἀδελφός του δὲν τὸν

συγχωρεῖ. Ἐφθασαν καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. Τὸν παρεκάλει ὁ Νικηφόρος μετὰ δακρῶν, καὶ δὲν τὸν ἐσυγχώρησε. Τοῦ λέγει πάλιν ὁ Νικηφόρος: Ἰδοῦ, ἀδελφέ, τώρα θὰ σὲ κόψουν· διατὶ δὲν με συγχωρεῖς; Ἐσὺ θὰ κολασθῆς· ἐγὼ σὲ συγχωρῶ με ὅλην μου τὴν καρδίαν. Λέγει του ὁ Σαπρίκιος: Ἐγὼ δὲν σὲ συγχωρῶ ποτέ! Καὶ καθὼς ἐσήκωσεν ὁ δήμιος τὸ σπαθὶ νὰ τοῦ κόψῃ τὸ κεφάλι, βλέπων ὁ πανάγαθος Θεὸς τὴν κακὴν του γνώμην, σηκώνει τὴν χάριν του, καὶ ἐρωτᾷ ὁ Σαπρίκιος τὸν στρατιώτην: Διατὶ θέλῃς νὰ με φονεύσῃς; Λέγει του ὁ στρατιώτης: Καὶ δὲν τὸ ἤξεύρεις τώρα τόσον καιρὸν; Διότι δὲν προσκυνᾷς τὰ εἰδῶλα. Λέγει του ὁ Σαπρίκιος: Διὰ τοῦτο με βασανίζεις; Ἐγὼ ἀρνοῦμαι τὸν Χριστὸν καὶ προσκυνῶ τὰ εἰδῶλα! Καὶ εὐθὺς λέγοντας τὸν λόγον δὲν τὸν ἐφόνευσεν, ἀλλ' ἠρνήθη τὸν Χριστὸν καὶ ὑπῆγε με τὸν διάβολον. Βλέπων ὁ Νικηφόρος τοὺς Ἀγγέλους ὅπου ἔστεκαν με ἓνα στέφανον χρυσοῦν, λέγει εἰς τὸν δήμιον: Ἐγὼ εἶμαι χριστιανὸς καὶ πιστεύω εἰς τὸν Χριστὸν μου. Λέγει τοῦ Σαπρικίου: Συγχώρησόν με, ἀδελφέ, καὶ ὁ Θεὸς συγχωρήσει σε. Καὶ ἀμέσως ἔκοψεν ὁ στρατιώτης τὸ κεφάλι τοῦ Νικηφόρου καὶ παρέλαβον οἱ Ἄγγελοι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπῆγαν εἰς τὸν παράδεισον.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐσεβεῖς χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθροὺς μας καὶ νὰ τοὺς συγχωρῶμεν· νὰ τοὺς τρέφωμεν, νὰ τοὺς ποτίζωμεν, νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν διὰ τὴν ψυχὴν των, καὶ τότε νὰ λέγωμεν εἰς τὸν Θεόν: Θεέ μου, σὲ παρακαλῶ νὰ με συγχωρήσῃς καθὼς καὶ ἐγὼ συγχωρῶ τοὺς ἐχθροὺς μου. Εἰ δὲ καὶ δὲν συγχωρήσωμεν τοὺς ἐχθροὺς μας, καὶ τὸ αἷμά μας νὰ χύσωμεν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν κόλασιν πηγαίνομεν.

Κάμνετε ἐδῶ ἀφορισμούς; Νὰ προσέχετε, χριστιανοί μου, ποτέ σας νὰ μὴ κάμνετε, διότι ὁ ἀφορισμὸς εἶνε ξεχωρισμὸς ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, ἀπὸ τὸν παράδεισον, καὶ παραδομὸς εἰς τὸν διάβολον, εἰς τὴν κόλασιν. Δι' ἐκεῖνον τὸν ἀδελφὸν ἐσταυρώθη ὁ Χριστὸς νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν, καὶ σὺ διὰ μικρὸν πράγμα τὸν ἀφορίζεις καὶ τὸν βάνεις εἰς τὴν κόλασιν νὰ καίεται πάντοτε; Τόσον σκληροκάρδιος εἶσαι; Μὰ καλὰ στοχάσου· ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ ἐγεννήθη πόσες ἀμαρτίες ἔχεις πράξει με τὸ μάτι ἢ με τὸ αὐτὶ ἢ με τὸ στόμα ἢ με τὸν νοῦν; Ἀναμάρτητος νομίζεις εἶσαι; Τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον μᾶς λέγει ὅτι μόνον ὁ Χριστὸς εἶνε ἀναμάρτητος, ἡμεῖς δὲ οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ὅλοι ἀμαρτωλοί. Ὡστε νὰ μὴ κάμνετε ἀφορισμούς.

Διὰ τοῦτο, χριστιανοί μου, ἂν θέλετε νὰ σᾶς συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς ὅλα σας τὰ ἁμαρτήματα καὶ νὰ σᾶς γράψῃ διὰ τὸν παράδεισον, εἰπέτε καὶ ἡ εὐγένειά σας διὰ τοὺς ἐχθρούς σας τρεῖς φορές: Ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ καὶ ἐλεήσῃ αὐτούς. Αὐτὴ, ἀδελφοί μου, ἡ συγχώρησις ἔχει δυὸ ιδιώματα, ἓνα νὰ φωτίζει καὶ ἓνα νὰ κατακαίῃ. Ἐγὼ σᾶς εἶπα νὰ συγχωρῆτε τοὺς ἐχθρούς σας διὰ ἰδικόν σας καλόν. Ἐσὺ πάλιν ὁποῦ ἀδίκησες τοὺς ἀδελφούς σου καὶ ἤκουσες ὁποῦ εἶπον νὰ σὲ συγχωρήσουν, μὴ χαίρεςαι, ἀλλὰ μάλιστα νὰ κλαῖς, διότι αὐτὴ ἡ συγχώρησίς σου ἔγινε φωτιὰ εἰς τὸ κεφάλι σου, ἀνίσως καὶ δὲν ἐπιστρέψῃς τὸ ἄδικον ὀπίσω. Νὰ κλαύσης καὶ νὰ παρακαλέσης νὰ σὲ συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς διὰ τὰς ἰδικάς σου ἁμαρτίας. Ὅλοι οἱ πνευματικοί, πατριάρχαι, ἀρχιερεῖς, ὅλος ὁ κόσμος νὰ σὲ συγχωρήσῃ, ἀσυγχώρητος εἶσαι. Ἀμὴ ποῖος ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ σὲ συγχωρήσῃ; Ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἀδίκησες. Καὶ ἂν ἐξετάσωμεν καλά, πρέπει νὰ δώσης εἰς τὸ ἓνα τέσσαρα, καθὼς λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ τότε νὰ λάβῃς συγχώρησιν. Ἐτυχε καὶ δὲν ἔχεις νὰ πληρώσης; Πήγαινε καὶ πώλησον τὰ πράγματά σου, καὶ ὅσα πάρεις δώσε τα· καὶ καλύτερα νὰ εἶσαι σκλάβος ἐδῶ εἰς τὸ σῶμα πέντε, δέκα χρόνους, καὶ νὰ πηγαίνῃς εἰς τὸν παράδεισον, παρὰ νὰ εἶσαι ἐλεύθερος ἐδῶ καὶ αὔριον νὰ πηγαίνῃς εἰς τὴν κόλασιν νὰ καίεσαι πάντοτε.

Ὅθεν, ἀδελφοί μου, ὅσοι ἀδικήσατε Χριστιανούς ἢ Ἑβραίους ἢ Τούρκους, νὰ δώσητε τὸ ἄδικον ὀπίσω, διότι εἶνε κατηραμένον καὶ δὲν βλέπετε καμμίαν προκοπὴν. Ἐκεῖνα τὰ ἄδικα τὰ τρώγετε διὰ νὰ ζῆτε· καὶ ἐκεῖνα σᾶς θανατώνουν, καὶ ὁ Θεὸς σᾶς βάνει εἰς τὴν κόλασιν. Ὅποιος θέλει νὰ δώσῃ τὸ ἄδικον ὀπίσω, ἃς σηκωθῇ νὰ μοῦ τὸ εἰπῇ, νὰ βάλω ὅλους τοὺς χριστιανούς νὰ τὸν συγχωρήσωσιν. Ἐνα πρόβατον κλεμμένον νὰ βάλῃς εἰς 100 ἰδικά σου, τὰ μαγαρίζει ὅλα· διότι εἶνε ἀφωρισμένον καὶ κατηραμένον. Σᾶς παρακαλῶ, χριστιανοί μου, νὰ εἰπῆτε καὶ δι' ἐκείνους, ὁποῦ ἤθελον δώσει τὰ ἄδικα ὀπίσω, τρεῖς φορές: Ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ καὶ ἐλεήσῃ αὐτούς. (Μενούνος, 1979, 227)

2. Η ΚΑΘΑΡΑ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ.

Τὸ πρῶτον μας νόημα εἶνε αὐτό: Ὅσοι ἠδικήθημεν νὰ συγχωρῶμεν τοὺς ἐχθρούς μας διὰ τὸ ἰδικόν μας καλόν, καὶ ὅσοι ἀδικήσαμεν νὰ δίδωμεν τὰ ἄδικα ὀπίσω. Τὸ δεύτερον εἶνε τοῦτο: Ἀνίσως καὶ ἡμεῖς θέλωμεν νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τὰ Ἄχραντα Μυστήρια ὡσὰν τοὺς ἕνδεκα Ἀποστόλους τοὺς καλοὺς, καὶ νὰ μὴ βλαφθῶμεν ὡσὰν τὸν Ἰούδαν τὸν κακόν, νὰ ἐξομολογούμεθα καθαρὰ καὶ νὰ κοινωνῶμεν μὲ φόβον καὶ τρόμον καὶ εὐλάβειαν, καὶ τότε νὰ φωτισθῶμεν. Εἰ δὲ καὶ πηγαίνομεν

ἀνεξομολόγητοι, μεμολυσμένοι με ἀμαρτίας, καὶ τολμῶμεν νὰ μεταλαμβάνωμεν τὰ Ἄχραντα Μυστήρια, βάνομεν φωτιὰ καὶ καιόμεθα.

Ποῖος ἠξεύρει, ἀδελφοί μου, νὰ μοῦ εἰπῇ, ὁ ἥλιος φωτεινὸς εἶνε ἢ σκοτεινός; Μοῦ φαίνεται ὅλοι σας τὸ γνωρίζετε, ὅτι εἶνε φωτεινὸς καὶ τὰ πάντα φωτίζει. Εἶνε ὅμως μερικὰ ζῶα ὅπου τὰ λέγουν νυχτερίδες, καὶ ἄλλα κουκουβάγιες, καὶ ὅταν βγῇ ὁ ἥλιος θαμβώνονται καὶ σκοτίζονται καὶ δὲν βλέπουν. Ἔτσι εἶνε καὶ εἰς τὰ Ἄχραντα Μυστήρια· τὸν καλὸν τὸν φωτίζουν καὶ τὸν κάμνουν ὡσὰν ἄγγελον· ὁμοίως καὶ τὸν ἀμαρτωλὸν πάλιν τὸν σκοτίζουν καὶ τὸν κάμνουν ὡσὰν διάβολον. Καθὼς καὶ ἡ φωτιὰ ὅλα τὰ πράγματα δὲν τὰ καίει, μάλιστα τὸ χρυσάφι τὸ λαμπρύνει καὶ τὸ καθαρίζει, καὶ τὰ ἄλλα πράγματα τὰ καίει. Λοιπὸν ἄς γίνωμεν καὶ ἡμεῖς μάλαμα νὰ καθαρισθῶμεν, καὶ ὄχι ξύλα νὰ καιώμεθα.

Ἐδῶ ὅπου ἦλθα, χριστιανοί μου, ἔλαβα μίαν χαρὰν μεγάλην καὶ μίαν λύπην μεγάλην. Καὶ χαρὰν μεγάλην ἔλαβα βλέπων τὴν καλὴν σας γνώμην καὶ τὴν καλὴν σας μετάνοιαν· λύπην ἔλαβα πάλιν στοχαζόμενος τὴν ἀναξιότητά μου, πὼς δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σᾶς ἐξομολογήσω ὅλους ἕνα πρὸς ἕνα, νὰ μοῦ εἰπῇ καθένας τὰ ἀμαρτήματά του, νὰ τοῦ εἶπω καὶ ἐγὼ ἐκεῖνο ὅπου με φωτίσει ὁ Θεός. Θέλω ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ, τέκνα μου. Καθὼς ἕνας πατέρας εἶνε ἄρρωστος, πηγαίνει τὸ παιδί του νὰ τὸ παρηγορήσῃ, ἐκεῖνος μὴ δυνάμενος τὸ διώχνει· μὰ πῶς τὸ διώχνει; Μὲ τὴν καρδιὰ καημένη! Θέλει νὰ τὸ παρηγορήσῃ, μὰ δὲν ἠμπορεῖ. Μὰ πάλιν διὰ νὰ μὴ ὑστερηθῆτε τελείως, σᾶς λέγω τοῦτο: Ἄν θέλετε νὰ ἰατρευθετε τὴν ψυχὴν σας, τέσσαρα πράγματα σᾶς χρειάζονται. Κάμνομεν μίαν συμφωνίαν; Ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἐγεννήθητε ἕως τώρα, ὅσα ἀμαρτήματα ἐπράξατε, νὰ τὰ πάρω ἐγὼ εἰς τὸν λαιμὸν μου· καὶ ἡ εὐγένειά σας νὰ κρατήσετε τέσσαρες τρίχες. Καὶ τί θὰ κάμω; Ἔχω μία καταβόθρα καὶ τὰ ρίχνω μέσα. Ποία εἶνε ἡ καταβόθρα; Εἶνε ἡ εὐσπλαχνία τοῦ Χριστοῦ μας.

Πρώτη τρίχα εἶνε ὅταν θέλετε νὰ ἐξομολογήσθε, τὸ πρῶτον θεμέλιον εἶνε αὐτὸ ὅπου εἴπομεν, νὰ συγχωρῆτε τοὺς ἐχθρούς σας. Τὸ κάμνετε; -Τὸ κάμνομεν, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. -Ἐπήρατε τὴν πρώτην τρίχαν.

Δευτέρα τρίχα εἶνε νὰ εὐρίσκετε πνευματικὸν καλόν, γραμματισμένον, ἐνάρετον, νὰ ἐξομολογήσθε καὶ νὰ λέγετε ὅλα σας τὰ ἀμαρτήματα. Νὰ ἔχῃς 100 ἀμαρτίας νὰ εἰπῆς τὰς 99 εἰς τὸν πνευματικόν, καὶ μίαν νὰ μὴ φανερώσῃς, ὅλες σου ἀσυγχώρητες

μένουν. Και όταν κάμνης την άμαρτίαν, τότε πρέπει να έντρέπεις, και όταν έξομολογήσαι, πρέπει να μη ἔχης καμμίαν έντροπήν.

Μία γυναίκα ἐπήγε να έξομολογηθῆ εἰς ἓνα ἀσκητήν. Ὁ ἀσκητῆς εἶχεν ἓναν ὑποτακτικὸν ἐνάρετον. Λέγει ὁ ἀσκητῆς τοῦ ὑποτακτικοῦ του: Πήγαινε, να έξομολογηθῆ ἡ γυναίκα. Ὁ ὑποτακτικὸς ἐμάκρυνεν ἕως ὅπου ἔβλεπε, μα δὲν ἤκουεν. Ἐξομολογήθη ἡ γυναίκα καὶ ἔφυγε. Ὑστερα ἔρχεται ὁ ὑποτακτικὸς καὶ λέγει: Γέροντα, εἶδα ἓνα παράδοξο θαῦμα. Ἐκεῖ ὅπου έξομολογεῖτο ἡ γυναίκα, ἔβλεπα ὅπου ἔβγαιναν φίδια μικρά· βλέπω καὶ ἐκρεμᾶτο ἓνα μεγάλο· ἔκανε να βγῆ, καὶ πάλιν ἐτραβήχθη ὀπίσω. Λέγει ὁ Γέροντας: Πήγαινε να τὴν κράξης να ἔλθῃ ὀπίσω γλήγορα. Πηγαίνοντας ὁ ὑποτακτικὸς τὴν εὔρεν ἀποθαμένην. Γυρίζει ὀπίσω καὶ τὸ λέγει τοῦ γέροντός του. Αὐτὸς μὴ δυνάμενος να ἐννοήσῃ τὸ θαῦμα, παρεκάλεσεν τὸν Θεὸν να τοῦ φανερώσῃ ἂν ἡ γυναίκα ἐσώθη ἢ ἐκολάσθη. Καὶ φαίνεται ἔμπροσθέν του μία ἀρκούδα μαύρη καὶ τοῦ λέγει: Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνη ἡ γυναίκα ὅπου έξομολογήθηκα, καὶ δὲν σοῦ ἐφανέρωσα ἓνα θανάσιμον ἀμάρτημα ὅπου εἶχα πράξῃ, καὶ διὰ τοῦτο ὅλα μου τὰ ἀμαρτήματα ἔμειναν ἀσυγχώρητα, καὶ μὲ ἐπρόσταξεν ὁ Κύριος να ὑπάγω εἰς τὴν κόλασιν να καίωμαι πάντοτε. Καὶ ἀμέσως ἐξῆλθε μία βρόμα ὡσὰν καπνὸς καὶ ἐχάθη ἀπὸ ἔμπροσθέν του.

Διὰ τοῦτο, χριστιανοὶ μου, ὅταν έξομολογήσθε, να λέγετε ὅλα σας τὰ ἀμαρτήματα καθάρᾳ· καὶ πρῶτον να εἰπῆς τοῦ πνευματικοῦ σου: Πνευματικέ μου, θὰ κολασθῶ, διότι δὲν ἀγαπῶ τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀδελφούς μου μὲ ὅλην μου τὴν καρδίαν ὡσὰν ἑαυτὸν μου. Καὶ να εἰπῆς ἐκεῖνα ὅπου σε τύπτει ἡ συνείδησίς σου· ἢ ἐφόνευσας ἢ ἐπόρνευσας ἢ ὄρκον ἔκαμες ψεύματα ἢ τοὺς γονεῖς σου δὲν ἐτίμησας καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Ἴδου ἐπῆρες τὴν δευτέραν τρίχα.

Ἡ τρίτη τρίχα εἶνε, ὡσὰν έξομολογηθῆς θὰ σε ἐρωτήσῃ ὁ πνευματικὸς: Διατί, παιδί μου, να κάμης αὐτὰ τὰ ἀμαρτήματα; Σὺ να προσέχῃς να μὴ κατηγορήσῃς ἄλλον, ἀλλὰ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ να εἰπῆς: Αὐτὰ τὰ ἔκαμα ἀπὸ τὴν κακὴν μου προαίρεσιν. Βαρὺ εἶνε να κατηγορήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου; -Ὅχι. -Λοιπὸν ἐπῆρες τὴν τρίτην τρίχα.

Ἐχομεν καὶ τέταρτην. Ὅταν σου δώσῃ ἄδειαν ὁ πνευματικὸς καὶ ἀναχωρήσῃς, να ἀποφασίσῃς μὲ στερεὰν γνώμην καὶ ἀπόφασιν, καλύτερα να χύσῃς τὸ αἷμα σου, παρὰ να ἀμαρτήσῃς. Τὸ κάμνεις αὐτό; -Μάλιστα. -Ἐπῆρες καὶ τὴν τέταρτην τρίχα.

Αὐτὰ τὰ τέσσαρα εἶνε τὰ ἱατρικά σου, καθὼς εἶπομεν. Τὸ πρῶτον εἶνε νὰ συγχωρήσης τοὺς ἐχθροὺς σου· τὸ δεύτερον νὰ ἐξομολογήσαι καθαρὰ· τὸ τρίτον εἶνε νὰ κατηγορήτε τὸν ἑαυτὸν σας· τὸ τέταρτον νὰ ἀποφασίζετε νὰ μὴ ἀμαρτήσετε πλέον. Καὶ ἂν ἠμπορεῖτε νὰ ἐξομολογήσθε καθ' ἑκάστην· εἰ καὶ δὲν ἠμπορεῖτε καθ' ἡμέραν, ἄς εἶνε μίαν φορὰ τὴν ἐβδομάδα καὶ μία φορὰ τὸν μήνα ἢ ὀλιγότερον τέσσαρας φορὰς τὸν χρόνον. Καὶ συνηθίζετε τὰ τέκνα σας ἀπὸ μικρὰ εἰς τὸν καλὸν δρόμον, νὰ ἐξομολογοῦνται. Ἐκεῖνα ὅπου σᾶς δίδουν οἱ πνευματικοί, σαρανταλείτουργα, μετανοίας, νηστείας καὶ ἄλλα, δὲν εἶνε ἱατρικά, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ τύχη καὶ πέσετε ἄλλην φορὰν εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Καὶ ὅστις τὰ βάλῃ μέσα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ αὐτὰ τὰ τέσσαρα, νὰ ἀποθάνῃ ἐκείνην τὴν ὥραν, σώνεται· εἰ δὲ χωρὶς αὐτά, χιλιάδες καλὰ νὰ κάμῃ, εἰς τὴν κόλασιν πηγαίνει. (Μενούνος, 1979, 231)

Ἡ Μνησικακία.

Δυὸ ἄνθρωποι, χριστιανοὶ μου, ἦλθον μίαν φορὰν καὶ ἐξομολογήθηκαν εἰς ἐμέ, Πέτρος καὶ Παῦλος, καὶ νὰ ἰδῆτε πῶς τοὺς ἐδιώρθωσα, καλὰ ἢ κακὰ. Ἐγὼ σᾶς φανερώνω τὴν καρδίαν μου. Μοῦ λέγει ὁ Πέτρος: Ἐγὼ, πνευματικὴ μου, ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἐγεννήθηκα ἕως τώρα, ἐνήστευα, ἐπροσευχόμην πάντοτε, ἔκαμνα ἐλεημοσύνας, εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἔκτισα μοναστήρια, ἐκκλησίας καὶ ἄλλα καλὰ ἔκαμα. Τὸν ἐχθρόν μου δὲν τὸν συγχωρῶ. Ἐγὼ τὸν ἀποφάσισα διὰ τὴν κόλασιν. Ἔρχεται ὁ Παῦλος καὶ μοῦ λέγει: Ἐγὼ ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἐγεννήθηκα ποτὲ κανένα καλὸν δὲν ἔκαμα, ἀλλὰ μάλιστα ἔχω κάμει τόσα φονικά, ἐπόρνευσα, ἔκλεψα, ἔκαψα ἐκκλησίας, μοναστήρια· ὅλα τὰ κακὰ τὰ ἔκαμα, μὰ τὸν ἐχθρόν μου τὸν συγχωρῶ. Νὰ ἰδῆτε τί ἔκαμα ἐγὼ εἰς αὐτόν. Εὐθὺς τὸν ἀγκάλιασα καὶ τὸν ἐφίλησα· τοῦ ἔδωσα τὴν ἄδειαν νὰ μεταλάβῃ. Καλὰ τοὺς ἐδιώρθωσα ἢ κακὰ; Φυσικὰ θέλετε νὰ μὲ κατηγορήσετε καὶ νὰ μοῦ εἰπῆτε: Ὁ Πέτρος ὅπου ἔκαμε τόσα καλὰ, καὶ διότι δὲν ἐσυγχώρησε τὸν ἐχθρόν του, διὰ τὸσον ὀλίγον πράγμα τὸν ἀπεφάσισες διὰ τὴν κόλασιν; Καὶ τὸν Παῦλον ὅπου ἔκαμε τόσα κακὰ, καὶ διότι ἐσυγχώρει τοὺς ἐχθροὺς του, τὸν ἐσυγχώρησες καὶ τοῦ ἔδωκες τὴν ἄδειαν νὰ μεταλάβῃ; Ναί, ἀδελφοί μου, ἔτσι ἔκαμα. Θέλετε νὰ καταλάβετε μὲ τί ὁμοιάζει ὁ Πέτρος; Καθὼς μέσα σε 100 ὀκάδας ἀλεύρι βάνεις ὀλίγον προζύμι καὶ ἔχει τόσην δύναμιν τὸ προζύμι ἐκεῖνο, νὰ γυρίσῃ καὶ τὰς 100 ὀκάδας τὸ ζυμᾶρι καὶ νὰ τὸ κουφίξῃ ὅλο, ἔτσι εἶνε καὶ ὅλα τὰ καλὰ ἐκεῖνα ὅπου ἔκαμεν ὁ Πέτρος· μὲ ἐκείνην τὴν ὀλίγην ἔχθραν, ὅπου δὲν ἐσυγχώρησε τὸν ἐχθρόν του, τὰ ἐγύρισε καὶ τὰ ἔκαμε φαρμάκι τοῦ διαβόλου, καὶ ἔτσι τὸν ἀπεφάσισα διὰ τὴν

κόλασιν. Ὁ Παῦλος πάλιν με τί ὁμοιάζει; Εἶνε ἓνας σωρὸς λιανόξυλα καὶ βάνεις ἓνα μικρὸ κερὶ ἀναμμένον καὶ καίει ὅλον τὸν σωρὸν ἐκείνη ἢ ὀλίγη φλόγα. Ἔτσι εἶνε ὅλα τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Παύλου, ὡσὰν τὸν σωρὸν τὰ λιανόξυλα· καὶ ἡ συγχώρησις ὅπου ἔκαμε τοῦ ἐχθροῦ του εἶνε ὡσὰν τὸ κερὶ, ὅπου ἔκαψε ὅλα τὰ λιανόξυλα, ἡγουν τὰς ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἀπεφάσισα διὰ τὸν παράδεισον. (Μενούνος, 1979, 233)

Ἡ Νηστεία τῶν Ὁρθοδόξων.

Παρεδόθη ὁ Κύριος, ἀδελφοί μου, εἰς τὰς χεῖρας τῶν παρανόμων Ἑβραίων· ὑβρίσθη, ἐδάρθη, ἐσταυρώθη κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· Τὴν Μεγάλην Τετάρτην ἐπωλήθη ὁ Κύριος καὶ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν ἐσταυρώθη. Πρέπει καὶ ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ νὰ νηστεύωμεν πάντοτε, μὰ περισσότερο τὴν Τετάρτην, διότι ἐπωλήθη ὁ Κύριος καὶ τὴν Παρασκευὴν, διότι ἐσταυρώθη. Ὁμοίως ἔχομεν χρέος νὰ νηστεύωμεν καὶ τὰς Τεσσαρακοστάς, καθὼς ἐφώτισεν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τοὺς ἁγίους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐνομοθέτησαν νὰ νηστεύωμεν, διὰ νὰ νεκρώνωμεν τὰ πάθη καὶ νὰ ταπεινώνωμεν τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα μετὰ τὰ ὀλίγα ζῶμεν μετὰ εὐκολίαν. Ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ ζήσω μετὰ 100 δράμια ἄρτου· ἐκεῖνα τὰ εὐλογεῖ ὁ Θεός, διότι εἶνε ἀναγκαῖα· καὶ ὄχι νὰ τρώγωμεν 110· ἐκεῖνα τὰ 10 τὰ καταρᾶται, διότι εἶνε χαράμι· εἶνε ἐκείνου ὅπου πεινᾷ. Φυλάγετε αὐτὰς τὰς τέσσαρας Τεσσαρακοστάς, χριστιανοί μου; Ἐδῶ πῶς πηγαίνετε; Ἄν εἴσθε χριστιανοί, πρέπει νὰ τὰς φυλάγετε· μάλιστα τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν. Κρατεῖτε τὸ τριήμερον ἐδῶ; Τὴν Καθαρὰν Δευτέραν εἶνε καλὸν καὶ ἅγιον ὅποιος τὴν φυλάγει. Ὁ Ἀβραὰμ εἶχε τὸ σπίτι του ἀνοικτὸν πάντοτε, καὶ ὅπου πτωχός, ἐκεῖ ἐκόνευε· καὶ χωρὶς ξένον ἄνθρωπον ὁ Ἀβραὰμ ποτέ του δὲν ἐκάθητο νὰ φάγη ψωμί. Ὁ διάβολος τὸν ἐφθόνησε καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐμπόδιζε τοὺς διαβάτας νὰ μὴ περνοῦν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ τὴν καλύβαν. Ἐβγήκεν εἰς τὸν δρόμον ὁ Ἀβραὰμ καὶ ἐπερίμενε τρεῖς ἡμέρας νηστικός. Βλέπων ὁ πανάγαθος Θεὸς τὴν καλὴν του γνώμην, φαίνονται τρεῖς ἄνθρωποι καὶ τοὺς ἐπῆρε εἰς τὴν καλύβαν του καὶ τοὺς ἐφίλευσεν· ὕστερον ἔγιναν ἄφαντοι ἀπ' ἔμπροσθέν του. Τότε κατάλαβε πῶς ἦτο ἡ Ἁγία Τριάς καὶ ἐδόξασε τὸν Θεὸν εἰς τύπον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὅποιος νηστεύει τὸ τριήμερον ἔχει μισθὸν εἰς τὴν ψυχὴν του, καὶ πάλιν δὲν λέγω ἐκεῖνο ὅπου δὲν δύναται. Καὶ μίαν ἡμέραν νὰ νηστεύσῃ ὠφελεῖται. (Μενούνος, 1979, 234)

Ἡ Ἐνδοξος Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου καὶ ἡ Ἀνάστασις τῶν Νεκρῶν.

Θέλων ὁ Κύριος νὰ δείξη τὸ μέγα κακὸν ὅπου ἀπετόλμησαν νὰ κάμουν τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου, οἱ Ἑβραῖοι, ἐσκότισε τὸν ἥλιον ἀπὸ τὰς ἕξ ὥρας ἕως τὰς ἑννέα εἰς ὅλον τὸν κόσμον· αἱ πέτραι ἐσχίζοντο, ὅλη ἡ γῆ ἔτρεμεν. Ἐτέθη ὁ Κύριος εἰς τὸν τάφον, καὶ εὐθὺς ἀνεστήθησαν χιλιάδες νεκροί, ὅπου ἦσαν χιλιάδες χρόνους ἀποθαμένοι, καὶ ἐκήρυξαν πὼς μόνον ὁ Χριστὸς εἶνε Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸς ἀληθινός, καὶ ζωὴ τῶν νεκρῶν. Πρέπει καὶ ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ ἀπὸ σήμερον καὶ ὕστερα νὰ μὴ κλαίωμεν τοὺς ἀποθαμένους ὡσὰν τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀπίστους, ὅπου δὲν ἐλπίζουν ἀνάστασιν. Οὗτος ὁ κόσμος, ἀδελφοί μου, εἶνε ὡσὰν μία φυλακὴ. Πότε πρέπει νὰ χαίρεται ὁ ἄνθρωπος; Ὅταν ἐμβαίνει εἰς τὴν φυλακὴν ἢ ὅταν ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν φυλακὴν; Μοὶ φαίνεται, ὅταν ἐμβαίνει εἰς τὴν φυλακὴν, τότε πρέπει νὰ κλαίῃ καὶ νὰ λυπῆται, καὶ ὅταν ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν φυλακὴν, τότε πρέπει νὰ χαίρεται. Ἔτσι, ἀδελφοί μου, νὰ μὴ λυπησθε διὰ τοὺς ἀποθαμένους, ἀλλὰ ἂν ἀγαπᾶτε τοὺς ἀποθαμένους, κάμνετε ὅ,τι ἠμπορεῖτε διὰ τὴν ψυχὴν των· συλλείτουργα, μνημόσυνα, νηστείας, προσευχάς, ἐλεημοσύνας. Καὶ ὅσες γυναῖκες φορεῖτε λερωμένα διὰ τοὺς ἀποθαμένους σας, νὰ τὰ βγάλετε· διότι βλάπτετε καὶ τὸν ἑαυτὸν σας καὶ τοὺς ἀποθαμένους. Φυσικὸν εἶνε ὁ ἄνθρωπος νὰ γεννηθῆ καὶ ν' ἀποθάνῃ. Ὅταν γεννώμεθα, τότε πρέπει νὰ κλαίωμεν καὶ ὅταν ἀποθνήσκωμεν, νὰ χαिरῶμεθα· καὶ μάλιστα νὰ μὴ κλαίετε διὰ τὰ μικρὰν παιδιά, ὅπου εἶνε ὡσὰν Ἄγγελοι μέσα εἰς τὸν παράδεισον. Τὸ παιδί σου τοῦ Θεοῦ ἦτο· καὶ ὅταν σοῦ τὸ ἐχάρισε ὁ Θεός, σὲ ἐτίμησε· καὶ τώρα πάλιν ὅπου σοῦ τὸ ἐπῆρε, σοῦ ἐτίμησε τὸ παιδί σου νὰ χαίρεσαι πάντοτε εἰς τὸν παράδεισον, καὶ σὺ κάθεσαι νὰ κλαῖς εἶνε ἄπρεπον. Ἐνας βασιλεὺς σοῦ γυρεύει τὸ παιδί σου νὰ τὸ κάμη βεζίρη καὶ χαίρεσαι νὰ τοῦ τὸ δώσης· πολὺ μᾶλλον δὲν πρέπει νὰ χαίρεσαι ὅπου σὲ ἤξιώσεν ὁ πανάγαθος Θεὸς καὶ ἐπῆρε καρπὸν ἀπὸ τὴν βρωμισμένην κοιλίαν σου, καὶ σοῦ ἔβαλε τὸ παιδί σου μέσα εἰς τὸν παράδεισον, καὶ σοῦ τὸ φυλάγει νὰ σοῦ τὸ παραδώσῃ εἰς τὴν Δευτέραν Παρουσίαν νὰ λάμπῃ περισσότερο ἀπὸ τὸν ἥλιον, διὰ νὰ λάβῃς τὸν μισθὸν σου νὰ χαίρεσαι πάντοτε μαζί του; Εἶνε μερικοὶ ὅπου ἔχουν τὸν διάβολον εἰς τὴν καρδίαν των καὶ λέγουν πὼς δὲν εἶνε ἀνάστασις καὶ δὲν εἶδατε καμμίαν φορὰν νὰ ἀναστηθῆ κανένας ἄνθρωπος. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅπου εἶνε ἐδῶ, προτοῦ νὰ γεννηθοῦν, δὲν ἦσαν ἀποθαμένοι; Καθὼς ἠδυνήθη ὁ Κύριός μας καὶ μᾶς ἀνέστησεν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς μας, ἔτσι δύναται νὰ μᾶς ἀναστήσῃ καὶ ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς γῆς. Ἡ κοιλία τῆς μητρὸς μας καὶ ὁ τάφος τί διαφέρει; Δὲν βλέπομεν φανερὰ τὴν ἀνάστασιν; Ὅταν

κοιμώμεθα δὲν εἴμεθα ἀποθαμένοι; Ὁ ὕπνος τί εἶνε; Μικρὸς θάνατος, καὶ ὁ θάνατος μέγας ὕπνος. Καὶ καθὼς τὸ σιτάρι ὅπου πίπτει εἰς τὴν γῆν, ἀνίσως καὶ δὲν βρέχη νὰ σαπηθῆ νὰ γίνῃ ὡσὰν χυλός, δὲν φυτρώνει, ἔτσι καὶ ἡμεῖς ὅπου ἀποθνήσκομεν καὶ θαπτόμεθα εἰς τὴν γῆν. Ἀνίσως καὶ δὲν ἐθάπτετο πρῶτον εἰς τὸν τάφον ὁ Χριστὸς μας, δὲν μᾶς ἐπότιζε τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον καὶ τὴν ἀνάστασιν. Δὲν βλέπετε φανερὰ τὰ χόρτα πῶς τὰ ἀνασταίνει ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν γῆν κατ' ἔτος; Γνωσὶν δὲν ἔχομεν, χριστιανοὶ μου, νὰ στοχασθῶμεν τὰ πάντα. Ὅλα μᾶς τὰ ἐχάρισεν ὁ Θεός. Ὅθεν διὰ τὸ παρόν, ἀδελφοί μου, σᾶς παρακαλῶ νὰ εἰπῆτε καὶ δι' ὅλους τοὺς ἀποθαμένους τρεῖς φορὰς: Ὁ Θεὸς συγχωρήσοι καὶ ἐλεῆσοι αὐτούς. (Μενούνος, 1979, 236)

Τὸ Μεγαλεῖον τῆς Κυριακῆς Ἡμέρας.

Ἐπῆγεν ὁ Κύριος εἰς τὴν κόλασιν καὶ ἔβγαλε τὸν Ἀδάμ, τὴν Εὐάν καὶ τὸ γένος του. Ἀνέστη τὴν τρίτην ἡμέραν. Ἐφάνη δώδεκα φορὰς εἰς τοὺς Ἀποστόλους του. Ἔγινε χαρὰν εἰς τὸν οὐρανόν, χαρὰ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον· φαρμάκι καὶ σπαθὶ δίστομον εἰς τὴν καρδίαν τῶν Ἑβραίων καὶ μάλιστα τοῦ διαβόλου. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἑβραῖοι δὲν κατακαίονται ἄλλην ἡμέραν τόσον, ὡσὰν τὴν Κυριακὴν, ὅπου ἀκούουν τὸν παπὰ μας νὰ λέγῃ: «Ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν». Διότι ἐκεῖνο ὅπου ἐσπούδαζον οἱ Ἑβραῖοι νὰ κάμουν διὰ νὰ ἐξαλείψουν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μας, ἐγύρισεν ἐναντίον τῆς κεφαλῆς των. Πρέπει καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί μου, νὰ χαιρώμεθα πάντοτε, μὰ περισσότερο τὴν Κυριακὴν, ὅπου εἶνε ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ μας. Διότι Κυριακὴν ἡμέραν ἔγινεν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας. Κυριακὴν ἡμέραν μέλλει ὁ Κύριος νὰ ἀναστήσῃ ὅλον τὸν κόσμον. Πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἐργαζώμεθα τὰς ἕξ ἡμέρας διὰ ταῦτα τὰ μάταια, γῆϊνα καὶ ψεύτικα πράγματα, καὶ τὴν Κυριακὴν νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ νὰ στοχαζώμεθα τὰς ἀμαρτίας μας, τὸν θάνατον, τὴν κόλασιν, τὸν παράδεισον, τὴν ψυχὴν μας ὅπου εἶνε τιμιωτέρα ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὄχι νὰ πολυτρώγωμεν, νὰ πολυπίνωμεν καὶ νὰ κάμνωμεν ἀμαρτίας· οὔτε νὰ ἐργαζώμεθα καὶ νὰ πραγματευώμεθα τὴν Κυριακὴν. Ἐκεῖνο τὸ κέρδος ὅπου γίνεται τὴν Κυριακὴν εἶνε ἀφορισμένο καὶ κατηραμένο, καὶ βάνετε φωτιά καὶ κατάρα εἰς τὸ σπίτι σας καὶ ὄχι εὐλογίαν· καὶ ἢ σὲ θανατώνει ὁ Θεὸς παράκαιρα, ἢ τὴν γυναῖκα σου, ἢ τὸ παιδί σου, ἢ τὸ ζῶόν σου ψοφᾷ, ἢ ἄλλον κακόν σου κάμνει. Ὅθεν, ἀδελφοί μου, διὰ νὰ μὴ πάθετε κανένενα κακόν, μῆτε ψυχικόν μῆτε σωματικόν, ἐγὼ σᾶς συμβουλεύω νὰ

φυλάγετε τὴν Κυριακὴν, ὡσὰν ὅπου εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν. Ἐδῶ πῶς πηγαίνετε, χριστιανοί μου; Τὴν φυλάγετε τὴν Κυριακὴν; Ἄν εἴσθε χριστιανοί, νὰ τὴν φυλάγετε. Ἔχετε ἐδῶ πρόβατα; Τὸ γάλα τῆς Κυριακῆς τί τὸ κάμνετε; Ἄκουσε, παιδί μου· νὰ τὸ σμίγῃς ὅλο καὶ νὰ τὸ κάμνης ἑπτὰ μερίδια· καὶ τὰ ἕξ μερίδια κράτησέ τα διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ τὸ ἄλλο μερίδιον τῆς Κυριακῆς, ἂν θέλῃς, δῶσε το ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς ἢ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ εὐλογῆσῃ ὁ Θεὸς τὰ πράγματά σου. Καὶ ἂν τύχῃ ἀνάγκη καὶ θέλῃς νὰ πωλήσῃς πράγματα φαγώσιμα τὴν Κυριακὴν, ἐκεῖνο τὸ κέρδος μὴ τὸ σμίγεις εἰς τὴν σακκούλα σου, διότι τὴν μαγαρίζει· ἀλλὰ δῶσε τα ἐλεημοσύνην, διὰ νὰ σᾶς φυλάγῃ ὁ Θεὸς. (Μενούνος, 1979, 238)

Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς Προφητεύει.

Εἰς τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας εὐλόγησεν ὁ Κύριος τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκάθησεν ἐκ δεξιῶν τοῦ προανάρχου Πατρός, νὰ συμβασιλεύσῃ αἰωνίως καὶ νὰ προσκυνῆται ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους. Ἐνα πράγμα θὰ σᾶς φανερώσω, χριστιανοί μου· τὸ ἠξεύρω πῶς θὰ σᾶς καύσω τὴν καρδιά· εἶνε φοβερὸν καὶ λυπηρὸν· τρέμει ἡ καρδιά μου νὰ τὸ εἰπῶ, ἀλλὰ τί νὰ κάμω, ὅπου μοῦ λέγει ὁ Χριστὸς μας πῶς ἀνίσως καὶ δὲν τὸ φανερώσω, μὲ θανατώνει καὶ μὲ βάνει εἰς τὴν κόλασιν; Μᾶς φανερώνει ἡ θεία Γραφή, τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, πῶς θὰ γίνῃ τὸ τέλος τοῦ κόσμου καὶ μέλλει νὰ χαλάσῃ τοῦτος ὁ κόσμος. (Μενούνος, 1979, 238)

Ὁ Προφήτης Ἡλίας καὶ ὁ Ἀντίχριστος.

Καὶ θὰ στείλῃ ὁ Θεὸς τὸν προφήτην Ἡλίαν νὰ διδάξῃ τοὺς χριστιανοὺς νὰ φυλάγουν τὴν πίστιν των. Ὁ ἀντίχριστος, ἀδελφοί μου, εἶνε ἄνθρωπος ὅπου ἔχει κακὴν γνώμην, κακὴν προαίρεσιν, καὶ κατοικεῖ ὁ διάβολος εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ λέγει πῶς εἶνε Θεός· καὶ ὁ ἀντίχριστος θὰ θανατώσῃ τὸν προφήτην Ἡλίαν. Ἐγώ, ἀδελφοί μου, ἐξετάζοντας ἔμαθα καὶ ἐκατάλαβα, πῶς ὁ προφήτης Ἡλίας καὶ ὁ ἀντίχριστος ἦλθε· καὶ ἐθανάτωσε τὸν προφήτην Ἡλίαν. Ὁ προφήτης Ἡλίας, χριστιανοί μου, εἶνε ζωντανὸς τόσοις χρόνοις καὶ ἠξεύρει ὁ Θεὸς ποῦ τὸν ἔχει φυλαγμένον ἕως τὴν σήμερον. Ἀνίσως καὶ θέλετε νὰ μάθετε ποῦ εὐρίσκεται, ἐδῶ κοντὰ εἶνε καὶ αὐτός· τὰ λόγια ὅπου σᾶς λέγω ἐκείνου εἶνε. Ὁ προφήτης Ἡλίας, ὅταν ἔλθῃ νὰ διδάξῃ, δὲν θὰ φανερωθῇ εἰς τὸν κόσμον, καθὼς λέγει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἵνα μὴ ἐλθὼν πατάξῃ τὴν

γῆν ἄρδην, ἤτοι, λέγει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, διὰ νὰ μὴ φοβίση καὶ ταραξῆ τὸν κόσμον καὶ τὴν γῆν, δὲν θέλω τὸν φανερώσει εἰς σᾶς τοὺς χριστιανούς. Ἀμὴ τί ἔχει, παιδιά μου, νὰ φανερωθῆ; Ὁ ζῆλος τοῦ καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ. Αὐτὰ τὰ δυὸ μὲ ἠξίωσεν ὁ πανάγαθος Θεὸς διὰ τὴν εὐσπλαχνίαν τοῦ καὶ μοῦ ἐχάρισε, καὶ μὴ καρτερῆτε ἄλλον Ἥλιον νὰ σᾶς διδάξῃ.

Ἀμὴ τί καρτεροῦμεν; Λυπηρὸν εἶνε νὰ σᾶς τὸ εἶπω! Σήμερον, αὔριον καρτεροῦμεν δίψας, πείνας μεγάλας, ὅπου νὰ δίνωμεν χιλιάδας φλωρία καὶ νὰ μὴ εὐρίσκωμεν ὀλίγον ψωμί ἢ νερό. Σήμερον, αὔριον περιμένομεν θανατικὰς ἀσθενείας μεγάλας, ὅπου νὰ μὴ προφθάνωμεν οἱ ζωντανοὶ νὰ θάπτωμεν τοὺς ἀποθαμένους. Σεισμὸς παγκόσμιος θὰ γίνῃ, ὅλος ὁ κόσμος θὰ γίνῃ ἕνας κάμπος. Θὰ πέσουν ὅλα τὰ βουνά, ὅλα τὰ σπίτια. Ἡ Θάλασσα θὰ σηκωθῆ ὑψηλὰ δέκα πέντε πῆχεις ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα βουνά. Τὰ ἄστρα θὰ πέσουν ἀπὸ τὸν οὐρανόν· ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη θὰ σκοτισθοῦν· ὁ οὐρανὸς ὅπου φαίνεται, ἡ γῆ καὶ τὰ πάντα, καὶ ὅλος ὁ κόσμος θὰ χαλάσῃ. Πότε θὰ γίνουν αὐτά; Ὁ Χριστὸς μᾶς λέγει: Ἐπλησίασε τώρα κοντά, ἔγγιξε τὸ μαχαίρι εἰς τὸ κόκκαλον. Ἐξαφνα θὰ γίνουν· ἢμποροῦν νὰ γίνουν καὶ ἀπόψε. Τάχα νὰ μὴ εἶνε καὶ τώρα ἡ ἀρχή; Δὲν βλέπετε πῶς ἐχάθησαν τὰ γεννήματά σας καὶ τὰ σπαρτά σας; Ἐστέρεψαν αἱ βρύσες, τὰ ποτάμια· σήμερον μᾶς ὑστερεῖ τὸ ἕνα, αὔριον τὸ ἄλλο, καὶ ἀπὸ ὀλίγον μᾶς τὰ δίδει ὁ Θεός, καὶ ἡμεῖς ὡς ἀναίσθητοι δὲν στοχαζόμεθα. (Μενούνος, 1979, 240)

Ψυχὴ καὶ Χριστός.

Τοῦτο σᾶς λέγω καὶ σᾶς παραγγέλω· κἂν ὁ οὐρανὸς νὰ κατεβῆ κάτω, κἂν ἡ γῆ νὰ ἀνεβῆ ἐπάνω, κἂν ὅλος ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ, σήμερον, αὔριον, νὰ μὴ σᾶς μέλλῃ τί ἔχει νὰ κάμῃ ὁ Θεός. Τὸ κορμί σας ἄς τὸ καύσουν, ἄς τὸ τηγανίσουν· τὰ πράγματά σας ἄς σᾶς τὰ πάρουν· μὴ σᾶς μέλλει· δώσατέ τα· δὲν εἶνε ἰδικά σας. Ψυχὴ καὶ Χριστὸς σᾶς χρειάζονται. Αὐτὰ τὰ δυὸ ὅλος ὁ κόσμος νὰ πέσῃ, δὲν ἢμπορεῖ νὰ σᾶς τὰ πάρῃ, ἐκτὸς καὶ τὰ δώσετε μὲ τὸ θέλημά σας. Αὐτὰ τὰ δυὸ νὰ τὰ φυλάγετε, νὰ μὴ τὰ χάσετε. Τώρα, ἀδελφοί μου, τί σημεῖον καρτεροῦμεν; Δὲν καρτεροῦμεν ἄλλο παρὰ πότε νὰ λάμψῃ ὁ πανάγιος Σταυρὸς εἰς τὸν οὐρανὸν περισσότερο ἀπὸ τὸν ἥλιον, καὶ νὰ λάμψῃ ὁ γλυκύτατός μας Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς ἑπτὰ φορές περισσότερο ἀπὸ τὸν ἥλιον, μὲ χίλιες χιλιάδες καὶ μύριες μυριάδες Ἀγγέλους, μὲ δόξαν θεϊκὴν. (Μενούνος, 1979, 240)

Ἡ Μέλλουσα Κρίσις.

Καὶ ἔχει ν' ἀναστήσῃ ὁ Κύριος ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ οἱ καλοὶ θὰ εἶνε ὡς Ἄγγελοι, καὶ οἱ κακοὶ ὡσάν δαίμονες, πρῶτον τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν μας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐσταύρωσαν. Τότε θὰ ἴδουν ἐκείνην τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ μας νὰ πιστεύσουν καὶ νὰ τὸν προσκυνήσουν, ἀμὴ ἐκείνη ἢ πίστις δὲν τοὺς ὠφελεῖ τότε. Τώρα χρειάζεται ἡ πίστις. Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου, καλότυχοι καὶ τρισμακάριοι οἱ χριστιανοὶ ὅπου πιστεύουν τώρα, καὶ ἀλλοίμονον εἰς τοὺς ἀπίστους. Καλύτερα ἂν μὴ εἶχον γεννηθῆ εἰς τὸν κόσμον. Τότε θὰ ξεχωρίσῃ ὁ Κύριος τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καθὼς ξεχωρίζει ὁ ποιμὴν τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια, καὶ θὰ βάλῃ τοὺς δικαίους εἰς τὰ δεξιά του, καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς τὰ ἀριστερά του. Καὶ θὰ εἶπῃ εἰς τοὺς δικαίους: «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου νὰ κληρονομήσετε τὸν παράδεισον, νὰ χαίρεσθε μαζὶ μὲ τοὺς Ἀγγέλους μου πάντοτε, διότι ἐφυλάξατε τὴν πίστιν μου καὶ τὰ πράγματά μου». Εἰς δὲ τοὺς ἁμαρτωλοὺς θὰ εἶπῃ ὁ Κύριος: «Πηγαίνετε σεῖς κατηραμένοι εἰς τὴν κόλασιν νὰ καίεσθε μαζὶ μὲ τὸν διάβολον, τὸν πατέρα σας, πάντοτε, διότι δὲν ἐφυλάξατε τὴν πίστιν μου καὶ τὰ προστάγματά μου». Καὶ θὰ ἀνοίξῃ ὁ Κύριος ἓνα πύρινον ποταμόν, ὡς θάλασσα, νὰ ρίψῃ ὅλους τοὺς ἀσεβεῖς, ἀπίστους, αἰρετικούς, ἀθέους καὶ ἁμαρτωλοὺς μέσα, νὰ καίωνται πάντοτε· καὶ θὰ βάλῃ τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους χριστιανοὺς καὶ δικαίους μέσα εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρωνται πάντοτε. (Μενούνος, 1979, 241)

Ὁ Ἀμετανόητος Ἁμαρτωλός.

Ὅθεν πρέπει καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί μου, νὰ στοχασθῶμεν τί εἴμεθα, δίκαιοι ἢ ἁμαρτωλοί; Καὶ ἀνίσως καὶ εἴμεθα δίκαιοι, καλότυχοι καὶ τρισμακάριοι. Ἀνίσως δὲ καὶ εἴμεθα ἁμαρτωλοί, πρέπει τώρα ὅπου ἔχομεν καιρὸν νὰ μετανοήσωμεν ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ νὰ πράξωμεν τὰ καλά. Ἡ κόλασις μᾶς καρτερεῖ· πότε θὰ μετανοήσωμεν; Ὅχι αὔριον, μεθαύριον καὶ τοῦ χρόνου, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ὥραν. Διότι δὲν ἠξέυρομεν ἕως αὔριον τί ἔχομεν νὰ πάθωμεν. Ὁ Χριστὸς μᾶς λέγει νὰ εἴμεθα πάντοτε ἔτοιμοι. Πόσον κακὸν πράγμα εἶνε, χριστιανοὶ μου, νὰ πέσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἁμαρτίαν καὶ νὰ μὴ μετανοήσῃ! Στοχασθῆτε! (Μενούνος, 1979, 241)

Τιμωρία τῶν Ἑβραίων.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν οἱ Ἑβραῖοι ἐθανάτωσαν ὅλους τοὺς προφήτας, ὅλους τοὺς δικαίους διδασκάλους· χιλιάδες φορές ἄφησαν τὸν Χριστὸν καὶ ἐπροσκύνησαν τὸν διάβολον, καὶ τόσον, ὅπου ἔκαμαν ἓνα μοσχάρι καὶ τὸ ἐπροσκυνοῦσαν διὰ Θεόν, καθὼς τὸ ἔχουν ἕως τὴν σήμερον. Καὶ τώρα τὸ αὐτὸ εἶνε νὰ συναναστρέφεται καὶ νὰ πραγματεύεται, νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ μετὰ τὸν διάβολον. Ἐτόλμησαν καὶ ἐσταύρωσαν καὶ τὸν Χριστὸν μας. Ὁ Πανάγαθος εἰς ὅλα αὐτὰ τοὺς ἐφύλαγε, τοὺς ἐσκέπαζεν. Ἐκαρτέρησεν ὁ Κύριος ὑστερὰ ἀπὸ τὴν σταύρωσίν του τριάντα χρόνια νὰ μετανοήσουν, ἀλλὰ δὲν μετενόησαν. Τότε τοὺς κατηράσθη, τοὺς ἀφώρισε, τοὺς ὠργίσθη καὶ ἀφῆκε τὸν διάβολον μέσα εἰς τὴν καρδίαν των, καθὼς τὸν ἔχουν ἕως σήμερον. Ἐσκοτίσθησαν, ἔφυγον ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Σηκώνει ὁ Θεὸς τὸν βασιλέα ἀπὸ τὴν παλαιὰν Ρώμην καὶ πολιορκεῖ τοὺς Ἑβραίους μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ οἱ πατέρες καὶ αἱ μητέρες ἔσφαζον τὰ τέκνα των καὶ τὰ ἔτρωγον· Ὁ διάβολος θέλει νὰ τρώγουν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα των, καὶ ὄχι ὁ Θεός.

Ἀκούετε, ἀδελφοί μου, ὁ ἄνθρωπος τί κακὸν παθαίνει ὅταν ἀμαρτάνῃ καὶ τὸν ἐγκαταλείψῃ ὁ Θεός; Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. Μεγάλῃν εὐσπλαχνίαν ἔχει ὁ Θεός, ἀλλὰ ἔχει καὶ μεγάλην ὀργήν· καὶ καθὼς ἐπαίδευσεν τοὺς Ἑβραίους, παιδεύει καὶ ἡμᾶς, ἀνίσως καὶ δὲν κάμνωμεν καλά.

Βάνει ὁ Θεὸς τὸν βασιλέα μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ θανατώνει χίλιες ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες Ἑβραίους, καὶ τόσον, ὅπου ἔγινε τὸ αἷμα ὡσὰν θάλασσα. Τριάντα φλωρία ἐπώλησαν οἱ Ἑβραῖοι τὸν Χριστὸν μας, τριάντα εἰς τὸ φλωρι ἐπώλησεν ὁ Χριστὸς μας χίλιες χιλιάδες Ἑβραίους. Ἐσὺ ἔμαθες καὶ πωλεῖς τὸν Χριστὸν, καὶ ἐκεῖνος δὲν ἠμπορεῖ νὰ σὲ πωλήσῃ; (Μενούνος, 1979, 242)

Ἡ κακία τῶν Ἑβραίων.

Καὶ τώρα μὴ δυνάμενοι οἱ Ἑβραῖοι νὰ τὸν μετασταυρώσουν τὸν Χριστὸν, κάθε Μεγάλῃν Παρασκευὴν τὸν κάνουν ἀπὸ κερὶ καὶ τὸν σταυρώνουν, καὶ ὑστερὰ τὸν καίουν· ἢ παίρνουν ἓνα ἄρνι καὶ τὸ κτυποῦν μετὰ τὰ μαχαίρια καὶ τὸ σταυρώνουν ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἀκούετε κακίαν τῶν Ἑβραίων καὶ τοῦ διαβόλου; Καθὼς γεννηθῆ τὸ Ἑβραϊόπαιδον, ἀντὶ νὰ τὸ μαθαίνουν νὰ προσκυνῇ τὸν Θεόν, οἱ Ἑβραῖοι,

παρακινούμενοι ἀπὸ τὸν πατέρα των διάβολον, εὐθὺς ὁποῦ γεννηθῆ, τὸ μαθαίνουν νὰ βλασφημᾷ καὶ νὰ ἀναθεματίζη τὸν Χριστὸν μας καὶ τὴν Παναγίαν μας· καὶ ἐξοδεύουν πενήντα, ἑκατὸν πουγγιὰ νὰ εὔρουν κανένα χριστιανόπουλο νὰ τὸ σφάζουν, νὰ πάρουν τὸ αἷμα του, καὶ μὲ ἐκεῖνο νὰ κοινωνοῦν. Ὁ διάβολος θέλει νὰ πίνωμεν τὸ αἷμα τῶν παιδιῶν, καὶ ὄχι ὁ Θεός. Ὁ Χριστὸς μᾶς παραγγέλει νὰ εὐχόμεθα ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ Ἑβραῖος, ὅσον καὶ ἂν εἶνε φίλος σου, πήγαινε, καλημέρισέ τον, καὶ βάλε τὸ αὐτί σου νὰ ἀκούσης τί σοῦ λέγει. Ἐσὺ τὸν εὐχέσαι καὶ τὸν χαιρετᾷς καὶ ἐκεῖνος σὲ καταρᾶται καὶ σοῦ λέγει, κακὴ ἡμέρα σου, διότι ἢ καλὴ ἡμέρα εἶνε τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν θέλει οὔτε νὰ τὴν ἀκούση οὔτε νὰ τὴν εἶπη ὁ Ἑβραῖος. Κοίταξε εἰς τὸ πρόσωπον ἓνα Ἑβραῖον ὅταν γελᾷ· τὰ δόντια του ἀσπρίζουν, τὸ πρόσωπόν του εἶνε ὡσὰν πανὶ ἀφωρισμένο, διότι ἔχει τὴν κατάραν ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ δὲν γελᾷ ἢ καρδιά του. Ἔχει τὸν διάβολον μέσα του ὁποῦ δὲν τὸν ἀφήνει. Κοίταξε καὶ ἓνα χριστιανὸν εἰς τὸ πρόσωπον, ἃς εἶνε καὶ ἀμαρτωλός· λάμπει τὸ πρόσωπόν του, χύνει ἢ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Σφάζει ὁ Ἑβραῖος ἓνα πρόβατον, καὶ τὸ μισὸ τὸ ἐμπροσθινὸν τὸ κρατεῖ διὰ λόγου του, καὶ τὸ πισινὸν τὸ μουντζώνει καὶ τὸ πωλεῖ εἰς τοὺς χριστιανούς διὰ νὰ τοὺς μαγαρίση. Καὶ ἂν σοῦ δώση ὁ Ἑβραῖος κρασί ἢ ρακί, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ τὸ μαγαρίση πρῶτον· καὶ ἂν δὲν προφθάση νὰ κατουρήση μέσα, θὰ πτύση. Ὅταν ἀποθάνη κανένας Ἑβραῖος, τὸν βάζουν μέσα εἰς ἓνα σκαφίδι μεγάλο καὶ τὸν πλένουν μὲ ρακί, καὶ τοῦ βγάνουν ὅλην του τὴν βρόμα, καὶ ἐκεῖνο τὸ ρακὶ τὸ φτιάνουν μὲ μυριστικά, καὶ τότε τὸ πωλοῦν εἰς τοὺς χριστιανούς εὐθηνότερον, διὰ νὰ τοὺς μαγαρίσουν. Πωλοῦν ψάρια εἰς τὴν πόλιν οἱ Ἑβραῖοι; Ἀνοίγουν τὸ στόμα τοῦ ὄψαριου καὶ κατουροῦν μέσα, καὶ τότε τὸ πωλοῦν εἰς τοὺς χριστιανούς.

Ὁ Ἑβραῖος μοῦ λέγει πὼς ὁ Χριστὸς μου εἶνε μπάσταρδος, καὶ ἡ Παναγία μου πόρνη. Τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον λέγει πὼς τὸ ἔγραψεν ὁ διάβολος. Τώρα ἔχω μάτια νὰ βλέπω τὸν Ἑβραῖον; Ἐνας ἄνθρωπος νὰ μὲ ὑβρίση, νὰ φονεύση τὸν πατέρα μου, τὴν μητέρα μου, τὸν ἀδελφόν μου, καὶ ὕστερα τὸ μάτι νὰ μοῦ βγάλῃ, ἔχω χρέος ὡσὰν χριστιανὸς νὰ τὸν συγχωρήσω. Τὸ δὲ νὰ ὑβρίση τὸν Χριστὸν μου καὶ τὴν Παναγίαν μου, δὲν θέλω νὰ τὸν βλέπω. Καὶ ἡ εὐγένειά σας πῶς σᾶς βαστᾷ ἢ καρδιά νὰ κάνετε πραγματείας μὲ τοὺς Ἑβραίους; Ἐκεῖνος ὁποῦ συναναστρέφεται μὲ τοὺς Ἑβραίους, ἀγοράζει καὶ πωλεῖ, τί φανερώνει; Φανερώνει καὶ λέγει, πὼς καλὰ ἔκαμαν οἱ Ἑβραῖοι καὶ ἐθανάτωσαν τοὺς προφῆτας καὶ ὄλους τοὺς διδασκάλους καὶ ὄλους τοὺς καλοὺς. Καλὰ ἔκαμαν καὶ κάμνουν νὰ ὑβρίζουν τὸν Χριστὸν μας καὶ τὴν Παναγίαν μας. Καλὰ κάμνουν καὶ μᾶς μαγαρίζουν καὶ πίνουν τὸ αἷμα μας. Ταῦτα διατὶ σᾶς τὰ εἶπα,

χριστιανοί μου; Όχι διὰ νὰ φονεύετε τοὺς Ἑβραίους καὶ νὰ τοὺς κατατρέχετε, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς κλαίετε, πῶς ἄφησαν τὸν Θεὸν καὶ ἐπῆγαν μὲ τὸν διάβολον. Σᾶς τὰ εἶπα νὰ μετανοήσωμεν ἡμεῖς τώρα ὅπου ἔχομεν καιρὸν, διὰ νὰ μὴ τύχη καὶ μᾶς ὀργισθῆ ὁ Θεὸς καὶ μᾶς ἀφήσῃ ἀπὸ τὸ χέρι του καὶ τὸ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς σὰν τοὺς Ἑβραίους καὶ χειρότερα. (Μενούνος, 1979, 242)

Ἡ Ἔργασία μου εἶνε Ἔργασία τοῦ Γένους.

Χριστιανοί μου, φθάνουν αὐτά· δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς εἶπω περισσότερα. Σᾶς εἶπα καὶ ἐγὼ ἐκεῖνο ὅπου μὲ ἐφώτισεν ὁ Θεός· ζητήσατε καὶ ἡ εὐγένιά σας νὰ μάθετε τὰ ἄλλα. Εἴσθε φρόνιμοι καὶ γνωστικοί· καταλάβετε τὸ καλὸν σας καὶ κάμετέ το. Τώρα τί κάμνομεν, χριστιανοί μου; Ἐγὼ σᾶς συμβουλεύω, ἀμὴ δὲν μὲ συμβουλεύετε καὶ ἡ εὐγένιά σας; Ἡ ἐργασία ἡ ἰδική μου, εἶνε καὶ ἰδική σας, εἶνε τῆς πίστεώς μας, τοῦ Γένους μας. Ἐχω καὶ δυὸ λογισμοὺς. Ὁ ἓνας λογισμὸς μοῦ λέγει νὰ σᾶς εὐχηθῶ καὶ νὰ μὲ εὐχηθῆτε, καὶ νὰ σηκωθῶ νὰ πηγαίνω εἰς ἄλλο μέρος, νὰ ἀκούσουν καὶ ἄλλοι ἀδελφοί μας ὅπου μὲ καρτεροῦν. Ὁ ἄλλος λογισμὸς μοῦ λέγει: Ὅχι, μὴ πηγαίνης, μόνον κάθησε νὰ κάμης καθὼς ἔκαμες καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρία, νὰ τελειώσης καὶ τὰ ἐπίλοιπα. Διότι αὐτὰ ὅπου εἶπομεν εἰς τρεῖς λόγους μὲ συντομίαν, ὁμοιάζουν ὡσὰν ἓνας ἄνθρωπος νὰ κτίσῃ μία ἐκκλησίαν χωρὶς σκεπήν. Τὰ ἄλλα ὅπου ἔχομεν νὰ εἴπωμεν ὁμοιάζουν ὡσὰν σκεπήν. Ποία εἶνε ἡ σκεπή; Ἐγὼ βλέπω τὸ Γένος μας ὅπου ἔπεσεν εἰς πολλὰ κακά· ἔχουν κατάρεις, ἀφορισμοὺς, ἀναθεματισμοὺς, ὅρκους, βλασφημίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Νὰ καθαρισθοῦν οἱ χριστιανοὶ νὰ ἀγιαστοῦν τὰ χωρία των καὶ νὰ καθαρισθοῦν ψυχικῶς καὶ σωματικῶς. Τὸ δεύτερον παρακινῶ τοὺς χριστιανούς νὰ φτιάσουν σταυροὺς καὶ κομποσχοίνια, καὶ παρακαλῶ τὸν Χριστὸν μας καὶ τὰ εὐλογεῖ, διὰ νὰ τὰ ἔχουν οἱ χριστιανοὶ φυλακτήρια. Τρίτον εἶνε ὅπου κάμνω τοὺς χριστιανούς ὄλους καὶ συγχωροῦν ζωντανούς καὶ ἀποθαμένους. Ἀλλὰ τώρα μοῦ δίνετε τὴν εὐχήν σας νὰ πηγαίνω, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τελειώνετε ἡ εὐγένιά σας; -Ὅχι, ἅγιε διδάσκαλε, σὲ παρακαλοῦμεν νὰ καθήσης νὰ μᾶς τελειώσης, διότι δὲν ἤξεύρομεν νὰ τὰ κάμωμεν. -Καλά, χριστιανοί μου, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ μας καὶ τὴν ἰδικήν σας θὰ καθήσω. (Μενούνος, 1979, 245)

Τὸ Ἅγιον Εὐχέλαιον.

Εἶνε πολλοὶ παπάδες ἐδῶ; Κάμνετε τὸν κόπον, ἅγιοι ἱερεῖς, νὰ σηκωθῆτε ἐπάνω νὰ ἰδῶ, εἴσθε πολλοί; Ἅγιοι ἱερεῖς, μοῦ κάμνετε μίαν χάριν, νὰ διαβάσωμεν ἓνα ἅγιον

Εὐχέλαιον, νὰ χρισθοῦν οἱ χριστιανοὶ οἱ ἀδελφοὶ μας; -Ὅρισμός σου, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. Ἔχω φλωρία πολλὰ νὰ σᾶς πληρώσω, μὰ δὲν σᾶς τὰ δίδω. Θέλω χάρισμα, διότι μὲ πληρωμὴν δὲν ἐνεργεῖ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, τοῦ Παναγίου Πνεύματος· διότι ἔτσι λέγει ὁ Χριστὸς μας: Χάρισμα σᾶς ἔδωσα ἐγὼ τὴν χάριν μου, χάρισμα νὰ τὴν δίδετε καὶ σεῖς εἰς τοὺς ἀδελφούς σας. Τὸ κάμνετε ἅγιοι ἱερεῖς; -Μάλιστα, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. - Παρακαλῶ καὶ ἐγὼ τοὺς χριστιανούς καὶ σᾶς συγχωροῦν δι' αὐτὸ τὸ χάρισμα. Θέλετε νὰ βάλω τοὺς χριστιανούς νὰ σᾶς συγχωρήσουν, ἢ δὲν ἔχετε ἁμαρτίας; Καὶ σᾶς φιλεύω αὔριον ἀπὸ ἓνα βιβλίον, ὄχι διὰ πληρωμὴν, ἀλλὰ διὰ μίαν εὐχὴν. -Ὅρισμός σου. Σᾶς παρακαλῶ, χριστιανοὶ μου, νὰ εἰπῆτε διὰ τοὺς ἁγίους ἱερεῖς, ὅπου θὰ σᾶς διαβάσουν τὸ ἅγιον Εὐχέλαιον, τρεῖς φορές: Ὁ Θεὸς συγχωρήσει καὶ ἐλεῆσει αὐτούς. Ἄν θέλετε καὶ ἡ ἀγιωσύνη σας ζητήσατε συγχώρησιν. Ἄγιε ἐφημέριε, μοῦ χρειάζονται ἀπόψε νὰ ἐτοιμάσης εἴκοσι φλετζάνια καὶ δυὸ ὀκάδες λάδι. Χριαλίδια ἔχει τὸ παιδί τὸ ἰδικό μου καὶ σοῦ δίδει. Καὶ ἂν θέλης, περιπάτησε, παπά μου, εἰς τὰ σπίτια νὰ μαζεύσης καμμιά διεκαριὰ ὀκάδες λάδι, καὶ βάνεις διὰ τὸ Εὐχέλαιον μία ὀκά, καὶ τὸ ἄλλο τὸ δίνεις τῆς παπαδιάς καὶ τὸ τρώγει. Δὲν εἶνε καλὰ ἔτσι; Τὸ κάμνεις; -Τὸ κάμνω, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. -Ἄν δὲν τὸ κάμης, αὔριον σὲ κηρύττω ψεύστη καὶ σὲ ἐντροπιάζω. Σηκωθῆτε ἐπάνω δέκα ἐντόπιοι· ἀκούσατε. Οἱ πέντε νὰ κάμετε ἀπόψε δεκαπέντε σακκιά· καὶ σεῖς αἱ γυναῖκες νὰ φέρετε ψωμί καὶ τὸ σιτάρι ἀπόψε· καὶ σεῖς οἱ πέντε νὰ σταθῆτε ἐπίτροποι, καὶ νὰ κόψετε τὰ ψωμιὰ καὶ νὰ τὰ βάλετε μέσα στὰ σακκιά, καὶ τὸ σιτάρι. Τὸ κάμνετε; -Τὸ κάμνομεν, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. Ἐσεῖς οἱ ἄλλοι πέντε νὰ φέρετε πέντε καζάνια νερὸ ἀπόψε νὰ ξημερωθοῦν ἔτοιμα διὰ νὰ παρακαλέσωμεν τὸν Χριστὸν αὔριον νὰ τὰ εὐλογήσῃ καὶ νὰ πάρουν οἱ χριστιανοὶ δι' ἁγιασμόν. Τὸ κάμνετε; -Τὸ κάμνομεν, ἅγιε τοῦ Θεοῦ. -Καλὰ, παιδιὰ μου. Καθήσατε νὰ τελειώσωμεν καὶ τὰ ἐπίλοιπα. Προχέτε λοιπόν, παιδιὰ μου, νὰ μὴ ὑπερηφανεύεσθε. (Μενούνος, 1979, 246)

Περίληψη Γ' Διδαχῆς.

Ἡ Διδαχὴ ξεκινᾷ με ἐπανάληψη στοιχείων που ἔχουν ξαναειπωθεῖ. Γίνεται ἱστορικὴ αναδρομὴ στὴν πτώση των ταγμάτων, στὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐά, τὴν ἐξοδὸ τους ἀπὸ τὸν παράδεισο, τὴ γέννηση τὴν Παναγίας, τὴν πίστη, τὸ βάπτισμα, τὰ Ἄχραντα Μυστήρια. Μετά, ὅμως, ὁ Ἅγιος ἀναφέρεται σε νέα θέματα.

Ἀρχικά, γίνεται λόγος γιὰ τὸν Ἰούδα, ὁ ὁποῖος συμμετεῖχε ἐπίσης στα ἄχραντα Μυστήρια που πρόσφερε ὁ Χριστὸς τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ στους μαθητές του. Με

αφορμή αυτόν, γίνεται λόγος και για την ιστορία δύο αδερφών: του Σαπρίκιου και του Νικηφόρου. Ο πρώτος ήταν ο καλός, που έπραττε πάντα το δίκαιο. Ο άλλος έκανε ανομίες. Ο Σαπρίκιος θανατώθηκε εξαιτίας του αδερφού του, δεν δέχτηκε να τον συγχωρέσει για την πράξη του, μα αναλήφθη στους ουρανούς λόγω της καλοσύνης του. Έτσι ο πατρο-Κοσμάς μας συμβουλεύει να ευσπλαχνιζόμαστε τους εχθρούς μας, να μην προβαίνουμε σε αφορισμούς και να μην αδικούμε κανέναν.

Στη συνέχεια, ομολογεί πόσο σημαντική είναι η εξομολόγηση καθώς και τα Άχραντα Μυστήρια. Για την εξομολόγηση ειδικότερα, και αφού έχει αναφέρει την ιστορία του Νώε, λέει πως πρέπει να περιλαμβάνει τη συγχώρεση των εχθρών, να τελείται από καλό πνευματικό, να εξομολογούνται όλα τα κρίματα και οι αμαρτίες, να γίνεται ανάληψη ευθυνών και να μην επαναλαμβάνονται οι ίδιες αμαρτίες. Μάλιστα, σε όλα αυτά πρέπει κανείς να συνηθίζει από την παιδική του ηλικία.

Ακόμα ένα παράδειγμα αντίθετων προσώπων ήταν δύο Χριστιανοί, ο Πέτρος και ο Παύλος. Ο πρώτος είχε όλες τις αρετές, μα δεν συγχωρούσε κανέναν. Ο δεύτερος δεν ήταν καλός, μα την συγχώρεση την παρείχε απλόχερα. Ο Κοσμάς αναφέρει πως ο δεύτερος ήταν καλύτερος άνθρωπος, φανερώνοντας έτσι τη σπουδαία σημασία της συγχώρεσης.

Άλλο στοιχείο συνυφασμένο με τη χριστιανική ζωή είναι η νηστεία. Πρέπει να τηρείται η νηστεία της Τετάρτης, γιατί τότε συνέλαβαν το Χριστό, της Παρασκευής, γιατί τότε σταυρώθηκε και της Καθαρά Δευτέρας.

Έπειτα, αναφέρεται η Ανάσταση του Κυρίου. Περιγράφονται οι φοβερές ώρες που πέρασαν και σε σχέση με τη σημερινή εποχή η Διδαχή αναφέρει πως πρέπει να προσδοκούμε την Ανάσταση και δεν πρέπει να θλιβόμαστε με τις απώλειες, μιας και είναι η φυσική κατάληξη του ανθρώπου, ακόμα και όταν οι γονείς χάνουν τα παιδιά τους, μιας και το σχέδιο του Θεού προφανώς ήταν αυτό για αυτά. Μπορούμε να προσευχόμαστε για τους νεκρούς και τη συγχώρεση των αμαρτιών τους.

Ύψιστης σημασίας είναι και η αργία της Κυριακής, μιας και τότε αναστήθηκε ο Χριστός, μα έγινε και ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου. Την Κυριακή οφείλουμε να πηγαίνουμε στην εκκλησία, να στοχαζόμαστε τις αμαρτίες μας και να μην δουλεύουμε: και αν ακόμη γίνεται, ο οβολός αυτός να χαρίζεται.

Στη συνέχεια, η Διδαχή αλλάζει ύφος και μιλά για τα μελλούμενα. Αρχικά, ο Άγιος προφήτευσε το τέλος του κόσμου. Θα επέλθουν δεινά: πείνα, ασθένειες, θάνατοι, σεισμοί, σπάνια φυσικά φαινόμενα. Επειδή κανείς δεν γνωρίζει πότε ακριβώς θα γίνουν όλα, πρέπει να είναι σε επαγρύπνηση. Ό,τι και αν του ζητηθεί από τον Χριστό, να είμαστε έτοιμοι να το δώσουμε. Όταν θα γίνει η Κρίσις, θα χωριστούν οι καλοί από τους κακούς, οι δίκαιοι από τους άδικους. Οι πρώτοι θα τοποθετηθούν δεξιά του Θεού, οι άλλοι θα σταλούν στην Κόλαση. Προκειμένου να αποφευχθεί το τελευταίο, θα πρέπει κάθε άνθρωπος να μετανοήσει όσο πιο γρήγορα γίνεται. Τέλος, αναφέρονται οι Εβραίοι, που διέπραξαν πολλά δεινά έναντι των χριστιανών. Επλήγησαν, όμως, και οι ίδιοι μέσω της σφαγής του Ηρώδη. Η συμπεριφορά τους μέχρι και τους σύγχρονους χρόνους ήταν κάκιστη, για αυτό θα πρέπει οι υπόλοιποι να τους ευσπλαχνίζονται για τη μεταθανάτιο ζωή.

Η Διδαχή ολοκληρώνεται με τον Άγιο Κοσμά να αμφιταλαντεύεται αν πρέπει να συνεχίσει να νουθετεί ή όχι. Συμβουλεύει να εξαγνίσουν όλοι τις ψυχές τους, να έχουν ως φυλαχτά τα χριστιανικά σύμβολα και να συγχωρούν τους άλλους. Δύναμη και βοήθεια μπορεί να λαμβάνεται μέσα από τη δύναμη του Αγίου Ευχελαίου.

Σε αυτήν, λοιπόν, τη Διδαχή ο πατρο-Κοσμάς προσπαθεί να αφυπνίσει συνειδήσεις, έτσι ώστε να αλλάξουν στάση ζωής οι άνθρωποι και να γίνουν καλύτεροι για να τύχουν εύνοιας στη μεταθανάτιο ζωή, τη μόνη και αληθινή.

Η) Διδαχή Δ΄.

Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως.

«Ἴδου ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ σπεῖρειν αὐτὸν ὁ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν πέτραν, καὶ φυὲν, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα ἐξηράνθη· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἀναμέσον τῶν ἀκανθῶν καὶ ἐπνιξαν αὐτό· καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὴν ἀγαθὴν γῆν καὶ φυὲν ἐποίησεν ὁ μὲν τριάκοντα, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ ἑκατόν. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὄτα ἀκούειν, ἀκουέτω». Γράφει ὁ ἅγιος ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἰς τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον: Ἦτο ἓνας γεωργὸς καὶ ἐβγήκεν ἀπὸ τοῦ σπίτι του, ἐπῆρε σπόρον καὶ ἐπήγαινε νὰ σπείρη εἰς τοὺς ἀγρούς του. Καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔσπερνε, ἄλλος σπόρος ἔπεσεν εἰς τὴν ὁδὸν, ἄλλος εἰς τὴν πέτραν, ἄλλος εἰς τὰς ἀκάνθας καὶ ἄλλος εἰς τὴν καλὴν γῆν. Ἐκεῖνος ὁ σπόρος ὅπου ἔπεσεν εἰς τὴν ὁδὸν δὲν ἐφύτρωσε, διότι ἡ γῆ ἦτο σκληρὰ καὶ καταπατημένη καὶ ἦλθον τὰ πετεινὰ καὶ τὸν ἔφαγον καὶ ἔμεινεν ἡ ὁδὸς ἄκαρπος. Ἄλλος σπόρος ἔπεσεν εἰς τὴν πέτραν, εἶχεν ὀλίγον χῶμα, ἐφύτρωσε, ἀλλ' εὐθὺς ὅπου ἐβγήκεν ὁ ἥλιος, ὡς μὴ ἔχων ρίζαν ἐξηράνθη καὶ ἔμεινεν ἄκαρπος καὶ αὐτὸς ὁ σπόρος. Ἄλλος ἔπεσεν ἀνάμεσα εἰς τὰ ἀγκάθια, ἐφύτρωσε καὶ αὐτός, ἀλλ' ἐβγήκαν καὶ τὰ ἀγκάθια καὶ τὸν ἐπνιξαν καὶ αὐτόν. Ἐκεῖνος ὅπου ἔπεσεν εἰς τὴν καλὴν γῆν ἐκαρποφόρησε. Π.χ. ἔσπειρεν ἓνα κιλὸν καὶ ἔκαμε ἑκατόν. Ἄλλος ἔπεσεν εἰς κατωτέραν γῆν καὶ ἔκαμεν ἐξήκοντα, ἄλλος εἰς ἔτι κατωτέραν καὶ ἔφερε τριάκοντα. (Μενούνος, 1979, 249)

Ἡ ἐρμηνεία τῆς παραβολῆς.

Μοῦ φαίνεται ὅτι ἐκαταλάβατε αὐτὴν τὴν παραβολὴν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐννοήσητε καλύτερα, λέγομεν καὶ τὰ ἀκόλουθα καὶ προσέχετε νὰ ἀκούσητε τοὺς λόγους τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς ἔχει πολλὰ καὶ διάφορα ὀνόματα. Λέγεται Θεός, Υἱὸς Θεοῦ, Υἱὸς ἀνθρώπου, σοφία, ζωὴ, ἀνάστασις καὶ γεωργός. Ὁ Κύριος λοιπὸν ἐβγήκεν ἀπὸ τὸν οἶκόν Του, δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς πατρικοὺς κόλπους, διὰ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας· κατεδέχθη ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ

έσαρκώθη εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Λειπαρθένου Μαρίας, τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος· ὅλος μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου καὶ ὅλος πανταχοῦ παρών. Καὶ καθὼς ἓνας ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ εἶνε ὁ νοῦς του ὅλος εἰς τὴν πόλιν καὶ ὅλος εἰς τὸν οἶκον του, καὶ πάλιν ὅλος ὁ νοῦς του νὰ εἶνε μέσα εἰς τὸ κεφάλι του, ὁ ἄνθρωπος ὅπου εἶνε πλάσμα τοῦ Θεοῦ ἔχει αὐτὸ τὸ χάρισμα, καὶ ὁ Θεὸς δὲν δύναται νὰ εἶνε ὅλος εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ὅλος εἰς κάθε μέρος; Οὕτως ἐβγῆκεν, ἀδελφοί μου, ὁ Κύριος ἀπὸ τὸν οἶκον του καὶ ἐπῆρε σπόρον νὰ σπείρῃ τὰ χωράφια του, τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ποίος εἶνε ὁ σπόρος; Τὸ ἅγιον Ἐυαγγέλιον, τὸ νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ βαπτιζώμεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ νὰ ἔχωμεν τὴν ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς μας. Ποία εἶνε ἡ ὁδός; Εἶνε ὁ ὑπερήφανος ἄνθρωπος, ὅπου εἶνε σκληρὰ καὶ καταπατημένη ἡ καρδιά του ἀπὸ τὰς βιωτικὰς μερίμνας· ἀκούει τὸν λόγον, ἀλλὰ δὲν ἐμβαίνει εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ ἔρχονται οἱ δαίμονες καὶ παίρνουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ μένει ἄκαρπος ἡγουν χωρὶς ψυχικὴν ὠφέλειαν. Πέτρα εἶνε ἡ καρδιά ἐκείνου ὅπου ἀκούει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν δέχεται μετὰ χαρᾶς, μὰ ἔχει ὀλίγην εὐλάβειαν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ ἅμα τοῦ ἔλθῃ ὁ πειρασμός, τὸν ἀρνεῖται καὶ πηγαίνει μὲ τὸν διάβολον. Ἄκανθαί εἶνε ἐκεῖνος ὅπου ἀκούει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὕστερον ἔρχονται τὰ πονηρὰ πάθη καὶ τὸν πνίγουν, καὶ μένει καὶ αὐτὸς ἄκαρπος. Ἡ καλὴ γῆ εἶνε ὁ τέλειος ἄνθρωπος, ὅστις ἔφερεν ἑκατόν, ὁ μεσαῖος ἐξήκοντα καὶ ὁ κατώτερος τριάκοντα.

Μὰ τὸ κεκρυμμένον νόημα τῆς παραβολῆς δὲν τὸ ἐννοήσατε, καὶ πρέπει εἰς ἕκαστον μέρος νὰ εἴπωμεν ἀπὸ ἓνα παράδειγμα. (Μενούνος, 1979, 251)

Παραδείγματα πρὸς κατανόησιν τῆς παραβολῆς.

Μανασσῆς, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑβραίων.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἦτο ἓνας βασιλεὺς τῶν Ἑβραίων λεγόμενος Μανασσῆς, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐβασάνιζε μὲ πολλὰ παιδευτήρια. Τὸν ἐσυμβούλευαν οἱ προφῆται καὶ διδάσκαλοι νὰ κυβερνᾷ τὸν λαὸν μὲ πραότητα, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἤκουε τὸν λόγον τοῦ

Θεοῦ, δὲν μετενόησε. Βλέπων ὁ Θεὸς τὴν κακὴν του γνώμην τί κάμνει; Σηκώνει ἕνα βασιλέα ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὸν πολεμεῖ καὶ τὸν παίρνει σκλάβον, καὶ τὸν κλειδώνει μέσα εἰς ἕνα καζάνι διὰ νὰ τὸν κάψῃ. Τί κάμνει ἐκεῖ ὁ Μανασσῆς, μέσα εἰς τὸ χάλκωμα; Ἐνεθυμήθη τὰς ἀμαρτίας του, ἔκλαυσε, παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ καὶ πλέον δὲν ἀμαρτάνει. Βλέπων ὁ Θεὸς τὴν καλὴν του γνώμην ἤκουσε τὴν μετάνοιάν του, ἐδέχθη τὰ δάκρυά του καὶ ἔστειλεν ἕνα ἄγγελον καὶ τὸν ἐλευθερώνει ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν κίνδυνον. Ὑστερον ἐπώλησε τὰ πράγματά του καὶ τὰ ἔδωκεν ἐλεημοσύνην καὶ ὑπῆγε καὶ ἀσκήτευεν εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν με νηστείας, ἀγρυπνίας, προσευχάς, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρεται πάντοτε. Ἀνίσως, ἀδελφοί μου, καὶ εἶνε κανεὶς ἀπὸ σᾶς καὶ εἶνε σκληροκάρδιος ὡσὰν τὸν Μανασσῆ καὶ ἐνθυμηθῆ τὰς ἀμαρτίας του καὶ μετανοήσῃ καὶ κλαύσῃ, ἄς εἶνε βέβαιος ὅτι δέχεται τὴν μετάνοιάν του καθὼς τοῦ Μανασσῆ. (Μενούνος, 1979, 252)

Πέτρος ὁ Ἀπόστολος.

Νὰ εἴπωμεν δὲ καὶ διὰ τὴν πέτραν· ἔχομεν πολλά, ἀλλὰ μόνον ἕνα παράδειγμα θὰ εἴπωμεν, τοῦ ἀποστόλου Πέτρου. Τῆ Μεγάλῃ Πέμπτῃ τὸ ἑσπέρας ἠξέυροντας ὁ Κύριος ὡς καρδιογνώστης Θεὸς ὅλα τὰ μέλλοντα, καὶ μάλιστα τὴν καρδίαν τῶν Ἑβραίων καὶ τοῦ Ἰούδα, ἐκάθησε καὶ ἐδίδαξε τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους πολλὰ καὶ διάφορα νοήματα. Μεταξὺ τῶν ἄλλων τοὺς εἶπε καὶ τοῦτον τὸν λόγον: Νὰ ἠξεύρετε ὅτι ἕνας ἀπὸ σᾶς θὰ μὲ πωλήσῃ εἰς τοὺς Ἑβραίους διὰ τριάντα φλωρία, καὶ θὰ μὲ περιγελάσουν οἱ Ἑβραῖοι, θὰ μὲ ὑβρίσουν, θὰ μὲ δείρουν καὶ θὰ μὲ σταυρώσουν. Ὅμως μὴ λυπεῖσθε, διότι ἐγὼ θέλω νὰ σταυρωθῶ, διὰ νὰ σταυρώσω τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὸν διάβολον, καὶ νὰ δώσω ζωὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ν' ἀναστηθῶ καὶ νὰ χαροποιήσω ὑμᾶς καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ νὰ φαρμακώσω τὸν ἄδην καὶ τοὺς Ἑβραίους καὶ μάλιστα τὸν διάβολον. Μάθετε δὲ καὶ τοῦτο, μαθηταί μου, ὅτι τότε θὰ μὲ ἀφήσετε ὅλοι καὶ θὰ φύγετε. Ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος καὶ λέγει: Κύριε, ὅλοι καὶ ἂν σὲ ἀρνηθοῦν, ἐγὼ δὲν σὲ ἀρνοῦμαι ποτέ. Τοῦ λέγει ὁ Κύριος: Καλά, Πέτρε· ὁ καιρὸς θέλει τὸ δείξει. Λέγει ὁ Πέτρος: Ὅχι, Κύριε, μὴ γένοιτο νὰ σὲ ἀρνηθῶ ποτέ. Λέγει τοῦ ὁ Κύριος: Ἐσὺ ὅπου λέγεις ὅτι μὲ ἀγαπᾶς, θὰ μὲ ἀρνηθῆς ἀπόψε· πρὶν λαλήσῃ ὁ πετεινὸς δὶς, θὰ μὲ ἀρνηθῆς τρίς. Διότι καλύτερα ἠξέυρεν ὁ Κύριος τὴν καρδίαν τοῦ Πέτρου παρὰ ὁ ἴδιος. Πάλιν λέγει ὁ Πέτρος: Ὅχι, Κύριε· ὅλοι ἂν σὲ ἀρνηθοῦν, ἐγὼ δὲν σὲ ἀρνοῦμαι. Τοῦ λέγει ὁ Κύριος: Τὸ σιτάρι ὅταν τὸ πυρώσῃ ὁ ἥλιος, τότε φαίνεται πῶς εἶνε ριζωμένον, ἂν δὲν ξηρανθῆ. Ὅμοίως

καὶ κάθε χριστιανός· ὅταν τοῦ ἔλθῃ πειρασμός καὶ δὲν ἀρνηθῆ τὸν Χριστόν, τότε εἶνε ἀληθῆς χριστιανός.

Ἦλθεν ἡ ὥρα, παρεδόθη ὁ Κύριος θεληματικῶς εἰς τοὺς Ἰουδαίους· εὐθὺς ἔφυγον οἱ ἀπόστολοι, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· ἐπῆραν οἱ Ἑβραῖοι τὸν Χριστόν καὶ τὸν ἐπῆγαν εἰς τὰ παλάτια τοῦ Ἄννα καὶ Καϊάφα καὶ ἤρχισαν νὰ τὸν ἐξετάζουν πόθεν εἶνε. Ἐπῆγεν ὁ Πέτρος καὶ ἴστατο μακρόθεν διὰ νὰ ἴδῃ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ μας. Ἐρχεται ἓνας Ἑβραῖος καὶ λέγει τοῦ Πέτρου: Καὶ σὺ μαζί μὲ τὸν Χριστόν εἶσαι; Ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος: Ὅχι, δὲν τὸν γνωρίζω τί ἄνθρωπος εἶνε. Ἀκούετε, ἀδελφοί μου, τί ἔκαμεν ὁ Πέτρος; Ἡρνήθη τὸν Χριστόν καὶ ὑπῆγεν μὲ τὸν διάβολον. Πρωτύτερα ἔστεκε νὰ ἰδῆ τί κάμνουν τοῦ Χριστοῦ· ὕστερον ἐκοίταζε τὴν πόρταν νὰ φύγῃ. Ἐρχεται καὶ ἄλλος καὶ λέγει τοῦ Πέτρου: Καὶ σὺ μαζί μὲ τὸν Χριστόν εἶσαι; Λέγειν πάλιν ὁ Πέτρος: Δὲν ἤξεύρω τί μου λέγεις. Ὅταν ἐζύγωσε κοντὰ εἰς τὴν πόρταν νὰ φύγῃ, τὸν πιάνει καὶ ἄλλος Ἑβραῖος καὶ τοῦ λέγει: Καὶ σὺ μαθητῆς του εἶσαι; Λέγει ὁ Πέτρος: Νὰ ἔχω τὸ ἀνάθεμα ἂν τὸν ἤξεύρω αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. Ἀκούετε, ἀδελφοί μου, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ἔλεγεν ὅτι χύνει τὸ αἷμα του διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, τώρα τὸν ἀρνεῖται; Καὶ καθὼς ἠρνήθη τὸ τρίτον, ὦ τοῦ θαύματος! ἐλάλησεν ὁ πετεινός, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος. Ἀκούσας ὁ Πέτρος τὸν πετεινὸν ἐνεθυμήθη τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε μὲ μαῦρα δάκρυα, καὶ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν, ὅταν ἤκουε τὸν πετεινόν, ἔκλαιεν ἐνθυμούμενος τὴν ἄρνησιν.

Ἐσταυρώθη ὁ Κύριος, ἀνέστη τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐφανερώθη εἰς τὰς μυροφόρους καὶ τὰς λέγει: Ὑπάγετε καὶ εἶπατε εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ εἰς τὸν Πέτρον ὅτι ἀνέστην, καὶ τοὺς περιμένω εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Διατὶ ἐξεχώρισε τὸν Πέτρον; διὰ νὰ μάθῃ ὅτι ἐδέχθη τὴν μετάνοιάν του ὁ Κύριος καὶ τὸν ἐσυγχώρησεν. Ἐπῆγαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸν Χριστόν καὶ ἔλαβον τὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Ἐπῆγε καὶ ὁ Πέτρος, ἀμὴ ἔστεκε σκυθρωπός. Τοῦ λέγει ὁ Κύριος; Πέτρε, μὲ ἀγαπᾷς; Καὶ τὸν ἠρώτησε τρεῖς φορές, εἰς διόρθωσιν τῶν τριῶν ἀρνήσεων, καὶ τὸν ἐπανέφερον εἰς τὴν πρώτην του ἀξίαν.

Ἐπειτα διῆλθε δύσιν καὶ ἀνατολὴν καὶ ἔκαμε χιλιάδας χριστιανούς. Τὸν συνέλαβεν ἓνας βασιλεὺς τῆς Ρώμης καὶ τοῦ ἔλεγε ν' ἀρνηθῆ τὸν Χριστόν καὶ νὰ προσκυνήσῃ τὰ εἰδῶλα. Ὁ δὲ Πέτρος τοῦ λέγει: Δὲν τὸν ἀρνοῦμαι. Ὅθεν τὸν ἐσταύρωσε μὲ τὸ κεφάλι κάτω καὶ παρέδωκε τὴν ἀγίαν του ψυχὴν εἰς χεῖρας τοῦ Χριστοῦ μας καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν παράδεισον. (Μενούνος, 1979, 255)

Όσια Μαρία ή Αιγυπτία.

Νά εἴπωμεν καί διὰ τὰ ἀγκάθια. Ἡ όσια Μαρία ἀπό δώδεκα χρονῶν κορίτσι ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου· ἡμέραν καί νύκτα εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Τὴν ἐφώτισεν ὁ ἐλεήμων Θεός καί φεύγει ἀπὸ τὸν κόσμον καί πηγαίνει εἰς τὴν ἔρημον. Ἐκεῖ ἀσκήτεον σαράντα χρόνους, καί ἐκαθαρίσθη καί ἔγινε σὰν ἄγγελος. Θέλων ὁ Κύριος νὰ τὴν ἀναπαύσῃ ἔστειλεν ἕνα ἅγιον ἀσκητὴν Ζωσιμᾶν νὰ τὴν ἐξομολογήσῃ καί νὰ τὴν μεταλάβῃ τὰ Ἄχραντα μυστήρια. Καί ὕστερον παρέλαβε τὴν ἁγίαν τῆς ψυχῆς εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρεται μὲ τοὺς ἀγγέλους. Ἀνίσως καί εἶνε κανένας ἀπὸ σᾶς ὡσὰν τὴν όσιαν Μαρίαν, αὐτὴν τὴν ὥραν νὰ κλαύσῃ καί μετανόησῃ, τώρα ὁποῦ ἔχει καιρόν, καί ἄς εἶνε βέβαιος ὅτι θὰ σωθῇ καθὼς καί ἡ όσια Μαρία. (Μενούνος, 1979, 256)

Ἁγία Παρασκευή.

Νά εἰποῦμεν καί διὰ τὴν καλὴν γῆν. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἦτο δώδεκα χρονῶν κόρη ἀπὸ γένος εὐγενικόν. Μείνασα ὀρφανὴ ἐμοίρασεν ὅλην τῆς τὴν περιουσίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς, καί μὲ αὐτὰ ἠγόρασεν τὸν παράδεισον. Καί μετεχειρίζετο ὡς φτιασίδια τὰ δάκρυα, ἐνθυμουμένη τὰς ἀμαρτίας τῆς. Ὡς σκουλαρίκια εἶχε τὰ ὄτα τῆς ἀνοικτὰ διὰ ν' ἀκούῃ τὰς Ἁγίας Γραφάς. Ὡς κορδόνι εἶχε τὰς πολλὰς νηστείας, ὁποῦ ἔκαμνον τὸν λαιμόν τῆς καί ἔλαμπεν ὡς ἥλιος. Ὡς δακτυλίδια τοὺς κόμβους τῶν δακτύλων τῆς ἀπὸ τὰς πολλὰς μετανοίας ὁποῦ ἔκαμνεν. Ὡς χρυσοῦν ζωνάριον τὴν παρθενίαν ὁποῦ ἐφύλαξεν εἰς ὅλην τῆς τὴν ζωὴν. Ὡς φόρεμα τὴν ἐντροπὴν ὁποῦ εἶχε εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς καί ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ὁποῦ τὴν ἐσκεπάσεν. Ἔτσι ἐστολιζέτο ἡ Ἁγία. Ἀνίσως καί εἶνε κανένα κορίτσι καί θέλῃ νὰ στολιζέται, ἄς στοχασθῇ τί ἔκαμνεν ἡ Ἁγία, νὰ κάμνῃ καί ἐκεῖνη, ἂν θέλῃ νὰ σωθῇ. Ἔτσι, ἀδελφοί μου, ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἔμαθε γράμματα καί ἔγινε σοφώτατη. Καί διὰ τὴν καθαρότητά τῆς τὴν ἠξίωσεν ὁ Θεός καί ἔκαμνε καί θαύματα. Ἰάτρευε τυφλοὺς, κωφοὺς· ἀνέστηνε νεκροὺς. Δυὸ Ἑβραῖοι, τέκνα τοῦ διαβόλου, βλέποντες τὴν Ἁγίαν νὰ κάμνῃ θαύματα, τὴν ἐφθόνησαν καί τὴν διέβαλον εἰς τὸν βασιλέα Ἀντωνίνον ὡς χριστιανὴν. Τὴν κράζει λοιπὸν ὁ βασιλεὺς καί τῆς λέγει ν' ἀρνηθῇ τὸν Χριστὸν καί νὰ προσκυνήσῃ τοὺς θεοὺς, νὰ τὴν κάμνῃ βασίλισσαν. Λέγει του ἡ Ἁγία: Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀνόητη ὡσὰν ἐσένα, νὰ ἀρνηθῶ τὸν Χριστὸν μου καί νὰ ὑπάγω εἰς τὸν διάβολον· ν' ἀφήσω τὴν ζωὴν καί νὰ ὑπάγω εἰς τὸν θάνατον. Ἄμποτε νὰ ἄφηνες καί σὺ τὸ σκότος καί νὰ ἤρχεσο εἰς τὸ φῶς. Ἀκούετε, ἀδελφοί μου, ἕνα κορίτσι νὰ ὀμιλῇ μὲ τοιαύτην παρρησίαν ἐμπρὸς εἰς ἕνα βασιλέα;

Ὅστις ἔχει τὸν Χριστὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν του, δὲν φοβεῖται ὅλον τὸν κόσμον. Ἀνίσως θέλωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ φοβούμεθα μήτε ἀνθρώπους μήτε δαίμονας, νὰ ἔχωμεν τὸν Θεὸν εἰς τὴν καρδίαν μας. Λέγει ὁ βασιλεὺς τῆς Ἁγίας: Σοῦ δίδω τρεῖς ἡμέρες διορίαν· ἂν δὲν μοῦ ὑπακούσης, θὰ σὲ θανατώσω. Λέγει του ἡ ἁγία: Βασιλεῦ, ἐκεῖνο ὅπου θέλεις νὰ κάμης εἰς τρεῖς ἡμέρας, κᾶμε τὸ τώρα, διότι ἐγὼ δὲν ἀρνοῦμαι τὸν Χριστὸν μου. Τότε προστάζει ὁ βασιλεὺς καὶ ἀναψαν μίαν μεγάλην πυρκαϊάν καὶ βάνουν ἓνα καζάνι γεμάτο πίσσαν καὶ θειάφι καὶ βράζει καλά. Βλέπουσα ἡ Ἁγία τὸ καζάνι ἐχαίρετο, ὅτι ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοῦτον τὸν ψεύτικον κόσμον καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν ἀληθινὸν καὶ αἰώνιον. Προστάζει ὁ βασιλεὺς νὰ βάλουν τὴν ἁγίαν εἰς τὸ καζάνι διὰ νὰ καῖ. Ἡ Ἁγία ἔκαμε τὸν σταυρόν της καὶ ἐμβαίνει μέσα. Περιμένει δυὸ - τρεῖς ὥρας ὁ βασιλεὺς καὶ βλέπων ὅπου δὲν καίεται ἡ Ἁγία της λέγει: Παρασκευὴ διατὶ δὲν καίεσαι; Λέγει της ἡ Ἁγία: Διότι ὁ Χριστὸς ἐδρόσισε τὸ νερὸ καὶ δὲν καίομαι. Λέγει της ὁ βασιλεὺς: Ραντισόν με καὶ ἐμὲ διὰ νὰ ἴδω, καίει; Ἐπῆρεν ἡ Ἁγία μὲ τὰς δυὸ της χεῖρας καὶ τοῦ ρίπτει εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εὐθύς, ὦ τοῦ θαύματος! ἐτυφλώθη καὶ ἐγδάρθη τὸ πρόσωπόν του. Φωνάζει ὁ βασιλεὺς: Μέγας ὁ Θεὸς τῶν χριστιανῶν καὶ εἰς αὐτὸν πιστεύω καὶ ἐγώ· καὶ ἔβγα νὰ μὲ βαπτίσης. Ἐβῆκεν ἡ Ἁγία καὶ τὸν ἐβάπτισε μὲ ὅλον του τὸ βασίλειον. Ἐπειτα τὴν ἀπεκεφάλισεν ἄλλος βασιλεὺς καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸν παράδεισον νὰ χαίρεται πάντοτε. Αὐτὴ ἡ Ἁγία ἔκαμε τὰ ἑκατὸν κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. (Μενούνος, 1979, 259)

Ἕνα ζεῦγος Ἁγίων (Ἀνδρόνικος - Ἀθανασία).

Νὰ εἴπωμεν καὶ δι' ἐκεῖνον ὅπου ἔφερε τὰ ἐξήκοντα. Εἰς 9 τοῦ Ὀκτωβρίου ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ἅγιον Ἀνδρόνικον μὲ τὴν σύζυγόν του Ἀθανασίαν. Τοὺς εἶχε χαρίσει ὁ ἅγιος Θεὸς δυὸ παιδιά ἀρσενικά, καὶ μίαν ἡμέραν ἀπέθανον καὶ τὰ δυὸ. Κλαίουσα ἡ Ἀθανασία διὰ τὰ τέκνα της, ἔρχεται ἄγγελος Κυρίου καὶ τῆς λέγει: Τὰ τέκνα σου χαίρονται εἰς τὸν παράδεισον καὶ θὰ τὰ ἀπολαύσης εἰς τὴν Δευτέρα Παρουσίαν, καὶ μὴ λυπεῖσαι. Καὶ ἔτσι τὴν ἐπαρηγόρησε. Λέγει ἡ Ἀθανασία τοῦ Ἀνδρόνικου: Ἀφέντη, χιλιάδες ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐφύλαξαν παρθενίαν εἰς ὅλην τὴν ζωὴν. Ἡμεῖς ὑπανδρευθήκαμεν καὶ ἀπελεύσαμεν τὰ σωματικά. Δὲν γινόμεθα καλόγηροι νὰ κάμωμεν καὶ τὰ ψυχικά, νὰ ὑπάγωμεν καὶ εἰς τὸν παράδεισον; Ἀπεκρίθη καὶ ὁ εὐλογημένος Ἀνδρόνικος καὶ τῆς λέγει: Ἄς γίνῃ, ἀδελφὴ μου, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀπ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἔζων ὡς ἀδελφοί. Ἐμοίρασαν τὴν περιουσίαν των, ἐπῆγαν καὶ οἱ δυὸ εἰς μοναστήριον καὶ ἔγιναν καλόγηροι καὶ ἔζησαν

μὲ νηστείας καὶ σκληραγωγίας καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν παράδεισον. Αὐτοὶ ἔκαμον τὰ ἐξήκοντα, διότι ἔκαμον πρῶτον τὰ σωματικά καὶ δεύτερον τὰ ψυχικά. Αὐτοὶ βέβαια εἶνε κατώτεροι ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Παρασκευήν. Ἀνίσως καὶ θέλη κανένας ἀπὸ σᾶς νὰ κάμη τὰ ἐξήκοντα, ἄς ἀγωνίζεται ὡσάν τὸν ἅγιον Ἀνδρόνικον καὶ τὴν ἁγίαν Ἀθανασίαν καὶ σώζεται. (Μενούνος, 1979, 261)

Ὁ πολύτεκνος Ἰωάννης.

Πάλιν ἂν δὲν ἠμπορήτε νὰ κάμετε τὰ ἐξήκοντα, μιμηθῆτε ἐκεῖνον ὅπου ἔκαμε τὰ τριάκοντα. Εἰς τὴν ἀνατολήν ἦτο ἓνας ἄνθρωπος ἱερεὺς, τὸ ὄνομα Ἰωάννης, ὑπανδρευμένος. Εἶχεν εἴκοσι παιδιά. Μίαν ἡμέραν ὑπῆγεν ἓνας Δεσπότης εἰς τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ, βλέπει τὰ παιδιά καὶ ἐρωτᾷ τίνος εἶνε. Ἰδικά μου, λέγει ὁ παπάς. Τότε λέγει ὁ Δεσπότης: Πόσους χρόνους εἶσαι ὑπανδρευμένος; Δεκαοκτώ, λέγει ὁ παπάς. Τότε λέγει ὁ Δεσπότης: Διὰ δεκαοκτῶ χρόνους ἔχεις 20 παιδιά; Ἐσὺ πρέπει νὰ καθαιρεθῆς. Λέγει του ὁ παπάς: Νὰ ἐξομολογηθῶ, Δεσπότη μου, καὶ ἂν τὸ εὔρης εὐλογον, ἄς γίνῃ ὁ ὀρισμὸς τοῦ Θεοῦ. ἤρχισεν ὁ παπάς καὶ λέγει: Ἐγώ, Δεσπότη μου, ἔμαθα γράμματα Ἑλληνικά, ἔγινα δεκαοκτῶ χρόνων ἀναγνώστης, εικοσιπέντε διάκονος καὶ τριάκοντα ἱερεὺς χωρὶς νὰ δώσω κἂν ἓνα ἄσπρο. Κατὰ τοὺς θεῖους νόμους ὑπανδρευτήκα. Πρῶτον ἐξομολογηθήκαμε μὲ τὴν παπαδιά μου, ἐπήγαμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐστεφανωθήκαμεν, ἔπειτα ἐκοινωνήσαμε τὰ Ἄχραντα Μυστήρια καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐσμίζαμεν. Καὶ ὡσάν ἐγκαστρώθη, ἐχωρίσαμεν ἕως ὅπου ἐγέννησεν. Ἐσαράντισε, καὶ τότε πάλιν ἐσμίζαμεν, καὶ πάλιν ἐχωρήσαμεν, καὶ μὲ τέτοιον τρόπον ἐκάμαμε εἴκοσι τέκνα, πανιερώτατε. Λέγει ὁ Δεσπότης: Συγχωρημένος καὶ εὐλογημένος νὰ εἶσαι· νὰ κάμῃς πενήντα καὶ ἑκατὸν τέκνα. Ἔτσι ὁ εὐλογημένος Ἰωάννης ἔμαθε τὰ τέκνα του γράμματα, τὰ ἐπαίδευσεν μὲ νοουθεσίας καλὰς, καὶ ἐπέρασεν ἐδῶ καλὰ καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν παράδεισον. Αὐτὸς ἔκαμε τὰ τριάκοντα. Θέλεις καὶ σύ, ἀδελφέ μου, νὰ κάμῃς τὰ τριάκοντα; Μιμήσου τὸν παπὰ Ἰωάννην τώρα ὅπου ἔχεις καιρὸν. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἐξήγησις τῆς παραβολῆς. Ὅδὸς εἶνε οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ὅποιοι εἶνε διὰ τὴν κόλασιν. Πέτρα εἶνε οἱ ἀσεβεῖς. Καὶ καλὴ γῆ εἶνε οἱ εὐσεβεῖς καὶ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, οἱ ὅποιοι σώζονται. Ἀλλὰ πῶς σώζονται; Ὁ καθένας καθὼς ἔπραξεν· ἂν δηλαδὴ ἔκαμε καλὰ, πηγαίνει εἰς τὸν παράδεισον· ἂν κακά, πηγαίνει εἰς τὴν κόλασιν. (Μενούνος, 1979, 262).

Σύνοψη Δ΄ Διδαχής.

Αυτή η Διδαχή ξεκινά με την παραβολή του σπορέα. Αυτός, κατευθύνθηκε σε κάποιο χωράφι για να σπείρει. Δεν είχαν, όμως, την ίδια τύχη όλοι οι σπόροι του. Άλλα έβγαλαν πολλούς βλαστούς, άλλοι λιγότερους, άλλοι δεν καρποφόρησαν καθόλου, μιας και δεν βρήκαν γόνιμο έδαφος. Έτσι, και ο Χριστός σπέρνει τις καρδιές των ανθρώπων μέσω του Αγίου Ευαγγελίου, της πίστης, του βαπτίσματος, της αγάπης για τον άνθρωπο και το Θεό.

Για να κατανοηθεί καλύτερα αυτή η παραβολή, δόθηκαν κάποια παραδείγματα των Γραφών. Το πρώτο αφορά τον Μανασσή, έναν δυνάστη βασιλιά, που συμπεριφερόταν άσχημα στους υπηκόους του. Αυτός, όταν κάποια στιγμή αιχμαλωτίστηκε, σκέφτηκε τις πράξεις του, μετάνιωσε. Όταν ελευθερώθηκε, άρχισε να ελεημονεί, ασκήτευε και όταν πέθανε πήγε στον παράδεισο. Αντίστοιχα, αν ο άνθρωπος κατανοήσει και μετανοήσει για τις άνομες πράξεις του, μπορεί να διεκδικήσει μια θέση εκεί.

Δεύτερο παράδειγμα αποτελεί ο Απόστολος Πέτρος. Όταν κατά τη διάρκεια του Μυστικού Δείπνου ο Χριστός αποκάλυψε πως κάποιος μαθητής θα τον προδώσει και όλοι θα τον εγκαταλείψουν, ο Πέτρος τον διαβεβαίωνε πως ο ίδιος δεν επρόκειτο να το κάνει. Όμως, τον απαρνήθηκε τρεις φορές, γεγονός για το οποίο μετάνιωσε πικρά. Όταν έγινε η Ανάσταση, ο Κύριος τον είχε συγχωρέσει. Όταν πάλι αργότερα ο ίδιος αιχμαλωτίστηκε, του ζητήθηκε να τον ξανααπαρνηθεί. Δεν το δέχτηκε και έτσι σταυρώθηκε, μα πήγε και αυτός στον Παράδεισο.

Άλλο παράδειγμα είναι η Οσία Μαρία η Αιγυπτία. Ούσα αμαρτωλή σε όλη της τη ζωή, κάποτε πηγαίνει στην έρημο. Εκεί ασκητεύει, πριν το τέλος εξομολογείται και κερδίζει και αυτή μια θέση στη βασιλεία του Θεού.

Η Αγία Παρασκευή από την άλλη, προερχόμενη από εύπορη οικογένεια, μορφωμένη και σοφή, ήταν ταγμένη από μικρή στο θέλημα του Θεού. Έφθασε μάλιστα στο σημείο να κάνει αξιομνημόνευτα θαύματα. Όταν αιχμαλωτίστηκε, της ζητήθηκε να απαρνηθεί την πίστη της. Όχι μόνο δεν προέβη σε αυτή την πράξη, μα μέσω ενός θαύματος που έγινε, ενώ βρισκόταν σε καιόμενο καζάνι, έπεισε και τον βασιλιά που την αιχμαλώτισε να πιστέψει και να βαπτιστεί. Αργότερα, αποκεφαλίστηκε, μα ανακηρύχθηκε ως μια από τις πιο σπουδαίες Αγίες μας.

Ο Ανδρόνικος και η Αθανασία αναφέρθηκαν και πιο πάνω. Χάνοντας τα δύο αρσενικά παιδιά τους, η Αθανασία λιγοψύχησε. Μετά από το καθησυχαστικό όραμά της με έναν Άγγελο, προέτρεψε τον άνδρα της να τα πουλήσουν όλα και να μονάσουν. Αν και κατώτεροι της Αγίας Παρασκευής, αποτελούν ένα λαμπρό παράδειγμα πίστης και αφοσίωσης στο Θεό.

Ο πολύτεκνος Ιωάννης ήταν το τελευταίο παράδειγμα για την επεξήγηση της παραβολής. Έχοντας κάνει είκοσι παιδιά, εξήγησε στον Δεσπότη που τον συνάντησε πώς προέκυψαν, τα μεγάλωσε με μόρφωση και όταν απεβίωσε, ανήλθε στον Παράδεισο.

Θ) Διδαχή Ε΄.

Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς.

Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφᾶς ὅτι ἐν αὐταῖς εὐρίσκετε ζωὴν αἰώνιον. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀδελφοί μου, ὁ γλυκύτατος Δεσπότης καὶ ποιητὴς τῶν Ἀγγέλων καὶ πάσης νοητῆς καὶ αἰσθητῆς κτίσεως, παρακινούμενος ἀπὸ τὴν εὐσπλαχνίαν καὶ πολλὴν του ἀγαθότητα καὶ ἀγάπην ὅπου ἔχει εἰς τὸ γένος μας, μᾶς ἐχάρισε καὶ μᾶς χαρίζει καθ' ἐκάστην ἡμέραν τὴν αὐγὴν καὶ τὸν δοξάζομεν. Καὶ ἐδιαβάσαμεν τὸ ἅγιον Εὐχέλαιον, καὶ ἐχρίσθημεν εἰς βοήθειάν μας, καὶ ἄμποτε ὁ Κύριος νὰ μᾶς εὐσπλαχνισθῆ διὰ πρεσβειῶν τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Λειπαρθένου Μαρίας καὶ πάντων τῶν Ἁγίων, νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας μας καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, νὰ εὐφραίνώμεθα καὶ νὰ δοξάζωμεν τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Τὸν παλαιὸν καιρὸν, χριστιανοί μου, οἱ ἄνθρωποι ἦσαν καθαροὶ καὶ ὠμίλουν μὲ τὸν Θεὸν· ὕστερον ὅμως ἐξέπεσον εἰς ἀμαρτίαν καὶ δὲν ἦσαν ἄξιοι νὰ ὀμιλοῦν μὲ τὸν Θεόν. Ἐφώτισε πρῶτον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τοὺς ἁγίους Προφήτας καὶ μᾶς ἔγραψαν τὴν Ἁγίαν Γραφήν· ἐφώτισε δεῦτερον τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους· ἐφώτισε καὶ τρίτον τοὺς ἁγίους Πατέρας καὶ μᾶς ἐξήγησαν τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας, διὰ νὰ ἠξεύρωμεν ποῦ περιπατοῦμεν. (Μενούνος, 1979, 264)

Παραδείγματα ἀρετῆς ἐκ τῶν Γραφῶν.

1. ΜΩΥΣΗΣ.

Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦτον ἓνας ἄνθρωπος καὶ ἐλέγετο Μωϋσῆς. Αὐτὸς ἀπὸ μικρὸν παιδίον ὅπου ἦτον, ἔλαβε δυὸ χαρίσματα εἰς τὴν καρδίαν του· ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς του. Ὡστε πρέπει καὶ ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ νὰ ἔχωμεν αὐτὰς τὰς δυὸ ἀγάπας, καὶ αὕτη εἶνε ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου: «Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς». Ἀκούετε, ἀδελφοί μου, τί λέγει ὁ Χριστός; Ὅτι καθὼς ἐγὼ ὑβρίσθηκα, ἐδάρθηκα, ἐπέинаσα, ἐδίψασα, καὶ ἐσταυρώθηκα, καὶ ἔχυσα τὸ αἷμά μου διὰ τὴν ἀγάπην σας, διὰ νὰ σᾶς ἐλευθερώσω ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου, ἔτσι πρέπει καὶ ἐσεῖς ν' ἀγαπᾶτε τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀδελφούς σας, καί, ἂν τύχη καὶ ἀνάγκη, νὰ χύνετε καὶ τὸ αἷμα σας διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ σας. Ἡ τελεία ἀγάπη εἶνε νὰ πωλήσῃς ὅλα σου τὰ πράγματα καὶ νὰ τὰ δώσῃς ἐλεημοσύνην, καὶ σὺ νὰ πωληθῆς σκλάβος, καὶ ὅσα παίρνεις νὰ τὰ

δίδης ἐλεημοσύνην. Εἰς τὴν ἀνατολὴν ἦτον ἓνας Δεσπότης, τοῦ ἐπῆραν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του ἑκατὸν σκλάβους, ἐπώλησεν ὅλα του τὰ πράγματα καὶ τοὺς ἐξεσκλάβωσεν. Ἐνα παιδί μιᾶς χήρας ἀπέμεινε σκλαβωμένο. Τί κάμνει ὁ Δεσπότης; Ἐυρίζεται καὶ πηγαίνει καὶ παρακαλεῖ τὸν ἀφέντη, ὅπου εἶχε τὸ παιδί, νὰ τὸ ἐλευθερώσῃ, καὶ νὰ κρατήσῃ ἐκεῖνον σκλάβον, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Καὶ ἐπερνοῦσε μεγάλην σκληραγωγίαν, ἕως ὅπου διὰ τὴν ὑπομονὴν του τὸν ἠξίωσεν ὁ Θεὸς καὶ ἔκαμνε θαύματα. Ὑστερα τὸν ἠλευθέρωσεν ὁ ἀφέντης του καὶ πάλιν ἔγινεν ἀρχιερεὺς. Αὐτὴν τὴν ἀγάπην θέλει ὁ Θεὸς νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς. Εὐρίσκεται κανένας νὰ ἔχῃ αὐτὴν τὴν ἀγάπην; Ὅχι! Μὴ πωλεῖσαι σύ, πώλησον μόνον τὰ πράγματά σου καὶ δός τα ἐλεημοσύνην. Δὲν δύνασαι νὰ τὸ κάμῃς; Δόσε τὸ ἡμισυ, τὸ τρίτον, ἢ τὸ τέταρτον. Δὲν δύνασαι καὶ τοῦτο; Μὴ παίρνης τὸ ψωμί τοῦ ἀδελφοῦ σου, μὴ τὸν κατατρέχῃς, μὴ τὸν συκοφαντῇς. Πῶς θέλομεν νὰ σωθῶμεν, ἀδελφοί μου; Τὸ ἓνα μας φαίνεται βαρὺ, τὸ ἄλλο πικρόν. Ὁ Θεὸς εἶνε εὐσπλαγχνος, ναί! ἀλλ' εἶνε καὶ δίκαιος· ἔχει καὶ ράβδον σιδηρᾶν. Λοιπὸν ἂν θέλωμεν νὰ σωθῶμεν, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς μας.

Ἐνήστευσεν ὁ Μωϋσῆς σαράντα ἡμερόνυκτα καὶ ἔγινεν ὡσὰν ἄγγελος. Ἔτσι καὶ ἡμεῖς νὰ νηστεύωμεν τὴν Τετάρτην, διότι ἐπωλήθη ὁ Χριστὸς μας, καὶ τὴν Παρασκευὴν, διότι ἐσταυρώθη. Καὶ καθὼς ὁ Μωϋσῆς ἔμαθε γράμματα, ἔτσι πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ μανθάνωμεν, διὰ νὰ ἠξεύρωμεν τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἂν δὲν ἐμάθετε οἱ γονεῖς, πρέπει νὰ μάθουν τὰ τέκνα σας. Δὲν βλέπετε ὅτι ἀγρίωσε τὸ Γένος μας ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν καὶ ἐγίναμεν ὡσὰν θηρία; Διὰ τοῦτο σᾶς συμβουλεύω νὰ κάμετε σχολεῖον, διὰ νὰ ἐννοῆτε τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον καὶ τὰ λοιπὰ βιβλία.

Βλέπων ὁ πανάγαθος Θεὸς τὴν καλὴν του γνώμην τὸν ἠξίωσε καὶ ἔγινε βασιλεὺς εἰς τοὺς Ἑβραίους καὶ ἐβασίλευσε τεσσαράκοντα χρόνους· τὸν ἠξίωσε καὶ ἔγινε προφήτης. Καὶ τί θέλει νὰ εἰπῇ προφήτης; Νὰ ἠξεύρῃ τὰ περασμένα καὶ τὰ μέλλοντα. Ἔτσι καὶ ἡμεῖς ἀδελφοί μου, ὅταν κάμωμεν καλὰ ἔργα, μᾶς ἀξιώνει καὶ ἡμᾶς, καὶ ὅ,τι τοῦ ζητήσωμεν μὲ πίστιν μᾶς τὸ δίδει. Εἰ δὲ καὶ κάμνομεν κακὰ καὶ δὲν ἔχομεν ἀγάπην καὶ ἔχομεν τὸ μῖσος, τότε δὲν ἔχομεν μέρος μὲ τὸν Θεόν, ἀλλὰ μὲ τὸν διάβολον εἰς τὴν κόλασιν νὰ καιώμεθα πάντοτε. (Μενούνος, 1979, 267)

2. ΝΩΕ.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν, ἀδελφοί μου, ὁ μισόκαλος διάβολος ἔβγαλεν ὅλας τοὺς τὰς κακίας καὶ παρεκίνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὑπερηφανεύωνται, νὰ φονεύωνται, νὰ πορνεύουν, νὰ μοιχεύουν, νὰ κάμνουν πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἔκαμνον μήτε τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ τὸ χειρότερον, ἐπροσκυνοῦσαν διὰ Θεὸν τὸν ἥλιον, ἄλλος τὴν σελήνην, ἄλλος τὴν θάλασσαν. Θέλων ὁ Θεὸς νὰ κάμη κατακλυσμὸν νὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον, ἐπρόσταξε τὸν Νῶε νὰ κάμη ἓνα καράβι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ τὸν ἐρωτοῦν οἱ ἄνθρωποι, διατὶ τὸ κάμνεις; Νὰ τοὺς λέγῃ ὅτι ὁ Θεὸς θὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον, καὶ αὐτοὶ θὰ τὸν περιγελοῦν, ἀλλὰ νὰ μὴν τὸν μέλη. Ἦρχισεν ὁ Νῶε τὸ καράβι. Τὸν ἐρωτοῦσαν οἱ ἄνθρωποι: Διατὶ κάμνεις τὸ καράβι; Ὁ Νῶε τοὺς ἔλεγε: Διότι ὁ Θεὸς θὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον. Ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγον ὅτι εἶνε τρελλός. Τί ἔπαθεν ὁ Θεὸς νὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον; Ὁ Νῶε ἐτήραγε τὴν δουλειά του, καὶ εἰς 100 χρόνους ἐτελείωσε τὸ καράβι. Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὀκτὼ ἄνθρωποι εὐρέθησαν καλοί· Ὁ Νῶε, ἡ γυναῖκα του, τὰ τρία τοῦ τέκνα καὶ αἱ τρεῖς τοῦ νυφάδες. Θέλων ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ αὐτοὺς τοὺς ὀκτὼ, ἐπρόσταξε τὸν Νῶε νὰ πισσώσῃ τὸ καράβι, διὰ νὰ μὴ ἔμβῃ μέσα βροχή, καὶ νὰ ἐμβάσῃ μέσα ὅλα τὰ ζῶα, ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ, καθαρὰ καὶ ἀκάθαρτα. Καὶ ἀφοῦ ἐμβῆκε καὶ αὐτὸς μέσα μετὰ τὴν γυναῖκά του, τὰ παιδιά του, καὶ οἱ νυφάδες του, ἔκλεισε τὸ καράβι. Οἱ ἄνθρωποι ἔξω ἔτρωγον, ἔπινον, ἔκαμνον πραγματείας καὶ ἄλλα διαβολικὰ ἔργα. Τότε ἤνοιξεν ὁ Θεὸς τοὺς καταρράκτας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔπιπτεν ἡ βροχή ὡς ποταμὸς εἰς τὴν γῆν. Ἐφώναζον οἱ ἄνθρωποι: Νῶε, ἄνοιξόν μας νὰ ἔμβωμεν εἰς τὸ καράβι. Ὁ Νῶε τοὺς ἔλεγε: Ποῦ εἴσθε ἐδῶ καὶ ἑκατὸ χρόνους ὅπου σᾶς ἔλεγον ὅτι ὁ Θεὸς θὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον; Τώρα τί νὰ σᾶς κάμω; Ἐν τῷ ὄδῳ οὐκ ἔστι μετάνοιαν! Καὶ τότε ἐπλημμύρισεν ἡ γῆ, καὶ τὸ νερὸ ἐσκέπασεν ὅλα τὰ ὄρη, καὶ ἐπνίγησαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἐκτὸς τοῦ Νῶε καὶ τῆς οἰκογενείας του. Καὶ πάλιν ἀπὸ αὐτοὺς ἐγένευσεν ὅλος ὁ τόπος, καθὼς λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον. «Ὡσπερ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου», ἤγουν: Καθὼς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Νῶε οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐπίστευον, ἀλλὰ τὸν περιέγων, ἕως ὅτου ἦλθεν ἕξαφνα ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἐπνίξεν ὅλον τὸν κόσμον, ὁμοίως καὶ τώρα, χριστιανοί μου, εἰς τὴν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου, δὲν θὰ πιστεύωσιν οἱ ἄνθρωποι καθὼς καὶ τότε. Τὰ λόγια ὅπου σᾶς λέγω δὲν εἶνε ἰδικά μου, ἀλλὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὅστις θέλει ἄς πιστεύσῃ. Ἐγὼ τὸ χρέος μου τὸ ἔκαμα. Ἔπαθα μίαν ἀπάτην, ἀδελφοί μου· ὅταν ἤμουν νέος ἔλεγα: Ἄς κάμω ἀμαρτίας, καὶ ὅταν γηράσω κάμνω καλὰ καὶ σώζομαι. Τώρα ἐγήρασα καὶ αἱ

ἀμαρτίαι ἔκαμον ρίζας καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ κάμω κανένα καλόν. Λοιπὸν προσέξτε καὶ σεῖς νὰ μὴ πάθητε τὰ ὅμοια, ἀλλὰ τώρα, ὅπου ἔχετε καιρὸν, κάμνετε καλὰ διὰ νὰ σωθῆτε. (Μενούνος, 1979, 269)

Ἡ δουλεία τοῦ Γένους.

Τριακόσιους χρόνους μετὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μᾶς ἔστειλεν ὁ Θεὸς τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον καὶ ἐστερέωσε βασιλείον χριστιανικόν· καὶ τὸ εἶχαν χριστιανοὶ τὸ βασιλείον 1150 χρόνους. Ὑστερον τὸ ἐσήκωσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς χριστιανούς καὶ ἔφερε τὸν Τοῦρκον καὶ τοῦ τὸ ἔδωσε διὰ ἰδικόν μας καλόν, καὶ τὸ ἔχει ὁ Τοῦρκος 320 χρόνους. Καὶ διατὶ ἔφερον ὁ Θεὸς τὸν Τοῦρκον καὶ δὲν ἔφερον ἄλλο γένος; Διὰ ἰδικόν μας συμφέρον· διότι τὰ ἄλλα ἔθνη θὰ μᾶς ἔβλαπτον εἰς τὴν πίστιν, ὁ δὲ Τοῦρκος ἄσπρα ἅμα τοῦ δώσης κάμνετε ὅ,τι θέλεις. (Μενούνος, 1979, 270)

Ὁ Χρυσὸς Κανὼν.

Θέλων ὁ Κύριος νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τὴν κατάκρισιν μᾶς ἐχάρισεν ἓνα λόγον, τὸν ὅποιον ἂν φυλάξωμεν θὰ σωθῶμεν. Ποίος εἶνε ὁ λόγος οὗτος; «Ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρω μὴ ποιήσης», δηλαδή: Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δὲν θέλεις νὰ σοῦ κάμῃ ἄλλος, μὴ τὸ κάμνετε καὶ σὺ εἰς ἄλλον. Καθὼς δὲν θέλεις νὰ σὲ κλέψουν οἱ ἄλλοι, ἔτσι καὶ σὺ νὰ μὴ κλέπτῃς, νὰ μὴ φονεύῃς τοὺς ἄλλους. (Μενούνος, 1979, 270)

Τὸ Σημεῖον τοῦ Σταυροῦ.

Τώρα σᾶς συμβουλεύω νὰ κάμνετε ἀπὸ ἓνα κομβολόγι μικροὶ καὶ μεγάλοι καὶ νὰ τὸ κρατῆτε μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι, καὶ μὲ τὸ δεξιὸ νὰ κάμνετε τὸν σταυρὸν σας καὶ νὰ λέγετε: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, διὰ τῆς Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν Ἁγίων ἐλέησόν με τὸν ἀμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον δοῦλόν σου. Ὁ πανάγαθος Θεὸς μᾶς ἐχάρισε τὸν τίμιον Σταυρὸν μὲ τὸν ὅποιον νὰ εὐλογῶμεν, καὶ τὰ Ἄχραντα Μυστήρια. Μὲ τὸν σταυρὸν νὰ ἀνοίγωμεν τὸν παράδεισον, μὲ τὸν σταυρὸν νὰ διώκωμεν τοὺς δαίμονας· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸ χέρι μας καθαρὸν ἀπὸ μαρτίας, καὶ τότε κατακαίεται ὁ διάβολος καὶ φεύγει. Ὅθεν, ἀδελφοί μου, ἢ τρώγετε ἢ πίνετε ἢ δουλεύετε, νὰ μὴ σᾶς λείπη αὐτὸς ὁ λόγος καὶ ὁ σταυρός· καὶ καλὸν καὶ ἅγιον εἶνε νὰ προσεύχεσθε πάντοτε τὴν ἀυγὴν, τὸ βράδυ καὶ τὰ μεσάνυκτα.

Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου, πῶς πρέπει νὰ γίνεται ὁ σταυρὸς καὶ τί σημαίνει. Πρῶτον ὅπως ἡ Ἁγία Τριάς δοξάζεται εἰς τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, οὕτω καὶ σὺ νὰ σμίγῃς τὰ τρία σου δάκτυλα τῆς δεξιᾶς χειρός· καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀναβῆς εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ προσκυνήσῃς, βάνεις τὴν χεῖραν σου εἰς τὴν κεφαλὴν σου (διότι ἡ κεφαλὴ σημαίνει τὸν οὐρανόν) καὶ λέγεις: Καθὼς οἱ Ἄγγελοι δοξάζουσι τὴν Ἁγία Τριάδα εἰς τὸν οὐρανόν, ἔτσι καὶ ἐγὼ ὡς δοῦλος δοξάζω καὶ προσκυνῶ τὴν Ἁγίαν Τριάδα· καὶ καθὼς τὰ δάκτυλα εἶνε τρία, εἶνε ξεχωριστά, εἶνε καὶ μαζί, ἔτσι καὶ ἡ Ἁγία Τριάς εἶνε τρία πρόσωπα, ἀλλ' εἷς Θεός. Κατεβάζων τὸ χέρι σου εἰς τὴν κοιλίαν σου νὰ λέγῃς: Σὲ προσκυνῶ καὶ Σὲ λατρεύω, Κύριέ μου, ὅτι κατεδέχθης καὶ ἐσαρκώθης εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου διὰ τὰς ἁμαρτίας μας. Τὸ βάζεις λοιπὸν εἰς τὸν δεξιόν σου ὦμον καὶ λέγεις: Σὲ παρακαλῶ, Θεέ μου, νὰ μὲ συγχωρήσῃς καὶ νὰ μὲ βάλῃς εἰς τὰ δεξιὰ σου μὲ τοὺς δικαίους. Βάνοντάς το πάλιν εἰς τὸν ἀριστερὸν ὦμον λέγεις: Σὲ παρακαλῶ, Κύριέ μου, μὴ μὲ βάλῃς εἰς τὰ ἀριστερὰ μὲ τοὺς ἁμαρτωλούς. Ἐπειτα κύπτοντας κάτω εἰς τὴν γῆν: Σὲ δοξάζω, Θεέ μου, Σὲ προσκυνῶ καὶ Σὲ λατρεύω, ὅτι καθὼς ἐβάλθηκες εἰς τὸν τάφον, ἔτσι θὰ βαλθῶ καὶ ἐγώ. Καὶ ὅταν σηκῶνεσαι ὀρθός, φανερώνει τὴν ἀνάστασιν καὶ λέγεις: Σὲ δοξάζω καὶ Σὲ προσκυνῶ, Κύριέ μου, ὅτι ἀνέστης ἐκ νεκρῶν διὰ νὰ μᾶς χαρίσῃς ζωὴν αἰώνιον. Αὐτὸ σημαίνει ὁ Σταυρός! (Μενούνος, 1979, 275)

Ἡ δύναμις τοῦ Σταυροῦ.

Νὰ εἰπώμεν καὶ ἓνα παράδειγμα, νὰ ἰδῆτε τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἦτον ἓνας βασιλεὺς ἀσεβῆς· εἶχε καὶ ἓνα Ἑβραῖο βεζίρην, ὅστις ἔπειτα ἔγινε Τοῦρκος. Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἦτον ἓνας Πατριάρχης, τὸ ὄνομα Ἰωακείμ, ἅγιος ἄνθρωπος καὶ σοφός. Ἀκούων ὁ βασιλεὺς ὅτι ἦτο ἅγιος ἄνθρωπος ὁ Πατριάρχης, τὸν ἠγάπα πολὺ. Λέγει ὁ Ἑβραῖος τοῦ βασιλέως: Κάτι πολλὴν ἀγάπην ἔχεις εἰς τὸν Πατριάρχην. Τοῦ λέγει ὁ βασιλεὺς: Ὁ Πατριάρχης εἶνε καλὸς ἄνθρωπος. Τοῦ λέγει ὁ Ἑβραῖος: Κράζε, βασιλεῦ, τὸν Πατριάρχην νὰ ἔλθῃ νὰ διαλεχθῶμεν μαζί, καὶ νὰ ἰδῆς ὅπου θὰ μείνῃ ἀναπολόγητος. Ἐκραξεν ὁ βασιλεὺς τοῦ Πατριάρχη νὰ ἔλθῃ. Λέγει του ὁ Ἑβραῖος: Ἐγὼ θέλω, Πατριάρχη, νὰ διαλεχθῶμεν μερικὰ περὶ πίστεως. -Μὲ τὸν ὀρισμὸν σου. Ἐτοιμος εἶμαι διὰ τὴν πίστιν μου νὰ χύσω καὶ τὸ αἷμα μου. Καὶ κάμνων ἀρχὴν ὁ Πατριάρχης νὰ φιλονικῆ μετὰ τὸν Ἑβραῖον, μὲ ἓναν τρόπον ἐπειδέξιον πάντοτε τὸν ἐνίκῃ τὸν Ἑβραῖον. Λέγει του ὁ Ἑβραῖος τοῦ Πατριάρχη:

Διατί νὰ φιλονεικῶμεν; Ἀκούω ὁποῦ λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ὅτι, ὅστις ἔχει πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, μεταφέρει ἓνα βουνὸ ἀπὸ ἓνα μέρος εἰς ἄλλο. -Μάλιστα, τοῦ λέγει ὁ Πατριάρχης. Λέγει του ὁ Ἑβραῖος: Λοιπὸν, ἂν εἶσαι ἄξιος, πρόσταξε καὶ σὺ νὰ γίνῃ, καὶ τότε νὰ πιστεύσω. Τότε ἐζήτησεν ὁ Πατριάρχης τρεῖς ἡμέρας διορίαν, καὶ λέγει τοῦ βασιλέως: Ἔτοιμος εἶμαι διὰ τὸ πρόσταγμα ὁποῦ εἶπομεν. Ἦτο ἐκεῖ ἓνα βουνὸ τρεῖς ὥρας μακρὰν. Λέγει ὁ Ἑβραῖος τοῦ Πατριάρχῃ νὰ σηκῶσῃ ἐκεῖνο τὸ βουνό. Τότε πιάνει ὁ Πατριάρχης καὶ θυμιάζει ἐκεῖνο τὸ βουνό, καὶ κάμνει τὸν σταυρόν του τρεῖς φοράς λέγων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶτα λέγει: Σὲ προστάζω, ἐσέ, βουνό, νὰ σηκωθῆς νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ ὦ τοῦ θαύματος! Εὐθὺς ἀσηκώθη τὸ βουνὸ καὶ ἔγινεν εἰς τρία, εἰς τύπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ ἐκίνησε καὶ ἤρχετο. Φωνάζει ὁ βασιλεὺς: Πατριάρχῃ, βοήθησέ μας, διότι ἐχαθήκαμεν. Καὶ κάμνων δέησιν πάλιν ὁ Πατριάρχης, ἐστάθη τὸ βουνὸ εἰς ἕξ μίλια μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν. Ἄλλ' ὁ Ἑβραῖος δὲν ἐπίστευσε καὶ λέγει τοῦ βασιλέως: Ὁ Χριστὸς, λέγει καὶ ἄλλο· ὅτι ὁποῖος ἔχει πίστιν, ἂν πῆ θανάσιμον φαρμάκι, δὲν ἀποθνήσκει. Λοιπὸν, εἰπὲ τοῦ Πατριάρχῃ νὰ τοῦ κάμω ἓνα φαρμάκι νὰ τὸ πῆ, καὶ ἂν δὲν ἀποθάνῃ, νὰ πιστεύσωμεν καὶ ἡμεῖς. Νὰ ἠξεύρῃς καὶ τοῦτο, βασιλεῦ, ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἔχουν τὸν σταυρόν· κάμνοντές τον τὰ διαλύουν ὅλα· καὶ τὸ πικρὸ τὸ κάμνουν γλυκό. Κάμνει λοιπὸν ὁ Ἑβραῖος τὸ φαρμάκι ἵνα ἅμα τὸ ἐγγίξῃ εἰς τὸ στόμα του ὁ Πατριάρχης ἀποθάνῃ. Τὸ πηγαίνει εἰς τὸν βασιλέα καὶ τοῦ λέγει: Πρόσταξε τὸν Πατριάρχῃν νὰ τὸ πῆ καὶ νὰ μὴ κάμῃ τὸν σταυρόν του. Κράζει ὁ βασιλεὺς τὸν Πατριάρχῃν καὶ τὸν προστάζει νὰ πῆ τὸ φαρμάκι ὡς ἤθελεν ὁ Ἑβραῖος. Καλά, λέγει ὁ Πατριάρχης· μοῦ ἔδωσες, βασιλεῦ, τοῦτο τὸ ποτήρι, μὰ δὲν μοῦ εἶπες πόθεν νὰ τὸ πῶ, καὶ κάμνων τὸ δεξιόν του χέρι ὡς νὰ εὐλογῆ εἰς τύπον, ἐρωτᾷ πόθεν νὰ τὸ πῆ, ἐδῶθεν ἢ ἐκεῖθεν, καὶ τὸ σταυρώνει. Ἀμὴ ἐκεῖνος δὲν τὸ ἐκατάλαβε. Λέγει του ὁ Ἑβραῖος: Πίε το ὅθεν θέλεις. Καὶ πίνοντάς το ὁ Πατριάρχης ἔμεινεν ὑγιής. Λέγει τότε τοῦ βασιλέως: Ἐγὼ ἔπια ὅλο τὸ φαρμάκι, ὁ δὲ Ἑβραῖος νὰ ξεπλύνῃ τὸ ποτήρι μὲ ὀλίγο νερὸ καὶ νὰ τὸ πῆ. Καὶ ἂν δὲν πάθῃ τίποτε, νὰ πιστεύσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν πίστιν του. Δὲν ἤθελεν ὁ Ἑβραῖος νὰ τὸ πῆ, τὸν ἐβίασεν ὁμοῦς ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἔπιε, καὶ ὦ τοῦ θαύματος! ἔσκασεν εὐθὺς καὶ ἀπέθανεν. Ἐκαταλάβετε, ἀδελφοί μου; Ὅστις ἔχει πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν μας καὶ εἶνε καθαρὸς δὲν παθαίνει κανένα κακόν. (Μενοῦνος, 1979, 277)

Μὲ καθαρὰς χεῖρας τὸ Σημεῖον τοῦ Σταυροῦ.

Θέλετε ν' ἀκούσετε καὶ ἄλλο διὰ τὸν σταυρόν, πῶς δὲν ἐνεργεῖ, ὅταν εἶνε μολυσμένο τὰ χεῖρι ἀπὸ ἀμαρτίας; Ἦτον ἓνας ἄνθρωπος ὀνομαζόμενος Ἰουλιανὸς ἀναγνώστης, ὅστις ἐσπούδασε γράμματα μὲ τὸν Μέγαν Βασίλειον, ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ γίνῃ βασιλεύς. Πηγαίνει λοιπὸν καὶ εὐρίσκει ἓνα μάγον Ἑβραῖον καὶ τοῦ λέγει: Εἴσαι καλὸς νὰ μὲ κάμῃς βασιλέα καὶ νὰ σὲ κάμω βεζίρη; Τοῦ λέγει ὁ μάγος: Ἀρνήσου τὸν Χριστόν, καὶ ἐγὼ σὲ κάμω. Λέγει του ὁ Ἰουλιανός: Τὸν ἀρνοῦμαι. Τότε κάμνει ἓνα γράμμα ὁ μάγος καὶ τοῦ λέγει: Πάρε τοῦτο τὸ χαρτὶ καὶ πήγαινε εἰς ἓνα μνημα ἑλληνικὸ καὶ ρίψε το ὑψηλὰ καὶ θὰ ἔλθουν δαίμονες· καὶ ὅ,τι σοῦ κάμνουν μὴ φοβηθῆς καὶ νὰ μὴ κάμῃς τὸν σταυρόν σου, διότι θὰ φύγουν. Ἐπῆγεν ὁ Ἰουλιανὸς εἰς τὸ μνημα καὶ ρίχνοντας τὸ χαρτὶ ἦλθαν οἱ δαίμονες. Αὐτὸς φοβηθεὶς καὶ κάμνοντας τὸν σταυρόν του ἔφυγον οἱ δαίμονες. Πηγαίνει εὐθὺς εἰς τὸν μάγον καὶ τοῦ λέγει τὰ γενόμενα. Τότε τοῦ λέγει ὁ μάγος: Πήγαινε νὰ σφάξῃς ἓνα παιδί καὶ νὰ μοῦ φέρῃς τὴν καρδιά του. Ἐπῆγε καὶ ἔσφαξε τὸ παιδί καὶ τοῦ ἔφερε τὴν καρδιά. Τότε κράζει πάλιν τοὺς δαίμονας ὁ μάγος. Αὐτὸς πάλιν ἀπὸ τὸν φόβον του ἔκαμε τὸν σταυρόν· ἀλλ' οἱ δαίμονες δὲν ἐφοβήθησαν, διότι ἦτο μολυσμένος ἀπὸ τὸν φόνον. Ἔτσι ἔκαμε τὸ θέλημά του καὶ ἐβασίλευσε δυὸ χρόνους καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν κόλασιν νὰ καίεται πάντοτε. Πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ εἴμεθα καθαροὶ ἀπὸ ἀμαρτίας, καὶ τότε φεύγει ὁ διάβολος. (Μενούνος, 1979, 278)

Τὸ Γένος ἔχει ἀνάγκην Ἀξίων Ἱερέων.

Ἦθελα, χριστιανοί μου, νὰ εἶμαι πάντοτε μαζὶ σας, νὰ σᾶς λέγω πότε τὸ ἓνα, πότε τὸ ἄλλο· μὰ τί νὰ σᾶς κάμω, ὅπου εἶνε χιλιάδες χῶρες, ὅπου δὲν ἤκουσαν λόγον Θεοῦ ποτὲ καὶ μὲ περιμένουν. Διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ, ἅγιοι ἱερεῖς, καὶ σᾶς παραγγέλλω νὰ φροντίσῃτε διὰ τοὺς κοσμικοὺς πῶς νὰ σωθῶσι καὶ ἐκεῖνοι καὶ σεῖς. Ὁμοίως πάλιν οἱ κοσμικοὶ νὰ τιμᾶτε τοὺς ἱερεῖς σας· καὶ ἂν τύχῃ ἓνας ἱερεὺς καὶ ἓνας βασιλεύς, τὸν ἱερέα νὰ προτιμήσῃς· καὶ ἂν τύχῃ ἓνας ἱερεὺς καὶ ἓνας ἄγγελος, τὸν ἱερέα νὰ προτιμήσῃς, διότι ὁ ἱερεὺς εἶνε ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους. Ὁ δὲ ἱερεὺς ὅπου θέλει τὸ καλόν του, νὰ διαβάσῃ τὸν Νόμον, νὰ καταλάβῃ τὸ χρέος του. Διὰ τοὺς ἁγίους ἱερεῖς δὲν ἔχω νὰ σᾶς πῶ τίποτε. Ἐγὼ ἔχω χρέος ὅταν ἀπαντήσω ἱερέα νὰ σκύψω νὰ τοῦ φιλήσω τὰ χεῖρια καὶ νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ παρακαλῆ τὸν Θεὸν διὰ τὰς ἀμαρτίας μου. Διότι ὅλος ὁ κόσμος νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν δὲν δύνανται νὰ

τελειώσουν τὰ Ἄχραντα Μυστήρια, καὶ ἓνας ἱερεὺς, ἔστω καὶ ἀμαρτωλός, δύναται μετὰ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ τὰ τελειώσῃ.

Λέγω μόνον ὅτι ὅστις θέλει νὰ γίνῃ ἱερεὺς, πρέπει νὰ εἶνε καθαρὸς ὡς ἄγγελος· νὰ ἤξυρῃ γράμματα νὰ ἐξηγῇ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον. Καὶ ὅταν γίνῃ 30 χρονῶν καὶ τὸν παρακαλέσουν οἱ κοσμικοὶ καὶ ὁ Δεσπότης, τότε νὰ γίνεταί ἱερεὺς, χωρὶς νὰ δώσῃ χρήματα. Καὶ νὰ κατοικῇ πλησίον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅποιαν ὥραν τὸν ζητήσουν οἱ κοσμικοὶ νὰ τὸν εὐρίσκουν. Νὰ στοχάζεται ποῖος εἶνε μαλωμένος μετὰ τὴν γυναῖκα του, ποῖος ἀδελφὸς μετὰ τὸν ἀδελφόν του, ποῖος γείτονας μετὰ τὸν γείτονά του, νὰ τοὺς φέρῃ εἰς ἀγάπην, καὶ νὰ θυσιάζεται διὰ τὸ ποιμνίον του. Καὶ ὅταν λειτουργῇ καὶ τελειῶνῃ τὸ Εὐαγγέλιον, νὰ τὸ ἐξηγῇ εἰς τοὺς χριστιανούς, τί παραγγέλλει ὁ Χριστὸς νὰ κάμνουν. Καὶ νὰ στοχάζεται ὅτι οἱ φοῦντες, ὅπου εἶνε εἰς τὸ ἐπιτραχήλι, σημαίνουν τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν· καὶ ἂν χαθῇ μία ψυχὴ, ἔχει νὰ δώσῃ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Καὶ νὰ στοχάζεται ὅτι τὸ φαιλόνη ὅπου φορεῖ καὶ δὲν ἔχει μανίκια, φανερώνει πὼς ὁ ἱερεὺς δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ χέρια νὰ ἀνακατώνεται εἰς τὰ κοσμικὰ πράγματα, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὸν νοῦν του εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ὅταν μαζεῦῃ τὸ φαιλόνην καὶ γίνεταί ὡσανὺ δυὸ πτέρυγες, φανερώνει πὼς ἂν κάμνῃ καλὰ ἔργα, ὡσανὺ ἄγγελος θὰ πετάξῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν παράδεισον. Ἄν δὲ εἶνε ἀνάξιος, ἀγράμματος, μολυσμένος μετὰ ἀμαρτίας, καὶ δίδῃ γρόσια, καὶ βάνῃ μεσίτας νὰ γίνῃ ἱερεὺς, τότε μετὰ αὐτὰ ἀγοράζει τὴν κόλασιν· καὶ ὅταν λέγῃ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ λέγῃ τόσα ψεύματα, ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον τὸν ἱερέα. (Μενούνος, 1979, 281)

Φοβερὰ Προφητεία.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ἤθελον νὰ παιδεύσουν κανένα ἄνθρωπον, ἔκανον ὄρκον καὶ ἔλεγον, νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ τὸν βάλῃ μετὰ τοὺς ἱερεῖς τοῦ 18ου αἰῶνος. Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου, εἶνε δύσκολον τὴν σήμερον νὰ σωθοῦν πατριάρχαι, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, κ.λπ. Διὰ τοῦτο σᾶς συμβουλεύω, ἅγιοι ἱερεῖς, τώρα ποὺ ἔχετε καιρὸν, μετανοήσατε, ἵνα σωθῆτε. (Μενούνος, 1979, 281)

Κοινωνικὰ Καθήκοντα.

Οἱ προεστοὶ ὅπου εἶσθε εἰς χωρία, ἂν θέλετε νὰ σωθῆτε, πρέπει νὰ ἀγαπᾶτε ὅλους τοὺς χριστιανούς καθὼς καὶ τὰ παιδιά σας, καὶ νὰ ρίχνετε τὰ χρέη κατὰ δύναμιν ἐκάστου, καὶ νὰ μὴ κάμνετε φιλοπροσωπεϊαν. Ὅμοίως καὶ σεῖς οἱ κατώτεροι νὰ

τιμᾶτε τοὺς μεγαλυτέρους σας. Οἱ ἄνδρες ν' ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας σας· καὶ ἂν ἡ γυναῖκα σου εἶνε κακὴ καὶ τὴν ὑπομένης καὶ τὴν συμβουλεύης, ἔχεις μισθὸν ἀπὸ τὸν Θεόν. Ὅμοίως καὶ αἱ γυναῖκες νὰ ἀγαπᾶτε καὶ νὰ ὑποτάσσεσθε εἰς τοὺς ἄνδρας, διότι μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸ καλὸν ἔχετε μισθὸν εἰς τὴν ψυχὴν σας. Καὶ ἂν ἔχη καὶ κανένα σφάλμα, νὰ τὸ παραβλέπετε, διότι ὁ ἄνδρας ἔχεις περισσοτέρας φροντίδας ἀπὸ τὴν γυναῖκα. Λοιπὸν πρέπει ἀμφότεροι ν' ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Ὅμοίως καὶ τὰ τέκνα νὰ τιμᾶτε καὶ νὰ σέβεσθε τοὺς γονεῖς σας, διότι ὅστις δὲν τιμᾷ καὶ δὲν ὑπακούει τοὺς γονεῖς του εἰς τὸ καλόν, κολάζεται.

Ἐπερὶ πάντων ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. (Μενούνος, 1979, 282)

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ.

Πάλιν, ἔτυχεν οἱ γονεῖς σου καὶ ἠρνήθησαν τὸν Χριστὸν καὶ σὲ παρακινοῦν καὶ σὲ νὰ τὸν ἀρνηθῆς; Τότε νὰ μὴν ἀκούσης, καὶ ἔχεις μισθὸν ἀπὸ τὸν Θεόν, καθὼς ἔκαμεν ὁ Ἀβραάμ, ὅπου τὸν ἔστειλεν ὁ πατὴρ του Θαρα, ὁ εἰδωλολάτρης, νὰ φέρῃ ἕνα πρόβατον νὰ θυσιάσῃ εἰς τὰ εἰδῶλα, καὶ εἰς τὸν δρόμον ὅπου ἐπήγαιεν ὁ Ἀβραάμ ἐσκέφθη μὲ τὸν νοῦν του, ὅτι τοῦτος ὁ κόσμος, ὅπου στέκει πάντοτε καινούργιος, τάχα δὲν ἔχει ἀφέντη; Καὶ διατι ὁ πατέρας μου νὰ προσκυνᾷ τὰ εἰδῶλα, κωφὰ καὶ ἀναίσθητα, καὶ νὰ μὴ προσκυνᾷ τὸν ἀληθῆ Θεὸν ὅπου ἐποίησε τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν κ.λπ.; Καὶ εὐθὺς ἤκουσε φωνὴν οὐρανόθεν: Καλὴ εἶνε ἡ γνώμη σου καὶ πήγαινε εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας καὶ κάθησε ἐκεῖ ἕως νὰ σοῦ εἴπω τί νὰ κάμῃς· διότι ἂν ὑπάγῃς ὀπίσω εἰς τὸν πατέρα σου νὰ τοῦ εἴπῃς αὐτὰ πού ἐστοχάσθῃς, θὰ σὲ θανατώσῃ· ἀλλὰ φεύγα. Ἔτσι ἐπῆγεν ὁ Ἀβραάμ καὶ τὸν ἔκαμεν ὁ Θεὸς ὑπέρπλουτον ὡς βασιλέα. Καὶ ηὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὸ σπέρμα του καὶ ἔγιναν ὡσὰν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. Εἶχε καὶ 318 δούλους, τοὺς ὁποίους εἶχεν ὡς ἀδελφούς του. Βλέπετε, ἀδελφοί μου, ὅστις ἔχει τὸν νοῦν του εἰς τὸν Θεόν, πῶς ὁ Θεὸς τὸν ἀξιώνει καὶ περνᾷ καὶ ἐδῶ καλὰ καὶ πηγαίνει εἰς τὸν παράδεισον. Καὶ ὅταν τὰ τέκνα σας θέλουν νὰ γίνουν καλόγηροι, μὴ τὰ ἐμποδίζετε, ἀλλὰ νὰ χαίρετε διότι ἀκολουθοῦν τὸν καλὸν δρόμον. Ὅταν ὅμως τὰ βλέπῃς εἰς τὸν κακὸν δρόμον, νὰ τὰ ἐμποδίζῃς. (Μενούνος, 1979, 283)

Εὐλάβεια εἰς τὴν Παναγίαν Θεοτόκον.

Νὰ ἔχετε εὐλάβειαν εἰς ὅλους τοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ περισσότερο εἰς τὴν Δέσποιναν Μαρίαν, διότι ὅλοι οἱ Ἅγιοι εἶνε δούλοι τοῦ Χριστοῦ, ἡ δὲ Θεοτόκος εἶνε

Βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἥτις παρακαλεῖ τὸν εὐσπλαχρον Χριστὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας. Διὰ τοῦτο πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ τιμῶμεν τὴν Δέσποινάν μας μὲ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνας.

Ἕνας ἄνθρωπος ὀνομαζόμενος Ἰωάννης ἐνικήθη καὶ ἔγινε κλέπτης, ἔγινε καὶ καπετάνιος εἰς 100 κλέπτας· ἀλλὰ εἶχε πολλὴν εὐλάβειαν εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ κάθε πρωΐ καὶ ἐσπέρας ἔλεγε τοὺς Χαιρετισμοὺς τῆς Παναγίας. Θέλων ὁ πανάγαθος Θεὸς νὰ τὸν σώσῃ διὰ τὴν εὐλάβειαν ὅπου εἶχεν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἔστειλεν ἓνα ἅγιον ἀσκητὴν, τὸν ὁποῖον ἅμα εἶδον οἱ κλέπται τὸν ἔπιασαν. Τοὺς λέγει ὁ ἀσκητής: Σᾶς παρακαλῶ, νὰ μὲ ὑπάγετε εἰς τὸν καπετάνιον σας, διότι ἔχω νὰ σᾶς εἰπῶ λόγον διὰ τὸ καλὸν σας. Τὸν ὑπῆγαν εἰς τὸν καπετάνιον καὶ τοῦ λέγει: Κράζε μου ὅλα τὰ παλληκάρια νὰ ἔλθουν νὰ σᾶς εἰπῶ ἓνα λόγον. Τοὺς κράζει ὁ καπετάνιος καὶ ἦλθαν. Λέγει ὁ ἀσκητής: Δὲν ἔχεις ἄλλον; Ἔχω, λέγει, ἓνα μάγειρον. Λέγει του ὁ ἀσκητής: Κράζε τον νὰ ἔλθῃ. Καὶ ἅμα ἦλθε, δὲν ἠδύνατο νὰ ἰδῆ τὸν ἀσκητὴν ὁ μάγειρος, ἀλλ' ἐγύριζε τὸ πρόσωπόν του εἰς ἄλλο μέρος. Τότε λέγει ὁ ἀσκητής εἰς τὸν μάγειρον: Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σὲ προστάζω νὰ μὲ εἰπῆς ποῖος εἶσαι καὶ τίς σὲ ἔστειλε καὶ τί κάμνεις ἐδῶ πού κάθεσαι; Ἀπεκρίθη ὁ μάγειρος καὶ λέγει: Ἐγὼ εἶμαι ψεύστης καὶ πάντοτε τὸ ψεῦδος λαλῶ· ἀλλὰ τώρα, ἐπειδὴ μὲ ἔδεσες μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἠμπορῶ παρὰ νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν. Ἐγὼ λοιπὸν εἶμαι διάβολος, καὶ μὲ ἔστειλεν ὁ μεγαλύτερός μου νὰ δουλεύω τοῦτον τὸν καπετάνιον καὶ νὰ τὸν φυλάγω νὰ τὸν εὐρῶ καμμίαν ἡμέραν ὅπου νὰ μὴ διαβάξῃ τοὺς Χαιρετισμοὺς τῆς Παναγίας, νὰ τὸν βάλω εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ ἔχω τώρα 14 χρόνους ὅπου τὸν φυλάγω, καὶ δὲν εὔρον καμμίαν ἡμέραν ὅπου νὰ μὴ διαβάξῃ τὸ «Ἄγγελος πρωτοστάτης». Τότε λέγει ὁ ἀσκητής: Σὲ προστάζω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος νὰ γίνῃς ἄφαντος καὶ πλέον νὰ μὴ πειράξῃς τοὺς χριστιανούς. Καὶ εὐθὺς ἔγινεν ἄφαντος ὁ διάβολος ὡσάν καπνός. Τότε ἐδίδαξεν ὁ ἀσκητής τοὺς κλέπτας καὶ ἄλλοι ἔγιναν καλόγηροι καὶ ἄλλοι ὑπανδρεύθησαν καὶ ἔκαμαν καλὰ ἔργα καὶ ἐσώθησαν. Διὰ τοῦτο σᾶς συμβουλεύω ὅλους, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, νὰ μάθετε τὸ «Ἄγγελος πρωτοστάτης», νὰ τὸ λέγετε εἰς τὴν προσευχήν σας. Καὶ ἂν θέλετε, πάρετε τὸ «Ἄμαρτωλῶν σωτηρία», ὅπου ἔχει 70 θαύματα τῆς Θεοτόκου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα σᾶς εἶπα ἓνα διὰ νὰ καταλάβετε. (Μενούνος, 1979, 285)

Πόθος Παρθενίας.

Ἦτο μία κόρη ὀνομαζομένη Μαρία. Ὁ πατήρ της ἦτο χριστιανὸς καὶ ἐζήτει νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ· ἐκείνη δὲν ἤθελε, θέλουσα νὰ φυλάξῃ παρθενίαν. Τὴν ἔβαλεν εἰς ἓνα μοναστήριον γυναικεῖον καὶ τὴν παρέδωκε τῆς ἡγουμένης νὰ τὴν ἔχη ὡς παιδί της. Καὶ ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ πατήρ της, ἔγινεν ἄλλος ἀφέντης εἰς τὴν χῶραν ἐκείνην, ὅστις ἐβγήκε μίαν ἡμέραν καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸ μοναστήριον ὅπου ἦτο ἡ Μαρία. Καὶ εὐθὺς ὅπου τὴν εἶδεν ὁ ἀφέντης, ἐτρώθη ἡ καρδιά του ἔρωτα σατανικόν· καὶ γυρίζοντας σπίτι του ἔστειλε γράμματα εἰς τὴν ἡγουμένην καὶ τῆς ἔλεγε: Ἀμέσω νὰ μοῦ στείλῃς τὴν Μαρίαν, διότι τὴν εἶδον καὶ με εἶδε, με ἠγάπησε καὶ τὴν ἠγάπησα. Διαβάζει τὸ γράμμα ἡ ἡγουμένη, κράζει τὴν Μαρίαν καὶ τῆς λέγει: Παιδί μου, τί καλὸν εἶδες εἰς πασὰν καὶ τὸν ἐκοίταξες με ἀγάπην; Κοίταξε τί μοῦ γράφει ἐδῶ! Λέγει ἡ Μαρία: Ἐγὼ δὲν ἤξεύρω τίποτε· τὸν ἐκοίταξα με ἄλλον σκοπὸν καὶ εἶπα: Ἄρα, Θεέ μου, ταύτην τὴν δόξαν ὅπου ἔχει ἐδῶ τοῦτος ὁ πασάς, θὰ τὴν ἔχη καὶ εἰς ἄλλον κόσμον; Καὶ αὐτὸς μ' ἐκοίταξε με διαβολικὸν σκοπὸν. Ἐγὼ ἂν ἤθελα ὑπανδρεῖαν, με ὑπάνδρευε καὶ ὁ πατέρας μου καὶ ἔπαιρνα χριστιανόν. Τότε γράφει ἡ ἡγουμένη εἰς τὸν πασάν: Καλύτερα σοῦ στέλνω τὸ κεφάλι μου, παρὰ τὴν Μαρίαν. Στέλλει πάλιν ὁ πασάς καὶ λέγει τῆς ἡγουμένης: Ἡ νὰ μοῦ στείλῃς τὴν Μαρίαν, ἢ ἔρχομαι καὶ τὴν παίρνω μόνος μου καὶ καίω τὸ μοναστήρι. Τὸ ἤκουσεν ἡ Μαρία καὶ λέγει τῆς ἡγουμένης: Ὅταν ἔλθουν οἱ ἀπεσταλμένοι, στείλε τους εἰς τὸ κελλί μου καὶ ἐγὼ τοὺς ἀποκρίνομαι. Ἦλθον οἱ ἀπεσταλμένοι εἰς τὸ κελλίον τῆς Μαρίας, καὶ τοὺς ἠρώτησε τί θέλουν. Τῆς εἶπον ἐκεῖνοι: Μᾶς ἔστειλεν ὁ πασὰς νὰ σὲ πάρωμεν, διότι εἶδε τὰ μάτια σου καὶ τὰ ὠρέχθηκε. Τοὺς εἶπε νὰ περιμείνουν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τότε παίρνει ἓνα μαχαίρι καὶ ἓνα πιάτο, καὶ πηγαίνει εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐμπρὸς καὶ λέγει: Κύριέ μου, μοῦ ἔδωκες τὰ μάτια τὰ αἰσθητὰ διὰ νὰ πηγαίνω εἰς τὸν καλὸν δρόμον, καὶ ἐγὼ νὰ πηγαίνω με τὸ θέλημά μου εἰς τὸν κακὸν δὲν εἶνε πρέπον. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ αἰσθητὰ θὰ μοῦ βγάλουν τὰ νοητὰ, ἰδοὺ ὅπου τὰ βγάνω διὰ τὴν ἀγάπην σου, διὰ νὰ φύγω ἀπὸ τὸν βόρβορον τῆς ἀμαρτίας. Καὶ εὐθὺς βάζει τὸ μαχαίρι μέσα εἰς τὸ μάτι της καὶ τὸ βγάνει εἰς τὸ πιάτο. Ἐπῆγεν ἐμπρὸς καὶ εἰς τὴν Παναγίαν καὶ βγάζει καὶ τὸ ἄλλο τῆς μάτι καὶ τὰ βάνει μαζί. Τότε τὰ στέλλει τοῦ πασᾶ· καὶ ἀφοῦ τὰ εἶδεν ὁ πασάς, ἐγύρισεν εὐθὺς ὁ σατανικὸς ἔρωτος εἰς κατάνυξιν· καὶ σηκώνεται εὐθὺς καὶ πηγαίνει εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ παρακαλεῖ τὰς καλογραίας νὰ ὑπάγουν νὰ κάμουν δέησιν εἰς τὸν Θεόν, νὰ ἰατρευθῇ ἡ Μαρία. Πηγαίνουν πάραυτα ὅλοι μαζί με τὸν πασᾶν καὶ πίπτουσαι κατὰ γῆς παρεκάλουν τὸν Κύριον καὶ τὴν Θεοτόκον νὰ δώσῃ τὸ

φῶς τῆς Μαρίας. Ἐφάνη ἡ Θεοτόκος τότε ὡς ἀστραπὴ εἰς τὴν Μαρίαν καὶ τῆς λέγει: Χαῖρε, Μαρία! Ἐπειδὴ ἐπροτίμησες νὰ βγάλῃς τὰ μάτια σου διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Υἱοῦ καὶ τὴν ἰδικὴν μου, ἰδοὺ πάλιν ἔχε τὰ μάτια σου καὶ πλέον πειρασμὸς νὰ μὴ σοῦ συμβῆ. Βλέποντας δὲ τὸ θαῦμα οἱ παρόντες ἐχάρησαν πολὺ καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν καὶ τὴν Παναγίαν. Ἔπειτα ὁ πασᾶς ἀφιέρωσε πολὺ χρυσίον εἰς τὸ μοναστήρι καὶ ἐπῆρε συγχώρησιν ἀπὸ τὰς καλογραΐας καὶ ἀνεχώρησε καὶ ἔκαμε καλὰ καὶ ἐσώθη.

Ἀκούετε, ἀδελφοί μου, τί ἔκαμεν ἡ Μαρία μετὰ τὴν δύναμιν τῆς Παναγίας; Διὰ τοῦτο πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ τιμῶμεν τὴν Παναγίαν Θεοτόκον μετὰ ἔργα καλὰ. (Μενούνος, 1979, 288)

Ὁ Ἅγιος Τρέμει τὸ Σκάνδαλον.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀδελφοί μου, ἀνάμεσα εἰς τὰ καλὰ, τὰ ὅποια μας διδάσκει εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, μᾶς λέγει καὶ τοῦτον τὸν λόγον· ὅτι ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ὅπου σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν του καὶ δὲν ζητήσῃ συγχώρησιν προτοῦ νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος διότι κολάζεται. Τώρα εἶνε δυνατὸν καὶ ἐγὼ ὅπου ἦλθα ἐδῶ νὰ μὴ ἐσκανδάλισα τινὰ ἀπὸ λόγου σας; Λοιπὸν μετὰ ἄλλον τρόπον δὲν δυνάμεθα παρὰ μετὰ τὸν ἐξῆς. Σᾶς παρακαλῶ νὰ εἰπῆτε ἡ εὐγένειά σας τρεῖς φορές: Συγχώρησόν μας καὶ Θεὸς συγχωρήσῃ σε. Τώρα, ἂν θέλετε νὰ χαρῆ ὁ Χριστός, νὰ χαρῆ ἡ Παναγία μας Θεοτόκος καὶ πάντες οἱ Ἅγιοι, νὰ πικρανθῆ ὁ διάβολος, ὁ ἐχθρὸς μας, τώρα ὅπου εἴσθε ἐδῶ μαζευμένοι, νὰ εἰπῆτε μεταξύ σας τρεῖς φορές: Συγχωρεῖτε μας, ἀδελφοί, καὶ ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σας. (Μενούνος, 1979, 288)

Σύνοψη Ε΄ Διδαχῆς.

Στὴν τελευταία διδαχὴ θα ἐπαναληφθοῦν κάποια προηγούμενα στοιχεῖα, ὅπως ἡ ζωὴ τοῦ Μωυσῆ, μα θα προστεθοῦν καὶ κάποια καινούργια. Μετὰ τὸ Ἅγιο Ευχέλαιο, ἀναφέρεται ἡ πτώση τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ προσπάθεια γιὰ ἐπαναφορὰ του μέσω των Αποστόλων, των προφητῶν, τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Οἱ ἱστορίες τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Νῶε βρίσκονται στὴν ἀρχὴ τῆς διδαχῆς. Μέσω τῆς ζωῆς τοῦ Μωυσῆ, ὁ ἄνθρωπος μαθαίνει νὰ ἀγαπᾷ τὸ συνάνθρωπο, τὴν ἴδια πράξιν που ἔκανε ὁ Χριστός ἀκόμα καὶ ὅταν σταυρώθηκε. Ὁ Μωυσῆς νῆστεψε σαράντα μέρες, ἔμαθε γράμματα. Τα ἴδια πρέπει νὰ κάνουμε καὶ εμεῖς. Ἀργότερα, ἐγένε προφήτης καὶ ἔτσι ἀξιώθηκε νὰ διδάξῃ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Νῶε, ἀπὸ τὴν ἄλλη,

ήταν ο άνθρωπος που εμπιστεύτηκε ο Θεός να διαιωνίσει τα είδη των ζώων. Αντίστοιχη της κοσμογονίας που συντελέστηκε τότε, θα είναι η Δευτέρα Παρουσία, της οποίας δεν γνωρίζουμε το χρόνο, για αυτό θα πρέπει να προσέχουμε τις πράξεις μας.

Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στη δουλεία του Γένους, μέσω των Τούρκων και στον Χρυσό Κανόνα που πρέπει να ακολουθούμε: να μην κάνουμε ό,τι δεν θέλουμε να μας κάνουν.

Έμφαση θα δοθεί στο σύμβολο του Σταυρού. Αυτό είναι το εφελτήριο για όλα τα καλά της ζωής μας και για αυτό το λόγο η προσευχή μας πρέπει να γίνεται με το σωστό τρόπο. Η Δύναμή του αποδεικνύεται μέσω ενός παραδείγματος μεταξύ ενός Εβραίου και ενός Χριστιανού, με τον δεύτερο να μετακινεί ένα βουνό ή να πίνει φαρμάκι εξαιτίας του. Ο Σταυρός πρέπει να είναι καθαρός από αμαρτίες, αλλιώς ο άνθρωπος, ακόμη και αν τον κάνει, θα βρεθεί στην Κόλαση, σαν τον Ιουλιανό που έσφαξε ένα παιδί και παρ'ότι επικαλέστηκε τον Σταυρό, δεν βρήκε βοήθεια.

Έπειτα, επισημαίνει τη σχέση του πιστού με τον ιερωμένο, αποδίδοντας στον δεύτερο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει για να ανταπεξέλθει στο έργο του. Ήτοι να ξέρει το νόμο, το χρέος του, να μεριμνά για τους ανθρώπους, να κατέχει τη γνώση του Ευαγγελίου, να είναι άμισθος, να προστρέχει όπου πρέπει και τον χρειάζονται, να μην εγκαταλείπει το ποίμνιο, να μην συμμετέχει στα εγκόσμια.

Ακόμα, αναφέρεται η φοβερή προφητεία για τον 18^ο αιώνα. Για να είναι όλοι προετοιμασμένοι για αυτήν, πρέπει να υπάρχει αγάπη μεταξύ όλων, να σέβονται οι υψηλότεροι κοινωνικά τους χαμηλότερους, οι γυναίκες τους άνδρες και αντίθετα, τα παιδιά να τιμούν και να σέβονται τους γονείς τους.

Αν κάποιος παρακινεί τους ανθρώπους να μην πιστεύουν και να μην υπακούουν στο θέλημα του Θεού, μπορούν πάντα να έχουν υπόψη τους το παράδειγμα του Αβραάμ που ο Θεός τον βοήθησε ακόμα και όταν πήρε την πιο δύσκολη απόφαση, της θυσίας του παιδιού του. Πρέπει, επίσης, να σέβονται όλη την Παναγία, το πιο ιερό πρόσωπο μεταξύ των Αγίων και να διαβάζουν τα θαύματά της, ένα από τα οποία εξιστορείται από τον Άγιο.

Λίγο πριν το τέλος της Διδαχής, εξιστορείται η ζωή μιας ανύπανδρης κοπέλας, της Μαρίας, η οποία προτίμησε να θυσιάσει τους οφθαλμούς της προκειμένου να μείνει

αμόλυντη από τα μάτια κάποιου άνδρα που την ορέχθηκε. Η Παναγία, όμως, αναγνωρίζοντας την πράξη της, της τα επέστρεψε μιας και η πίστη της κοπέλας αποκαλύφθηκε.

Τέλος, ο Άγιος μαρτυρά πως φοβάται τον σκανδαλισμό και ζητά από το ακροατήριό του να προσευχηθεί ώστε ο Θεός να τον ευπλαχιστεί και να το συγχωρήσει.

Με τη Διδαχή αυτή ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός κλείνει αυτό του το έργο, των Διδαχών, το πλημμυρισμένο από νουθεσίες, προτροπές, αφηγήσεις των Γραφών και αγάπη από τον Άγιο στους ανθρώπους, καθώς και ελπίδα για τη σωτηρία τους, εφόσον υπάκουαν και ακολουθούσαν το λόγο του.

Ι) Η λαϊκή απήχηση των Διδαχών του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού.

Όλα τα λόγια του Αγίου Κοσμά, οι Προφητείες και οι Διδαχές του, βγαλμένα μέσα από το πύρωμα της καρδιάς του, δείχνουν έναν άνθρωπο που πόνεσε το λαό. Ήρθε να τον διδάξει και να πάθει μαζί του. Αφήνοντας την ησυχία του Αγίου όρους, έζησε μέσα σε αντίξοες συνθήκες, προκειμένου να δώσει στους ανθρώπους την πίστη και την παρηγοριά που περίμεναν. (Χατζηευφραιμίδης, 1997, 151). Στο πρόσωπό του το Πατριαρχείο βρήκε τον άριστο εκπρόσωπο του στη δύσκολη αποστολή να κηρύξει το λόγο της Ορθόδοξης Πίστεως κυρίως στις περιοχές που είχαν εμφανίσει αποσχιστικές τάσεις στρεφόμενες στον Ισλαμισμό. Γι' αυτό δεν κηρύττει από άμβωνος, αλλά συναντά τον κόσμο σε πλατείες, προαύλια εκκλησιών και ξέφωτα μικρών οικισμών, κωμοπόλεων και πόλεων. (Χατζηευφραιμίδης, 1997, 57)

Εξοπλισμένος με την απλή γλώσσα και το ύφος, έτοιμος για ζεστό και ζωντανό διάλογο, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από τη ζωή των Αγίων και την καθημερινότητα, δίνει στο λόγο του λαϊκό χαρακτήρα, με αποτέλεσμα οι Διδαχές του να γίνονται ευκολότερα κατανοητές. (Μαμασούλα, 2008, 86) Έτσι, αναδείχθηκε σε λαϊκό ρήτορα που είχε απήχηση στις λαϊκές μάζες.

Το κήρυγμά του, απευθύνθηκε αδιακρίτως σε όλα τα κοινωνικά στρώματα μιας και όλοι είχαν ανάγκη μετάνοιας. Ο Άγιος, όμως, όντας λόγιος, μορφωμένος, με πολλές σπουδές σε Ακαδημίες και δασκάλους, είχε πιστέψει στις λαϊκές δυνάμεις και πάνω σε αυτές θέλησε να δράσει. Και το πέτυχε, μιας και το Γένος ήταν έτοιμο και ο ίδιος είχε μέσα του το λαό. (ΠΔΜ, 2010, 57) Ταυτόχρονα, η λαϊκή του καταγωγή τού είχε εξασφαλίσει δύο απαραίτητα εργαλεία για την πραγματοποίηση της αποστολής του: τη γνώση της λαϊκής γλώσσας και τη γνώση των μηχανισμών της σκέψης των αγροτικών πληθυσμών, που θα αποτελούσαν το ακροατήριό του. Με αυτά τα μέσα, κατάφερε να μετασχηματίσει το γραπτό λόγο σε ζωντανό προφορικό και να επηρεάσει τα λαϊκά στρώματα. Άλλωστε, έβλεπε πως στην κατάσταση που ήταν ο λαός, την τόσο εξαγριωμένη από την αμάθεια, (Μαμασούλα, 2008, 86) μόνο ο απλός λόγος θα μπορούσε να μιλήσει στην κατάστασή του.

Ο Άγιος, λοιπόν, «εξοπλισμένος» με τα παραπάνω όπλα, προσπάθησε να προσεγγίσει διάφορα θέματα που αφορούσαν τα λαϊκά κοινωνικά στρώματα. Κάνει ιδιαίτερο λόγο για την αξία του γάμου και την ίση μεταχείριση της γυναίκας του καιρού του. Συμβουλεύει τους άνδρες να σέβονται και να αγαπούν τις γυναίκες τους.

Προκειμένου να μείνει αδιάσπαστη η συνοχή της οικογένειας συγχωρούσε μέχρι και την μοιχεία (Χατηευφραιμίδης, 1997, 67). Ήταν ενάντιος στην προίκα και καταδίκαιζε την προικοθηρία. Δεν επικροτούσε τη διάκριση αγοριών και κοριτσιών.

Για την εργασία διακήρυττε πως έδινε προσωπική χαρά και ικανοποίηση στον άνθρωπο, ενώ συνιστά και την αξία της ελεημοσύνης. Θανάσιμο και αμαρτωλό αμάρτημα θεωρούσε την τοκογλυφία. Υπήρξε υπέρμαχος της φιλοξενίας, ενθαρρύνοντας και τους ξένους ομόθρησκους.

Τέλος, επέδειξε ζωηρό ενδιαφέρον για τις ορεινές αγροτικές κοινότητες. Προσπαθούσε να ενισχύσει σε αυτές την αδελφική αλληλεγγύη και τη συλλογικότητα. Διόριζε αξιωματούχους προκειμένου να εξισορροπίσει την εξουσία του Σουλτάνου. Για τους σκλαβωμένους πληθυσμούς μόνο λόγια παρηγοριάς είχε, ενώ έμπρακτα ίδρυε σχολεία για να ενισχύσει την παιδεία τους.

Αποτέλεσμα των λόγων ήταν οι αλλαγές και οι αλλοιώσεις του λαού, λόγω της λαϊκής απήχησης των διδαγμάτων. Όσοι ζούσαν μέχρι τότε έναν έκλυτο βίο, μετέστρεψαν τη ζωή τους ολοσχερώς. Μετανόησαν και ζήτησαν συγχώρεση εκλιπαρώντας για την σωτηρία τους. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του κλεφταρματολού Τότσκα, ο οποίος άλλαξε ριζικά, χτίζοντας οικήματα που θα εξασφάλιζαν στην εκκλησία εισοδήματα. Η Διδαχή, λοιπόν, λειτουργούσε καταλυτικά στις ζωές των λαϊκών στρωμάτων. Όλοι πια συμμορφώνονταν στο λόγο του, δεν παρακολουθούσαν απλά, άλλαζαν ριζικά. Σαν τα δικά του αποτελέσματα δεν είδε κανένας διδάσκαλος του Γένους ή μεγάλος παιδαγωγός. (Μαμασούλα, 2008, 93)

Από την άλλη, η ασκητική του ζωή και ο θάνατός του, έδωσαν στα πλήθη ένα αδιαμφισβήτητο δείγμα αξιοπιστίας των λόγων της Εκκλησίας και συνέβαλαν ουσιαστικά στη μυθοποίηση της ζωής του. (ΠΔΜ, 2010, 58)

Άλλωστε, δεν απασχολήθηκε μόνο με τα δογματικά ζητήματα. Πιο πολύ τον απασχολούσαν οι πρακτικές έννοιες της αρετής, της αγάπης, της ευτυχίας και της αλληλεγγύης, όλες αντλημένες από την λαϊκή παράδοση και την Αγία Γραφή. Μετέφερε με αυτόν τον τρόπο το κλειστό σύστημα πολιτισμικών αξιών του ορθόδοξου χριστιανικού δόγματος. (Χατηευφραιμίδης, 1997, 73)

Γι' αυτό κανένας άλλος Άγιος του χριστιανικού εορτολογίου δεν ζει μέσα στη λαϊκή ψυχή περισσότερο από τον Άγιο Κοσμά. Γεμάτη από την ευλαβική του ανάμνηση

είναι η ζωή των λαϊκών στρωμάτων, στα οποία ο Άγιος αφιερώθηκε. Το όνομά του, ολοζώντανο και διαδεδομένο παραμένει μέχρι σήμερα σύμβολο.

3. Συμπέρασμα.

Στην εργασία μας, λοιπόν, προσεγγίσαμε την αξιοθαύμαστη προσωπικότητα του Κοσμά του Αιτωλού. Αρχικά, αναφερθήκαμε στο Βίο του. Σε ό,τι αφορά το έργο του, παρουσιάσαμε τις Διδαχές τους, αποτυπώνοντας την ουσία τους. Τέλος, είδαμε τη λαϊκή απήχηση των λόγων του Αγίου στους ανθρώπους. Μέσα από όλα αυτά, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός είναι μια από τις πιο χαρισματικές μορφές του εορτολογίου μας και πρέπει να τον τιμούμε, σαν έναν τέτοιο Άγιο με την πλούσια παρακαταθήκη του.

Βιβλιογραφία.

Αρχιμ. Χατζηγεφραιμίδης Ε. (1997), *Εις τας Αυλάς του Κυρίου.*: Φλώρινα

Επίσκοπος Καντιώτης Α. (2013), *Κοσμάς ο Αιτωλός*, Ορθόδοξη Ιεραποστολή Αδελφότητα «Ο Σταυρός»: Αθήνα

Κονταξής Κ. (2010), *Στοιχεία λαϊκού πολιτισμού στις Διδαχές του Πατροκοσμά, Ο λαϊκός αναγεννητής Κοσμάς ο Αιτωλός*, ΠΔΜ: Φλώρινα

Μαμασούλα Μ. (2008), *Πατροκοσμάς. Ιεουργός του λόγου και της πράξης*, Έκδοση Ορθοδόξου Φιλανθρωπικής, Ιεραποστολικής και Πολιτιστικής Ενώσεως «Η Αγία Φιλοθέη»: Αγρίνιο

Μενούνος Β.Ι. (1979), *Κοσμά του Αιτωλού. Διδαχές (και Βιογραφία)*, Εκδόσεις Τήνος: Αθήνα

Μιχαλόπουλος Φ. (2014), *Κοσμάς ο Αιτωλός. Ο Εθναπόστολος.*, Ιερά Μητρόπολις Αιτωλίας και Ακαρνανίας: Αγρίνιο

Χατζηγεφραιμίδης Ε.(2010), *Ο ραγιάς όπως τον «πόνεσε» ο πατρο-Κοσμάς, Ο λαϊκός αναγεννητής Κοσμάς ο Αιτωλός*, ΠΔΜ: Φλώρινα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΔΩΡΕΑ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΔΑΤΣΙΚΑ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΝΑΟΥ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΝΑΟΥ(ΑΝΑΛΟΓΙΑ)

ΙΕΡΟ ΛΕΙΨΑΝΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ ΜΕ ΤΑ ΤΑΜΑΤΑ

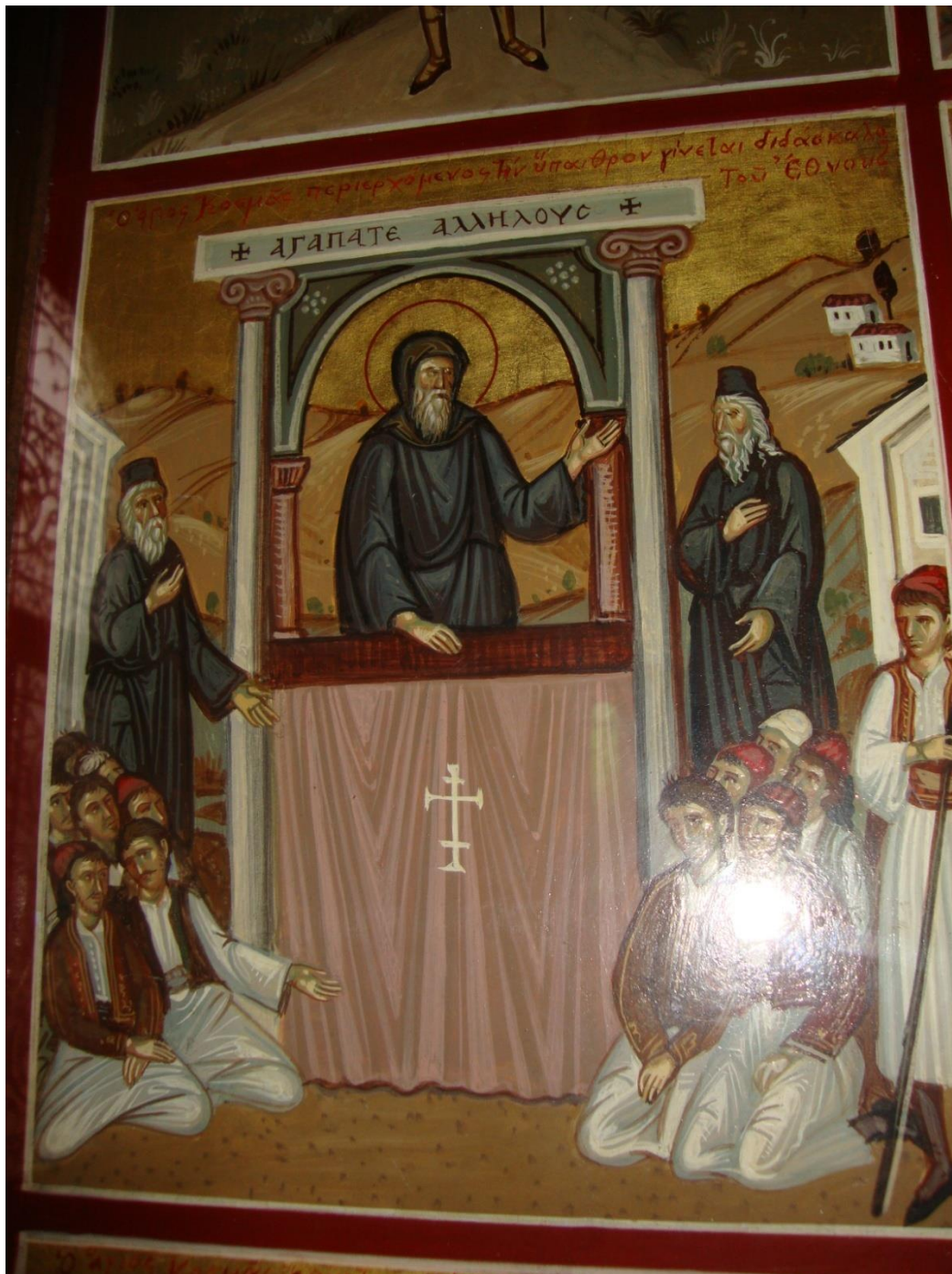

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΙΚΟΝΑΣ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ ΕΙΚΟΣΑΕΤΗΣ ΦΕΥΓΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΟΥ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ ΠΕΡΙΕΡΧΟΜΕΝΟΣ ΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ ΔΙΨΑΣΜΕΝΟΣ ΓΙΑ ΜΑΘΗΣΗ ΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

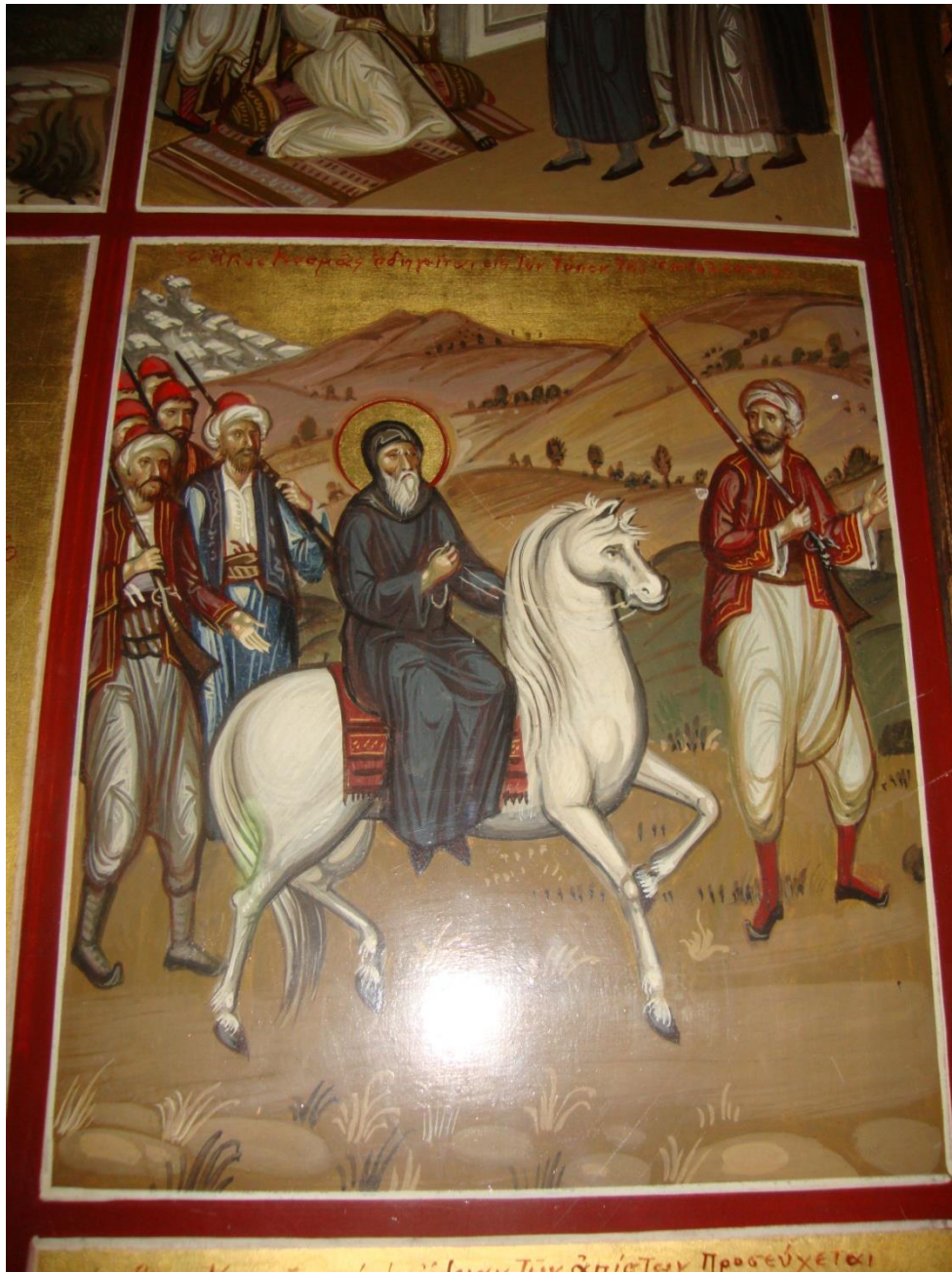
Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ ΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΔΑΞΕΙ ΤΟΥΣ
ΛΗΣΤΑΣ

Ο ΧΟΤΖΑΣ ΖΗΤΑΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΚΟΣΜΑ ΤΟ ΦΙΡΜΑΝΙ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ ΟΔΗΓΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΔΕΙΑ ΤΩΝ ΑΠΙΣΤΩΝ ΠΡΟΣΕΥΧΕΤΑΙ

ΟΙ ΑΠΙΣΤΟΙ ΡΙΧΝΟΥΝ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΚΟΣΜΑ ΣΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

Ο ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΣ ΒΡΙΣΚΕΙ ΤΟ ΝΕΚΡΟ ΑΓΙΟ ΚΟΣΜΑ ΣΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ ΕΝΤΑΦΙΑΖΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ ΚΟΛΙΚΟΝΤΑΣΙ

